

הקדמה

שיאלת ממני אזוי ידיד נפשי להאיר לפניך נתיב בעניין שמוותיו של הקב"ה יתעלה ויתברך, להפיק בהם רצונך ולהגיע בהם למחזור וזפצך. ולפי שראיתי כוונתך ישירה וטובה יותר משיאלתך, הוצרכתי להודיעך איזה דרך יזלך אור ומה הוא הדרך שהשם יתברך זפץ או אינו זפץ. וכשתגיע לידעית דבר זה אז תקרא וי"י יענה, ותהיה מן הקרובים אליו ותאהב אותו בכל נפשך, ותתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך:

הלא ידעת אם לא שבעת אלהי עולם י"י, מפני יוזלו עליונים ותזותונים, מפוזרו תרעש הארץ ולפני זעמו מי יעמוד ומי יקום בזרון אפו (נזום א, ו). הן בקדושי לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו, אף כי נתעב ונאלץ איש שותה כמים עולה (איוב טו, טז טז). והיאך ישתמש ילוד אשה בשמותיו הקדושים ויעשה מהם גרון לזותך בו. ומי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן לשלוח יד בכתר מלכות ולהשתמש בו? והנה אמרו רז"ל: כל ההוגה את י"י באותיותיו אין לו זלך לעולם הבא. והנה קדוש עליון ר' זניא בן תרדיון שלא היה הוגה את י"י דרך זול ודרך תשימיש, זולתי דרך כבוד כדי ללמוד ולהבין דרכי י"י יתברך ועם כל זה נענש, אנו העניים והזוסרים קל וזומר. הלא תראה מה שכתב י"י יתברך בתורתו: לא תשא את שם י"י אלהיך לשוא (שמות כ, ז). ואף על פי שבא להזהיר על שיבועת שיקר הוציא הדבר בלשון שיש משמעות שלא תשא את שמו על שפתך לבטלה; שהיה יכול לומר לא תישבע בשם י"י אלהיך לשקר, אבל כשכתב לא תשא וגו' שבע מינה תרתי. ומשה רבינו עליו השלום כשעלה למרום למד ממלאכי השרת סוד הזכרת י"י יתברך, והזהיר את ישראל על זה ואמר: כי שם י"י אקרא הבו גודל לאלהינו (דברים לב, ג). ואם מלאכי מעלה מוזהרים בהזכרת י"י יתברך, על אונת כמה וכמה רימה ותולעה, וכל שכן המתפתה בדעתו להשתמש בכתר קונו. קל וזומר שאין בזמן הזה בקיין בהזכרת י"י ובשימושי על דרך הפעולה. ואם כן לא יעלה ביד המזכירו רק איבוד עולמו ומעלה זורס בידו, ועל כיוצא בו אמרו רז"ל: כל שלא זס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם:

ועתה בני שמע בקולי ותהיינה אונך קשובות לעצתי. בני, אם יפתוך זוטאים אל תאבה (משלי א, י). אם יאמרו: לכה אתנו ונמסור בידך שמוות והזכרות שתוכל להשתמש בהם, בני אל תלך בדרך אתם. מנע רגלך מנתיבתם, כי אותם השמות והשימושים כולם מיני רשת ומכמורת לצוד בהם הנפשות וללכת לאבדון. ואם באמת היו ביד הזוכמים הראשונים שמות הקדושים מקובלים מפי הגביאים, כגון שם של ע"ב, שם של מ"ב, ושם של י"ב, ושאר שמות הקודש הרבה, והיו יכולים לזודש בהם אותות ומופתים בעולם, לא היו משתמשים בהם לצרכם רק בעת הגזירה לפי שעה או על צד קידוש השם. כגון, רבי מאיר שהציל אונות אשתו מקובה של זנות, ואמר לאותו הכותי השומר: בכל שעה שתראה עצמך בצער אמור אלהי מאיר ענני ואתה ניצל. ואף על פי שאמר כך לאותו הכותי בשעה שצרך רבי מאיר וראה עצמו בסכנה, לא נשתמש בשם אלא ברזו לו, כדאיתא בפרק קמא דעבודה זרה. או בענין זוני המעגל, או בענין רבא עם שיבור מלכא

כדאיתא בפרק סדר תעניות כשכרה שיתין וקפא תהומא ובעא למשיטפא לעלמא
כדאיתא פרק הזוליל ובסנהדרין:

וגדר האמת ומסורת הברית כי הרוצה להשיג חפציו בענין שמוותיו של הקב"ה הוא
שישתדל אדם בכל כוזו בתורה להשיג כוונת כל שם ושם מאותן שמות הקודש הנזכרים
בתורה, כגון אהיה, יה, יהוה, אדני, אל, אלוה, אלהים, שדי, צבאות. וידע אדם ויבין כי
כל שם ושם מאלו השמות כולם הם כדמיון מפתחות לכל דבר ודבר שאדם צריך לכל
צד וענין בעולם. וכשיתבונן באלו השמות, ימצא כל התורה והמצוות תלוי בהם; וכשידע
כוונת כל שם ושם מאלו השמות, יכיר וידע גדולתו מי שאמר והיה העולם, ויפוזר ויירא
מלפניו וישתוקק ויכסוף ויתאוה להידבק בו מתוך ידיעת שמוותיו יתברך, ואז יהיה קרוב
ל"י ותהיה תפילתו מקובלת, ועל זה נאמר, אשגביו כי ידע שמי יקראני ואענהו (תהלים
צא, טו). לא אמר הכתוב אשגביו כי יזכור שמי, אלא כי ידע שמי, הידיעה היא העיקר,
ואזכר כך, יקראני ואענהו; כלומר, כשיצטרך לדבר ויתכוון באותו השם שאותו הדבר
שהוא צריך תלוי בו, אז אענהו. הלא תראה כי בעת הצרה הזכיר יעקב אל שדי ואמר:
אל שדי יתן לכם רחמים (בראשית מג, יד). ודניאל כשהתפלל אל המקדש אמר:

והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני (דניאל ט, יז). ואף על פי שדרשו רז"ל בברכות:
למען אברהם שיקראך אדון, עדיין צריכין אנו למודעי. וזנה כשהתפלל שיתן לה י"י זרע
אנשים מה כתיב י"י צבאות אם ראה תראה בעני אמותך (שמואל א, יא). ואף על פי
שדרשו בו בברכות מה שדרשו, עדיין יש עיקר ושורש פנימי לדבר, ולא לדרשא קאיתינא
אלא לעיקרא דמלתא קאיתינא. ואזכר שכן הוא, צריכין אנו למסור בידך עיקר ושורש
להישען עליו:

דע כי כל שמוותיו הקדושים הנזכרים בתורה כולם תלויים בשם בן ד' אותיות שהוא יהוה.
ואם תאמר והלא שם אהיה הוא העיקר והמקור? דע כי שם בן ד' אותיות הוא כדמיון גוף
האילן, ושם אהיה הוא עיקר האילן הזה וממנו ישתרשו שורשים ויתפשטו ענפים לכל צד
וצד, ושאר כל שמות הקודש כולם כדמיון ענפים וסננים נמשכים מגוף האילן, וכל אזור
מן הענפים עושה פרי למינהו ומלבד שמות הקודש הידועים שאסור למוזקן, יש כמה
כינויים אחרים תלויים בכל שם ושם, כגון שתאמר כינוין של יהוה מי הם: נורא, נושא
עון, עובר על פשע. כינוין של אל מי הם: כגון גדול, רחום, וזנון. כינוין של אלהים מי
הם: כגון אדיר, שופט, דיין. ולכל אזור מאלו הכינויים יש כינוין אחרים תלויים בכל כינוי
וכינוי מאלו, והם שאר כל מלות התורה. עד שצמצא כל התורה כולה נארגת על הכינוין,
והכינוין על השמות, והשמות הקדושים כולם תלויים על שם יהוה וכולם מתאזרים בו.
נמצאת כל התורה כולה נארגת על שם יהוה, ולפיכך נקראת תורת י"י תמימה (תהלים
יט, ז). נמצאת למד כשתבין כוונת שמות הקודש למשפחותיהם ותשיג הכינויים המיוזרים
לכל אזור מהם, אז תראה שהכול תלוי בשמו הגדול יתברך ותכסוף ותשתוקק להידבק
בו ותירא ותפוזר ממנו, ואז תבין יראת י"י ודעת אלהים תמצא (משלי ב, ה) ותכנס בכלל
אותם שנאמר בהם אשגביו כי ידע שמי (תהלים צא, טו) ואז תבין כמה הוא עושה

המזכיר שם שמים לבטלה, כל שכן ההוגה את השם באותיותיו, קל וזוהר המשתמש בו. וקודם שאתחיל בכוונת הוויכוח יש לי להקדים לפניך הקדמה אזהרה והיא זאת:

כלל גדול: דע כי אמיתת עצם הבורא יתברך איננה מושגת לזולתו ואין בכל המוני מעלה יודע מקומו, כל שכן עצם אמיתתו. הלא תראה מלאכי מעלה מה הם אומרים: ברוך כבוד יי' ממקומו (יוזקאל ג, יב) בכל מקום שהוא. ואם עליונים כך, תזותונים על אזהרה כמה וכמה. אם כן כל אותם העניינים שאנו קורים בתורה, כגון יד ורגל, אוזן ועין, ושאר כל כיוצא בהם, מה הוא? דע והאמן כי כל אותם העניינים אף על פי שהם מורים ומעידים על גדולתו ואמיתתו, אין כל בריה יכולה לדעת ולהתבונן מהות אותו הדבר הנקרא יד ורגל ואוזן וכיוצא בהם. ואם אנו עשויים בעלם ודמות, אל יעלה בדעתך, כי עין בצורת עין ממש, או יד בצורת יד ממש, אבל הוא עניינים פנימיים ופנימים לפנימיים באמיתת מציאות יי' יתברך, אשר מהם המקור והשפע יוצא לכל הנמצאים בגזירת השם יתברך. אבל אין מהות יד כמהות יד, ולא תבניתם שווה, כמו שאמר ואל מי תדמינו ואשור (ישעיה מ, כה). ודע והבן שאין בינו ובינינו דמיון מצד העצם והתבנית, אלא כוונת צורות האברים שיבנו שהם עשויים בדמיון סימנים, עניינים סתומים עליונים שאין הדעת יכולה לדעתם אלא כדמיון זכרון: כמו שכותב 'ראובן בן יעקב'. שהרי אין אלו האותיות ואין זו הצורה עצמה של ראובן בן יעקב צורתו ותבניתו ומהותו, אלא זיכרון, שזה ראובן בן יעקב הכתוב הוא סימן כנגד אותו עצם ותבנית הידוע הנקרא ראובן בן יעקב. ולפי שיי' יתברך רצה לזכותנו, ברא בגוף האדם כמה אברים נסתרים ונזלים בדמיון סימן למעשה מרכבה ואילו יזכה אדם לטהר אבר מאבריו, יהיה אותו אבר כדמיון כיסא לאותו דבר עליון הפנימי הנקרא בשם זה, אם עין עין, אם יד יד, וכן לכל השאר. כיצד כגון שנוהר ונעמר אדם אזרח במראה עיניו שלא יביט ולא יסתכל בדבר ערוה ולא בשאר כל דבר של גנאי אלא בכל דבר שהוא קדושת יי' ועבודתו, אז אותה עין נעשית כמו כיסא לאותו דבר הנקרא למעלה עין. וכן ה'יד והרגל ושאר כל האברים. ועל זה אמרו ז"ל:

האבות הם המרכבה, ולא אמרו כל אזהרה מהאבות הוא המרכבה, אלא האבות. כיצד? אברהם אבינו עליו השלום לקח בטהרה צד ימין וירש ימין של מעלה, שהוא מידת הווסד, ועל זה נאמר: ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה (בראשית יב, וז). יצחק לקח בטהרה מידת צד שמאל, שהוא הפוזד, ועל זה נאמר וישבע יעקב בפוזד אביו יצחק (שם לא, ג). ויעקב לקח בטהרה צד קו האמצעי ועל זה נאמר: ויעקב איש תם יושב אוהלים (שם כה, כז), בין אהל אברהם ובין אהל יצחק. נמצאו שלושת האבות כיסא למרכבה, ועל דרך זה הושב הדבר על בוריו ויוצר על מכוננו:

ועתה יש לנו להאיר ענין בענין תלוי על זה. דע כי המידות הם תלויות באברים. כיצד? מידת העין היא הראות, מידת האוזן היא השמע, מידת ה'יד היא המישוש, מידת הרגל היא ההליכה. והנה המידות נמשכות אזהרה האברים ולפי שהזכירו ז"ל כלפי מעלה לשון מידות, יש לנו לדון ענין המידות כמו שיש לך לדון ענין אוזן ויד ורגל שאמרנו. וכמו שאין ערך בינינו בענין האברים, כך אין ערך בינינו לענין המידות. ולפי שאנו צריכים

להשתמש בזיכור זה בלשון המידות, הישמר לך ושמור נפשך מאוד פן תכשל ותאמר שיש לי ייתברך מידה מוגבלת או משוערת, שאין הדבר כך. אבל כמו שאין לעניין עין ואוזן שיעור וגבול ודמיון, כך הוא הדין במידות. והנה רז"ל קראו לשמותיו הקדושים מידות, כדגרסין פרק קמא דראש השנה: אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מידות שאין זוזרות ריקם, שנאמר הנה אנכי כורת ברית (שמות לד). ושלוש עשרה מידות הם י"י אל רחום וזנון ארך אפים וגו'. והכלל שיש לך להאמין בזה שאין דמיון בין מידות י"י יתברך ובין מידותינו, וזלתי בדרך הזכרת סימן בשם לבד. ועל זה ארז"ל בכמה מקומות: בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מידת בשר ודם ואזור שמסרנו בידך מפתחו הקדמה זו, יש לנו להיכנס בביאור כל שם ושם משמות הקודש הכתובים בתורה ולהאיר ענין בכל מקום שתמצא כתוב שם אזור מהם, וכדי שתבין ותשכיל מקור מים זויים שהוא נובע מכל שמותיו יתברך. וכשתשיג דבר זה או תצליח את דרכיך ואז תשכיל:

השער הראשון – הספירה העשירית:

אדני שפתי תפתחו ופי יגיד תהלתך (תהלים נא, יז) יסוד הזכמה ועיקר הקבלה, אמונת ה' יתברך האמן, אם דרך זכוזה ידרכו מושבותיך, אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף (משלי ג, כג). השם הראשון משמות הקודש הוא השם הנקרא אדני. אמר שלמה המלך עליו השלום: שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים (קהלת ד, יז) הודיענו בפסוק זה שיצריך האדם לבדוק עצמו ולהיזהר כשירוצה להתפלל לפני י"י יתברך, ולראות ולהבין אם יש לו מקטריגים ומעכבים לקבל תפילתו, ויש לו לסקל המסילה ולהרים מכשול מדרכיו. משל לאדם ההולך לזרזר המלך להפיק שאלה, שהוא צריך להזדרז ולדעת אם יש בדרך פגע או סכנה. ומלבד זה יש לו להתבונן כמה שערים יש בבית המלך, זה לפני מזה, ולהכיר אותם השוערים הממונים לשמור השערים, ולהיותו אהוב אצל כולם, ולדעת אם יש בהם איש שונאו שישלים עמו. ומלבד כל זה ראוי לו לדעת ולהתבונן בבגדים שהוא לבוש אם הוא ראוי להיכנס בהם בזרזר המלך, כמו שאמר: כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק (אסתר ד, ב). ומלבד כל זה ראוי לו לבדוק בעצמו אם הוא הגון לדבר לפני המלך והשוערים והסגנים אשר לפניו, ואם יש בהם מי שיערער על בקשתו, וכמו כן אם יזדמן לו שיתעכב בהיכל המלך שעה או שתיים אם יכול לסבול. ורז"ל הוצרכו להעיר אותנו ואמרו כלל גדול: מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ואם במלכות בשר ודם יש לו להיזהר בכל אלו הדברים שאמרנו, כל שכן בהיות האדם נכנס להקביל פני מלך מלכי המלכים הקב"ה יתברך ויתברך. שיש לו לאדם להבין ולדעת כי מן הארץ ועד הרקיע אין שם מקום פגז, אלא הכול מלא גדודים והמונים מהם טהורים בעלי זסד ורחמים, ויש למטה מהם כמה בריות טמאות מזיקים ומקטריגים, וכולם עומדים ופורזים באוויר. ואין מן הארץ ועד הרקיע מקום פגז, אלא הכול מלא המונים; מהם לשלום מהם למלחמה, מהם לטובה ומהם לרעה, מהם לזויים ומהם למוות. ועל זה מיוסד שיר של פגעים: יושב בסתר עליון (תהלים צא, א), כי הוא יצילך, באברתו, לא תירא, מדבר

באופן יהלוק, כי מלאכיו. וכל אלו המוזנות בין הארץ ובין השמים. דוגמת ההולך בדרך במקום סכנה, כך תפילתו של אדם עוברת בין אלו הכיתות ועולה עד לרקיע; אם יש בו זכות, לא יפגעו למטים תפילתו, ואם אין בו זכות, כמה פגעים ומשזזות פוגעים בדרך; ולפי זה הדרך תיקן דוד המלך עליו השלום הזמירות, כדי לפנות דרך לתפילות לעבור, כי כל אותן הכיתות הן כמו ענן מעכבין לעלות התפילה, ועל זה נאמר: סכתה בענן לך מעבור תפלה (איכה ג, מד). וכשבא דוד עליו השלום והתקין זמירות, בהיות האדם מסדר אותן הזמירות אזי מסתלקין והולכין להם אותם המשזזות והמקלקלים והמעכבים. ונקראו זמירות מלשון מזמר; וכתר הזלזלים במזמורות (ישעיה יז, ה), ועל זה אמר הכתוב: זמירות היו לי וזקיק בבית מגורי (תהלים קיט, גד). כלומר, באותם המקומות שהייתי מתיירא מהן בדרך והיה לי פחד ומגור, באותן הזמירות פזרתים והכרתים. ולפי זה הדרך נאמר: ברוך יוזר כוכבי בוקר וגו' (איוב לז, ו). וענין רינה הם הזמירות הנאמרים בבוקר, ואזי יתפזרו ויתרועעו כל בעלי הדין הקשה הנקראים בני אלהים. ולשון יריעו מלשון רועה התרועעה הארץ (ישעיה כד, יט). ולפיכך צריך אדם לכוון עצמו בשעת תפילה ולכוון מוזשבותיו כראוי, בענין שלא תתעכב תפילתו ולא תשוב ריקם בקשתו. ועל זה אמרו: לעולם ימוד אדם עצמו, אם יוכל להתפלל, יתפלל, ואם לאו, אל יתפלל:

ואזר שהודענך זה כי עיקר האמונה ויסוד הייחוד זה הוא להבין שימושי, כי כל שמותיו הקדושים הנזכרים בתורה כולם כלולים בשם בן ד' אותיות שהוא יהוה יתברך והוא נקרא גוף האילן, ושאר כל השמות, מהם שורש, ומהם ענפים, ומהם אוצרות וגזנים, וכל אזור מהם יש לו פעולה מיוחדת מוזכרת. משל לאוצר שיש בו כמה זודרים, כל זודר מהם מיוחד לדבר בפני עצמו; בזודר זה אבנים טובות ומרגליות, ובזודר זה כסף, ובזודר זה זהב, ובזודר זה מיני מאכל, ובזודר זה מיני משקה, ובזודר זה מיני מלבוש. וכשהאדם צריך למיני מאכל ואינו יודע אותו הזודר שהמוזנות בתוכו אפשר שימות ברעב, והזודרים מלאים כל טוב, ולא מפני שמוזנו ממנו בקשתו, אלא שאינו יודע באיזה זודר הוא הדבר שהוא צריך. ועל דרך זה בעצמו השגת שמותיו הקדושים יתברך: יש שמות ממונים על התפילה והרזומים והסליחות, ומהם על הדמעה, ומהם על הפגעים ועל הצרות, ומהם על המוזנות והפרנסה, ומהם על הגבורה, ומהם על הזוסד, ומהם על הזון. ואם אינו יודע להתכוון בתפילתו באותו שם שהוא מפתח למה שהוא צריך, מי גרם לו שלא יפיק רצונו? סכלותו ומיעוט השגתו. ועל זה נאמר:

אולת אדם תסלף דרכו ועל י"י יעף לבו (משלי יט, ג). כי י"י יתברך ידיו פתוחות לכול, אבל הסכלות שאין אדם יודע באיזה אוצר הוא הדבר שצריך, זוזר ריקם וזושב בדעתו מוזשבת רעה שהשם מנע ממנו זופצו ורצונו ואינו כן, אלא סכלותו שאינו יודע באיזה אוצר הוא אותו דבר שהוא צריך מנע ממנו. ועל זה נאמר: זזאיתכם מנעו הטוב מכם (ירמיה ה, כה). ולפיכך צריך אדם להתשוטט בדרכי התורה ולדעת כוונת שמות הקודש, בענין שיהיה בקי בהם ובשמותיהם, וכשיצטרך לבקש לפני י"י יתברך שאלה ובקשה יכוון

באותו השם הממונה על שאלתו, ולא די לו שפיק כל זופצו אלא שיהיה אהוב למעלה ונזומד למטה, ונמצא נזול העולם הזה והעולם הבא:

ואזור שמסרנו בידך עיקרים הללו להיותם כדמיון יסוד ועיקר למה שאנו עתידים לפרש, יש לנו להיכנס בביאור שמותיו יתברך הכתובים בתורה כל אזור כפי הכוונה בעזרת השם:

דע כי השם הראשון שהוא קרוב לכל הנבראים ובו נכנסים לפני המלך יהוה יתברך, ואין דרך בעולם לראות פני המלך יתברך אלא על ידי שם זה, הוא השם הנקרא אדני. כיצד? דע כי השם המיווה יהוה יתברך הוא המורה על מציאות בוראנו יתברך והכול תלוי בו, אבל תזילת השערים והמפתחות שבו נכנסים לשם יתברך הוא השם הנקרא אדני, והוא סוף כל מעלות של ה' יתברך מלמעלה למטה. ועד שם אדני הוא יסוד הייחוד האמיתי העולם, כמו שעדיין נפרש בעזרת השם, ומשם ולמטה הוא עולם הפירוד. והסוד נהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים (בראשית ב, י). ואלו הם ד' מוזנות שכינה שהם תזות אדני יתברך, שהוא סוף כל מעלות של ייחוד השם מלמעלה למטה. השם הזה הנקרא אדני הוא בדמיון אוצר ובית גנים לכל מיני שפע ומיני אצילות כל ההיות הנמשכות מאת יהוה יתברך כל הצינורות, עד שנמצא שלוש שמות מכוונים זה כנגד זה; אדני למטה, יהוה באמצע, אהיה למעלה. ומשם אהיה יתאצל כל מיני שפע האצילות מן המקור הנקרא אין סוף בדרך המעלות, עד שיגיעו לשם יהוה יתברך; ומשם יהוה ילכו כל הצינורות וההמשכות לשם אדני. ושם אדני הוא אוצר שבו כל טכסי המלך, והוא הפרנס הגדול על כל הנבראים כולם, והוא הזן ומפרנס לכל בכוח יהוה שבקרב, על פיו יצאו ועל פיו יבואו כל הבאים להידבק בשם יהוה ית. ואין דרך ועד וענין להידבק בשם יהוה אלא על ידי אדני, ולפיכך זה השם הוא בית אוצר השם המיווה והוא ההיכל שבו שוכן יהוה. וכן נקרא תמיד בתורה יהוה בכינוי אדני, כלומר כל מבקש יהוה ימצאו בשם אדני. ולפי שהדבר כך, צריך אתה לדעת כי ה' יתברך יש לו ג' שמות מרובעים בצירוף יהוה יתברך, והם עולים לזשבוך רי"ו אותיות, ואלו ג' שמות הם סוד המשכת כוח בכל הנמצאים שבעולם להיות כל הוה, והם בדמיון נשמה אצל ירשו אותיות שהם בויסע ויבא ויט. ובתוך אלו ג' שמות נכללים כל הדברים שבעולם, ואלו הן המספיקים צורך כל הנבראים על ידי אדני. ואם כן נמצא שם אדני באותיותיו מורות על ממשלתו וענינו. כיצד? א' שבו הוא סוד אהיה שהוא למעלה, י' שבו הוא סוד יהוה שהוא שוכן בו, ד' הוא סוד ג' שמות ההיות שהם סוד כל מיני שפע ואצילות וקיום כל הנבראים שבעולם. נמצאת למד כי כל הממשלה והשלטנות הוא ביד אדני, ולפיכך הוא מורה לשון אדנות, שזה השם הוא אדון כל הארץ בכוח יהוה השוכן בו. ולפי שאין לכל נברא בעולם דרך להיכנס לשם יתברך אלא על ידו, וכל שאלה ותזונות ובקשה אינם נכנסים אלא על ידי אדני, הוצרכו לקבוע בראש כל התפילות: 'אדני' שפתי תפתח, כי פסוק זה כתוב אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, וזהו העיקר. ועל ידי שם זה נכנסות התפילות לפני יהוה יתברך:

ולפי שיהו"ה יתברך משפיע כל מיני שפע ואצילות בשם אדנ"י ובו כל גני המלך וכל מיני עושרו, ואלי יבואו ובו יתכנסו ויגזזו, ומשם יתפשטו למלאות צורך כל הבריות, והוא כדמיון בריכה שהנזול נמשך לתוכה ומן הברכה מספיקים מים להשקות את הגן ולשתות ולשאר הצרכים, מכנים בתורה שם אדנ"י בכינוי ברכה, כי הברכה מלשון בריכה. וזהו השם שבו בירך יעקב אבינו עליו השלום את בניו, שירש אותו מיצחק אבינו ויצחק מאברהם. וה' יתברך מסר שם זה לאברהם אבינו עליו השלום, לפתוח שערי אדנ"י ולתת כל מה שצריך לו ולשאר כל בני העולם ומסר בידו ברכ"ה זו. וזהו סוד ואברכה ואגדלה שמך והיה ברכה (בראשית יב, ב); לא אמר והיה מבורך אלא והיה ברכה, הרי הברכה מסורה בידך קזו כפי רצונך, ולא לך לבדך אני נותן לך רשות ליטול אלא לכל מי שתרצה תן כפי רצונך לכל בני העולם, וזהו:

ונברכו בך כל משפחות האדמה (שם, ג) כלומר כל הרוצה ליטול כלום מברכה זו אינו נוטל אלא על ידך, שהרי היא מסורה בידך ושליך היא. ולפיכך אמרו רז"ל שהראשון שיקרא את י"י יתברך אדנ"י הוא אברהם אבינו עליו השלום באמרו אדנ"י יהוה מה נתן לי (שם טו, ב), כי ממו שאל צרכיו לשם הגדול. ואז אברהם ירשה יצחק, וזהו: והי אזרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו (שם לה, יא). ועל הברכה הזאת נתקוטטו עשו ויעקב, וזהו הבכורה שמכר עשו ליעקב, וזו יצחק וקיים המקוץ כששלחו לפדן ארם, וזהו: קום לך פדנה ארם ואל עדי יברך אותך ויתן לך את ברכת אברהם לך ולירעך אתך (שם כז, ב). הרי נתייחדה ברכה זו לירושלם ליעקב ולזרעו לבד כשאמר 'לך ולירעך אתך'. ולפיכך כשבא יעקב להיפטר מן העולם פתחו ברכה זו לשנים עשר שבטים, שיקזו כל אחד מהשבטים זולתו מברכה? לירושלם, וזהו סוד:

כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דיבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו בך אותם (בראשית מט, כז). מאי איש אשר כברכתו? שמה תאמר מדעתו בירך לאזוד מהם? אינו כן, אלא לכל שבט ושבט נתן לו זולתו הראוי לו מברכה זו, ולא מדעתו אלא מדעת הברכה עצמה. ומשה רבינו עליו השלום בברכה זו בירך את ישראל קודם שיתכנסו לארץ, וזו סוד, וזאת הברכה אשר בך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו (דברים לג, א). נמצא שם אדנ"י הוא סוד הברכה, וזהו הברכה המעשרת לדברים בה בלי עצב ודאגה, והסוד; ברכת י"י היא תעשי"ר ולא יוסף עצב עמה (משלי י, כב) ולפי כי שם אדנ"י הוא כדמיון אוצר לקבל שפע כל הברכות ומיני האצילות והוא בדמיון בריכה ובית קיבול, לכך הוא מלשון אדנ"י הוצר שבהן נכנסין העמודים. ותמצא כי מאה אדנ"י כסף נעשו במשכן, כמו שכתוב: ומאת אדנים למאת הככר ככר לאדן (שמות לה, כו). ואלו מאה אדני שבמשכן הם בדמיון מאה ברכות שמלתמלאות מן הברכה הגדולה הנקרא אדנ"י. לפיכך זייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כדי להמשיך מכל אוזת ואוזת, ומפני שמאה ברכות באות בשם אדנ"י מאלו הברכות, ואם זיכר ברכה אוזת פוגם ומטיל מום. והסוד תלוי בסוד אי"ק בכ"ר, שהוא סוד כהן לוי וישראל, שהוא סוד נפש ורוח ונשמה. ולפי עיקר זה אמר דוד המלך עליו השלום: ברכי נפשי את י"י (תהלים קג, א); תלה הברכות בנפש בסוד שלוש המערכות העליונות והנפש

צריכה לברך בכל יום מאה ברכות, שהיא כנגד ישראל; ומן הברכות המאה יגיעו עשרה, שהם המעשר, לרווח שהיא כנגד לוי; ומן העשרה של רווח לוי, יתן אותה לנשמה שהיא כנגד כהן. ואם כן נמצאת למד שאם לא תברך נפשו של אדם ק' ברכות בכל יום לא תגיע לנשמה ברכה אלוהית, מאזור שאין מגיע לרווח עשר ברכות, שזהו סוד הלויים שלוקחין מעשר מישראל וזוהרין ונותנין לכהן אזור מעשרה במה שנטלו. וזהו סוד פרשת מעשר לויים וכהנים הכתובה בתורה, ולפיכך אמר: ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנזולתכם והרמותם ממנו תרומות יי' מעשר מן המעשר (במדבר יז, כו). וסוד מעשר מן המעשר הוא סוד אי"ק: שאם אין ק' אין י', ואם אין י' אין א'. ולפיכך צריך האדם להיות זריז לברך מאה ברכות, ואם זז' וזיסר אלוהים, ואלו ק' ברכות הם בדמיון מאת אדני' כסף שבהן שפע אדני מתפשט לכל צד לבמה בריכות:

ולפעמים נקרא שם אדני בתורה בכינוי באר, והטעם כי הוא באר מים זיזים שבו יתכנסו כל מיני שפע ואצילות של מעלה, כמו שאמרנו. ועל זה נאמר: מעיין גנים באר מים זיזים ונזלים מן לבנון (ש"ה' ד, טו). ובעוד שישראל צדיקים ומברכין מאה ברכות בכל יום כהגון, הבאר הזאת מתמלאת ממים זיזים משפע אצילות עליונה, ואז כולן עשירים מלאים כל טוב, שואבין מים זיזים כפי צרכם. ולפעמים נקרא ג' באר שבע, לפי שנמשכין עליה שבעה נזלים דרך יסוד עולם משבע מעלות עליונות. וכנגד באר זאת יש באר אזורת מבזוין, עם שאר כמה בארות מלאות נזישים ועקרבים ונקראין בארות נכריות, ועליהם אמר: כי שוזה עמוקה פי ונהל ובאר צרה נכריה (משלי כג, כז). וכל אותם שהם רשעים גמורים אין להם זכות לשאוב מבאר שבע ונזלים בבאר צרה נכריה, אותם הנמשכים אזור עבירות קשות. ואל זה רמז אדני' כשזוטא ישראל במידה זו. אמר הנביא: כי שיתם רעות עשה עמי עזבו מק"ור מי"ם זיזים לזנוב להם בארות נכריות אשר לא יכילו המים (ירמיהו ב, יג). כלומר באר צרה, אין לה קרקע, כי כולה שברים שברים ואין מים מתקיימים בה אלא מלאה נזישים ועקרבים. ואל זה רמז דוד: ואל תאטר עלי באר פיה (תהלים סט, טז):

ולפעמים נקרא שם אדני' בכינוי ים, והטעם כי כל מיני הברכות והשפע והאצילות נמשכים אליו כדמיון הנזלים, וזהו סוד כל הנזלים הולכים אל הים (קהלת א, f). ולשון ים הוא הקרקע המזוין את המים כאמרו וכמים לים מכסים (ישעיהו יא, ט), ואומר ולמקוה המים קרא ימים (בראשית א, יא) הרי בית קיבול המים נקרא ים. ומתוך זה הים נבראו כמה מלאכים ומזוזות, וכמה מינים משונים אשר ערצו המים אשר בתוכו, וכולן מרכבות ומזוזות עליונות, ועל זה רמז: זה הים גדול ורוחב ידים שם רמש ואין מספר זזיות קטנות עם גדולות (תהלים קד, כה). ובתוך הים הוא כמה ספינות וכמה שייטים, וכמה דגלים פרושים על ראש התורן של הספינות, וכמה מיני דגלים ומיני שאון מתלללים בתוכו, ועליו נאמר: שם אניות יהלכון (שם, כו). ובקצה ים זה יש מקום אזור הנקרא ים סוף, והוא קרוב לגבול תחומי הארץ הידועה במידת אדני', ומן המקום הזה ירד הדין על מצרים ונטבעו בים סוף של מטה, וזהו סוד כי יי' גלום להם במצרים (שמות יד, כה). וזכמי

הפנימיות מיוזמים לפעמים למידה זאת הנקרא אדני ים הזכמה, לפי שכל מיני זכמה ואצילות הנמשכין מן הזכמה העליונה כולן נופלים בתוכו, וממנו שואבים כל זכמי לב זכמה. והמידה הזאת נתנה י"י יתברך לשלמה, וזהו; וי"י נתן זכמה לשלמה (מלכים, ה, כו). וכשנכנס בים הזכמה היה בו כוזל לדעת ולהבין כל סדרי המערכות עליונות ותחתונות ולא נכוד ממנו כל דבר. ובכוזל שם אדני י"י שבו על כסא י"י ומלך על העליונים והתחתונים, לפי שזכמת אלהים בקרבו לעשות משפט:

ולפעמים נקרא שם אדני בכינוי כל, והטעם לפי שלא יזכר כל בו, שהרי כל מיני השפע והאצילות וכל מיני הברכות והקיום כולן נכנסים בתוכו. ונקרא כ"ל לפי שהכל בו, וכל מיני צורך שייצטרך דבר בעולם אין לבקש אלהות אחרת ולא ממקום אחר, כי הכול כלול בתוך שם זה, וממקום זה יפיק כל שואל רצונו כל אוזר ואוזר כפי חפצו ורצונו, בהיותו קורא אותו באמת. ועוד כי יסוד, המידה שהיא למעלה משם זה, נקראת כל, על עיקרים שעדיין נבאר אותם בעזרת השם. והמידה הזאת הנקראת כ"ל נתנה י"י במתנה לאברהם, כמו שהודענו, שהרי היא יסוד הברכה והברכה. ואל זה רמז באמרו: וי"י ברכ את אברהם בכל (בראשית כד, א). ומאברהם ליצחק, באמרו:

ואוכל מכל בטרם תבא ואברכהו (שם, כז, לג). ומיצחק ליעקב, באמרו: כי זנני אלהים וכי יש לי כל (שם לג, יא) פי' אמר יעקב לעשו: שימא יעלה בדעתך שאני זכר על מה שאני נותן לך? תדע שהרי כל מפתחות הברכה העליונה כולם מסורות בידי, והרי היא כלולה מן הכל, וזהו וכי יש לי כל, ולפיכך אני זכר על מה שאני נותן לך כלום:

ולפעמים נקרא שם אדני בכינוי אבן, לפי שהוא היסוד לכל הבנינים אשר בעולם, וכל הנמצאים שבעולם הם עליה סמוכים ואליה צריכין. ונקראת אבן הראשה (זכריה ד, י) אשר מונח יצאו כל המוני מעלה ומטה במעשה בראשית. ונקראת אבן ספיר לפי שהיא מקבלת כל הגוונים משאר כל מעלות שעליה ופועלת בנבראים דבר והפכו, פעמים לטובה פעמים לרעה, להזיות ולהמית, להכות ולרפא, להוריש ולהעשיר, וכיצא בהם. ורמז לדבר:

ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי אני אבית ואזיה מוזצתי ואני ארפא (דברים לב, לט). ועוד, לפי שהמידה הזאת שואבת כוזל הספירות ומוזטכת אליה כל מיני האצילות והברכות, ואזר שמושכת מן הברכות מלמעלה וזוהרת ונותנת פרנסה ומוון לשאר כל הנמצאים תחתיה, איש כפי הראוי. ועליה נאמר: אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה (תהלים קי"ז, כב). שהרי אברהם יצחק ויעקב נטלו וזלקם למעלה מנחה בספירות עליונות אשר עליה, עד שבא דוד והזוין בה ולקחה למידתו, והוא שאמר 'היתה לראש פנה', לפי שאלה פונים כל הפנים אשר בכל הנמצאות עליונים ותחתונים, בין אותן המעלות שלמעלה מנחה, בין אותן המעלות שלמטה מנחה שלמעלה מנחה פונים אליה להמשיך לה כוזל והשפעתם וטובתם וברכותם; ושלמטה הימנה פונים אליה לבקש מנחה פרנסתם ומוזנותם וקיומם. וזהו סוד 'לראש פנה', והסוד; או מי ירה אבן פנתה

(איוב לז, ו). וזהו המפרנס את ישראל, וסימניו: משם רועה אבן ישראל (בראשית מט, כד). והאבן הזאת תשוקתה וזופצה ומגמתה אל אבן אזורת עליונה למעלה הימנה, וממנה יבואו לה כל מיני האצילות, ושתיים אבנים טובות הם לישראל, וסימניו: ולקוזת את שתי אבני שהם ופתוזת עליהם שמוות בני ישראל (שמוות כז, ט), והסוד: אדני יהו"ה מזה תתן לי (בראשית טו, ב) שכינה מושכת מלמעלה למטה, ונמשכת מלמטה למעלה. וכנגד אבן זאת יש אבן אזורת ונקראת אבן גדולה, וכשהיא עומדת על פי הבאר ישראל משועבדים תזותיה, עד בא אשר לו המשפט, וסימניו: ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר (בראשית כט, י), והסוד פרשת ויעקב נסע סכותה (שם לג, יז) ופרשת הגה יום בא לי"י (זכריה יד, א):

ומידת שם אדני נקרא לפעמים בכינוי בית המקדש, לפי שהוא הבית שהשם המיוחד שוכן בתוכו. ולפי שהשם קידש הר המוריה והיה זולקו של אדני, נבנה בו בית המקדש, וסימניו: מקדש אדני כוננו ידיך (שמוות טו, יז). וזה השם היה שוכן בתוכו, וכל צורות הבית ולשכותיו והיכליו וגזוזיו ואולמיו כולם היו בצורת סוד אדני, כענין שאמרנו בסוד צורת אברים שבאדם. וכשזוטאו ישראל ונסתלקה השכינה, נזרע הבית. וכשבא דניאל והתפלל לפני י"י יתברך כדי לבנות בית המקדש, נתכוון אצל מידה זו ואמר: והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני (דניאל ט, יז), באלף דל"ת נון יו"ד. כלומר, בנה בית המקדש שהוא הכיסא וההיכל לשם אדני. ומה שדרשו ז"ל במסכת ברכות: למען אדני, למען מיבעי ליה; אלא למען אב שיקראך אדון אמת ויציב, כי המידה הזאת היתה שומרת לאברהם ולחזמות מלחמותיו, בסוד: ויזלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם (בראשית יד, טו), ובסוד: מי העיר מבזרו צדק יקראהו לרגלו (ישעיהו מא, ב), כמו שנבאר במילת צדק בע"ה:

ולפעמים נקראת מידה זו שכינה, והיא היתה שוכנת עם ישראל תמיד משעת עשיית המשיכן, כאמרו: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמוות כה, ז). וצריך אתה לדעת עיקר גדול. דע, בתזילת בריאת העולם עיקר שכינה בתזותונים היתה, שהרי מערכת כל הנבראים על סדר המעלות היו; עליונים כנגד עליונים, תזותונים כנגד תזותונים. ולפיכך היתה שכינה שרויה בתזותונים, ובהיות השכינה למטה נמצאו שמים וארץ אודים, וזה לשון ויכולו השמים והארץ וכל צבאם (בראשית ב, א), שנשתכללו אלו מאלו ונתמלאו אלו מאלו, והיו הצינורות והמקורות פועלים בשלימותם ונמשכים מלמעלה למטה. נמצא י"י יתברך ממלא מלמעלה למטה, וסימניו: השמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעיהו סו, א). נמצא ש"י יתברך היה שריו במיצוע שזה בין העליונים ובין התזותונים. בא אדם הראשון וזוטא, נתקלקלו השורות ונשתברו הצינורות ונפסקו הבריכות, ונסתלקה שכינה ונתפרדה הזבילה. באו אברהם יצחק ויעקב עליהם השלום, התזוילו להמשיכה למטה ותיקנו לה ג' כסאות, והמשיכה קצת המשיכה ועשו גופותיהם כסאות לשכינה, אבל לא נמשכה השכינה בארץ לדירת קבע, אלא לדירת עראי, והיתה יושבת על גביהם. והסוד: ויעל אלהים מעל אברהם (בראשית יז, כב), רוצה לומר מעל אברהם ממש. וביעקב ויעל מעליו אלהים (שם לה, יג) ועל זה אמרו: האבות הם המרכבה. נמצא השכינה בימיהם

פורוזות באוויר, ולא מצאה מנוח לכף רגלה בארץ כאשר בתזוילת הבריאה. בא משה רבינו עליו השלום וכל ישראל עמו ועשו משכן וכלים, ותיקנו קלקול הצינורות, וסידרו את השורות, והתקינו את הבריות, והמשיכו מים זויים מבית השואבה והזזירו השכינה לשכון בתזותנים, באוהל, אבל לא בקרקע כאשר בתזוילת הבריאה, וסוד זה הוא: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, ז). ונמצאת השכינה כאכסנאי הולך ממקום למקום, ולזה אמר 'ושכנתי בתוכם' ולא אמר 'ושכנתי למטה', אלא בתוכם, בדמיון אכסנאי. כלומר, בכל מקום שילכו ישראל אלך עמהם ואשכון בתוכם, אבל לא במקום קבוע, וזהו סוד: ויהי בנסוע הארון וגו' (במדבר י, לה) ועל דרך זה הסוד נצטער דוד וביקש לקבוע מקום לשכינה למטה במקום קבוע, וזהו סוד: אשר נשבע לי". נדר לאביר יעקב אם אבא באהל ביתי וגו' אם אתן שנת לעיני עד אמצא מקום לי"י משכנות לאביר יעקב (תהלים קלב, בה). וכתוב: כי בוזר י"י בציון איווה למושב לו זאת מנוזותי עדי עד (שם, יג יד). ולפי שביקש דוד לקבוע מקום למנוזות השכינה ואמר קומה י"י למנוזותך אתה וארון עוזך (שם, ז), ישרו מושבותיו לפני השכינה ושלחו ואמר לו י"י יתברך ביד נתן הנביא: לך ואמרת אל עבדי אל דוד כה אמר י"י האתה תבנה לי בית לשבתי כי לא ישבתי בבית לבנים העלותי את בני ישראל ממצרים ועד היום הזה, ואהיה מתהלך באהל ובמשכן בכל אשר התהלכתי בכל בני ישראל הדבר דברתי את אהרן שביטי ישראל וגו' למה לא בניתם לי בית ארזים וגו' (שמואל א, י). ובמקום אחר כתיב: רק אתה לא תבנה הבית, כי בנך היוצא מוולדך הוא יבנה הבית לשמי וגו' (דברי הימים, ו, ט). מה עשה דוד המלך? הכין כסף וזהב, ונזושת וברזל, עצים ואבני שוהם ומילואים, ואבני פוך ורקמה וכל אבן יקרה ואבני שוהם לרוב, וסידר כל מערכת והמקדש וכל בתיו וגזזכיו ועליותיו וזדריו, העזרת והאולם ההיכלות ושאר כל תבנית הבית, וזעירותיו ולשכותיו, הכול קיבל ברוח הקודש, וצורת כל מקום ומקום, ושיעור הכסף והזהב ואבנים טובות, ושאר כל הדברים הצריכים לו, במשקל במידה ובמשורה, הכול כפי סדרי המערכת וצורך השכינה, כמו שכתוב: ויתן דוד לשלמה בנו את תבנית האולם ואת בתיו וגזזכיו ועליותיו וזדריו הפנימים ובית הכפורת. ותבנית כל אשר היה ברוח עמו לזעירות בית י"י ולכל הלשכות סביב לאוצרות בית האלהים ולאוצרות הקדשים. ולמוזלקות הכהנים והלוויים ולכל מלאכת עבודת בית י"י ולכל כלי עבודה בית י"י. לזה במשקל לזה לכל כלי עבודה ועבודה לכל כלי הכסף במשקל לכל כלי עבודה ועבודה. ומשקל למזרות הזהב וזרותיהם זהב במשקל מזורה ומזורה וזרותיה ולמזרות הכסף במשקל למזורה וזרותיה כעבודת מזורה ומזורה. ואת הזהב משקל לשולזנות המערכת לשולזון וכסף לשולזנות הכסף. והמזלזות והמזרקות והקשות זהב טהור ולכפורי הזהב במשקל לכפור וכפור ולכפורי הכסף במשקל לכפור וכפור. ולמזבז הקטורת זהב מוזקק במשקל ולתבנית המרכבה הכרובים זהב לפורשים וסוככים על ארון ברית י"י. הכול בכתב מיד י"י עלי השכיל כל מלאכות התבנית (שם, כז, יא יט). הרי לך כי דוד עליו השלום סידר כל צורת בית המקדש ומשקל כל דבר ודבר על פי י"י יתברך, והכול תבנית המרכבה עליונה, כיסא ומעון לשכינה. אחר כך בא שלמה ובנה את הבית וסידר כל המערכות והצורות, כפי שסידר לו דוד אביו עליו השלום, ואז ירדה שכינה למטה ושכנה בבית עולמים. וזהו שכתוב: אז אמר שלמה י"י אמר לשכון בערפל בנה בניתי בית זבול לך מוכן לשבתך

עולמים (מלכים, זו, יב). וכתוב: ועתה יי אלהי ישראל יאמן דברך אשר דיברת לעבדך לדויד, כי האמנתי שיש אלהים את האדם על הארץ הזה שמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בנתי וגו' (דברי הימים, ו, יז יז) ועתה קומה יי אלהים למנוחתך אתה ואורן עורך וגו', יי אלהים אל תשב פני משיווך זכרה לחסדי דויד עבדך (שם, מא מב), וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מן השמים ותאכל העולה והזבחים וכבוד יי מלא את הבית (שם, ו, א). נמצאת השכינה זוזרת למנוחתה בארץ בבית עולמים, ואז זוזרו הצינורות והמשכות כולם להריק ברכה בבית המקדש, והיינו דכתיב:

כטל זורמון שיוורד על הררי ציון כי שם צוה יי את הברכה זזיים עד העולם (תהלים קלג, ג), וכתוב: מציון מכלל יופי אלהים הופיע (שם, ג, ב). ומבית המקדש היו כל הצינורות נמשכות לכל הארצות כולן, לשבעים משפחות כנגד שבעים שרים, ומירושלים היו נטלין פרס, כמו דכתיב: ונברכו בך כל משפחות האדמה (בראשית יב, ג). ולפי שהיה שלמה יודע דרך המשכת השפע מירושלים לכל המקומות, אמר: עשיתי לי גזות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי (קהלת ב, ה). וכי אפשר במקום אחד שיעצמו בו כל מיני אילנות שבעולם? אלא היה יודע שלמה איזה גיד נמשך לכושי, נטע בו פלפלין; וכן לכל צד וצד, והיינו דכתיב: מציון מכלל יופי אלהים הופיע (תהלים ג, ב), מציון, משתיתו של עולם ואם כן נמצאת השכינה משלזת הברכה כפי השיעור הראוי לכל הארצות מבית המקדש:

ועתה יש לנו להודיעך כי השכינה מיווזרת לישראל לבד, והיינו דכתיב: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, זז), וכתוב: אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (שם, כט, מז), וכתוב: ונתתי משכני בתוכם (ויקרא כו, יא). והסוד, כבר הודענו כי זה הוא היכל ששם יהוה יתברך שוכן בתוכו, ויי יתברך אמר לישראל קוּזו לכם משכני שאני שוכן בו ולא אפרד מכם לעולם; ואף על פי שאתם מקבלים טומאה, אין שכינתי נבדלת מכם. והיינו דכתיב: השוכן אתם בתוך טומאותם (ויקרא טז, טז) וכשנתן יי יתברך לישראל המתנה הזאת ושרתה שכינה ביניהם, נמצאו כל אוצרות השם יתברך וגזיו וזדוריו, וכל מיני שפע וכל אצילות ברכה, נמצאים ביד ישראל. ומסר ביד ישראל מפתחות כל אוצר ואוצר לפתוח ולקבל כל שפע וברכה מאת השכינה, וזהו שנאמר: ונתתי משכני בתוכם והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים (שם, כו, יא יב). וכאילו השכינה משכנו ומשכנו של הקב"ה יתברך ביד ישראל, וכשזטאו ישראל לפניו וזוזר הבית, הרי זה המשכון שלו ממשכנו ביד ישראל ומוליכו עמהם בגלות, והסוד: אלה פקודי המשכון משכון הערו"ת (שמות לז, א). והיינו דאמרינן: זוזיבין ישראל, שבכל מקום שגלו שכינה עמהם. גלו למצרים שכינה עמהם, שנאמר: הגולה גליתני אל בית אביך בהיותם במצרים (שמואל ב, כז), וכתוב: אנכי ארד עמך מצרימה (בראשית מז, ד) גלו לבבל שכינה עמהם, שנאמר: למענכם שלוחתי בבבל (ישעיה מז, יד). גלו לעולם שכינה עמהם, שנאמר: ושמי כסאי בעולם (ירמיה מט, לז). גלו לאדום שכינה עמהם, שנאמר: מי זה בא מאדום וגו' (ישעיה סג, ג). וכשהן זוזרין שכינה עמהם, שנאמר: וישב יי אלהיך את שבותך ורזומך (דברים ל); והשיב לא נאמר, אלא וישב. ואומר: אתי מלבנון כל"ה (ש"ה ד, זז). רבי מאיר אומר:

משל למלך שאמר לעבדו אם תבקשני הריני אצל בני, שנאמר: השוכן אתם בתוך טומאתם (ויקרא טו, טו), בטמא את משכני אשר בתוכם (שם טו, לא), ואומר: ולא יטמאו את מוזהבם אשר אני שוכן בתוכם (במדבר ה, ג), ואומר: ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה וגו' כי אני יי שוכן בתוך בני ישראל (במדבר לה, לד) ונקראת מידה זו אהל מועד בכל התורה כולה. וכלל הדבר, כי זהו בית יהוה, ובו שוכן. והיינו דכתיב: ויקרא אל משה וידבר יהוה אליו מאה"ל מועד לאמר (ויקרא א, א). כל מי שמדבר עמו, על ידי אה"ל זה מדבר עמו, אבל משה רבנו עליו השלום נכנס בתוך האהל ומדבר עם יהוה פנים אל פנים, שנאמר: ובבא משה אל אה"ל מועד לדבר אתו (במדבר ו, פט); ותרגום אהל, משכנא, הוא סוד שכינה. וענין מועד, מלשון בית הועד וזימון; כלומר שהשם מזמין תמיד בו הוא בית הועד שלו, והיינו דכתיב: ונעדתני לך שם (שמות כה, כב). ולפעמים נקראת מידה זו צדק, ולפי שהשכינה היתה תמיד בירושלים משנבחר בית עולמים, אמר: מלאתי משפט צדק ילין בה (ישעיהו א, כא). וענין צדק, צריך אתה לדעת כי המידה הזאת נקראת בית דין של מטה, שמקבלת שפע מבית דין של מעלה שהוא מידת הגבורה והפוזר הנקרא אלהים:

ולפעמים נקראת מידה זו אלהים כשהיא מתמלאת ושואבת ממידת הגבורה והפוזר, ואז היא עושה דין ומשפט בעולם, אם לזרע אם לשלום, אם לרעב אם לשובע, אם למוות אם לחיים, אם לחולל אם לבריא. וכן בשאר כל הדינים שבעולם, ממידה זו נמשכין כששואבת ממידת הגבורה והפוזר. וזהו המידה הלוחמת מלחמות יי, ושיש גבורים סביב לה כולם אוזני זרע מלומדי מלחמה, להשמיד להרוג ולאבד, ולהזרע הארצות ולעקור המלכויות ולנקום נקמות. ובית המידה הזאת שנקראת צדק מסורים כמה מוזנות וכמה זיילות הנקראים אנשי המלחמה, בעלי רמוזים וקשטות וזצים וזרבות ואבני בליסטראות, כלוזם ולעקור ולהשמיד. והמידה הזאת הלכה עם אברהם אבינו ע"ה במלחמות המלכים והיא השמידה אותם מלפניו וניצח המלחמה, דכתיב: מי העיר ממורזו צדק יקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר זרבו כקש גדף קשתו (ישעיהו מא, ב). ולפעמים נקראת זרע נקמת נקם ברית, וזו היא המידה שהיתה תמיד שוכנת בירושלים, מייסרת את ישראל תמיד, כמו הדין הקבוע לדין. וכשהיתה מייסרת אותם, היתה גובה מהם זובותיהם ופשיעיהם וזטאתם עד שהיו כולם צדיקים. ולפיכך אמרו שנקראת צדק, על שהיא גובה מהם פשיעיהם ומצדקת אותם. וזהו שאמר וכל יאמר שכן זולתי העם היושב בה נשוא עון (שם לג, כד). ופירוש הפסוק הזה: אל יאמרו האנשים השוכנים בירושלים, לממה אנו זולים תמיד ביסורין. לפי שהמידה הזאת בית דין צדק שוכנת שם תמיד, והיא רוצה לזכותם ולגבות מהם זובותם מכל פשיעיהם וזטאתם, כדי שיהיו צדיקים ומזומנים לחיי העולם הבא, וזה פירוש וכל יאמר שכן זולתי העם היושב בה נשוא עון. כיצא בדבר: רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם (עמוס ג, ב). ולפי שהמידה הזאת הנקראת צדק היתה תמיד בירושלים ופוסקת הדין, לא לן אדם בירושלים ועון בידו, לפי שגובה בכל יום זובות אותו היום כדי שלא יתרבו זובות על אנשי ירושלים. והיינו דכתיב:

צד"ק ילין בה (ישעיהו א, כא). ולפי שהמידה הזאת היא בית שער להיכנס לשם יתברך, והיא המבוזזת בין הצדיקים והרשעים ואינה נותנת לרשעים רשות להיכנס, היה דוד שמוז כשהיה בשלום עימה, ועל ידה היה נכנס להקביל פני י"י יתברך, והיינו דכתיב: אני בצדק אוזנה פניך (תהלים יז, טו). ולפעמים שואבת המידה הזו ממידות הזוסד והרוזמים ומתמלאת רוזמים על ישראל, והיא עושה הדין מצד הזוסד והרוזמים. ואותו הדין נקרא משפט והוא מעורב בזוסד וברוזמים, ולפיכך אמר: מלאתי משפט צד"ק ילין בה (ישעיהו א, כא), וכתיב: צד"ק ומשפט מכון כסאך (תהלים פט, טו), ועל זה אמר: יסרני י"י אך במשפט אל באפך פן תמעיטני (ירמיהו י, כד). וזו היא המיוזזת לבית דין של ארץ ישראל, דכתיב: והוא ישפט תבל בצדק (תהלים ט, ט). ושאר האומות נדונים בבית דין של מעלה הנקרא מישרים, דכתיב: ידין לאומים במישרים (שם). ופירש, שאותן בתי דינים שדין את אומות העולם אין דיין בזוסד ורוזמים אלא מידה במידה, אין שם סליחות עון ופשיע אלא מידה במידה ממש. אבל מידת צד"ק מיוזזת לבית דין של ישראל, שנאמר: שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך ושפטו את העם משפט צדק (דברים טז, יז), וכתיב צד"ק צד"ק תרדוף, צדק עליון וצדק תזותן, בסוד אדני יהוה. וסמוך לו: למען תזויה, כנגד צד"ק עליון; וירשת את הארץ, כנגד צד"ק תזותן:

ולפי שהמידה הזאת, הנקראת צד"ק, מקבלת מבית דין של מעלה ודנה את ישראל, נקרא אדני, וביקש משה עליו השלום אותה לבית דין לישראל ואמר: אם לא מצאתי זון בעיניך אדני ילך לא אדני בקרבנו כי עם קשה עורף הוא וסלחות לעוננו ולחטאתנו ונזולתנו (שמות לד, ט). אבל שאר האומות דינן בבית דין של מעלה ונפרעין מהם על ידי מלאך או שר, ואין שר ומלאך יכול למזוז ולשנות, כמו שכתוב: הנה אנכי שולח לפניך וגו' השומר מפניו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם (שם כג, כ). אבל במידת צדק שהיא אדני, והוא בית דין של ישראל, מה כתיב? לאדני אלהינו הרוזמים והסליחות כי מרדנו בו (דניאל ט, ט), וכתיב: אדני "שבעה אדני" סלוח אדני" הקשיבה ועשה אל תאזור (שם, יט). ופירש, דע כי מצוות לא תעשה שאדם עומד עליהם לדין להפרע ולהינקם ממנו הם שם"ה, כמניין ימות השנה שאדם יכול לעבור בהם שהם גם כן שם"ה. הנה שבכל יום ויום אדם עומד לדין על מעשיו, אבל מידת אדני מרוזמת ובה נקבל סליחות לכל עון ולכל חטאת. ולפי כך תמצא בפסוק ג' פעמים אדני וסמיוך להם שם"ה כנגד מצוות לא תעשה. וכשהמידה הזאת רוצה לגזור דין על ישראל, מתמלאת זוסד ורוזמים וכמה פעמים מהפכת מידה הדין למידת רוזמים, כמו שכתוב: איך אתנך אפרים אמונך ישראל איך אתנך כאדמה אשימך כעבאים זהפך עלי לבי יזוד זכמרו זוזומי (הושע יא, ז). ולפי שלא היו ישראל רוצים לזוזר בתשובה, ואי אפשר שלא לגמור את הדין, היתה מידה זו מצטערת. אבל מכל מקום אף על פי שבית דין זה הנקרא צד"ק דן את ישראל, דן אותם כמו האב לבן ומיסר אותם ברוזמים, כמו שכתוב כי אשר יאהב י"י יוכיזו (משלי ג, יב). ולפי שהמידה הזאת היא בית דין של ישראל והיא הנקמת נקמתם, נקראת בכל התורה אני, וכמה פעמים היא מזהרת את ישראל שלא יזוטאו ושייראו לעמוד לדין לפנייה, לפי שאי אפשר שלא לגמור את הדין. ועל זה נאמר בכל מקום: ויראת מאלהיך אני י"י (ויקרא יט, לב), כלומר יש לך לירא ולפוזר מן הדין שלי, ואף על פי שהוא דין מעורב ברוזמים. ועל יסוד זה נאמר: ואם

תלכו עמי בקרי והלכתי אף אני עמכם בקרי ויסרתי אתכם אף אני (שם כו, כא). ומה שאמר שבע על זוטאתיכם, לפי שזאת המידה באך שבע נקראת, ויש בה בארות מלאות פוז"ד וגבור"ה ודין והם בארות יצחק, דכתיב: ויעל משם בא"ר שב"ע (בראשית כו, כב). ויצחק הוא המושך למידת אדני' הדינים שהם בשבעה נזולים, מהם בדין ומהם ברזומים. והיינו דכתיב: אני אמית ואזיה מוצאתי ואני' ארפא (דברים לב, לט). ולפי שהמידה הזאת נוקמת נקמתן של ישראל ולוונמת מלזמותם, היא עשתה מכת בכורות במצרים והוציאה ישראל בכוז צד"ק העליון שעליה נקראת יובל לי. וכשעשתה מכת בכורות, לא בא עמה לא מלאך ולא שר ולא דבר אזור, והיינו דכתיב: ועברתי בארץ מצרים כלילה הזה והכתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יי' (שמות יב, ב). ודרשו רבותינו ז"ל; ועברתי בארץ מצרים, אני' ולא מלאך; והכתי כל בכור, אני' ולא שרף; ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, אני' ולא השליו, אני' יי' אני' הוא ולא אזור. ולפיכך מזהיר את ישראל ואומר: במידה זו גאלתי אתכם, במידה זו אני' דן אתכם, והיינו דכתיב אני' יי' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים (ויקרא יט, לו), וזוור ואמר בסוף הפסוק אני' יי' אלהיכם. הלא תראה פסוק זה ראשו וסופו אני' יי', אזור לרזומים ואזור לדין:

ולפי שהמידה הזאת היא מושלת על כל הנבראים בעולם, והוא הפרנס הגדול שכל היצורים צריכים לו, נקראת בתורה בלשון מלכות, לפי שכל עניני המלך יי' וכל מעשיו כולן נעשין על ידי מידה זו, והיינו דכתיב: כי לי' המלוכה ומושל בגוים (תהלים כב, כט), וענין מלוכה ואדנות כולם מורים ממשלה ושלטנות. אלא ששם אדני', שהוא שם האדנות, הוא מורה ומעיד על דרך קבלת השפע והכז משם אהי"ה יהו"ה יתברך. ולשון מלכות הוא דרך ממשלה בכוז הדין היוצא בכוז שם אדני', כי באותיות רי"ו שהם בתוך ד"ג שמות ההו"ה בשם אדני', ד"ן ידין עמו (בראשית מט, טז). ולפי שהמידה הזאת היא נוקמת נקם ברי"ת, ולא גמר שאול מצותה, מאסה בו וגמסרה לדוד ונקרא מלכות בית דוד, והיא היתה הולכת תמיד עם דוד ועושה מלזמותיו ומנצחות אויביו, ועל זה אמר: ארדפה אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם ואכלם ואמזעם ולא יקומו (תהלים יז, לו). ובמידה הזאת היה דיבוקו של דוד וממנה ירש המלכות, ובה היה מתזנן ומשתטז באומרו: אליך יי' אקרא ואל אדני' אתזנן (שם ל, ט), ובה היה לוזם עם אויביו באמרו: העירה והקיצה למשפטי אלהי ואדני' לריבי (שם לה, כג), ראיתה יי' אל תזרש אדני' אל תרוק ממיני (שם, כב). ואלה היתה תשוקתו באמרו:

אדני' נגדך כל תאותי (תהלים לו, יא), וכתיב: כי לך יי' הוולתי אתה תענה אדני' אלהי (שם, יז), ועתה מה קויתי אדני' תוולתי לך היא (שם לט, ז). ובכל עת צרותיו, במידה הזאת היה מתדבק בה באומרו: ביום צרתי אדני' דרשתי (שם עז, ב), וכתיב: זנני אדני' כי אליך אקרא כל היום (שם פו, ג). ולפי שהמידה הזאת היא בגלות עם עם ישראל, אנו אומרים 'ומלכות בית דוד משיווך במהרה תוזזרנה למקומה':

ולפעמים נקראת המידה הזאת נשך, והטעם כי לפעמים היא עשירה מלאה כל טוב, להיות ישראל צדיקים, מושכים אליה מכל המעלות העליונות כמה מיני שפע ואצילות וברכה וזסוד ורזומים מכל הספירות שעליה; ובהיות ישראל נסוגים מדרכי י"י אז המידה הזאת זוסרה ודלה ושפלה, והיא כעלה נובלת עליה ובגנה אשר מים אין לה, ואז היא כאילן שנוש"ר פירותיו, ואז ישראל דלים ושפלים בזוים שלולים לזרפה ולקלס. שהרי כשאין המידה הזאת יונקת מלמעלה, אינה יכולה להניק את ישראל ונקראת נשך, מלשון אילן שבוש"ר את פירותיו. והסוד הזה הנני מעירך עליו. כבר הודעתך כי עיקר שכינה בארץ, וסימנך: והארץ הדום רגלי (ישעיהו סו, א), וכשהשכינה מקבלת שפע מברכות של מעלה נקראת מקוה המים, ונשיאנה מקבלת ברכות נקראת יבשה, וסימנך; ויקרא אלהים ליבש"ה ארץ ולמקו"ה המים קרא ימים (בראשית א, יא). וכשהמידה הזאת היא יבשה וזוסרה אז ישראל הם ברעב ובצמא ובעירום ובזוסר כל, והם נשורים ממנה, שהרי ישראל הם כמו העלין, והיא כמו גוף האילן. והמידה הזאת פעמים עשירה ופעמים זוסרה, פעמים מלאה פעמים ריקנית, וזהו סוד; כנשך יעיר קנו על גזליו ירוץ (דברים לב, יא). וכשישראל זוזרים בתשובה, מוזדשים אותה כנשך כאשר בתזילה; כשמתקנות הצינורות ומשפיעין אליה הברכות ומתמלאה על כל גדותיה, אזי היא מתזודשת ומתעשרת, ועל זה נאמר:

המשיב"ע בטוב עריך תתזודש כנשך נעורייכי (תהלים קג, ה). והמידה הזאת הנקראת נשך יש לה כמה נשרים בעלי כמה כנפיים, ונקראת נשך"י המרכבה, וכולן מגיעות על ישראל ופורשין כנפיהם על ישראל ומצילין אותם מכמה צרות. והנשך"י הזאת עם כל שאר מוזנותיה, הנקראים נשרי המרכבה, הגינו על ישראל במצרים והוציאו אותם מתחת סבלותם, והסוד: אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט, ד). וכל אלו המוזנות הנקראים נשרי המרכבה מעלתם ומלואם בעלות ישראל בתורה ובמצוות, וירידתם וזוסרום בהתרוזק ישראל מן התורה ומן המצוות:

ולפי שהמידה הזאת צריכה להיותה נקשרת עם המעלות שעליה כדי שיבאו לה מיני שפע וברכה מהם, נתן השם לישראל כוזו לקשור אותה עם המעלות שעליה, וזהו סוד שנקראת תפלה של יד, ועל זה נאמר: וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך (דברים ו, ז). והקורא בשזז קריאת שבע כל תפילין כאילו מעיד עדות שיקר בעצמו ואין לו דרך להיכנס תפילתו, שהרי תפלה תלויה בתפילה; כלומר, תפילת הפה תלויה בתפילה של יד, ותפילת היד פותחת השערים בשזז להיכנס כל תפילות אותו היום לפני ה' יתברך, ולפיכך צריך תפילין בקריאת שבע של שזזית. והתקינו לקרא קריאת שבע ואזר כך להתפלל לפי שהתפילה של יד בקריאת שבע פותחת שערי התפילה, ולפיכך קריאת שבע קודמת לתפילה. ובשבתות וימים טובים אין צריך תפילין, שהרי ענינים אחרים גדולים יש באותן הימים והשערים כולם פתוחים. משל כמה הדבר דומה? כשיש המלך אין צריך לזוזתו, ולפיכך יצאו שבתות וימים טובים שהן בעצמן אות ואין צריך וקשרתם לאות. והלשון שהוא סימן למידה זו בתורה נביאים וכתובים הוא לשון כה. והמידה הזאת לפי שהיא הפותחת לכל המעלות היא סוד רוז הקודש, וממנה נכנסים

הנביאים לעולם הנבואה, ומשתמשין בה הנביאים הרבה. וזהו שאומרים הנביאים במקומות הרבה בכינוי שכניה: כה אמר יהוה. והמידה הזאת, כמו שהודענוך, אברהם אבינו עליו השלום התוויל להזוירה למטה, והוא התוויל לקרא בשם אדני באמרו: אדני יהוה מזה תתן לי (בראשית טו, ב), והשיב יהוה יתברך כי בכל מערכות הכוכבים ושאר כל צבאות עולם, עליונים ותחתונים, אין לו זרע וולתי בכוח המידה הנקרא כה, שהיא שער התפילה ובה יפיק כל שואל שאלתו לשנות כוח המולות, והיא המהפכת מידת הדין לרזומים ומביאה תזוזת מוות וזיזים, תזוזת זולת רפווה, תזוזת עקרות זרע, לפי שהכל תלוי בה והיא פתח עינים. ולפי שהכול תלוי במידה הזאת הנקראת כה, אמר לו יהוה יתברך לאברהם: כה יהיה זרעך (שם ה), כלומר, מן המידה הזאת תיכנס למקור כל המקורות ומעיין כל התולדות, עד המקום הנקרא כתר עליון, מול כל המולות שימנעו זולתים מים זיזים לכל המולות ובכך יהיה לך זרע וזהו המול שאפילו ספר תורה שבהכל תלוי בו, ולא כמו שכתב הזושיבים כי על מול הכוכבים אומרים. ומה שארז"ל בפ' מי שהזשיך כמה עינים נראים ונפלאים כלולין בהן:

ולפי שהמידה הזאת ירש אותה אברהם אבינו באמרו: והיה ברכה (שם יב, ב). ובסוף:

ויהוה ברך את אברהם בכל (שם כד, א), הוצר השם יתברך למסור ביד ישראל המפתחות לפתוח הברכה הזאת. ומסר ביד הכהנים מפתחות עליונים להמשיך הברכות והשפע והאצילות מכל המעלות והספירות העליונות לברכה זו הנקראת כה, וצוה ברכת כהנים: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל (במדבר י, כג). וכשהמידה הזאת מתברכת ומתמלאת אזי יבוא השפע והאצילות לישראל, וסימנין: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם (שם כז). ועל סוד ברכת כהנים במידת כה אמר דוד עליו השלום: יודור יי כל מעשיך וזיסידיר יברכוכה (תהלים קמה, י), מלא בה"א, כלומר יברכו כה. וזו היא תפילה של יד שאמרנו, ועליה אמר בתורה: והיו לאות על ידכ"ה (שמות יג, טז), מלא בה"א. ומה שאנו קושרים תפילה של יד בשמאל לפי שבמידת שמאל, שהיא מידת הפוזר והגבורה, נמשך הכוח למידת כה. ולפי שמידת כה היתה עושה מלזומותיו של דוד ע"ה, אמר: כי בכ"ה ארוץ גודד (תהלים יז, ל). לא אמר כך, אלא בכ"ה מלא, שבכוח מידה זו הכה דוד ורדף את כל אויביו. וזו היא שעשתה מלזומותו של אברהם עליו השלום במלכים, כמו שפירשנו במידת צד"ק:

והמידה הזאת היא המוזדשת אותות ומופתים בעולם ועשתה במצרים עשר מכות. וצריך אני להאיר עיניך בטעם זה. דע שכבר אמרו שארץ מצרים שנייה לארץ ישראל, ושם של מצרים מגדולי שרי האומות הוא, עד שנטל זולקו הבכורה, ראש המולות, והוא טלה, וצומז בניסן שהוא ראש הזודשים, והוא בדמיון בכור לי"ב מולות, כאמרו: הזודש הזה לכם ראש זודשים (שמות יב, ב). ולפי שפרעה היה אדוק ודבוק בשם שלו ולא היה לו זולק בשם יהוה יתברך, לפי שהשם שלו מיוזד לו, הוצרך השם יתברך לשלוז לו ביד משה רבינו עליו השלום שיודיעהו שיש בעולם ארון ומושל על כל השמים ועל כל צבאות עולם, והוא יהוה יתברך, ושישראל הם זולקו וזולתו, ושהוא מתרה בו לשלוז אותם לפי

שישראל אינם זולק מזל או כוכב אלא זולק יהו"ה יתברך. ואמר למשה שאין דרך ליכנס לידיעת שם יהו"ה יתברך, אלא אם פותחו לו השער הראשון שהוא כה. ומתוכו יתגלה שם יהו"ה יתברך, כי הוא היכלו וביתו, וזהו אמרו: ויאמר אלהים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה ויאמר כ"ה תאמר לבני ישראל אהי"ה שלוחני אליכם (שם ג, יד). וכפל דבר זה פעם שנית ואמר: ויאמר אלהים אל משה כ"ה תאמר אל בני ישראל יהוה אלהי אבותיכם וגו', זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור (שם טו). מהו זה שמי וזה זכרי? אף על פי שיש במקום הזה כמה עיקרים וכמה סודות, העיקר האזור הוא:

זה שמי, יהו"ה, ולפיכך 'לעלם' זוסר וי"ו, כלומר צריך אתה להעלים שם יהו"ה בקריאתו, שאסור להזכירו באותיותיו רק במקדש כדאמרינן במקדש ככתבו ובמדינה בכניו. וזה זכרי הוא שם אדני, שהוא היכלו של יהו"ה והוא כינוי לקריאתו, כלומר בכל מקום שאתם מוצאים שם יהו"ה בתורה, הזכירו אותו בכינוי אדני. וזהו שאמרו ז"ל: לא כשאני נכתב אני נקרא, אלא אני נכתב יהו"ה ואני נקרא אדני, והנה כשכתב בכאן לשון כה, בשני מקראות שבהם אהי"ה יהו"ה, הודיע כי כ"ה הוא הפתחו להם להיכנס לשניהם, כמו שהודיענוך במה שכבר פירשנו, שהן ג' שמות: אהיה למעלה, יהו"ה באמצע, אדני למטה. ולפיכך הזכרת שם יהו"ה נקראת בשם אדני שהוא היכלו, ולפיכך כתב בשני הפסוקים, שבהן אהי"ה יהו"ה, לשון כ"ה. וכשהלך משה אצל פרעה בשליחות השם יתברך התוויל במילת כ"ה, לפי שהוא הפתחו להיכנס לשם יהו"ה יתברך. וזהו שכתוב: ואזור באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כ"ה אמר יהו"ה אלהי ישראל שלח את עמי וגו' (שם ה, א), והשיב פרעה: מי יהו"ה אשר אשמע בקולו, לא ידעתי את יהו"ה (שם ב). אמר לו משה רבנו עליו השלום: אם אינך יודע שם יהו"ה, דע כי הפתחו הראשון שנכנסין לידיעתו היא המידה הנקראת כה, ובה נבראו שמים וארץ, והיא המוודעת אותות מכות גדולות לכל הפושעים והמורדים בו, וזהו סוד שאמר לו: והנה לא שמעת עד כ"ה, כ"ה אמר י"י באת תדע כי אני יהו"ה הנה אנכי מכ"ה במטה אשר בידי (שמות ז, טז יז). וכל מכה ומכה באה ממידת כה והיתה של זומש מכות באמת, כי כן הדין. וזהו היא בעצמה שעשתה מכות בכורות, כי אלהי מצרים כמו בכור הוא לשאר כל העשרים, והך הכפתור וירעשו הסיפים (עמוס ט, א). ולפיכך כשזוטא אדם בעבירות הרבה מן התורה, מידת כה מזומנת להכותו ולהלקותו ולהינקה ממונו על העבירות שעשה. וציווה השם יתברך להלקותו בבית דין שלנו על מספר ר"ז עבירות, על כל אונת ואונת מלקות ארבעים, כדי שלא יבואו ישראל לדי מלקות כה, שהרי הוא זזק ואמין יותר ממלקות שלנו. ולפי שידע שור קוזהו וזמור אבוס בעליו (ישעיה א, ג) כשהיא מלקה הזוטאים היא מלקה על ידי שור וזמור, ולפיכך ראויה להיות רצועת הלוקים בלולה משור וזמור דכשהמידה הזאת שואבת ממידת הגבורה והפוזד ומתמלאת מהן, אזי היא מוזרבת מדינות ומשלחות מכות לכל בני העולם. ולפיכך ציווה השם את ישראל ואמר: היזהרו במידת כה פן תימלא אף וזימה ממידת הפוזד והגבורה, ואתם צריכין למשוך אליה רזמים וברכות פן תזריב העולם, וזהו סוד: כ"ה תברכו את בני ישראל (במדבר ו, כג). כלומר, המשיכו אליה הברכות והזוסד והרזומים כדי שתברכו אותם, והיזהרו מן ההיפך שהרי המלקות שלה קשה הוא, ולפיכך:

ארבעים יכנו לא יוסיף (דברים כה, ג). מאי לא יוסיף? כלומר, אם יקבל הזוטא מלקות ארבעים לא יבא לידי מלקות של מידת כה, שיש בה כמה תוספות על מלקות שלכם. פן יוסיף להכותו על אלה, כלומר, אם לא יקבל מלקות ארבעים בעולם הזה יבוא לידי מלקות הבא מכה רבה, וזהו מאמר זו"ל אל תקרי מכה רבה אלא מכ"ה רבה, וסימניך: ר"ב' הוא רמז ר"ז מלקיות שבתורה. וגם דרשו זו"ל ארבעים יכנו לא יוסיף, ארבעים זוסר אזות, והכול תלוי בכתוב. והנה כשבא משה רבנו עליו השלום להודיע מכת בכורות, רמז כי היא במידת כ"ה ואמר; כ"ה אמר יהוה כוזצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים ומת כל בכור וגו' (שמות יא, ד). וזהו שאמרו זו"ל: ועברתי בארץ מצרים אני ולאך אני ולא שרף וגו'.

והמידה הזאת נקראת במעשה בראשית עץ הדעת, ובה זוטא אדם הראשון ונסתלקה. לפי שהיא מקבלת כל הגוונים, כמו שהודענו, והיא פועלת בתזותנים כפי אותו הכוז הנמשך אליה מן המעלות שלמעלה הימנה, אם זויים אם מוות, אם טוב אם רע, לפיכך אמרה תורה: ועץ הדעת טוב ורע (בראשית ב, ט), אם טוב, למה רע? ואם רע, למה טוב, אלא נקראת עץ הדעת, וליודעים נעלמות שם יהו"ה יתברך הוא הדעת, והמידה הזאת היא עץ של יהו"ה הנקרא דעאת, שהיא היכלו וביתו ובה משלזו שרשים וכוז ברכה ואצילות, ומשם יביא יהו"ה לע"ן הדעת כל טוב, על ידי מידת צדק הנקראת טוב ואם זו"י יפסקו הצניעות הבאים על ידי צדק, אזי מושכת ממידת הדין הקשה. ומצד שמאל יש דברים שבהן מתודשות רע בעולם, וזהו טוב ורע. ואדם הראשון זוטא במוזשבה ונענש מיתה, וסימניך. ראה נתתי לפניך היום את הזויים ואת הטוב את המוות ואת הרע (דברים ל, טו). וכתוב: והמה כאדם עברו ברי"ת (הושע ו, ז) וכי איזו ברית נכרת לאדם הראשון? אלא בברית זוטא והמידה הזאת היא נוקמת נקם ברית והיא נפרעת על כל עובר במקצת העריות הכתובות בתורה, כמו שעדיין נעורר עליו בעזרת השם. והנה בהיות המידה הזאת שואבת ברכות עליונות ומיני שפע ואצילות מעץ הזויים, על ידי המידה הנקראת אל זוי, נקראת ארץ הזויים, והמתים הנקברים בארץ ישראל המיוזדת לה יזוי תזילה וכל עושה טוב ושומר תורה ומצוות ונדבק במידה הזאת על ידי טהרת האיברים, כמו שהודענו בהקדמה, נקרא זוי גם אזורי מותו, וסימניך: ובניהו בן יהוידע בן איש זוי (שמואל, כג, כ), כתיב זוי וקרי זיל, ושניהם אדוקים זה בזה והנה כל הדבק במידה זו זוכה לזוי עד, וסימניך; ואתם הדבקים בי"י אלהיכם זויים כולכם היום (דברים ד, ד). ומה שדרשו זו"ל בפסוקים: וכי אפשר לו לאדם להדבק בשכינה וכו', הכול אמת ולמדרש באו. אמנם מה שאמר השם יתברך את י"י אלהיך תירא ואותו תעבוד ובשמו תשבע (שם ו, יג), ואומר:

אותו תעבוד וכו' תדבק (שם י, כ), ואומר ואתם הדבקים בי"י אלהיכם וגו' (שם ד, ד). דע והאמן כי יש ענין בסוד צורת טהרת האיברים, שאפשר לאדם להידבק בשכינה אם היא איש אוכלת, היא האש שבה מתעדנים ומתפנקים הדבקים בה בנשמה הטהורה הנקראת נר י"י, וממנה הדליקו נר הנשמה ובה דבוקה ואליה תשוקתה, וכמו שעדיין נבאר בעזרת השם:

והמידה הזאת נקראת לפעמים ספר הזוים, והטעם לפי שהוא האוצר שבו נמשכין הזוים מוויים עליונים הנקראים זוי העולם הבא, על ידי אל זוי, והוא כדמיון ספר שבו כותבין, כך המידה הזאת בה מצטיירין כל הצורות למיניהם אם למוות אם לזוים, כדכתיב: אני אמית ואזויה (דברים לב, לט), וכתיב: כל הכתוב לזוים בירושלים (ישעיה ד, ד) שהרי גם היא נקראת ירושלים על מידה ידועה. ובעזרת ה' במידה אל זוי נפרש כל הדברים על סדר הכוונה פירוש מבואר. והמידה הזאת היא מסוימת בתורה במילה מיוזדת, להודיע שעל ידיה ישראל מקבלים כל טוב וכל שפע שפע וכל ברכה, והיא המכנסת את ישראל ואת שלווייהן לפני יהוה יתברך, ונקראת בלשון זאת. ולפי שישאל ירשו המידה הזאת ונתייזדה להם, הם זולק יהוה יתברך ונזולתו, והיא שוכנת ביניהם תמיד, ועמה יפיקו כל שאלותם. וכשישראל צריכים להיכנס לפני יי' יתברך, היא נכנסת עמהם ומעמידה אותם לפניו. הלא תראה כי כהן גדול ביום הכפורים, שהוא יום מיוזד בשנה להיכנס לפני לפנים להפיק לישראל מזוילה וסליחה וכפרה וברכה ומזוזה לכל השנה, אינו רשאי להיכנס אלא במידה זאת, וזהו סוד: בזאת יבא אתה אל הקדש (ויקרא טז, ג), אינו רשאי להיכנס כי אם על ידי זאת. ואפילו משה רבנו עליו השלום בתזוילה לא נכנס לאהל מועד לדבר עם יהוה אלא על ידי זאת והסוד: ויקרא אל משה, וידבר יהוה אליו (שם א, א) מי הוא הקורא אל משה? אל"ף ועירא דויקרא, ואזר כך, וידבר יהוה אליו. ומאזנה מקום מדבר אליו? מאהל מועד. וכבר הודענו כי זה הוא האהל שהוא בית ועד לשם יתברך שוכן תמיד. והמידה הזאת היא שעומדת ומגינה על ישראל בעת צרתם, ועליה נאמר: אם תזנה עלי מזונה לא יירא לבי אם תקום עלי מזונה בזאת אני בוטח (תהלים כז, ב). והיא היושבת עם ישראל בגלות ומזומת לבם, ועליה נאמר: זאת מזומתי בעניי (שם קיט, ג). והיא הקושרת קומת המרכבה, ועליה נאמר: זאת קומתך דמותה לתבור (ש"ה ז, ז). ובה זכו ישראל לתורה שבכתב, על ידי תורה שבעל פה, ועליה נאמר: זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר יב, יד). ועל ידיה אנו נכנסים לביאור תורה שבכתב, לפי שמידה זאת היא סוד התורה שבעל פה ועל ידיה זכו ישראל לזוול את הארץ, לפי שהיא המידה השוכנת בארץ, ועל זה נאמר: זאת הארץ אשר תפול לכם בזוילה (שם לד, ב). והיא הטובה הגדולה שממנה אנו נכנסים לזוי העולם הבא, ועליה נאמר: זאת נזולת עבדי יי' (ישעיה נד, יז). ועל ידיה מקבלים ישראל כל הטובות והברכות. ועליה נאמר: וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם (בראשית מט, כז), אלמלא זאת, ברכה מאין? ומרע"ה על ידיה גמר ובירך את ישראל, שנאמר: וזאת הברכה אשר ברך משה וגו' את בני ישראל (דברים לג, א), והיא המידה המיוזדת למלכות אשר לה זכה יהודה, שנאמר: וזאת ליהודה ויאמר וגו' (שם ז, ז), והשם יתברך מזהיר את ישראל ומזרז אותם להיות שומרים המידה הזאת ולהתנהג עימה בטהרה, ועליה נאמר: ולא יראה בר ערות דבר וש"ב מאזוריך (שם כג, טו), ואומר: לו זוכמ"ו ישכיל"ו זא"ת יבינ"ו לאזורית"ם (שם לב, כט). ופירוש הפסוק: לו ימשיכו למידה זאת ממקור הזכמה שכל טו"ב, על ידי צדיק יסוד עולם, אז ימצאו זון ושכ"ל טוב ויאכלו מפרי צדיק כי טו"ב; יבינו לאזוריתם, ימשיכו רוזובות הנזהר ממקור הבינה למידה זאת הנקראת אזורית הימים. האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באזורית הימים (בראשית מט, א); ויש תקוה לאזוריתך נאם יי'

(ירמיהו לא, טז). ובכל מקום שתמצא בתורה לשון אמירה, כגון יאמר יי' ולשון לאמר ולשון אמרת, הכול הוא לשון המידה הזאת:

והנני מפרש. דע כי כל דיבור בכל התורה הוא מידת הגבורה, והוא מעסקי תורה שבכתב, והסוד, תורה שבכתב מפי הגבורה שמענוה. ולשון אמירה היא מידת המלכות, והיא מעסקי תורה שבעל פה. ולפי שתורה שבכתב ותורה שבעל פה שתיהן צריכות זו לזו, ואין זו מתקיימת אלא עם זו, הוצרך השם לרמוז בתורה בכל מקום כי שתיהן צריכות זו לזו, וזהו: וידבר יי' אל משה לאמר, וידבר, בתזוילת הפסוק, סוד התורה שבכתב; לאמור, סוף הפסוק, סוד תורה שבעל פה. ושתי הלשונות, לשון דבור ולשון אמירה, בהן תיבנה ותכונן כל התורה, וסימניך: כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שמות לד, כז). הרי ברית כרותה על תורה שבכתב כשהיא נדרשת על ידי תורה שבעל פה, באמרו: כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית:

והנני מוסר לך כלל, לזוהר הברית בארון עומדות, וסימניך: ושמותם בארון (דברים י, ג). ותורה שבכתב על ידי תורה שבעל פה נדרשת, לפי שהיכל תורה שבכתב היא תורה שבעל פה, וסימניך: אדני, היכ"ל לשם יהוה. ושתי התורות מתדבקות כשני עפרים תאמי צבייה, והמפריד ביניהן עליו נאמר:

ונרנן מפריד אלוף (משלי טז, כז), ודומה כמי שאין לו אלוה כלל. ולפיכך בכל מקום שהזכיר בתורה וידבר יהוה אל משה לאמר, רמז לתורה שבכתב ותורה שבעל פה, ואומר: ישקני מנשיקות פי ה' (ש"ה א, ב). וכשזוטאו ישראל בתורה שבכתב ותורה שבעל פה, התזויל הנביא מקנתרן ואמר: כי מאסו את תורת ה' צבאות (ישעיהו ה, כד), זו תורה שבכתב; ואת אמר"ת קדושי ישראל נאצו, זו תורה שבעל פה. והסימן הכולל, לשון דיבור לגבורה, ולשון אמירה למלכות: וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יהוה (שמות ו, ב). כלומר, בכל מקום שאתה מוצא בתורה וידבר, הוא אלהים, מידת הגבורה, ובכל מקום שאתה מוצא ויאמר, הוא אני יי', שהיא מידת המלכות ותורה שבעל פה. ואזר שהודענוך העניין בעניין מילת ויאמר, התבונן תמיד כי המידה הזאת נקראת תמיד תורה שבעל פה. והטעם, כי תורת יהוה שהוא תורה שבכתב, בתוך מידה זו שוכנת; ותורה שבעל פה היא כמו אהל וארון לתורה שבכתב. ולפיכך על פי התורה שבעל פה יתבארו כל הסודות והסתרים והעומקים הנעלמים בתורה שבכתב, ועל זה נאמר: כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין וגו' (דברים יז, ז). כלומר, כי יפלא ממך בעמקי תורה שבכתב, מה כתיב? ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך וגו', ואומר: לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (שם יא). ויש לך להבין מה שביארנו בסמוך, בענין תורה שבעל פה במילת ויאמר ובמלת זא"ת, ולסדר הכול בפיר. ויש לי להעמידך על יסוד דק. דע שאין לתורה שבעל פה שפע ואצילות זולתי מאת תורה שבכתב, ואין דרך להיכנס לתורה שבכתב אלא על ידי תורה שבעל פה. והסוד הוא: כמו שאין לשם אדני שפע ברכה אלא מאת שם יהוה יתברך, כך אין דרך להיכנס

לידיעת שם יהו"ה אלא על ידי אדני, והרי הכול מבואר. ולפיכך תורה שבכתב ותורה שבעל פה שתיהן צריכות זו לזו ומתאזרות זו עם זו, וסימניך: יהוה אודו ושמו אודו (זכריה יד, ט), רוצה לומר יהו"ה אדני בקריאת אודו:

ואזור שעוררנוך על אלו העיקרים והיסודות הנכללות במידה זו הנקראת אדני, יש לנו לזותם העניין ביסוד מוסד, בכלל גדול, ויהיה שמור בידך. והוא שתדע כי המידה הזאת, לפי שהיא מקבלת כוחות המעלות העליונות אשר עליה מתהפכת לכמה גוונים להזיות ולהמית להעלות ולהוריד להכות ולרפא, והכול כפי כוח הנמשך לה מן המעלות שעליה, וכפי כוח מה שהיא מקבלת כך היא פועלת בנבראים כולם. והכול על פי הדין הישר במשפט אמת, אין שם עוולה ולא שכחה ולא משוא פנים. ולפי שהמידה הזאת היא מתמלאת שפע מאותן המעלות שעליה, נקראת לפעמים בשם אותה המעלה שממנה מתמלאת לאותו הזמן:

כיצד? כבר ידעת כי השם הידוע למידת הגבורה והפוזר הוא הנקרא אלהים, והוא בית דין של מעלה ובו כל הנבראים כולם נדונים לימין ושמאל, על פי קו האמצעי, והכול באמת ובישר. וכשמידת הגבורה גזרת דין על התחתונים להשמיד להרוג ולאבד או מידת אדני, שהוא האוצר לכל הדברים היורדים מלמעלה, מתמלאת מאותו דין שגור אלהים, ואז פועלת וגזרת אותו הדין שגור אלהים על התחתונים, ונקראת גם היא אלהים באותו שעה על שם מידת הגבורה שגזרה הדין על אותן הנדונים, וכאילו השליח נקרא בשם המשלוח. ולפי דרך זה נקראת המידה הזאת לפעמים יהו"ה, ולפעמים אדני, לפעמים אלהים, ולפעמים שד"י, הכול כפי אותה המידה המשפעת בה כוחה וענינה: אם רזומים, אם היפך רזומים. והנה בהיות המידה הזאת מתמלאת מן המקור שלפניה, נקראת שדי; כלומר שיש די ועלמות ומילוי. וכשהיא נקראת שד"י אזי יברזו מפניה כל מיני משויות וכל מיני מזיקין, והסוד: יושב בסתר עליון בעל שד"י יתלונן (תהלים צא, א), בשיר של פגעים. ולפי שהמידה הזאת היא השער להיכנס לשם יהו"ה, קבעו שד"י במזוזה מבזוין, כנגד פרשת והיה אם שמוע, וסימניך והי"ה שד"י בצריך (איוב כב, כה). וצריכים אנו להודיעך כי המידה הזאת מתלבשת בג' מיני אש, בהיותה נקראת ג' שמות: שדי, אלהים, אדני. והכול בכוח שם יהו"ה יתברך, שהוא הנושא הכול והפועל הכול. כשנקראת שדי, מתלבשת מראה אש שזורה אוכלת ואז יברזו מפניה כל מיני מזיקין ורזוזות רעות, ופוזזין ורועדין כמה זיילות והמונים מאותן הנבראות הטמאות ואין בהן כוח לעמוד, אלא כולן מתפזרין ובאין להם במזיילות עפר. וכשנקראת אלהים מתלבשת גוון אש אדומה, מראה אש אוכלת ושורפת ומכלה, לעשות דין בזוזה למעלה ולמטה, גזירת הדין בצדיקים וברשעים. וממנה לוקחים רשות כל בעלי דינים וכל שלוחי מעלה השלוחים לעשות דין בנבראים. והמידה הזאת עומדת להמית ולהזיות, להכות ולרפא, להשפיל ולהרים, בכוח שם יהו"ה יתברך אשר בקרבנו. וכשנקראת אדני מתלבשת גוון אש ירוקה, אשר ממנה יראים ונבהלים כל הברואים, ואז עומדת על כיסא המלכות וכל המוני מעלה ומטה רגזו וזלו מפניה. והיא מתנהגת בטכסיסי המלכות, הנהגת אדון ושליט, רוכבת

ומושללת על כל המרכבה, ושולטת על הכול בשם של בן מ"ב, ועליה נאמר: יהוה אדונינו מה אדיר שמוך בכל הארץ אשר תנה הדרך על השמים (תהלים ז, י):

וכשמסרנו בידך אלו המפתחות המידה הנקראת אדני, יש לנו לרמוז לך כי כמו שהן ג' שמות בקשר הייחוד האמיתי, בסוד אדני יהוה אהיה, כך מג' קשרים הללו נמשכו באדם נפש רוז ונשמה. וצריך האדם לקשור הנפש ברוז, והרוז בנשמה, והנשמה באדני, והסוד: והיתה נפש אדני צרורה בצרור הזוים את יהוה אלהיך (שמואל, כה, כט). ולפי שזה השם הנקרא אדני היא המידה האזרונה מלמעלה למטה והראשונה מלמטה למעלה, הוא סוד ה' אזרונה של יהוה יתברך, והוא אדני מתאחד עם ט' מעלות שעליו. ולפיכך צריך כל אדם להשתדל בכל כוחו להתאחד ולהתדבק בשם יהוה יתברך, והדיבור הוא על ידי אדני, כמו שאמר: ובו תדבק (דברים י, כ). והשם למען רוזו וזסדיו יורנו הדרך להידבק בו ויסייענו לעשות רצונו בעולם הזה כדי שזוכה לזוי העולם הבא אמין:

ובראש כל העיקרים שמסרנו בידך יש לנו למסור בידך קבלה, כי בכל מקום שתמצא לרז"ל שמוכירין כנסת ישראל היא זאת המידה הנקראת אדני, ונקראת שכינה ושאר כל השמות שאמרנו. והיא המוזקת בה כל קהל ישראל, ובה מתכנסים ומתקבצים, ועל ידיה נבדלו ישראל מן האומות, כמו שאמר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (ויקרא כ, כו); והסודו בהנזול עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב בגבולות עמים למספר בני ישראל כי זולק ה' עמו (דברים לב, ז) ולפי דרך זה נקראת ארץ ישראל, לפי שארץ ישראל נתולקה לגבולותיה ל"ב שבטים; ולפי שאנו עתידים לפרש ענינים הללו להלן בעזרת השם, אין אנו רוצים להאריך בהן במקום זה. וגם המידה הזאת נקראת בשיר השירים כלה, ואין אנו עכשיו בביאור הטעם הזה. גם שאר שמות הרבה שנקראת המידה הזאת אין אנו עכשיו בביאורם, ובעזרת השם עדיין נעורר עליהם:

והנני מוסר בידך עיקר גדול דע כי זה השם הנקרא אדני הוא ההיכל הגדול, שאליו יבואו כל מיני שפע ואצילות מראש הכתר הנקרא אהיה, דרך התפארת הנקרא יהוה, ובו יתזוברו כל הנזולים הנמשכים מן י"ג מעלות הכתר, ומן ל"ב נתיבות זכמה, ומן זמשים שיערי בינה, ובה ע"ב גשרים הבאים ממנים של זס"ד הגדולה, ומן מ' מיני אש להבה הבאים מן הגבורה, ומן ע' צינורות הבאים דרך קו האמצעי. וכל אלו המעלות והנתיבות והשערים והגמרים ומיני האש והצינורות, כולן מתגלגלין ובאין דרך נצ"ו והו"ד, ומתזברים יחד במידת א"ל ז"י הנקרא יסוד, ומשם באר"ה (במדבר כא, טז) כלומר, במידת יסוד כולן נכנסים בבריכה עליונה הנקרא אדני. ואל תאמר כי כל אלו הנזכרים באין בהיות השם על מלואו ונקרא יהוה אוז"ד, הנזכרות נמשכות בזופן אוז"ד ורצון אוז"ד, ונמצא שם אדני מתברך מכולם. וכפי שפע מילוי שם אדני מתשע הספירות שעליו, כך יהיה כל העולם מתברך משם אדני, ואז כל היצורים למיניהם מלאים כל טוב וכל שפע מן הברכה:

ולפעמים היו הזוסדים מבעטים צינורות הדין ומרבים צינורות הזוסד והרזומים; ופעמים בני אדם זוטאים מבעטים צינורות הזוסד והרזומים ומרבים צינורות הדין ואז ימשכו כמה עניינים קשים לשם אדני יתברך, ואז העולם כולו בצער ובזסרון וכל מיני גגע ומוזלה. ופעמים מסתתמין כל צינורות העליונות ונמשכות מצינורות הוויצונות כוזות רעות הנקראים מים רעים ואז כל המקומות בצער, ואז הוא זורבן ארצות ועקירת מלכויות וגלויות קשות ורעות:

סוף דבר: דע כי השם הנקרא אדני, כפי הדבר הנמשך אליו, בין מבפנים בין מבחוץ, כך נקרא שמו אם לטוב אם לרע, אם לזיין אם למוות, אם לגגע או לענג, וזהו סוד עין הדעת טוב ורע. אם ההמשכה מצד הזוסד, נקרא טוב, ואם ההמשכה מצד הדין, יש צד שנקרא טוב ואף על פי שהוא מצד הדין, אם הוא מצד הדין של מוזנות הפנימיים, וזהו סוד 'והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי' (שמואל, טז, יב). ואם הוא מצד הדין מכוזות הוויצונות, זו היא רע"ה זול"ה וזהו ענין רע. והבן זה מאוד: כי בשעה ששם אדני מושך מצד הזוסד, נקרא טוב, וגם כשהוא מושך מצד הדין מן הפנימיים נקרא גם כן טוב, וזהו סוד 'ברוך דיין האמת', וזהו שתיקנו על הרוגי ביתר 'הטוב והמטיב'. אבל אם הדין בא מצד הכוזות הוויצונות שזוין לשורה, זהו ענין רע. וכשהמידה הזאת מתלבשת ברוז זון ותזונות אזי כל העולם כולו מתפרנס בזוסד וברזומים, וזהו סוד: לאדני אלהינו הרזומים והסליונות (דניאל ט, ט). ושמו זה העיקר הגדול ותבין ממנו כי כפי השפע הנמשך לשם אדני, כך מכנים שמו יתברך, והשם ברזומי וזוסדי יאיר עיניו במאור השגתו:

השער השני – הספירה התשילית:

צמאה נפשי לאלהים לאל זוי מתי אבא ואראה פני אלהים (תהלים מב, ג):

השם השני משמות הקודש על דרך המעלות הוא הנקרא אל זוי. יטעם הנקרא אל זוי, לפי שהוא סוף ט' המעלות הנקראות ט' אספקלריאות. והוא המושך מכל הספירות מידת הזוסד והזיין למידת אדני, כמו שהודענו. ולפי שמושך ממידת הזוסד נקרא אל, ולפי שמושך ממידת הזיין נקרא זוי, וכשיתזכר ביזוד הזוסד והזיין נקרא אל זוי. וכשהוא ממושך הכוז הזה במידת אדני נקראת גם היא ארץ הזיין, כלומר הארץ שבה מתקבצים הזיין העליונים. ומכוז שם זה מושך שם אדני הזיין בכל הנבראים אשר בעולם למיניהם, במלאכים, ובכל צבא השמים וכוכביהם, ובכל צבא הארץ וצאצאיה, וזהו סוד: תוצא הארץ נפש זויה למינה (בראשית, כד). כי הפסוק הזה כולל בדרך הזכמה העליונה נפש כל מתנועת וכל רומש באדמה, נפש כל מיני דגים ועופות וזיות ובהמות, והנפש הבהמית אשר באדם, ובכלל זה גם כן הנפש העליונה אשר באדם הנקראת נשמה. ולפיכך דרשו בפסוק זה 'תוצא הארץ נפש זויה למינה', וזו נפשו של משיז ימה נפלאו דבריהם ומה עצמו ראשיהם. ומזין לנו לכלול בפסוק זה נפש כל בעלי זיין וכל רומש באדמה ונפש דגים ועופות וזיות ובהמות ונפשות האדם, ואפילו נפש המלאכים

וכל צבא השמים והכוכבים, ואפילו נפש של משיחו? תדע לך שהכול נכלל בפסוק זה בדיבור אזור שאמר, והו סוד 'למינה'. מאי למינה? כלומר, נפש כל מין ומין מבעלי חיים, כל אזור לפי מינו, אם עליון עליון, אם אמצעי אמצעי, ואם תחתון תחתון, ואפילו נפש של משיחו. והכול נכלל במילת 'למינה' שאמר. ואל יתפסו בעלי הפלוסופיא עלי לומר שאין נפש למלאך; שאין לך נברא בעולם שאין לו נפש חיים למינו, והכול כפי הראוי. וכפי הזומר כך היא הנפש: אם עליון עליון, ואם תחתון תחתון. וכל הנפשות, העליונים והתחתונים, נמשכו להם משם אדני, הנקרא ארץ חיים, בכזו אל זוי יתברך אשר משיפע בשם אדני כוז חיים ממקור החיים באמצעות עץ החיים. ולפי שתמצא כי כל בעלי חיים אשר בעולם מקבלין חיים מאל זוי על ידי אדני, לפיכך אנו שואלין בראש השנה זכרנו לחיים. ולמי אנו מתכוונים? לאל זוי ומגן:

ועל דרך זה התבונן כי הרוצה להשיג זוי עולם ידבק במידת אל זוי, וימשיך לאדני בתפלתו א"ל זוי. ועל עניין זה היה זושק ומתאוה דוד עליו השלום ואמר צמאה נפשי לאלהים לא"ל זוי (תהלים מב, ג). ובהיות המידה הזאת הנקראת א"ל זוי נקשרת עם אדני, אז יפיקו ישראל כל צרכם ושאלתם ויצונו כל איביהם ואיש לא יעמוד לפניהם. ועל זה רמז יהושע עליו השלום ואמר: בזאת תדעון כי אל זוי בקרבכם והורש יוריש מפניכם את הכנעני וגו' (יהושע ג, י). ולפי שאנו צריכין לקשור קשר הספירות והמעלות במידת אדני, אנו אומרים בברכה הסמוכה לפסוקי דזמרה; הבוזה בשירי זמרה מלך אל זוי העולמים. וכל הרוצה לבקש חיים טובים יתכוון למידת א"ל זוי. ובהיות האדם נדבק בשם אדני בטהרה אז הוא נדבק בא"ל זוי, ועל זה נאמר:

ואתם הדבקים בי"י אלהיכם חיים כולכם היום (דברים ד, ד). ולפעמים נקראת מידה זו אלהים זויים, באומרו: הוא אלהים זויים ומלך עולם (ירמיהו י, י). והסוד, בהיות א"ל זוי מריק זויים בברכת אדני הנקרא אלהים, וכשממלא אותה זויים נקראת כל אזור משהיהן אלהים זויים, ואז בדרך הציורות יתמלאו זויים כל בעלי חיים. ומשה רבנו עליו השלום כשעלה למרום המשיך מידת א"ל זוי לאדני, באומרו: ועתה יגדל נא כוז אדני (במדבר יד, יז). מאי כוז אדני? הוא סוד החיים הנמשכים אליה מא"ל זוי. מה כתיב בתריה? סלוחתי כדברך ואולם זוי אני (שם, כא), והו סוד שהמשיך זויים מא"ל זוי למידת אני, ואלמלא כן מתו כולם לפי שעה. ולפיכך המתין להם בזויים עד שעשו פירות ופירי פירות ואז"כ נפרע מהם. והמשכיל דבר זה יבין כמה הוא כוז המשכת מידת א"ל זוי באדני. ומה שאמר הכתוב 'אלהים זויים', גם מידת אדני נקראת אלהים זויים. והטעם, לפי שאינו נותן זויים בלתי על פי הדין, ואין שם משוא פנים, ולפיכך הזכיר אלהים זויים שהוא מידת הדין עם זויים. ולפיכך אנו מזכירים בראש השנה, שהוא יום הדין, שתי אלה המידות, אלהים זויים וא"ל זוי ומגן, בברכה ראשונה, כמו שאנו אומרים: זכרנו לחיים אל מלך זושק בזויים כתבנו בספר החיים למענך אלהים זויים, א"ל זוי ומגן. הלא תראה שתי אלו המידות נכללות בברכה זו:

ואזור שהודענוך עיקר זה, דע כי מידת אל זו נקראת לפעמים אל שדי. והטעם, לפי שממנו נמשך הכוח והשלימות והשפעה והאצילות בשם הנקרא אדני, עד שיאמר די. ולפיכך ארז"ל במסכת זווגיה: שדי, שבו אמר לעולמו די. ואף על פי שמשמע, כמו שאמרו שם, שהיה העולם מרוזב עצמו והולך עד שיאמר לו די, העיקר הפנימי הוא כי במידת אל שדי הוא נותן מזון לכל בריה ובריה ומשלח ברכותיו לאדני, עד שיכלו שפלותיהם מלומר די. וכשמידת אדני מתמלא מכוח אל שדי אז גם היא נקראת על שמו שדי וא"ל שדי, כמו שכבר הודעתך. וכל הברכות והטובות הנשפעות באדני למלאות צורך כל בריה, על ידי אל שדי הם, כאמרו: ואל שדי יברך אותך ויפרך וגו' (בראשית כז, ב). גם המידה הזאת היא האומרת די לכל צרה שלא תבוא על האדם, ולפיכך התפלל יעקב אבינו עליו השלום באל שדי. ולפעמים נקראת מידה זו מקור מים זויים. והטעם לפי שהמים האלה נובעין מעדן העליון, מן המקור הנקרא אין סוף, אשר מאותו המקור הזויים נמשכים לכל זוי ונקרא מקור מים זויים. ולפי שיש מים אזורים רעים, ונקראים מים מתים, והם המים העכורים הבאים מתמצית מים הזדונים, שהן בארות זכריות שיש בהן כמה מיני מים הרעים, ומהם יצאו מי המרים המאריים, ולפיכך הוצרך יי' יתברך להתרעם על כל ישראל ואמר: כי שתים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור זויים לזנוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים (ירמיהו ב, יג), וכתוב: כל עוזבך יבושו וגו' כי עזבו מקור מים זויים את יי' (שם יז, יג). והטעם היותו נקרא מקור מים זויים מכמה פנים. האוהד, שהמקור הזה יוצא מעדן העליון ובו יזוי כל בעלי זויים, ובהיותם שותים מן המים האלה לא ירעבו ולא יצמאו, ותמיד יהיו זויים וקיימים לעולם; השני, כי כמו שהזוי מתנועע לכאן ולכאן ועושה פעולות, כך המים הללו מתנועעים והולכין תמיד להשקות נזלות שדות וכרמים ופרדסים וליטול מהם בני אדם לכל צרכיהם, ופועלים כל הפעולות בהיותם מתנועעים ממקום למקום; השלישי, כי המבקש את הזויים האמתיים לפני יי', אלו המים יודיעוהו מקומו, והוא בהיות האדם הולך על שפת הנזל הזה ולא יפרד משפתי הנזל, יודיעוהו המקום שממנו נמשך ויוליכוהו עד המקור שממנו יצאין הזויים, וסימן: וממתנה נזילא ומנזילא במות (במדבר כז, ז) ולפי דרך זה צריך האדם להתבונן מה שאמר יתברך בתורה: ראה נתתי לפניך היום את הזויים ואת הטוב ואת המו"ת ואת הרע (דברים ל, טו), לפי שהדיבוק במידת אל זוי ימצא זויים וטוב, והמתרזק מאל זוי ימצא כנזל מות ורע, שהרי אלו כנזל אלו נערכות כל המערכות, וסימן: גם את זה לעומת זה עשה האלהים:

והמידה הזאת נקרא יסוד, כלומר כמו שהבית נשען על היסודות, כך מידת אדני נשענת על מידת יסוד. לפי שאין למידת אדני שפע וקיום זולתי על מידת יסוד הנקרא אל זוי. ובגמרא דזוגיה אמרו: העולם על מה הוא עומד? על עמוד אחד שהוא צדיק, שאמר וצדיק יסוד עולם. ומה שאנו צריכין לעורר עליו הוא שאין כל היסודות שווין. כי יש יסוד שהוא למעלה ובנינו למטה, ויש יסוד שהוא באמצע ובנינו, ויש יסוד שהוא למטה ובנינו למעלה, וסימן: עולם עליון, עולם תיכון, עולם תחתון. וסימן בתוך סימן: עליון עליון, תיכון תיכון, תחתון תחתון. והסוד:

וזול"ם, שור"ק, זזיר"ק. וכבר רמזו רז"ל: בוא וראה שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם, בשר ודם הוא למטה ומשאו למעלה אבל הקב"ה אינו כן אלא הוא למעלה ומשאו למטה הימנו, שנאמר כה אמר י"י רם ונשא (ישעיה נז, טו). ולפי ענין זה יש לך להתבונן כי מידת א"ל ז"י הנקרא יסוד"ה הוא למעלה, ואד"ז הנקרא בגינו היא למטה הימנו. וזהו הסוד המופלא בהיות אד"ז משתוקק ונכסף להתעלות בעליו אל ז"י, ומתאוה לעלות אליו תמיד. ואל תתמה, שהרי יש דוגמא בעולם הזה: הלא תראה האבן השואבת מושכת אליה, והיא למעלה, ומה שהיא נושאת, למטה ממנה. וגם יסוד האש יסוד הרוח ויסוד המים, שלושתן עדים נאמנים על אלו הדברים:

והמידה הזאת נקראת צדיק בכל התורה כולה. ולפי שנקרא יסוד ונושא כל הדברים אשר תחתיו בכל הנמצאות, נקרא צדיק יסוד עולם. וענין שנקרא צדיק הוא סוד השפע שמשפיע כל טוב וברכה ונותן במידת אד"ז, כענין שנאמר וצדיק זונן ונותן (תהלים לו, כא). וצריך אני לעורר על ענין גדול ונכבד. דע כי שלושה שמות הם: צדי"ק, צד"ק, וצדק"ה. ומידת אל ז"י נקראת צדיק; ומידת אד"ז נקראת צד"ק; ובהיות צדיק משפיע ברכתו בצדק, אותו השפע והאצילות נקרא צדקה. נמצאו שלושת שמות הללו מתאזרים כאחד: צדיק לתת, צדק לקבל, צדקה הוא סוד המתנה והדיבוק והזיבור. ולפי סוד זה נאמר: זכר צדיק לברכה (משלי י, ז). ועתה יש להאיר פניך בעיקר גדול. דע כי בהיות צדי"ק משפיע ברכתו וטובתו על צד"ק, נקראת אר"ץ הזוהר והיא מיטיבה לכל הנבראים; ואם זז וסלסל יפסקו צינורות זה הצדיק, ולא יבואו אל מידת צד"ק, אז היא מתמלאת מאותן הבורות הנקראות מוות, והיא ממיתה ועושה כל מיני מגפה והשחיתות בעולם. ובהיות הצדי"ק מתזכר עם צד"ק ונותן לו מתנה מברכותיו, אז באותו הזיבור הנקרא צדק"ה מביא למידת צדק זיית תזות מוות, וזהו סוד: וצדקה תציל ממוות (שם, ב). בוא וראה כמה היא סגולת הצדק"ה. כי כמו שהאדם עושה צדק"ה, כך ממשוך מידת צדי"ק במידת צד"ק ומביא זיית אל העולם ומציל אותם מן המוות. ואם את העולם הוא מציל מן המוות, כל שכן את עצמו. ולא תאמר ממיתה משונה, אלא אפילו ממיתה עצמה. ובשעה שיצדי"ק נפרד מצד"ק, ונשארת מידת צדק ריקנית, אז תקום להמית ולהשחית, לעקור ולשרש, ומביאה על הבריות כמה מיני מיתות; מהם מיתה טבעית, ומהם מיתה מגפה, ומהם מיתה משונה, ושאר כמה מיתות. ולפי דרך זה יש לך להתבונן כי הרוצה לירש ארץ הזיית צריך להיבדק במידת צדי"ק, כי כל הדבק במידת צדי"ק נקרא צדיק על שמו, וזול ארץ הזיית, ועל זה נאמר: ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ (ישעיהו ס, כא). וכבר ידעת מה שדרשו בו זז"ל: כל ישראל יש להם זולק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ועתה יש לנו לעורר על עיקר גדול, שהוא יסוד ושורש להיות אדם יודע כמה הוא גודל כל עובר עברה. הגה הודענוך בספר זה כי בהיות מידת אד"ז מתמלאת מן המקור העליון הנקרא אל ז"י וצדי"ק, היא מתברכת ועומדת במלואה והיא מספקת צורך כל הנבראים, ונמצא כל העולם כולו עומד במלואו ובשמוזה ובכל מיני מעדנים ותענוגים. ולפעמים מסתלק אל ז"י ממידת אד"ז ואז היא נשארת יבשה, ריקנית וזסרה כל טוב. ולפיכך צריך אני להודיעך היאך דבר זה אפשר להיות. דע כי מידת אל ז"י הנקראת צדי"ק עומדת להסתכל ולראות ולהשקיף על בני אדם, ובראותה

בני אדם שהם עוסקים בתורה ובמצוות, והם זופצים לטהר עצמם ולהתנהג בטהרה ונקיות, אזי מידת צדיק מתפשטת ומתרחבת ומתמלאת מכל מיני שפע ואצילות מלמעלה, להריק על מידת אדני, כדי לתת שכר טוב לאותם המוזהקים בתורה ובמצוות ומטהרים עצמם, ונמצא כל העולם מתברך על ידי אותם הצדיקים וגם מידת אדני מתברכת על ידיהם, וזהו סוד 'זכר צדיק לברכה'. ואם זיו בני אדם מטמאים עצמן ומתרוזקין מן התורה ומן המצוות ועושים רשע ועוול וזמם, אזי מידת צדיק עומדת להביט ולהסתכל ולהשקיף במעשיהן וכראותה בני אדם שמתמאים עצמן, מואסים בתורה ובמצוות ועושים עוול וזמם, אזי מידת צדיק מתאספת ומתכנסת ומסתלק למעלה למעלה, ואז יפסקו כל הצינורות וההמשכות, ונשארת מידת אדני כארץ יבשה ריקנית וזסרה מכל טוב. וזהו סוד 'כי מפני הרעה נאסף הצדיק' (ישעיהו נ, א). ושלמה עליו השלום צווח ואמר יש צדיק אובר בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו (קהלת ז, טו) והסוד הזה כולו רמוז בפסוק: 'וי משמים השקיף על בני אדם לראות היש משיכל דורש את אלהים הכל סר יוזדיו נאלחו אין עושה טוב אין גם אזור' (תהלים יד, ג). הלא תראה היאך רמוז הפסוק 'אין עושה טוב' כי כוון יש ביד התזותנים לבנות כמה עניינים למעלה, או להרוס ולהשוות, והסוד: עת לעשות לי' הפרו תורתך (שם קיט, קכז), וכתוב: או יוזק במעווי יעשה שלום לי שלום יעשה לי (ישעיהו כז, ה) יהמבין זה הסוד, יבין כמה כוון של אדם לבנות ולהרוס. ועתה בוא וראה כמה הוא כוון של צדיקים המוזהקים בתורה ובמצוות, שיש להם כוון לזכר כל הספירות ולהטיל שלום בעליונים ובתזותנים, בהיות האדם הישר והטהור מוזכר מידת צדיק למידת צדק ואז נקרא יהוה אזור, ונמצא מטיל שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. נמצאו שמים וארץ אורדים על ידי אדם זה, אשרי זולקו ואשרי יולדתו, ועליו נאמר: ישמוז אביך ואמך וגו' (משלי כג, כה) 'וי ואומר ישמוז י' במעשיו (תהלים קד, לא). ואם זיו נמצא אדם רשע וטמא ובליעל, זורש מוזשבות אוון, רגלים ממהרות לרוץ לרעה, מאוס בטוב ובזור ברע, מאוס בתורה ובמצוות, בהיות מידת צדיק עומדת להביט במעשיו הרעים, אזי המידה הנקראת צדיק מתקבצת ומתאספת למעלה, ונמצא אדני נשאר לבדו יבש וזסר מכל טובותיו של צדיק. ומי גרם זה? רשעו של אותו רשע, ועליו נאמר: ונרנן מפריד אלוף (משלי טז, כז). נמצא מוזריב העולם ומקלקל סדר כל הנבראים, ועל זה הזהירו זוז'ל במסכת קידושין פ"ק ואמרו:

לעולם יראה אדם עצמו כאילו זוזיו זכאי וכו'. ר"א בר"ש אומר לפי שהעולם נדון אזור רובו, עשה מצווה אזורת אשריו שהכריע עצמו וכל העולם כולו לזכות. ועל דרך זה יש לך להתבונן מה שאמרו רז"ל העולם על מה הוא עומד, על עמוד אזור שהוא צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם:

ודע כי המידה הזאת נקראת בכל התורה טוב, וסימן: אמרו צדיק כי טוב (ישעיהו ג, י). ועתה יש לנו לעורר על הדבר. דע כי כל ההמשכות היורדות מלמעלה מאת כל הספירות העליונות, כולם פועלות על דרך הטוב והשלמות. ואפילו ירד דין לעולם במידת הפוזר והגבורה, אם בא הדבר על ידי צדיק, הכול בא על דרך הטוב הגמור ואין רעה פועלת בדבר לעולם, כי אם לטובת אותו הנפגם, לפי שהדבר בא לו על ידי הצדיק,

והכול לטובה. וזהו סוד מה שאמרו ז"ל: אין דבר רע יורד מן השמים ואם כן מה זה שאמר הכתוב כי ירד רע מאת י"י? (מיכה א, יב). דע, כי יש זון למחיצות הספירות נגעים הנקראים רע, והם זון לספירות סביב, ולפעמים נטפלים למידת אדני ויורדים לעולם, וזהו סוד 'כי ירד מאת י"י, ולא מי"י. ועל דרך זה נאמר במעשה בראשית: וירא אלהים כי טוב, ובסוף נאמר: והנה טוב מאוד (בראשית א, לא). ואמרו בבראשית רבה; והנה טוב זה יצר טוב, מאוד וכו' מאוד זה המוות. כי אפילו המוות כשבא על ידי מידת צדיק, נקרא המוות זיין וטוב, וזהו סוד שאמר שהצדיקים אפילו במיתתן קרויים זיין. ועל זה נאמר:

ועין הדעת טוב ורע (שם ב, ט), כשמידת אדני הנקראת עין הדעת שואבת ממידת טוב, כל מעשיה נקראים טוב, וכל זיין וכל מוות הבאים לעולם, הכול טוב. ועל דרך זה אמר נחום איש גם זו, בכל נגע ובכל מוחלה הבאים עליו, גם זו לטובה ורבי עקיבא עליו השלום היה אומר תמיד: כל דעבד מן שמיא לטב עבד, כההוא מעשה ברכות דפ' הרואה. אבל אם זו ייפסקו צינורות צדיק מלכא ממידת צד"ק הנקרא עין הדעת, אזי מידת צדק מושכת אליה מן הדברים הזיננים, הנקראים רעה וזולה, כמה מיני משיחות וכמה מיני פורעניות, ומשלחות לכל בני העולם כפי זיוו משפטיה, ואז יתוודשו בעולם כל נגע וכל מכה, וזהו עין הדעת טוב ורע, וזה לעומת זה הם עומדים. אבל מה שאתה צריך שתבונן בענין משה רבינו עליו השלום, שאמר בו וטרא אותו כי טוב הוא (שמות ב, ב) שהיה דבק במידה זו, ולפיכך נתמלא כל הבית כולו אורה. וצריך אתה להתבונן בברכת הטוב והמטיב, שתקננה ביבנה על הרוגי ביתר: הטוב שלא הסריזו, והמטיב שנתנו לקבורה. ודע והאמן כי מידת צדיק עומדת תמיד להפיק רצון כל שואל ולרזום, בהיות האדם מתכוון לתקן ולהיטיב דרכיו, ועליו נאמר: טוב י"י לכל ורזומיו על כל מעשיו (תהלים קמה, ט). והוא המורה דרך לזוטאים בתשובה, ועליו נאמר: טוב וישר ה' על כן יורה זוטאים בדרך (שם כה, ז), ופירושו כך: מביא יסורים ונגעים ומזלות על בני אדם, הכול לטובתם, כדי שיזוורו בתשובה. ונמצאים כל אותם היסורים והנגעים טוב גמור, שהם סיבה שיזוור האדם בתשובה ויזכה לטוב העליון ולזיוו העולם הבא, וזהו פירושו של פסוק 'טוב וישר י"י על כן יורה זוטאים בדרך'. ודע והבן כי מידת אדני, הנקראת לפעמים אלהי"ם, כשבאה לברוא כל הנבראים, במידת טוב נסתכל ונתייעץ והיה בורא כל הנבראים ומצייר כל הצורות, כאמרו בכל מעשה בראשית: וירא אלהי"ם כי טוב (בראשית א, י). כלומר, במידת טוב נסתכל ונתייעץ אלהים וברא העולם, וזהו העיקר והאמת. ואכלמלא מידת טוב אין אדני, הנקרא אלהים במעשה בראשית, יכול להשלים סיפוק כל הנבראים וצרכיהם. ולפי שזוהתמו כל מעשה בראשית במידה זו הנקראת טוב, כתיב: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד (שם, לא):

ולפעמים נקראת מידה זו שכל טוב, לפי שמן המידה הזאת יכנס אדם לאספקלריא המאירה, ובמידת אל זו יישיביל אדם דרך להיכנס ולדעת ולהתבונן ולהתזכר באמיתות י"י יתברך. ומידה זו הנקראת שכל טוב עומדת עם האדם בהיותו מקיים התורה והמצוות, וסימן: ראשית זכמה יראת י"י שכל טוב לכל עושיהם (תהלים קיא, י), והסוד הגדול: משיכיל על דבר ימצא טוב (משלי טז, כ). ולפי שהיה דוד עליו השלום דבק במידה זו

היה אומר ל'דוד משכיל', וכל לשון משכיל במקום הזה תלוי. והיודע סוד הזון, ידע 'שכל טו"ב יתן זו"ף' ודע כי יש הפרש בין משכיל ובין מבין; כי סוד מבין הוא מהמשכת מקור הבינה, והמשכיל הוא מהמשכת הטוב תזוילת וסוף. והנה המידה הזאת נקראת בכל התורה כולה שלום. והטעם, כבר הודענו, בהיות ישראל צדיקים וטובים אזי מידת אדנ"י במילוי ובשלימות ובכל מיני שפע וברכה, ואם זו"י יצאו ישראל מזופץ השם יתברך אזי מידת רזומים הנקראת יהו"ה מסתלקת מהיכל אדנ"י, ואז נשארת ריקנית ושפלה. ובהיות צדי"ק מתעורר בעולם לשוב בתשובה או לתקן הקלקול אזי המידה הזאת, הנקראת שלום, מליץ טוב בין יהו"ה ובין אדנ"י, והוא המטיל שלום ביניהם ומקרב אותם לשכון ביחד בלי פירוד וקיצוץ בעולם, ונמצא יהו"ה אזור באותה שעה. ודע והאמן שאי אפשר לבא ברכה לעולם זולתי על ידי המידה הזאת הנקראת שלום, ועל זה נאמר: י"י יברך את עמו בשלום (תהלים כט, יא). ואמרו ז"ל אין לך כלי מוזהב ברכה אלא שלום. ודע כי לפי שהשלום הוא סוף תשע אספקלריאות עליונות, והוא המריק ברכה בשם אדנ"י, לפיכך נקבע בסוף ברכת כהנים ובסוף ברכה אזורנה של תפילה. והטעם, כי על פיו יצאו ועל פיו יבואו כל הבאים להידבק באור העליון הנקראת זויי העולם הבא ויש לי לעורר על הסוד הפנימי. דע כי אמרו ז"ל:

כשעלה משה למרום אמר לו הקב"ה, משה אין שלום בעירך; אמר: כלום יש עבד שנותן שלום לרבו? א"ל: היה לך לסייעני; באותה שעה פתח משה רבינו עליו השלום ואמר:

ועתה יגדל נא כוז אדנ"י (במדבר יד, יז) מה כתיב בתריה? סלוחתי ואולם זוי אני, כלומר הזוייתי בדברך. והסוד הזה, כי המידה הנקראת שלום מריק זויים במידת אדנ"י בהתזכרם כאזור, וגדול כוזו השלום שאפילו העליונים צריכים לו, דכתיב: עושה שלום במרוביו (איוב כה, ב). וכשהאדם מוזהב בתורה ובמצוות, כביכול כאילו מטיל שלום בפמליא של מעלה, והסוד: או יוזק במעוהו יעשה שלום לי שלום יעשה לי (ישעיהו כז, ה):

ודע כי המידה הזאת נקראת זכרון, ובמקום הזה נזכרים כל בני העולם לכל מעשיהם, לטוב ולמוטב. וכפי הזכרון הבא מן המקום הזה כך הדין נגמר על כל בני העולם. ולפיכך נקרא יום ראש השנה זכרון, והסוד: ראש השנה הוא סוד אדנ"י, ויום הזכרון הוא סוד אל זוי; לפי שאנו עומדים בראש השנה לדין וכל מעשינו באים לזשבון ולזכרון לפני אדנ"י, וזהו סוד שאנו אומרים: זכרנו לזויים, אל מלך זופץ בזויים כתבנו בספר הזויים וכו' אל זוי ומגן. והמידה הזאת זוכרת כל הנשכחות, לפיכך אנו זותמים בראש השנה 'זוכר הברית', לפי שהוא סוד הזכרון וסוד הברית אנו זותמים בשני אלו הענינים, 'זוכר הברית'. ולפי היות דוד עליו השלום רוצה להתזכר ולהידבק במידה הזאת, היה אומר: מזמור לדוד להזכיר (תהלים לז, א) וזהו סוד אכרתה של מזנוה וסוד מזנות וזכרון מזנות עוון, שהזנוטא של אשה סוטה במקום זה תלוי להיפרע, כי מזנות קנאות היא (במדבר ה, יז) ובמקום זה היא הקנאה, וסימן: קנאת י"י צבאות (ישעיהו ט, ו). ופקדונות הרי הן כזכרונות, אלא שהפקדונות על ידי אדנ"י והזכרונות על ידי אל זוי. ולפי ששתי אלה המידות, שהם אל זוי ואדנ"י, בהתאחדם זו בזו אזי כל העולם כולו בשלמות, נתן י"י יתברך לישראל יום

השבת כנגד שתי מידות הללו: זכור ליום, כנגד אל ז', ושומר כלילה, כנגד אד"י. ולפיכך נאמר בעשרת הדיברות זכור ושומר. ודע והאמן קבלה אמתית, כי מעיין כל הברכות הבאות למידת אד"י לברך את ישראל הוא המקום הזה הנקרא זכרון, והסוד:

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך (שמות כ, כד), וכתוב: זכר צדי"ק לברכה (משלי י, ז). והסוד הגנוז: י"י זכרנו יברך (תהלים קטו, יב):

וכנגד המידה הזאת נתן י"י יתברך לישראל סוד השבת, ויש לי להודיעך כיצד. דע כי שלושת הספירות העליונות, שהם כת"ר זכמ"ה ובינ"ה, מתאזדות למעלה, ובהיות הספירות נקשרות אלו באלו מתאזדות בינה עם שש ספירות שתחתיה עד ספירה זו הנקראת אל ז' ונקראת שבת. ועל עיקר זה היתה בריאת העולם שש ימים וביום השביעי שבת. והנה השבת הוא כנגד ספירת יסוד שהיא ספירת א"ל ז', ולפיכך נקרא יום השבת מקור הברכות והקדושות, כאמרו: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת (בראשית ב, ב). נמצא יום השבת מקור כל הברכות והמשכנות הקדושה למטה. ודע כי האדם השומר שבת כהלכה, נעשה אותו אדם כמו כיסא למרכבה לשם יתברך ולפיכך נקרא השבת מנוז"ה, וכתוב: זאת מנוזותי עדי עד (תהלים קלב, יד), כאילו י"י יתברך נז על בני אדם ושוכן עליו כמלך על כסאו, וסימן: וינז ביום השביעי (שמות כ, יא), הוא בעצמו נז. נמצא כל שומר את השבת כהלכה, כאילו מקיים את התורה כולה. ואמר הנביא: אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יזוּיק בה שומר שבת מוזללו ושומר ידו מעשות כל רע (ישעיהו נז, ב). ודע והאמן כי המשמש מיטתו מלילי שבת כלילי שבת זוכה לבנים צדיקים, כי השבת היא מידת צדי"ק, ראויין לזיי העולם הבא, כי שבת היא סוד א"ל ז', ועליו נאמר אשר פריו יתן בעתו (תהלים א, ג). ולפיכך אמר הנביא: כי כה אמר י"י לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובזורו באשר זופצתי ומוזזיקים בביתי (ישעיהו נז, ד). וכי הסריסים הם המשובזים בישראל, והסריסים לבדם הם שומרים השבת? אלא פי' הפסוק כן הוא; אותם הצדיקים שכל שש ימי הזול אינם משמשים מיטותיהם אלא הם כדמיון סריסים, ובליילי שבתות משמשים מיטותיהם. כי לשון ישמרו לשון אשה הוא, כד"א: מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר (שופטים יג, יג). וסימן זכור ליום 'ושומר' כלילה. וכשעושים כך, מה כתוב - והביאותים אל הר קדשי ושמוזתים בבית תפלת (ישעיהו נז, ז). 'הר קדשי' זה אל ז', 'בית תפלת' זהו סוד אד"י, והלשון ממש מוכיז על שתי מידות, זכור ושומר. ואם ז'ו' אדם מוזלל את השבת כאילו כפר בעיקר, לפי שהשבת הוא עיקר האילן מלמטה למעלה. ולפיכך נקראת מידה זו יסוד עולם, כי הוא הנושא עליו כוזות אדני, והוא עיקר העיקרים ועיקר ידיעת השם יתברך לשער הסמוך לכל הנבראים, והוא סוד עיקר אות וא"ו התזותן, כדמיון יסוד ממטה למעלה. ולפי שהשבת הוא סוד המשכנות הכוזו מהספירות העליונות בשם אדני, והוא סוד התאזדות כל הספירות, כי א"ל ז' נז בשם אדני בסוד וינז ביום השביעי, בסוד ויכל אלהים ביום השביעי (בראשית ב, ב), ארז"ל: אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה, ואני רוצה ליתנה לישראל, כך והודיעם:

הלא תראה כי הישבת יושבת בבית גזזיו יתברך, וכבר ידעת כי בית גזזיו היא אדני. ולפיכך כל שומר שבת כהלכה מקרב ב' השמות הללו ומייחדם זה בזה, ובהתקרב אלו שני השמות נמצאו כל הספירות כולן מתאזרות, והוא סוד מנוחה שהוא נז תוך אדני, כאמרו: נזה רוזו אליהו על אלישע (מלכים, ב, טו). ואומר: ונזו ביום השביעי (שמות כ, יא), ולפיכך נאמר זכור ושמו"ר. ולפי שהשמות על ידי א"ל ז"י פורזות משם אדני, הוצרך לומר כי נפש יתירה נתוספת בו באדם בשבת וניטלת במוצאי שבת בסוד: וביום השביעי שבת ונפש (שם לא, יז) ומי שיש לו עיניים יראה הדבר מפורש. נמצאת השבת קושרת ספירה אחרונה שהיא אדני עם כל הספירות העליונות, ולפיכך נקרא השבת יום השביעי, שהיא ספירה שביעית מבינה ולמטה. ונמצאת בינה קושרת שתי ספירות שעליה עם שני ספירות שתחתיה, והיא גם כן שביעית ממטה למעלה. נמצאת אומר כי אל ז"י הוא סוד השביעית בעולם הזה, ובינה היא סוד השביעית בעולם הבא, ובינה נקשרות כל הגאולות וכל מיני זיירות:

וצריך אני לעורר על עיקר גדול: דע כי בהתאחד מידת אל ז"י במידת אדני איז מידת אדני יושבת על כיסא המלכות ומושל על כל הנבראים, וכש"ל ז"י נבדל ומסתלק ממנה איז מידת אדני, שנקרא שכינה, הולכת בגלות תחת שאר ממשלות וכוונות זכריות, והסוד: ושפוזת כי תירש גברתה (משלי ל, כג). לפיכך אמרו: צריך לסמוך גאולה לתפילה, כי סוד גאולה, אל ז"י, וסוד תפילה, אדני ובהיותם שניהם סמוכים זה לזה איז הכול בייחוד בשלימות ובברכה, וסימן: סומך ה' לכל הנפלים (תהלים קמה, טו). ואומר: נפלה לא תוסיף קום (עמוס ה, ב). ולפיכך צריכים ישראל להתכוון בכל יום כוונה גדולה לסמוך גאולה לתפילה, כדי שיתחברו ויתאחדו שני שמות הללו. וכשמגיע אדם בברכה אמת ויציב לגאל ישראל, צריך להתכוון בלבו סוד גאולה זו מה היא, והיאך סומך אותה לתפילה כשמתוויל 'אדני' שפתי תפתחו, כי בכאן הוא העיקר הגדול. ואותו זכם שהיה משתבז שפעם אזור סמך גאולה לתפילה, אל יעלה בדעתך כי שאר הימים היה מפסיק ומספר בין גאולה לתפילה והיה עובר עבירה: זלילה זלילה לה' אלהינו, וזלילה לזוסידינו ועבדיו הקדושים מעשות כדבר הזה. אלא סוד סמיכות גאולה לתפילה, שהיה מתכוון בברכה אמת ויציב להמשיך כל הצינורות ולייחד כל הספירות עד שתגיע המשכות כל הצינורות אצל זתימות גאל ישראל, וכשהתוויל אדני שפתי תפתחו, נזו כוזו א"ל ז"י במידת אדני ונתאחדו הספירות על ידי זכם זה:

וזהו דבר גדול שצריך מושבה נכונה, להמשיך כל הצינורות ולסדר כל הספירות עד שיגיעם כולם למידת אל ז"י, ויריקו כולם במידת אדני. ולפי שדבר גדול כזה אין כוזו ביד האדם להתכוון בו ולעשותו בכל יום, הוצרך לומר פעם אחת סמך גאולה לתפילה. לפי שהסמיכה הזאת בדיבור ובמעשה היתה, שהיה יודע לכוון אל הכוונות ולהמשיך השפע דרך הצינורות עד שהגיעם כולם לאל מ"י, ומשם הריק בשם אדני. וזהו סוד סמיכת גאולה לתפילה, וסימן: סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישיר (תהלים קיא, ז). ולפי שסוד גאולה ותפילה הוא סוד אל ז"י אדני, והוא סוד זכור ושמו"ר, אמרו ז"ל: אילו

שימרו ישראל שבת אזת כהלכה מיד נגאלין. וזהו טעם ברור שיהיו סומכים כל ישראל אכור אצל שימור, שזהו סוד סומך גאולה לתפילה. ואם תאמר:

מדוע לא נגאלו ישראל אותו היום שסמך אותו הזכרם גאולה לתפילה? דע כי אדם אזור אינו יכול לסמוך אלא כפי שיעור אדם, אבל אם כל ישראל היו סומכין כפי שיעור כל השלמות והמילוי המספיק להתזכר ולהתאזר גאולה בתפילה, אז היו נגאלין כולן. וסוד סמך גאולה לתפילה בסוד אל זו"י אדנ"י הוא סוד הגואל משוונות זוייכי, המעטרכי זוסד ורזומים, המשיביע בטוב עדיך, תתזודש כנשר נעורייכי (שם קג, ה:).

ואזור שיעורנך על העיקר הגדול הזה, דע כי ה' יתברך ויתברך כשרצה לגאול את ישראל ממצרים זיכר מידת אל זו"י הנקרא גאולה, למידת אדנ"י הנקרא תפילה, והסוד:

ויאנזו בני ישראל מן העבודה ותעל שיעתם אל האלהים מן העבודה (שמות ב, כג), וכתוב: וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (שם) והסוד הגדול:

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אותם ואזכור את בריתי (שם ו, ה). ואזור שידעת זה, דע כי לפעמים נקרא בלשון גואל. והטעם, דע כי בהתזכר אל זו"י עם אדנ"י, שהוא סוד הגאולה ותפילה, הרי אדנ"י מתמלא משפע הגאולה, וגם מידת אדנ"י פועלת גאולה בשליחות אל זו"י ומצלת את הצדיקים וגואלת אותם מכל פגע ומחלה ומכל מיני משוונות ופערענות, ונקראת באותה השעה המלאך הגואל. ולפי שמידת אדנ"י, הנקראת שכינ"ה, היא הולכת עם יעקב בשליחות אל זו"י, כאמרו: אם יהיה אלהים עמדי ושימרי בדרך הזה ושיבתי בשלום אל בית אבי והיה יהוה לי לאלהים (בראשית כז, כ), והיתה המידה הזאת הולכת עם יעקב לגאול אותו מכל מיני משוונות, אמר יעקב:

המלאך הגואל אותי מכל רע (שם מז, טז). והטעם שנקרא למידה זו מלאך, לפי שאינה פועלת גאולה אלא בשליחות אל זו"י, שהרי היא עצמה צריכה גאולה, כאמרו ז"ל גלו למצרים שכינה עמהם. ולפיכך כשאדנ"י פועל גאולה, הוא בשליחות אל זו"י. ולכן נקרא המלאך הגואל, כלומר נקרא בשם המשלחו. וביאור העיקר הזה: דע, כי מידת היובל ל' למעלה היא שביעית, היא עליונה, והיא סוד הגאולה השלמה והזוהרת; ומן היובל, שהיא סוד הגאולה השלמה, מקבלת מידת אל זו"י שפע הגאולה ומביא גאולה לעולם, כמו שמקבל מן היובל כוז הזוהר ונקרא על זה אל זו"י. ודע כי בכוז ספירת היובל, שנמשכת באל זו"י, נגאלו ישראל ויצאו ממצרים, שנאמר: וזמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (שמות יג, יז); אל תקרי וזמושים אלא וזמושים. וכן הוא אומר:

יובל היא שנת הזמושים שנה, וכתוב: גאולה תהיה לו וביובל יצא, וכתוב: ובכל ארץ אוזוזתכם גאולה תתנו לארץ (ויקרא כה, כד). והכלל הגדול הוא שכתוב: בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אוזוזתו (שם, יג) ודע כי מן היובל מושך אל זו"י הגאולה וגואל את הצדיקים, בשעה שהוא סומך לאדנ"י. נמצא היובל, שביעית עליונה, והשבת שהוא סוד

אל זוי, שביעית תזנתנה. ואנו סופרים ליוכל שבע שבתות שנים, ולשבת ששת ימים וביום השביעי שבת. ואם תאמר: היובל היא תזילת השמינית כאמרו שנת הזמישים? דע כי בעזרת השם בענין זה נרמוז לך עיקרים גדולים, בהגיענו לביאור שם יהו"ה יתברך, שהוא סוד היובל וסוד בינה, ושם אתן את דודי לך:

ועתה דע והאמן כי השבת היא מעיין כל הטובה ומקור כל האצילות לשם אדני ולשראל הדבקים במידה הזאת. ומן השבת אדם נכנס לזוי העולם הבא, שהוא סוד היובל, כמו שהודענוך. והעולם הבא נקראת שבת הגדול שהיא שביעית עליונה, ואל זוי הוא סוד השבת שהיא שביעית של מטה; ומן העולם הבא מושכת השבת כל האצילות והטוב הגדול והזוים והגאולה. ואם כן פקוז עיניך וראה היאך תשומר השבת, אם אתה זופץ לזכות לזוים ולגאולה ולהיכנס לזוי העולם הבא. והנה השבת שלנו בדמיון בית שער להיכנס לטרקלין הגדולים לזוי העולם הבא הנקרא שבת הגדול, והתקן עצמך בפרוודור כדי שתיכנס לטרקלין. וכשתבין דבר זה, אז: וקראת לשבת עונ"ג, זו היא שבת שלנו, ולקדוש י"י מכובד, זו שבת עליונה שנקראת יובל. ולפיכך דרשו רז"ל: ולקדוש י"י מכובד, זה יום הכיפורים. ודע והאמן. כי הכיפורים כולם, מן היובל הם יוצאים, ומשם הסליחה נמשכת לשם אדני, ואז נאמר: כי ליי אלהינו הרזומים והסליחות (דניאל ט, ט), ואומר: אדני שבעה, אדני סלוה, אדני הקשיבה (שם, יט). ובעזרת השם במקומו נבאר לך הטעם שנקראת מידת יובל שביעית ושמינית. נמצאת אומר כי כל אדם השומר שבת כהלכה, אז מתאחד בשביעית התזנתנה הנקראת שבת, ומשם זוכה לשביעית העליונה הנקראת עולם הבא. ואם זוי אדם מוזל את השבת הרי הוא רזוק מן הזוים; ומזלזל מות יומת, שהרי נסגר לפניו הפתח מלהיכנס לזוי העולם הבא. ולפיכך אמרו רז"ל בענין שבת: אע"ג דאיהי עבדא לאגלוי, מתן שכרה לא עבדא לאגלוי, לפי ששכר העולם הבא גנוז הוא, וטובו, עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למזוכה לו (ישעיהו סד, ד) וכתוב: מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת למוסים בך (תהלים לא, כ). ולפי עיקר זה יש לך לדעת שאף על פי שהשבת גלויה לפנינו, מתן שכרה אינו גלוי אלא זותם וסתם הוא, ואפילו אזור מהנביאים לא נתנבא עליו מה הוא, לפי שהוא הטוב הגדול והאור הגנוז משיש ימי בראשית שאין כל בריה יכולה להסתכל בו זולתי י"י יתברך. וצריך אתה להיות זריז בקיום שלוש סעודות בשבת, שהם סוד קשר הייזוד וסוד קשר השבת הגדול ביום השבת שאנו עושים. ובהיות אדם מקיים שלוש סעודות בשבת הרי הוא כאילו מייזוד י"י יתברך בסוד י"י אזור ושמו אזור, כלומר בשלוש ושבע. וזו היא ראוי להינצל משלוש פורעניות ושלוש סעודות הללו, אזור, כנגד אדני שמתאחדת ביום השבת, וזהו סוד התאחדות השבע; שנית, כנגד יהו"ה; שלישית, כנגד בינה הקשורה בסוד אהי"ה, וזהו סוד התאחדות השלוש, וסוד וקראת לשבת עונ"ג. וסוד עונ"ג הוא סוד גה"ר יוצא מעד"ן להשקות את הגן, כי זהו סוד הייזוד האמיתי השלם, בסוד עד"ן, גה"ר, גן. וכל המקיים שלוש סעודות בשבת כאילו מייזוד עשר הספירות בייזוד שלם, בסוד אדני יהו"ה אהי"ה, וכולן מתאחדות על ידי אל זוי למעלה ולמטה: למעלה נקשר בבנה שהוא סוד קשר אהי"ה, שהרי הבנה נקשרת באהי"ה בסוד שלוש ספירות; למטה נקשר באדני, שהוא סוד קשר שבע ספירות תזנתנות. נמצאת השבת קושרת כל הספירות למעלה ולמטה,

ולפיכך השבת זכור ושמו"ר. ועתה דע והתבונן כיצד תשמור את השבת, וכיצד תתנהג בעניין שמירה ממלאכה ודיבור, וענין מנוחה ועונג וכבוד, ואשריך בהיותך שומר שבת שתיקרא אכסנאי לעשר ספירות:

ולפעמים נקראת מידת אל זו"י בתורה ברית. ודע והבן כי כל לשון ברית שבא בתורה הוא לשלש מיני עניינים נזלק במשמעותו, והכול הוא אזור בזיבור. ואותן הג' מיני עניינים נזלקים לג' שמות אלו, שהם אדנ"י, אל זו"י, בינה. וברית בינה הוא ברית הפה וברית הלשון וברית השפתיים, שנאמר; על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שמות לד, כז). וברית אל זו"י הוא הנקרא ברית שלום, שנאמר; הנני נותן לו את בריתי שלום (במדבר כה, יג). וברית שבת וברית הקשת; וי"י יתברך נתן לנו ברית מילה להכותנו לאל זו"י. וברית אדנ"י הוא כנגד ברית התורה, שהיא נקשרת בין ברית אל זו"י ובין ברית אדנ"י. ובהיות אדנ"י נקשר באל זו"י ובבינה, אזי גם הוא נקרא בלשון ברית על שם שניהם, והסוד: ברית הלשון וברית המעו"ר. והוא סוד ברית מילה בפריעה, מה שאמרו רז"ל: מל ולא פרע כאילו לא מל. כלומר, שהפריעה הוא סוד אדנ"י, וכשלא פרע הרי הוא זוסר הספירה הראשונה שבה יכנס להיכל יהו"ה יתברך. כי מאדני יכנס לאל זו"י, ומן אל זו"י לשם יהו"ה יתברך; ואזורי שלא פרע, אפילו לשם אל זו"י לא יכנס, כי זוסר הפריעה שהיא שם אדנ"י ואזורי שהודענו זה, דע כי י"י יתברך רצה להשלים לאברהם אבינו עליו השלום בכל הספירות ואמר לו: התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז, א) ולמען תהיה נאמן במרכבה שלי אני נותן רושם בבשרך ונקרא ברית בשר, כאמרו: ואתנה בריתי ביני ובינך (שם, ב), וכתוב: והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם (שם, יג). בריתי בבשרכם, זו ברית בשר; לברית עולם, זו ברית הלשון, שהוא סוד התורה שנמשכה מן הבינה, בסוד ספירת זמשימים יום כנגד ספירת זמשימים של יובל. ואלמלא שקיבלו ישראל ברית בשר, לעולם לא זכו לקבל תורה שהיא ברית הלשון. והוא שאמרו בספר יצירה: כשבא אברהם אבינו והביט וזקן והבין וזקק וזשיב ועלתה בידו, נגלה אליו אדון העולם וקראהו אברהם, וברית לו ברית בין עשר אצבעות ידיו והוא ברית הלשון, ובין עשר אצבעות רגליו והוא ברית מילה. וא"ת: פריעה לא נתנה לאברהם אבינו? אותה המידה ממש שלו היתה, והיא מידת אדנ"י, שהוא היה ראשון שקרא זה השם. נמצאת למד כי שלוש מיני ברית הם: האזור, ברית הלשון, שהוא ברית הפה, שהוא ברית התורה, שהוא ברית עולם, שהוא ברית הבינה והב' שהוא ברית מילה, שהוא ברית בשר, שהוא ברית הקשת, שהוא ברית שבת. ובתוך שתי בריתות אלו נאזוזת ברית אדנ"י, שהוא ברית תורה שבעל פה, שהוא ברית הפריעה. ולפי דבר זה נאמר: על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שמות לד, כז), שזו היא ברית תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ושלש בריתות אלו: ברית ראשונה, בינה יהו"ה ז, אזורונה, מלכות אדנ"י, ברית אמצע, שבת אל זו"י. נמצאת ברית שבת קושרת בין אדנ"י ובין יהוה. ואלמלא ברית מילה, שהיא ברית שבת, לא זכינו לתורה שבכתב ולא לתורה שבעל פה, שהם סוד יהו"ה אדנ"י. ודע כי שם אל זו"י הנקרא ברית הוא בית שער להיכנס למידת התפארת, שהיא סוד תורה שבכתב הנאצלת מאת הבינה בסוד זמשימים יום, כמו שביארנו. ואילו לא יכנס אדם בשער זה שהוא ברית, מניין ישיג התורה שהיא לפניו למעלה? ולפי שברית מילה הוא סוד אל זו"י, והוא סוד שבת, קבעו רז"ל בברכת

מילה: אל זוי זולקנו צורנו, צווה להציל ידידות זרע קודש שארנו משוואת, למען בריתו אשר שם בבשרנו, ברוך אתה ה' כורת הברית. הלא תראה כי שם אל זוי קבעו בברכת ברית מילה, ועל זה נאמר:

ואתם הדבקים בי"י אלהיכם זויים כולכם היום (דברים ה, ד:)

ודע כי ברית מילה הוא סוד עשבת, בסוד מילה ופריעה, בסוד זכור את יום השבת ושמו"ר; זכור ליום ושמו"ר כלילה, כנגד אל זוי אדני ולפ, שברית מילה כוללת ברית שתי ספירות הללו, אמר הכתוב: אם לא בריתי יומם ולילה זוקות שמים וארץ לא שמימי (ירמיהו לג, כה). וסוד זוקות הם אל זוי אדני, בסוד זק וזק"ה, וסימן:

את זוקותי תשמו"ר (ויקרא יט, יט), וסוד זוקותי הם אל זוי אדני. ודע כי הברית הנקרא יומם ולילה הוא סוד מילה ופריעה, זכור ושמו"ר, אל זוי אדני, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, שהם סוד זוקות שמים וארץ, זה כנגד זה. וזהו סוד:

ובתורתו יהנה יומם ולילה (תהלים א, ב). יומם הוא תורה שבכתב, וסוד אל זוי, וסוד זכור, וסוד מילה; ולילה הוא סוד תורה שבעל פה, סוד אדני, סוד שמו"ר, סוד פריעה. ולפיכך אין התורה מסורה אלא למי שקיבל ברית בשר, ומתוך ברית בשר יכנס אדם לברית הלשון, שהוא קריאת התורה. וצריך אני להאיר ענין היאך זותם י"י יתברך שמו הגדול יהו"ה יתברך באברהם אבינו ובזרעו, אותם שקיבלו את התורה. כיצד? אמר בספר יצירה: כרת לו ברית בעשר אצבעות ידיו, וזה הוא ברית לשון. וזותם י"ה, בסוד י' עשר אצבעות, ה' זומש מקורות בלשון התורה; בסוד אוזה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסער"ץ. אוזה"ע, בגרון. בומ"ף, בשפתים. גיכ"ק, בוזיק. דטלנ"ת, בלשון. זסער"ץ, בשנינים. נמצא זותם י"ה, ברית הלשון שהוא ברית הפה. וכרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו, זהו ברית מילה וזותם ו"ה, זצ"י השם, בסוד עשר אצבעות וברית מילה שהוא אוזה, הרי י"א, וזשבון י"א כנגד ו"ה. ועוד, סוד ו"ה: תורה שבכתב, – תורה שבעל פה. והכול תלוי בברית מילה, שהוא השורש התזותון של אות ו'. וה' היא סוד התורה שבעל פה, שהיא סוד הפריעה. ולפיכך אין התורה מסורה לכותי לפי שהוא ערל, וזהו שאמרו בברכת המזון: צריך שיקדים ברית לתורה, באומרו: שהנזולת לאבותינו וכו' ועל בריתך שזותמת בבשרנו ועל תורתך שלימדנו. וזהו שאמר: מגיד דבריו ליעקב (תהלים קמו, יט), למי שהוא מהול כיעקב עליו השלום. וכותי, שהוא ערל, שעסק בתורה היה זוייב מיתה. ולפי שברית מילה ופריעה הוא סוד השבת בזכור ושמו"ר, לפיכך המילה דוזה את השבת, והיא ביום השמיני שהיא סוד אדני, שהיא סוד הפריעה הנעשית אזור המילה, והסוד: אדני יהו"ה. נמצאת למד שברית מילה דוזה את השבת, שהיא היא המידה עצמה. ועתה התבונן בכל מה שתמצא לשון ברית, לאוזה צד נזכרה, אם לברית לשון, אם לברית בשר, או לפריעה. ואזור שעוררנוך על העיקרים האלו, יש לך לשמור עצמך ולהזהר מאוד לכל תהיה מאותם המטמאים אות ברית קודש, שהרי כל הפרשיות הכתובות בענין העריות בכל התורה, באלו שתי ספירות תלויות: באל זוי ובאדני; וקצת מזהם

בשתי ספירות הדבקות עמהם, הנקראות אלהים צבאות יהו"ה צבאות. ובעזרת השם עדיין ניתן לך דרך שתבין כמה מעלות טובות וכמה עניינים נוראים נקשרין במילת ברית, וכן תבין מה הוא דין המגלה עריות, או המקשה עצמו לדעת, או האווז באמה ומשתיין. וכמה עניינים סתומים וזתומים תבין עדיין בעזרת השם מתוך אל הדברים שרמוזו בכאן:

ולפעמים נקראת בתורה כלשון אות, לפי שבמידה זו תלויים האותות והמופתים, בסוד אל זוי בהתזכרו לשם אדנ"י, אזי מתוודעים אותות ומופתים בעולם. וכשנסמך גאולה לתפילה ביציאת מצרים נתוודעו כמה אותות וכמה ניסים ונפלאות, בסוד: וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (שמות ב, כג) ובסוד: ואזכור את ברית". ועתה יש לנו להודיעך כי השבת שהיא מידת אל זוי נקרא אות, כאומרו: ביני ובין בני ישראל או"ת היא לעולם (שם לא, יז). וברית מילה נקרא גם כן אות, כאומרו: ונמלתם את בשר ערלתכם והיתה לאו"ת ברית ביני וביניכם (בראשית יז, יא). והסוד הזה רמזו אותו בברכת ברית מילה: ברוך אתה ה' אשר קידש ידיד מבטן, וזק בשארו שם, וצאצאיו זתם באו"ת ברית קודש, על כן בשכר זו אל זוי זולקנו צורנו, ציוה להציל ידידות זרע קודש שארנו משזות, למען בריתו אשר שם בבשרנו, ברוך אתה ה' כורת הברית. והקשת נקרא אות, כאמרו: את קשתי נתתי בעץ והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ (שם ט, יג). וכבר הודענוך כי ברית הקשת הוא ברית אל זוי. ולפיכך דע כי בכל מקום שתמצא בתורה אות, הוא סוד אל זוי, שהוא סוד זכרון שמוזכר אדנ"י לכל בני עולם; ואות ברית שבת וברית מילה היא מיוזדת בינו ובין כל בשר אשר על הארץ. ודע כי לפעמים נכלל אדנ"י במילת אות. כבר ידעת שיום השבת נקרא אות, והרי השבת כלולה בזכור ושמו, וברית מילה נקראת אות, והרי היא כלולה במילה ופריעה. וסוד פירוש מילת אות, על דרך הפשט, הוא כי סוד ין"ך קטנה הידועה לבעלי זכמה, שהוא הקצה התזותון של וא", נקראת אות קטנה ונקראת אות ברית קודש. ועתה דע והבן כל הדברים הללו וכתבם על לוח לבך ואל יליו מעיניך:

ודע כי על יסוד הספירה הזאת נתייסדה בתורה לשון שבועה. והנני מפרש. דע כי כל שבועה שאדם נשבע תלויה במידה זאת הנקראת אל זוי. והטעם, לפי שכל לשון שבועה היא מלשון שבועה, וסוד העניין הוא מה שאמר אברהם אבינו לאבימלך; כי את שבע כבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי זופרתי את הבאר הזאת על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם (שם כא, ל). הלא תראה ג' לשונות שהזכיר במקום הזה, כל אזור מהן לשון נופל על הלשון. אמר בתזוילה כי את שבע כבשות תקח מידי לעדה על הבאר, ואמר אזוריו על כן קרא למקום ההוא באר שבע, ומה כתיב אזוריו? כי שם נשבעו שניהם. ופירוש הדבר הרי ג' לשונות שבע: כבשות, באר שבע, ושם נשבעו, כל אלו ג' לשונות נתאזרו באותה השבועה. ולפיכך אמר: על כן קרא למקום ההוא באר שבע. מאי על כן? כלומר, על טעם שבע כבשות והשבועה. כי על שני טעמים קרא אותו באר שבע, על שבע כבשות והשבועה. ובמקום אזור כתיב: ויקרא אותה שבעה על כן שם העיר באר שבע (שם כו, לג). הלא תראה כי על שם שבעה קרא שם העיר באר שבע ולא הזכיר בכאן שבועה, והסוד העיקר תלוי בסוד שבועה, ומקום הבאר תלוי בשבועה. ועכשיו יש לנו לברר. דע כי כל הנשבע הוא נשבע בסוד שבע

הספירות, שהם סוד שבעת ימי עולם, והכול תלוי במידת אל ז"י שהוא השבת, שהוא יום השביעי, וכל שבועה תלויה בשביעי, והסוד: וביום השביעי שבת ונפש (שמות לא, יז). ולפיכך הנשבע, נשבע בנפש ונשבע בזוים כשהוא אומר נשבע בשם י"י, והסוד: זוי י"י וזוי נפשך (שמואל, כה, כו). כי סוד זוי נפשך הוא סוד אל זוי, שממנו נמשכים הזוים וכל הנפשות הפורחות מארץ אד"י, כאמרו: תוצא הארץ נפש זויה למינה (בראשית א, כד) והוא סוד השבת שהוא יום השביעי שממנו נמשכים זוי הנפש, כאמרו: וביום השביעי שבת ונפש. הרי זוי הנפש תלויים בשביעי, שהוא סוד השבועה. וכל הכופר בשבועתו כאילו כופר באל זוי ובו ספירות, שהם סוד שבעת ימי עולם. ואם ברב פשעו וכזשו כפר בשביעיות, מאין לו זוים וטובה? שהרי לא נברא העולם אלא על ידי אלו שבע ספירות ובהן מתקיימים כל הנבראים, י' ימים בסוד י' ספירות, בסוד שבועה. ואם זוס ושלוש יפקר אדם בשבועתו הרי הוא נפקר מאלו שבע הספירות שהם סוד קיומו, ונמצא נפקר מן העולם. נמצאת למד כי השבועה היא באל זוי שהוא סוד השביעי, שהוא סוד השבת, שהוא סוד זוי נפש, שהוא סוד שבת ונפש. ולפי שהשבועה היא באל זוי אומר בעניין: וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בזוי העולם (דניאל יב, ז). הלא תראה השבועה שהיא בזוי העולם, שהוא אל זוי. ובשאר מקומות: זוי י"י אשר עמדתי לפניו (מלכים, יז, א). זוי י"י וזוי נפשך אם אעזב, זוי נפשך אד"י (מלכים, ב; שמואל, א). ולפיכך אמרו רז"ל: שבועה כנשבע במלך, לפיכך אין נשבעין לבטל את התורה או אזהת ממצוותיה, ואם ישבע לוקה ומקיים את המצוות, שאין שבועה זולה לבטל דברי תורה, שהרי הם סוד שבועה קולות יצאו משבע ספירות במתן תורה, ואין אדם נשבע לבטל דברי תורה וכל שבועה, בי"י, וכל נדר, לי"י, וסוד נדר לי"י עדיין נפרש אותו במקומו בעזרת השם, כי הנדר הוא סוד השבת הגדול, שהיא סוד השביעית העליונה. ואם תמצא כתוב אשר נשבע לה' (תהלים קלב, ב) ולא אמר נשבע בי"י, פי' הפסוק כן הוא: שדוד המלך עליו השלום נשבע לעשות דבר זה לי"י, כלומר שלא ישקוט וינזח עד אשר ימצא מקום מגוזה לשכינה לבנות בו בית המקדש. נמצאת אומר כי כל הכופר בשבועתו נעשים לו שבעת ימי בראשית, שהם סוד כל ימי העולם, כמו אויבים ומבקשי רעתו, שהרי כשכפר בשבועה, כפר בשבעה; וכשכפר בשבעת ימי בראשית, נמצא כל יום ויום משבעת הימים אצלו כאויב, וכל יום ויום מקלל לזה הכופר. ולפיכך כל הנשבע בארץ ישבע באלהי אמן (ישעיהו סה, טז), ויש להיזהר מאמונת אלהי אמן. ועונש השבועה כבר גילו אותה במסכת שבועות כאמרו ז"ל: דברים שאין האש מכלה אותן, שבועת שקר מכלה אותן. וטעם זה טעם ברור בדרך היצירה. כיצד? הרי בטבע האש היא שורפת כל מיני עצים ובגדים ושאר כיוצא בהם ומכלה אותם, אבל האבנים והעפר אין האש מכלה אותם, שאין האש מכלה את העפר, שאפילו ישרפו האבנים, וזוהרות עפר ואינן כלות. אבל שבועת שקר מכלה האבנים והעפר, והטעם כי כל הנבראים כולן לא נבראו ואין להם קיום אלא בשבע ספירות הנקראות שבעת ימים, ובאותן ספירות תלויים שמים וארץ וכל צבאותם, וגם האש והמים והרוח והעפר, והרים וגבעות וימים ונהרות, וכל מיני צמחים וכל בעלי חיים למיניהם וכל בני אדם. ולפיכך כשאדם כופר בשבועה, הרי הוא ככופר בשבע הספירות שזויו וקיומו ואשיתו ובזיו וממונו וכל מה שיש לו תלויים בהם. וכשכופר באלו שבע ספירות, שהם סוד השבועה, הרי אלו שבע ספירות מכלות גופו וזויו וממונו קרקע

ומטלטל, לפי שהכול תלוי בהם מאוזר שבהם נבראו כל היצורים, והם היו כמו האומן העושה את המלאכה, שהוא יכול להרוס ולהשזיז המלאכה שעשה. כן הכופר בשיבועה כופר באומן שעשה את העולם. וכשכפר באומן שעשה את העולם, יכול האומן להזריב את ביתו ואותו ואת כל אשר יש לו, אפילו העפר והאבנים, לפי שהאומן שעשה את האבנים יכול למוזות זכרם מן העולם. וסוד האומן הוא סוד אמן, ולפיכך העונה אמן כנשבע. וזהו סוד:

ישבע באלהי אמן (שם). כלומר, הנשבע, באומן שברא העולם נשבע. וזהו סוד שדרשו בפסוק ואהיה אצלו אמן (משלי ז', ל), אל תקרי אמן אלא אמן. ולפיכך ארז"ל שענין שיבועה ואמן, אוזר הוא בעת שמשיבין אותו. ובעזרת השם עוד נבאר לך סוד מילת אמן, על דרך המשכת השפע בדרך הצניעות. ולפי שהשיבועה היא כלל שבע ספירות שהיו האומן לכל הנבראים, אמר: דברים שאין האש מכלה אותם שיבועה"ת עקר מכלה אותם. והטעם, שהשיבועה היא האומן שברא את האש ואת האבנים ואת העפר ואת כל היצורים, ולפיכך אין האש יכולה לאבד ולכלות את האבנים ואת העפר, לפי שהעפר אוזר מן היסודות הוא כמו האש, ושניהם נבראים. אבל השיבועה, שהיא סוד האומן והבורא, היא יכולה לכלות האש והאבנים ואת שאר כל היצורים, לפי שהכל ביד האומן שעשה היצורים כולם יתברך ויתברך. וזהו שאמר: לפני הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים המה יאבדו ואתה תעמוד וכולם כנגד יבולו כלבוש תזליפם ויזלופו (תהלים קב, כו). וזהו סוד שאמר: דברים שאין אש ומים מכלין אותם, שיבועה"ת שוא מכלה אותם; לפי שהשיבועה היא האומן והכל תלוי ביד האומן, כאמרו 'ישבע באלהי אמן, וכאמרו 'אהיה אצלו אמן, וארז"ל: אל תקרי אמן אלא אמן, והסוד הגדול הזה: כבר ידעת כי סוד שיבועה היא סוד אל ז"י, והיא סוד כי טוב, ולפיכך אמרו בכל הנבראים שעשו במעשה בראשית: וירא אלהים כי טוב (בראשית א, יב), וסימן: ואהיה אצלו אמן, וסוד ואהיה, ו' הדבקה עם אהיה, היא סוד שש ספירות, והאזונו"ת מן השש היא סוד 'כי טוב'. ולפיכך כל הפעולות שעשה אלהים, שהוא ארז"י, במעשה בראשית על כל פעולה ופעולה נתייען ב'כי טוב'. ביום הראשון מה כתיב? וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א, ד); ביום השני לא נאמר בו כי טוב לפי שהוא סוד ההבדל והפירוד, כאמרו יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (שם, ו), ובכל מה שיש בו זילוק ופירוד אין טוב מצוי בו, כי אין טוב בא אלא להביא שלו"ם ולזבזב כל הדברים:

ולפיכך כשנסתלק ונפרד ונבדל 'כי טוב', שהוא סוד אל ז"י, ממידת ארז"י איז העולם כולו זורב ואין טוב מצוי בעולם, שנאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיהו נז, א) ואמר: אמרו צדיק כי טוב (שם, ג, י). ולפיכך כשהצדיק נמצא בעולם אז מטייל שלום בין שני זולתים, נמצא צדיק מכריע. וזהו סוד שני כתובים המכוזשים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי וכריע ביניהם. והסוד: נצו, ימין, הוד, שמא"ל, כי טוב, צדי"ק, הוא כתוב שלישי מכריע ביניהם. ולפיכך לא נאמר ביום השני כי טוב, אבל נאמר ביום השלישי שתי פעמים כי טוב. והטעם, כי טוב ראשון כנגד אל ז"י, כי טוב שני כנגד ארז"י שהוא סוד ארז"י הארץ. וסימניו: אמרו צדי"ק כי טוב (שם), ואומר בברכת המזון:

ארץ זמורה טובה. והסוד הזה, כי אלהים כולל בכל מעשה בראשית 'כי טוב' בכל דבר ודבר, שהוא סוד האומן. ובהבדל הדברים לא נמצא טוב, אלא בשעת זיבורן. הלא תראה כשהיה אדם הראשון לבדו נפרד, בלי זיבור בת זוגו, מה כתיב בו? כי לא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב, יז); וכשנתזכר אצל אשתו, מה כתיב ביה? מצא אשה מצא טוב (משלי יט, כב). כלומר, מצא אותו הטוב שהיה אבד ממנו. ואם באדם ואשה כך, כל שכן בשאר המעלות העליונות; כי בשעת זיבור נמצא 'כי טוב', ובשעת הפירוד לא נמצא 'כי טוב'. ועל דרך זה דע, כי שלוש הספירות, שהם נצ"ז והו"ד וטו"ב, מתאזרות תמיד, נצ"ז והו"ד זה לעומת זה, וטוב הוא הכתוב השלישי שהוא מכריע ביניהם. ולפי סוד זה תמצא כי טו"ב הוא שורש תזותן של וא", שהוא קו האמצעי והוא שלישי. כיצד? ו' הוא סוד שש ספירות – שלוש למעלה ושלוש למטה. שלוש למעלה בדרך זה: הגדולה לצד ימין, והגבורה לצד שמאל, והתפארת שלישי מכריע ביניהם. ושלוש למטה, מן הוא"ו ולמטה, בדרך זה: הנצ"ז לצד ימין, וההוד לצד שמאל, טוב שלישי מכריע ביניהם. ולפיכך תמצא ענין 'טוב' שהוא שוכן על גבי אדנ"י, שהיא הספירה האזונית מעשרת הספירות, ונקרא ההך הטוב. ובזמן ששוכן טו"ב תוך אדנ"י, נקרא אדנ"י ארץ טובה, על שם טו"ב השוכן בתוכו. וזהו סוד: וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך (דברים יז, י), וזהו סוד: לא תזסר כל בה (שם, ט), וכתיב: ודורשי י"י לא יזסרו כל טוב (תהלים לד, יא). ולפי שאדנ"י נתלבש בלבוש הגבורה, במידת אלהים, ופעל כל מעשה בראשית, תמיד היה אלהים מתייעץ ומסתכל במעשה בראשית ב'כי טוב', וזהו שאמר בכל דבר ודבר:

וירא אלהים כי טוב:

ולפי עיקר זה התבונן סוד ואהיה אצלו אמון (משלי יז, ל) שהוא סוד האמון והאומן והאמן, וזהו סוד טו"ב וסוד השבעה. לפיכך כל השביעיות כולן קשורות בשביעי, שהוא כלל השבעה, שהוא סוד השבעה. ודע והאמן שאין לשום בריה בעולם קיום, וולתי באזור יתברך מאלו ספירות. וכשאדם משקר בשבעה, הרי נעקר מכל שבע הספירות ולא נשאר לו בשמים ובארץ שורש, וזהו שאמרו בנשבע לשקר: ולנה בתוך ביתו וכלתו את עציו ואת אבניו (זכריה ה, ד), שהכול נעקר, שורש וענף. ועתה בני שמעה זאת והתבונן כמה הוא זומר השבעה וענשה, כי אפילו הוצאת שם שמים מן הפה לבטלה, אף על פי שאינו נשבע, נענש עליו כל שכן הנשבע לשקר, י"י יצילנו מעונש זה וישלחו לנו סליחה וכפרה על כל מה שעברנו על ככה. ולפי שענין השבעה הוא סוד שבע הספירות מעשר ספירות הכלולות בשמו יתברך, נאמר בתורה: ובשמו תשבע (דברים י, כ) י"י כי בשמו תלוי הכל; וכל הנשבע בארץ ישבע באלהי אמון (ישעיהו סה, טז). ולפיכך אמרו ז"ל שבעה כנשבע במלך עצמו. וסוד השבעה כלולה מן השבעה, כמו שכתוב: וזצבה עמודיה שבעה (משלי ט, א). וכתיב: ויקרא אותה שבעה על כן שם העיר באר שבע (בראשית כו, לז), וכתיב: על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם (שם כא, לא). והמידה הזאת נקראת בתורה בלשון זוקק, ועתה יש לי להאיר ענין בדבר זה. דע כי ה' יתברך ויתברך זוקק כל היצורים ותלה גבולם ושיעורם בשמו הגדול, ונתן קץ

וגבול לכל הנבראים שבעולם. ולכל הנבראים עליונים ותחתונים יש קץ וגבול, ולשמו הגדול אין לו קץ וגבול, באמרו קץ שם לוזשך ולכל תכלית הוא זוקר אבן אפל וצלמות (איוב כז, ג). ואומר: לכל תכלית ראיתי קץ רזובה מצותך מאד (תהלים קיט, צב). ופירוש הפסוק הזה כן הוא; כל דבר ודבר מכל הנבראים יש לו גבול ותכלית, אבל אותה המידה הנקראת מצוה שהיא סוד ספירה עשירית משמו הגדול, והיא הראשונה ממה למעלה והאחרונה מלמעלה למטה ונקראת מצוה, אין לה גבול כי רזובה היא מאד, והיא המקפת בכל הנבראים ונותנת להם שיעור והטעם שנקראת מצוה, כי כל עניני ה' יתברך נעשית על ידה, ועל פי מצוותה מתנהגים כל הנבראים שבעולם. וזהו סוד התורה והמצוה: התורה זו תורה שבכתב, והמצוה זו תורה שבעל פה. כי תורה שבכתב יש לנו להתנהג בה על צווי אדני הנקרא מצוה, הנקראת תורה שבעל פה. ולפיכך אמר הכתוב: לכל תכלית ראיתי קץ רזובה מצותך מאד. ודע והבן כי כל הזקיקות הנזכרות בספר יצירה שזקק ה' יתברך במעשה בראשית, כולן זקקין על ידי אל זוי אדני. ובשני אלו השמות נתן קץ וגבול לכל הנבראים ושיעור ידוע שלא יצאו זון לגבול ולא ישנו את תפקידם. וכל זה נכלל במלת זוק וזוק"ה, אל זוי אדני, שבהם נזקקו וגבולו כל הנבראים לכל יצאו זון לגבולם. וזהו הסוד הרמוז במזמור הללו את ה' מן השמים (שם קמז, א) כשהזכיר כל הנבראים עליונים ותחתונים יהללו את שם יי כי הוא צוה וגבראו ויעמידם לעד לעולם זק נתן ולא יעבור. ואומר זוקות שמים וארץ (ירמיהו לג, לד). ובברכת הלבנה אמרו ז"ל: אשר במאמרו ברא שזקקים וברווח פיו כל צבאם זוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם. ואומר:

נתן שמש לאור יומם זוקות ירוז וכוכבים לאור לילה (שם לא, לו). כלומר, גבול היום וגבול הלילה בסוד מידת יו"ם ומידת ליל"ה. ואומר: האותי לא תיראו נאם יי אם מפני לא תזילו אשר שמי זול גבול לים זוק עולם ולא יעברנהו (שם ה, כב). ואומר: גבול שמת כל יעבורון כל ישובון לכסות הארץ (תהלים קד, ט). הרי בכל מקום שתמצא לשון זוק, הוא ענין גבול כל הדברים ושיעורם. וכן. יאכלו אה זוקם אשר נתן להם פרעה (בראשית מז, כב), וכן: הטרפני לזום זוקי (משלי ל, ז).

ולפי שזקקו כל הנבראים למיניהם וגבוליהם, על ידי שתי ספירות הללו, הוצרך ה' יתברך ויתברך לשם אותם בתורה בסימנים ידועים בלשון זוק ובלשון זוק"ה; ובכל מקום שאתה מוצא לשון זוק הוא מידת אל זוי, ולפיכך הוא מכריע בינתיים, שהוא הכתוב השלישי. וזהו שאמרו בספר יצירה:

ולשון זוק מכריע בינתיים, כי הלשון היא באמצע כל איברי הגוף, ולפיכך נקראת זוק, ומידת אל זוי נקראת זוק. וזהו סוד:

תקעו בנחש שופר בכסה ליום זוגנו כי זוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב (תהלים פא, ג). וכבר הודעתך שהוא יום הזכרון בסוד זכרנו לזוים, ולפיכך; כי זוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. דע כי המשפט הוא סוד תפאר"ת, וסוד יעקב, וסוד ו' שבשם;

וזוק הוא הקצה התחתון של ו' שהוא סוד המשפט שהוא סוד יעקב. וכבר זכרנו למעלה שהקצה של הוא ו' נקרא יו"ד קטנה. ולפיכך אמר כי זוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, וכתב:

שם שם לו זוק ומשפט (שמות טו). ומתוך זוק שהוא אל וז"י, שהוא יום הזכרון, אדם נכנס למשפט ביום זה י, ולפיכך דע שתמצא בתורה מצוות הרבה שיש בהן סימן זוק, ומצוות הרבה שיש בהן סימן זוקה. ובסוד הדבר כך הוא: כל מקום שתמצא במצוות לשון זוק, סימן הוא שאותה המצווה דבקה באל וז"י שהוא סוד זוק, כאמרו בפסוק מצרים: ושמרת את הדבר הזה לזוק לך ולבניך (שמות יב, כד). וכן בכל מקום שתמצא זוק, יוצא במידת אל וז"י. ובברכת ברית מילה, שהיא סוד מידת אל וז"י: ברוך אתה יי אשר קידש ידיך מבטן וז"ק בשארו שם וצאצאיו וזתם באות ברית קודש. ובכל מקום שתמצא זוקה, הוא סימן שאותה מצווה דבקה בשם אדני, כגון: ושמרת את הזוקה הזאת למועדה מימים ימימה (שם יג, י), זאת זוקת התורה (במדבר יט, ב) וכן כל כיוצא בזה. נמצאת למד כי לשון זוק וזוקה סימן אל וז"י ואדני, הם מידת יום ומידת לילה, הם זכור ושומר, וכל כיוצא בעניינים אלו. ועתה יש לך לדעת כי בכל מקום שתמצא בתורה זוקים הם סימן זוק, כאמרו: זוקים ומשפטים צדיקים (דברים ד, ז). ובכל מקום שתמצא זוקות הם סימן זוקה, כאמרו: אם בזוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו (ויקרא כו, ג). אבל בכל מקום כשמוזכר לשון זוקים בלשון רבים, אל וזי ואדני נכללים בהם; וכן כשמוזכר זוקות, שתי מידות אלו נכללות. ואם כן מה הפרש יש בין זוקים וזוקות? דע כי זוקים הם סוד אל וז"י בראשונה, ובכלל שלו אדני מלמעלה למטה; וזוקות הם סוד אדני בראשונה, ובכלל שלו אל וז"י מלמעלה למטה. והתבונן בעיקר הגדול הזה:

ואזור שהודענוך זה, יש לנו להודיעך הטעם שקרא קצת המצוות זוקים או זוקות. כבר הודענוך כי לשון זוק הוא סוד זוקית הדברים ושיעורם וגבולם, ושאינן יכולים לעלות זוין לגבולם. וכן כל המצוות הנקראות זוקים או זוקות, מצוותיהם סתומות ונעלמות מאוד. והציאה אותם התורה בלשון זוק, לומר לנו שנקיים אותן ולא נהרהר אחריהן מה טעם נתנו לנו, ונשמור זוק גבול ההרהר והמוזשבה בהם, ולא נצא זוין לגבולי המוזשבה וההרהר, ולפיכך נקראו זוקים והוקות. וכבר גילו דבר זה וז"ל בתלמוד ואמרו: את זוקותי תשמרו, דברים שהיצר מקטרג עליהם ואומות העולם משיבים, ואלו הן אכילת זזיר ולבישת שעטנז וזליצת יבמה והרבעת כלאים ושור הנסקל ועגלה ערופה וציפורי מצורע. ושם תאמר מעשה תהו הן? ת"ל: אני יי זוקתיה, ואין לך רשות להרהר בהם, וזהו סוד: את משפטי תעשו ואת זוקותי תשמרו כלכת בהם אני יי (ויקרא יז, ד). ולפיכך בכל מקום שתמצא בתורה לשון זוק או זוקה, הוא סוד שאתה ראוי לקבל ולקיים ואין לך רשות להרהר על אותה המצווה ולצאת זוין לגבול השגתך. ולפי שטעם המצוות הנקראות זוקים עמוק הם בזקיקה, וזהו סוד: את זוקותי תשמרו (שם יט, יט). כמו שתמצא בפסוק מצרים: ולקוזתם אגודת אגוד אשר בסף והגעתם אל המשקוף (שמות יב, כב), ואמר בו: ושמרתם את הדבר הזה לזוק לך ולבניך (שם כד). וכן לענין כלאים ושעטנז נאמר בו: את זוקותי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך

לא תזרע כלאים ובגד כלאים שיעטנו לא וגו' (ויקרא יט, יט) וכן בשעיר המשתלח: והיתה לכם לזווקת עולם (שם טז, כט). וכן בפרה אדומה: זאת זווקת התורה (במדבר יט). ועתה התבונן כי בהיות לשון זו"ק זווקת כל הדברים בשמו הגדול ועמקם, נתן גבול לדעתו של אדם במצוות העמוקות הנקראות זווקים, ואמר לנו לקיים אותם ושללא נהרהר אזוריהם ולא נצא זיון לגבול ההשגה, ואמר: עד פה תבא להרהר ולא תוסיף, כמו שאמר לגלי הים 'עד פה תבא ולא תוסיף', וכן הוא דין האמונה והרהור המושגת על המצוות הנקראות זווקים. ולפי שיעניין סוד ברית מילה הוא מהדברים הנסתרים והנעלמים בסוד אל זו"י שהוא סוד זווק, קבעו בברכת ברית: ברוך אתה יהוה אלוהינו מלך העולם אשר קידש ידיד מבטן, וזו"ק בשאר שם, וצאצאיו זותם באות ברית. והסוד הפנימי: שם שם לו זו"ק ומשפט ושם נסדו (שמות טו, כה). ולפי דרך זה התבונן בכל מקום שתמצא בתורה לשון זווק שהוא סוד אל זו"י, וזווקה הוא סוד אדנ"י. ועתה פקדו עיניך וראה סתרים נעלמים גלויים לעין, ואדם צריך להתבונן בהן בכל מקום שהוא מסתכל בהם בכל התורה:

ולפעמים נקראת המידה הזאת בתורה בלשון הר, וצריך אני לעורר על זה. דע כי מילת ה"ר היא רומזת בתורה עניינים רבים, וצריך אתה לדעת בהיותך מוצא לשון ה"ר או הרי"ם לאיזה צד הכוונה נוטה. דע כי המידה הזאת הנקראת אל זו"י נקראת בתורה הר ציון, ומידת אדנ"י הר המוריה, והר עשו היא המידה המקטרגת את ישראל. והנני מאיר עיניך בטעם זה. דע כי הר ציון בכל מקום היא מידת יסוד, והוא סוד אל זו"י, לפי שהר ציון הוא המקום אשר משם היתה המידה ראשונה לבריאת עולם, כאמרו: מציון מכלל יופי אלהים הופיע (תהלים ג, ב). וא"ת: והלא אדנ"י הוא בית שער הראשון הסמוך לנבראים? דע שאילו לא יגיע אצילות שפע הר ציון, שהוא אל זו"י, בהר המוריה, שהיא ירושלים, הנקרא אדנ"י, לא יוכל אדנ"י לעשות דבר. וכבר הודענוך כי כל הפעולות שפועל אדנ"י בהיותו נשפע ממידת אל זו"י; כן העניין בהר ציון הוא סוד אל זו"י, והר המוריה הוא סוד אדנ"י, שהוא סוד ירושלים. ואין הקב"ה משפיע טובו ושוכן בירושלים אלא על ידי ציון, כמו שכתוב: ברוך ה' מציון שוכן ירושלים (תהלים קלה, כא). ופי' הפסוק: מעם ציון ועל ידי ציון הוא שוכן בירושלים. ואין ברכה באה לעולם אלא על ידי ציון כשהוא מריק ברכותיו בירושלים, כאמור: כטל זרמון שיורד על הררי ציון כי שם ציוה י"י את הברכה זזים עד העולם (תהלים קלג, ג). והררי ציון הם נצ"ז והו"ד, ומשם שמן הטוב נמשך על ציון, ומשם יורד לירושלים. והסוד: שנים כרובים עצי שמן שעשה שלמה בדב"ר. ומהררים אלו נוצבו הררי נזושת, בסוד: ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תוצוב נזושת (דברים ז, ט). בסוד מידת הדין האדומה, בסוד וההרים הרי נזושת (זכריה ו, ב). ולפיכך דע כי הר ציון הוא סוד אל זו"י, והר המוריה הוא סוד בית המקדש וירושלים בכלל, והר עשו הוא הצד המקטרג מצד שמאל מבזיון, והסוד: מלחמה לי"י בעמלק מדור דור (שמות יו, טז). וזהו המעכב בבנין הר ציון ובבנין המזבח בהר המוריה, עד שיגיע זמן פורענותו של אדם לקבל הנקמה ממנו. ואימתי? בזמן שילבשו בגדי נקם הררי ציון, שהם יהוה צבאות אלהים צבאות, ויתישבו על הר ציון. ואילו הן הנקראין מושיעים, אלו הם יהוה אלהים צבאות, והסוד: ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו (עובדיה א, כא). מושיעים אלו הם יהוה אלהים צבאות; בהר ציון, זהו אל זו"י; לשפוט את הר עשו, זהו

עמלק בנן של עשו, שיש לי"ו בו מלחמה, והוא המקטרג כנגד הר ציון, והוא סמאל שר של עשו ששלח יד בברית שלומים. מה כתיב בתורה והיתה לי"ו המלוכה (שם), שהיא סוד המלכות, שהיא סוד הר המורה, שהיא סוד ירושלים, שהיא סוד אדנ"י:

ודע כי תזות ממשיכת אדנ"י, שהיא סוד ירושלים והשכינה והמלכות, יש ארבע מוזנות נושאות כיסא אדנ"י ונקראים הרי אררט, והם נושאי כיסא מרכבתו. ועל זה נאמר:

והיה באזורית הימים נכון יהיה הר בית י"י בראעמ ההרים (ישעיהו ב, ב) בראש ארבע מוזנות. וזהו סוד: כל יושבי תבל וישובי ארץ כנעון נ"ס הרים תראו וגו' (שם יב, ג), שיעמוד גם אדנ"י, שהוא סוד המזבח שעשה משה רננו עליו השלום על מלחמתו של עמלק, ויעמוד הנס על ראש ההרים הידועים, ארבע זויות של ארבע מוזנות. ודע, עוד יש כמה הרים אחרים, ומהם גבנות ומהם הרי נשף ושאר כמה הרים וזיננים, וכולם מקיפין סביב להר המורה בסוד אדנ"י, וזהו סוד: ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר אזות היא יונתי תמתי (שיר"ה ו, ז, ט) ועל זה נאמר: ירושלים הרים סביב לה וי"י סביב לעמו (תהלים קכד, ב) ודע כ, בן ההרים שסביבות ירושלים, מאותן שנקראים הרי נשף וכיוצא בהן, כשישראל יוצאין זון להר ציון מתנצנץ רגליהם על הרי נשף, לפי שאין להם לישראל קיום ועמידה זולתי בהר ציון ובהר המורה. ולפי עיקר זה אמר י"י יתברך לישראל שנתן לעשו את הר שיעיר לרשת אותו. והטעם, כי הר שיעיר הוא טמא ובו שוכנים השעירים אשר הם זונים אזוריהם:

ושיעיר על רעהו יקרא (ישעיהו לד, יד). שיעיר, 'הן עשו אזו"י איש שיעיר' (בראשית כז), וכנגדן שיעיר המשתלח, וכנגדן: ולא יחזו עוד את זבוחיהם לשעירים (ויקרא יז, ז). ותדע כי עשו לקח בזולתו מן השעירים השפלים הקרובים לארץ, כענין שנאמר:

אלה הם בני שיעיר הזורי יושבי הארץ (בראשית לו, כ), ולפיכך נאמר בעשו זיכר אל ארץ מפני יעקב אזו"י (שם, ו) והוא הענין שנאמר: הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד (עובדיה א, ב). והטעם, כי שאר הגוים יש להם שרים עליונים, כענין שנאמר:

והנה שר יון בא ושר מלכות פרס (דניאל י, כ) וכן לשבעים אומות, ובישומעאל שנים עשר נשיאים לאומותם, אבל עשו זולתו וזולתו השעירים שהם השפלים שבכל הנבראים, ולפיכך נקרא שיעיר, ואומר: ואתן לעשו את הר שיעיר לרשת אותו (יהושע כד, ד). ומה שנאמר באדום אם תגביה כנער (עובדיה א, ד) לפי שיש לו שר הנקרא סמאל, והוא זותן הכוזב בשעירים והנפש לגלגל מאדים, אבל אינו מכלל השרים השבעים הקיימים לעולם על עמדם. ולפיכך אמר הכתוב: מלחמה לי"ו בעמלק מדו"ר דו"ר (שמות יז, טז), וסוד ד"ר ד"ר הוא סוד י"י זכרך לדור ודור"ר (תהלים קלח, יג), וזה זכרי לד"ר ד"ר (שמות ג, טו). והוא השטן המקטרג למעלה כנגד ישראל, והוא סמאל"ל הרשע. ובבא עת הגאולה, מה כתיב על סמאל"ל הרשע? אם תגביה כנער ובין כוכבים שים קנך משם אורידך נאם י"י (עובדיה א). וכיצד יורידהו? בעלות מושיעים שהם יהו"ה אלהים צבאות, על הר ציון

שהוא סוד אל זו"י, לשפוט את הר עשיו שהוא הר שעיר, 'פקוד' ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה באדמה' (ישעיהו כד, כא) ואז; כי רותה בשמים זורבי (שם לד, ה), ואזר כר: הגה על אדום תרד (שם לד, ה) ובהיות זה, מה כתיב? מי זה בא מאדום זומון בגדים מבצרה וגו' (שם סג) אני מדבר בצדקה רב להושיע, בסוד ועלו מושיעים בהר ציון (עובדיה א, כא). ולפי דרך זה אמרו כי הר ציון נקרא הר י"י, בהתזכר ה"ר ציון וה"ר המוריה, בסוד: ויקרא אברהם שם המקום ההוא י"י יראה אשר יאמר היום בהר י"י יראה (בראשית כב, יד). ומעמד הר המוריה על ידי אצילות הר ציון בשפע הברכה היה, ולפיכך אמר. בי נשבעתי נאם י"י כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא זשכת את בנך את יוידך כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו' (בראשית כב, יז). ולפי כך כל מקום שתמצא 'מי יעלה בהר י"י' הוא סוד ציון בזיכור ירושלים; 'הר בית ה' הוא סוד הר המוריה וירושלים בזיכור:

ולפעמים נקראת המידה הזאת ציון, וענין ציון וירושלים הם סוד אל זו"י אדנ"י, זכור ושמו"ר. ומתוך ציון, שהוא סוף תשע ספירות, שוכן השם בירושלים שהיא סוד הספירה העשירית למטה, כאמרו: ברוך י"י מציון שוכן ירושלים (תהלים קל"ה) ואמר: כטל זורמון שיורד על הרר"י ציון ומשם הברכה נמשכת לירושלים ולכל העולם (שם קל"ג). וכבר הודענו כי אל זו"י הוא סוף ט' ספירות מלמעלה למטה, והוא המריק ברכה באדנ"י; וכן בהיות הצדיקים נמצאין בעולם, אזי י"י יתברך ויתברך מאציל ברכותיו למטה. ועל ידי מי? על ידי ציון. וכן הוא אומר: מציון מכלל יופי אלהים הופיע. ואם זו"י עושין ישראל שלא כהוגן, מה כתיב? כי מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיהו נז, א) והצדיק הוא מידת הדין. וכן הוא אומר: וצדיק יסוד עולם (משלי י, כה), ואומר: 'מציון מכלל יופי אלהים הופיע'. וכשנאספת מידת צדיק אז נזרח הר ציון, מה כתיב בהסתלק אל זו"י מהר ציון? אז כתיב: על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו (איכה ה, יז). מי הם השועלים שהלכו בו? שאר כוזות של טובא, הנקראים שועלים קטנים מוזבלים כרמים. מי הם כרמים? כרם י"י צבאות. אבל לעתיד לבוא, מה כתיב? ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לי"י המלוכה, ואז יתזכרו ירושלים וציון כאוחד, כי ירושלים היא עיר המלוכה, וזהו זהותה לי"י המלוכה. וזהו סוד גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים (זכריה ט, ט). ובשוב הספירות לתיקון, מה כתיב? ובאו האובדים בארץ אשור והנדרזים בארץ מצרים והשתזוו לי"י בהר הקודש בירושלים (ישעיהו כז, יג). בהר הקודש, זה הר ציון, בירושלים, היא עיר המלוכה. והסוד רמז רז"ל מי הם האובדים באומרו 'הצדיק אבד' ומה אבד? אבד את הצד"ק. ולפיכך 'ובאו האובדים', צדי"ק אבד לצדק וצד"ק אבד לציו"ק, וזהו 'ובאו האובדים', ולא אמר האובדים; צדיק וצדק הם הנקראים הר הקודש בירושלים. ולפי עיקר זה קבעו בתפילה: המזויר שכינתו לציון, והסוד: ברוך המזויר אבדה לבעליה:

ואזר שעוררנו על העיקרים, דע כי המידה הזאת על היותה מידה לאבות ועימה נכנסו שלושתן לקבל כל אוחד ואוחד זולקו במרכבה, ובמידה הזאת נכללן כל מיני שפע ואצילות הבאים מכל ט' ספירות, נקראת גם כן בלשון כל. והטעם, לפי שהמידה הזאת מושכת מכל הספירות העליונות כל ההמשכות כולם למיניהם, ומביאה אותם בתוך השם

הנִקְרָא אֲדָנִי. ולפי שֶׁהַכּוֹל תִּלְוִי בְּמִידָה זוֹ נִקְרָאת כ"ל. וגם לַפְעָמִים נִקְרָאת הַמִּידָה הַעֲשִׁירִית, שֶׁהִיא אֲדָנִי, בִּלְשׁוֹן כ"ל עַל שֵׁם הַמִּידָה הַזֹּאת, וְעַל סוּד זֶה נֶאֱמַר: אֲנֹכִי י"י עוֹשֶׂה כָּל נֹטָה שָׁמַיִם לְבָדִי וְגו' (יִשְׁעִיָּהוּ מִד, כד) שֶׁהִרִי בְּכוּז הַמִּידָה הַזֹּאת נִבְרָאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צִבְאוֹת מַעֲלָה וּמַטָּה, וְהַסּוּד: וַיְכַלּוּ הָעֲשִׁמִּים וְגו' (בְּרֵאשִׁית ב, א), וַיְכַלּוּ, לְשׁוֹן כָּל. וְהַסּוּד הַגָּדוֹל: הַשֵּׁבֶת הוּא סוּד כָּל, וְכַלֵּל שְׁתֵּי הַמִּידוֹת בְּסוּד זָכוֹר וְשִׁמּוֹר, וְזֶהוּ סוּד וַיְכַלּוּ הָעֲשִׁמִּים וְהָאָרֶץ וַיְכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי (שם, ב). וְשִׁלּוּשֵׁת הָאֲבוֹת יִרְשׁוּ מִידָה זוֹ, שֶׁהִיא כ"ל, בְּסוּד זָכוֹר וְשִׁמּוֹר. אֲבִרָהָם כְּתִיב בֵּית: וַי"י בָּרַךְ אֶת אֲבִרָהָם בְּכ"ל (שם כב, א). יִצְחָק כְּתִיב בֵּית: וְאוֹכַל מִכ"ל (בְּרֵאשִׁית כז, לג). יַעֲקֹב כְּתִיב בֵּית: כִּי זִנְנִי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ לִי כ"ל (שם לג, יא). וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד עָלָיו הַשְּׁלוֹם: עַל כֵּן כָּל פְּקוּדֵי כָּל יִשְׂרָאֵל (תְּהִלִּים קיט, קכז). וְלִפִּי שֶׁהַמִּידָה הַזֹּאת הִיא שְׁבִיעִית עַד סְפִירַת בִּינָה, כִּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וְלִסְפִּירַת בִּינָה יֵשׁ זִמְשִׁים שְׁעָרִים וּמֵאוֹתָם זִמְשִׁים שְׁעָרִים בִּינָה יוֹנֵק א"ל זו"י, עַל כֵּן נִקְרָאת בִּלְשׁוֹן 'כָּל', כִּי מֵשֵׁם נְמִשְׁכִּים הַכּוֹל. וְלִפִּיכָּךְ כ"ל בְּגִימָטְרִיא זִמְשִׁים, כִּי כָּל הַדְּבָרִים הַנִּמְצָאִים בְּנִבְרָאִים, מִזִּמְשִׁים שְׁעָרִים בִּינָה יֵצְאוּ, וְסִימָן כָּל הַנִּבְרָאִים הוּא 'כָּל'. וְהַסּוּד הַגָּדוֹל: וִירָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד (בְּרֵאשִׁית א, לא), וְכִבְר הוֹדֵעֵנוּךְ כִּי הַמִּידָה הַזֹּאת נִקְרָאת כ"ל. וַיֵּשׁ לִי לַעֲוֹרֶךְ עַל סוּד פְּנִימִי דָק. דַּע כִּי בַּהֲתוֹזֵבֶר מִידַת זָכוֹר וְשִׁמּוֹר אֵין כָּל הָעוֹלָם בְּמִילּוֹי וּבְשִׁלְיָמוֹת, וְהַסּוּד: אֶת הַכָּל עָשָׂה יְפָה בַּעֲתוֹ (קֹהֶלֶת ג, יא), כִּי מִידַת זָכוֹר נִקְרָאת בְּסוּד 'כָּל', וּמִידַת שִׁמּוֹר נִקְרָאת 'עַתָּה'. וְכִשְׁזָכוֹר וְשִׁמּוֹר מֵתְאִוָּדוֹת כְּאוֹזֵד, בְּסוּד כ"ל וּבְסוּד עַתָּה, אֵין אֹמֵר: אֶת הַכָּל עָשָׂה יְפָה בַּעֲתוֹ. וְהַסּוּד, בַּעֲתָה ו'.

וְדַע כִּי יֵשׁ עֲתִים לְטוֹבָה וְעֲתִים לְרָעָה, כִּבְר גָּלָה שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַסּוּד וְאָמַר: עֵת לִלְדֹת (שם, ב). וַיֵּשׁ כִּמוֹ כֵּן עֵת רִצּוֹן וְעֵת רָעָה, כִּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רַז"ל בַּפֶּרֶק זוֹלָק, וְהִנְנִי מַגִּילָה לְךָ הַסּוּד. דַּע כִּי מִידַת אֲדָנִי נִקְרָאת עַתָּה, וְכִשְׁהִיא מִזִּמְשִׁים לְצִדִּיק הַנִּקְרָא טוֹב אֵין הִיא 'עֵת טוֹבָה', שֶׁהִרִי טוֹב מִתְּזוּבֶר עִם עֵת. וְאִם זֹס וְשִׁלּוֹם טוֹב נִפְרָד מֵעֵת, הִרִי מִתְּזוּבֶר עִם עֵת עֲנִיָּן אֹזֵר שִׁיּוּשֵׁב זִוּיָן לְסְפִירוֹת וְנִקְרָא רַע, וְזֶהוּ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. וְכִבְר פִּירְשׁוֹ זֶה בַּעֲנִיָּן עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהִיא מִידַת אֲדָנִי הַנִּקְרָא בְּמִידָה זוֹ. וְהַכּוֹל כִּפִּי הַדִּין הַיֵּשֶׁר וּמִשְׁפָּט הָאֲמִת, וְכִבְר גִּילָה שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשְּׁלוֹם עֲנִיָּן זֶה בְּסוּף קֹהֶלֶת וְאָמַר: כִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים יִבֹּא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל זַעֲלָם אִם טוֹב וְאִם רַע (שם יב, יד). וְלִפִּי דֶרֶךְ זֶה אֹזֵז: זִיּוּב אָדָם לְבָרֶךְ עַל הָרַעָה כִּשֵּׁם שֶׁמְבָרֵךְ עַל הַטוֹבָה. וְזֶהוּ סוּד אָמַרְנוּ: דָּבָר אֶל אַהֲרֹן אֹזִיךְ וְאֶל יִבֹּא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ (וַיִּקְרָא טז, ב). מֵאִי בְּכָל עֵת? כְּלוּמֹר, בְּכָל עֵת שֶׁהִיא עֵת רַעָה, שֶׁהַדְּבָרִים הַנִּקְרָאִים רַע מִזִּמְשִׁים לַעֲתָה. אוֹ שֶׁמֶּאֱמַר אוֹתָהּ הָעֵת הִיא בְּאוֹתָם הָעֲתִים הַזֵּיוֹצִנִּים הַנִּקְרָאִים עֲתוֹת טוֹמָאָה. כִּי כִמֹּה עֲתִים זִיוֹצִנִּים יֵשׁ מִזִּמְשִׁים לְפִרְגוֹד, וְכָל אֹזֵד מֵהֶם מִזִּמְשִׁים לְפִרְגוֹת, וְגַם הֵם בְּכָלִל יִבֹּא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְבִאִיוֹ עֵת רֵאוּ לֹא לְבוֹא? בִּזְמַן יִבֹּא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ (שם, ג), בְּמִידָה הַנִּקְרָאת זֵאת. לִפִּי שְׁמִידַת זֶה אֵלִי שֶׁהוּא טוֹב מִזִּמְשִׁים לֵאמֹר וְהוּא טוֹב, וְעַל שִׁמּוֹ נִקְרָאת זֵאת. וְכִבְר הוֹדֵעֵנוּךְ כִּי עַל יְדֵי שֵׁם אֲדָנִי הִיא נִקְרָאת עֵת רִצּוֹן, וְהִיא עֲתוֹ שֶׁל אֲדָנִי שֶׁהוּא צָדִיק, שֶׁהוּא טוֹב הַנִּמְשָׁךְ מִצִּדִּיק. וְלִפִּי שֶׁעַל יְדֵיהֶם מִקְבָּלִים כָּל הַיִּצּוּרִים פְּרִנְסָה וּמִזִּין לְפִיכָּךְ נֶאֱמַר: עֲנִי כָּל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ (תְּהִלִּים קמה, טז) וְאֶתָּה זֹתָן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בַּעֲתוֹ, בְּסוּד 'אֶת הַכָּל עָשָׂה יְפָה

בעתו. והיודע לזכור מידת זכור אצל שמור, עליו נאמר: אשרי שומרי משפם עושה צדקה בכל עת (שם קו, ג). כלומר, המקרב מידת שמור אצל משפם אזי הוא משפיע הברכות בכל הדברים שבעולם, בין בספירות הפנימיות, בין בדברים החיצונים שהם זון לספירות. כי כשהספירות הפנימיות נשפעות ונסדרות, אזי כל הדברים שבעולם מקבלים כוז שפע ואצילות. וזהו סוד עושה צדקה בכל עת, כי היאך אפשר לו לאדם לעשות צדקה בכל עת ועת מכל עתות היום? אלא סוד הדבר כך הוא: כשהאדם מוזכר מידת שמור אצל משפם, אזי הוא עושה צדקה בכל הדברים שבעולם, ואפילו בדברים החיצוניות כל שכן בפנימיות, שכלל הכל נקרא כ"ל ע"ת. והמבין סוד הפסוק שנאמר עושה שלום ובורא רע (ישעיהו מה, ו) יבין סוד עין הדעת טוב ורע, וסוד עת טובה ועת רעה. כי מה ענין שלום אצל רע, שנאמר עושה שלום ובורא רע, כי שלום הוא אצל המלומה וטוב אצל רע? אלא ענין שלום שנאמר אצל רע זה, ידוע הוא למשיגי האמת, כי מידה הנקרא שלום, טוב; ולפיכך אמר עושה שלום ובורא רע, כי הרע הוא זון למזיגת המקום הנקרא טוב שהוא סוד כ"ל. ולפי שזוהתמו מעשה בראשית בזוהרם הנקרא טוב, לפיכך כתיב: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא):

והמידה הזאת לפעמים נקראת אביך יעקב. והטעם, כי מבינה יאבר נ"ץ הזכמה, בסוד שבת קטן ושבת גדול. והטעם שנקראת אביר יעקב, ולא אביר אברהם ולא אביר יצחק, לפי שזאת המידה תלויה במידת יעקב, שהרי יעקב קו האמצעי בתוור, וא"ו של השם יתברך. וסוד וא"ו של שם מיוחדת ליעקב, בסוד תפארת, ובה נאוזות מידות אברהם ויצחק, אברהם לימין, ויצחק לשמאל, ויעקב קו האמצעי, וסימן: ויעקב איש תם יושב אהלים (שם כה, כו). וסוד איש תם, בסוד תיבות של לולב, שהוא סוד קו האמצעי של לולב יושב אהלים, הם שתי אהלים, אהל אברהם ואהל יצחק, כי הם שני צדי הלולב. ולפי שסוד יעקב הוא קו האמצעי והוא סוד וא"ו, אנו אומרים: אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ו' נוספת ביעקב. וכן: האל הגדול הגבור והנורא והסוד הגדול: וזכרתי את בריתי יעקב (ויקרא כו, מב), מלא עם וא"ו, וברית יעקב הוא סוד אביר יעקב. ולפעמים נקראת אביר ישראל, בסוד סתום וזותם: לכן נאם האדון י"י צבאות אביר ישראל (ישעיהו א, כד). ויש לך לדעת מי הוא הנקרא אדון בסוד י"י צבאות אביר ישראל. כבר ידעת כי הג' ספירות תזותנות נאוזות בשורש ו' התזותן, והם נצ"ז הו"ד יו"ד, ושלשיתן נקראות צבאות בכלל. וכשתמצא נצ"ז לימין והוד לשמאל ויסוד באמצע, שהוא אל ז"י שהוא אביר ישראל, תמצא אביר ישראל מכריע בין נצ"ז ובין הוד. וכן הוא אומר: הנה ארון הברית אדון כל הארץ (יהושע ג, יא). האדון נקרא ההיכל שעוין בו על שמו יהוה. ולפיכך אביר יעקב אביר ישראל, ולא אביר אברהם ואביר יצחק. והוא מן דודי העושה המלומות גדולות, והוא אדון כל הארץ. ודע כי מכוון אביר יעקב יתוודש אבר הנשר הידוע, בסוד אבר"ה זסידה ונצ"ה (איוב לט, יג). והסוד: המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן (שם, כו), שהוא סוד מידת זס"ד, זסידה"ה, זסדי דוד הנאמנים. ובהתזכר בינה לאביר יעקב, אזי יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן, כי הבינה מידה שביעית היא לאביר יעקב, ועל יובל ישלח שרשיו. ובהתזכר אביר יעקב למידה הנקראת נשר, אזי היא מתוודשת ומתמלאת כל טוב, ועליה נאמר אברה זסידה ונצ"ה. ועל זה נאמר: המשיב

בטוב עדיך תתוודע כנשר נעורייכי (תהלים קג, ה). והמידה הזאת נקראת זוסד תזותון, יצריך אתה לדעת כיצד. דע כי שלושת מיני זוסד הם. האחד, זוס"ד עליון הבא מן המקור העליון, שאין בו תערובת דין זולתי זוסד ורוזמים, ונקראים זוסדים טובים, והסוד: וזוסדי מאתך לא ימוש (ישעיהו נד, י), ועל זה נאמר: כי המלך בוטח בי"י ובוזוסד עליון כל ימוט (תהלים כא, ז). והב', הוא זוסד עולם והוא זוסד אברהם, שנאמר: תתן אמת ליעקב זוסד לאברהם (מיכה ז, כ). ולפי שפוזר יצחק הוא סוד מידת הדין מתערבת עם זוסד אברהם ולפעמים מעכבת את הזוסד מצד הדין, כאומרו ושמ זוביון עוזו (זובקוק ג, ד) ואומר ימינך י"י תרעץ אויב (שמות טו, ו), אין זוסד אברהם זוסד פשוט אלא מעורב עם דין, כי לפעמים מתגברת מידת הגבורה ומסתתרת בתוכה זוס"ד אברהם. ולפיכך זוסד אברהם נקרא זוסד עולם, כי לפעמים הוא מתעלם בסוד ב' מידות שבהם מתנהג העולם, בסוד גלוי ונעלם, בסוד מעלה ומטה, ימין ושמאל, פנים ואזור, ולפיכך זוסד עולם יש בו דין ורוזמים. השלישי נקרא זוסדי דוד הגאונים, והם זוסדי אל ז"י הבאים מכוון זוסדים טובים וזוסד אברהם, ונקראים זוסדי דוד בהגיעם אצל מידתו. וכשנמשכים אלו הזוסדים, הבאים דרך עיר דוד היא ציון ונקראים זוסדי דוד, בהגיעם לשם אדנ"י נקראת אדנ"י בלשון זוסידה, וסימן: אבר"ה זוסיד"ה ונצ"ה (אויב לט, יג). ולפי שהיה דוד המלך עליו השלום שואב זוסדים העליונים מלמעלה, הנקראים זוסדים טובים וזוסדים ראשונים, אמר הכתוב: איה זוסדיך הראשונים אדנ"י נשבעת לדוד באמונתך (תהלים פט, ג). והיה מכנה דוד לעצמו על זה ואמר: שומרה נפשי כי זוסיד אני (תהלים פו, ב). ולפי שהמשכת התולדות בצאצאי אדם מן המידה של דוד, אמר הכתוב: אמרתי עולם זוס"ד יבנה (שם פט, ג). ולפי שלפעמים מסתלקת ונאספת למעלה למעלה המידה הנקראת זוסדי דוד, כאומרו כי מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיהו נז, א) לפיכך אמר הכתוב: הושיעה י"י כי גמר זוסיד כי פסו אמונים מבני אדם (תהלים יב, ב) בסוד זוסדי דוד הגאונים. והיודע סוד זוסדי דוד ידע סוד הודו ל"י כי טוב כי לעולם זוסדו (שם קו, א), ראש וסוף ואמצע, ויבין כמה ענינים עמוקים נרמזים בתורה:

ואזור שעוררנוך על אלו העיקרים הגדולים, יש לנו להודיעך כי המידה הנקראת אל ז"י היא כדמיון מצרף ומבזון לקבל התפילות מיד אדנ"י. ובהיכל זה עומדים כמה שומרים וכמה זויילות לבזון ולצרף כל התפילות הנכנסות בהיכל אדנ"י, ובהיכל זה בודקים התפילות וצדקה ותזונותם. וכשהיוזיר מתפלל, נכנסה תפילתו דרך היכל אדנ"י ובודקים אותה במקום הזה. ואם היא ראויה להיכנס דרך מידת אל ז"י, אז שומרי הפתוחים מקבלים אותה תפילה ומכניסין אותה עד הגיעה לפני יהו"ה יתברך. ואם זוס ושלוש התפילה שאדם מתפלל אינה הגונה, קורין לאותה תפילה מלמעלה תפילה פסול"ה. וקורין כל דברי אותה תפילה פסילים. והכרוז קורא: אל תיכנס אותה תפילה לפני יהו"ה יתברך! והקול מכריז: אני י"י הוא שמי וכבודי לאזור לא אתן ותהלתי לפסילים (ישעיהו מב, ז). ומיד מוציאין אותה תפילה בנזיפה ודווחין אותה לזון ואינה נכנסת ונעלים השערים בפניה, וזהו שאמר:

פנה אל תפלת הערער (תהלים קב, יז). כי במקום זה פונים ובודקים כל תפילה שאדם יוזיד מתפלל ומערערים עליה. וא"ת, נמצאו רוב התפילות שמתפלל היוזיד נפסדות ונאבדות, כי אות מני אלף לא יוכל להתכוון בתפילת יוזיד בעניין שתהא ראויה להתקבל. דע שאין הדבר כן, אלא כל אותן התפילות הפסולות הנקראות פסילים כשדוויזין אותן לזיון ואינן נכנסות, י"י יתברך נתן להם מקום להיכנס בו. שהשם יתברך ברא רקיע ומסר עליו ממונים ושומרים, וכל אותן התפילות הפסולות הנדחות מכניסין אותן באותו רקיע ועומדות שם יאם זזר זה היוזיד שהתפלל תפילות פסולות שעומדות בזה הרקיע הזיון, ועמד והתפלל תפילה אותה בכוונה גדולה ותפילתו זו הגונה ושלמה, אז אותה התפילה הכשרה מסתלקת והולכת ונכנסת באותו היכל הזיון שהתפילות הפסולות שהתפלל מקודם עומדות שם, ומוציאה משם כל אותן התפילות הפסולות שהתפלל ועולות כולן עם אותה התפילה הכשרה שהתפלל, וכולן נכנסות עמה באגודה אותה לפני השיי, ונמצא שלא יפול דבר אזור מכל התפילות שהיוזיד מתפלל. ואם לא זזר האדם בתשובה ולא התפלל תפילה בכוונה כהוגן, כל אותן התפילות הפסולות מוציאת אותן אל מזוין למזונה למקום טמא, בהיות אותו האדם נמשך אזור הטומאה, ואז נעלים לפני שיערי תשובה:

ובהיכל זה הנקראת מידת אל ז"י יש מקום אזור שיש בו שיערים הנקראים שיערי דמעה, וי"י יתברך הוא בעצמו פותח אותם השיערים שלוש פעמים בכל יום, והם שיערים נכונים לבעלי תשובה כשהם זוזרים ומתנזמים על מעשיהם הרעים. וכשאותו בעל תשובה מתפלל ובוכה ומוריד דמעות בתפילתו, נכנסת תפילתו ובכיותיו לפני שיערי דמעה. וזהו שאמרו רז"ל: אף על פי ששיערי תפילה נעלו שיערי דמעה לא נעלו, שנאמר שימה דמעת בנאדך הלא בספרתך (תהלים נ, ט) והרמו, תפילת זזקיהו שנאמר בה: ויבך זזקיהו בכי גדול ואמר י"י יתברך שבעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך (ישעיהו לו, ג). ואף על פי שיש הפרש בענין דמעה בזמן שבית המקדש קיים לזמן זזרבנו, מכל מקום שיערי דמעה פתוחים תמיד. וכבר אמר הנביא:

שובו עדי בכל לבבכם ובצום ובבכי ובמספד (יואל ב, יב). ולפיכך כשאדם רוצה שתתקבל תפילתו, יתכוון בה וישפוך דמעה ואין תפילתו זוזרת ריקם. וכן נאמר בענין זונה: והיא מרת נפש ותתפלל על י"י ובכה תבכה (שמואל א, י). תדע לך שאותה הצדקת כל שיערי היכלות היתה יודעת, וכל מעשיה היו בכוונה ידועה להיכנס לזדרי מרכבה. מה כתיב בתריה? ותדור נדר ותאמר י"י צבאות אם ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך (שם, יא). ותדור נדר, הגיעה עד הבינה, שהיא מושכת הבנים מן הכתר; י"י צבאות – במקום תולדות כל הנבראים נכנסה ונכתוזה. ובהיכל זה יש מקום אזור שבו נכנסות התפילות של אותם היוזידים שהקדימו תפילותיהם לתפילת הציבור; וכל אותם המשיכמים באותו היכל, כשמשלימין ציבור תפילותיהן, ממונה ידוע נכנס באותו מקום ולקח משם כל אותן תפילות הקודמות לתפילת הציבור ומעלה אותן עם תפילת הציבור לפני י"י יתברך. וכל הענינים האלו שאמרנו הם בתפילות היוזידים, אבל בתפילת הציבור אין כל ממונה וכל שוער יכול לעכב, אלא כשהציבור מתפללים תפילתם נכנסת ומתקבלת על כל פנים וזהו סוד: פנה אל תפלת הערער ולא בזה את

תפלתם (תהלים קב, יז) – את תפילתו לא נאמר, אלא את תפילתם. ופירושו הפסוק 'פנה אל תפלת הערער', כלומר כשהיחיד מתפלל בודקין את תפילתו אם היא ראויה להתקבל, וכמה מערערים יש עליה. אבל כשהציבור מתפלל, לא בזה את תפילתם, אף על פי שאין תפילתם כל כך הגונה מקבלים אותה מלמעלה. וזהו שאמרו ז"ל: מעין שאין הקב"ה מואס בתפילתם של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס (איוב לו, ד). ואמרו רז"ל: לעולם ישותף אדם עצמו עם הציבור, ואמרו רז"ל: אימתי ובזמן שהציבור מתפללים, ואומר: כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כי"י אלהינו בכל קראנו אליו (דברים ד' ז). ועתה דע והתבונן כי שתי היכולות אלו, שהאזרח נקרא אדני' והשני נקרא אל ז"י, בהם עולות ונבדקות כל תפילות שישאל מתפללים. וסוד תפילת ציבור הוא סוד אדני', שהוא סוד כנסת ישראל, ולפיכך אינה נדושת:

וכל אלו הדברים שאמרו בתפילת יחיד ותפילת ציבור, בהיות ישראל על אדמתם, וכל שכן בירושלים, וכל שכן בבית המקדש. אבל כשישראל בוזצה לארץ, כמה מערערים וכמה מקטרגים עומדים אצל תפילות הציבור, כל שכן אצל תפילות היחידים, שהרי כשישראל הם בוזין לארץ הרי הם ברשות שרי האומות ואין דרך לעלות תפילתם, שאין שיערי שמים אלא בארץ ישראל. וכן הוא אומר ביעקב: מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים (בראשית כז, יז). ואם כן בוזצה לארץ הכול סתום אצל השמים. ועוד, שאותן שרי האומות אין מסייעים לישראל כלום, וכן הוא אומר:

ואין אזור מתווחק עמי על אלה כי אם מיכאל שרכם (דניאל י, כא). וכל שכן כי סמאל שר אדום עומד ומקטרג תמיד על ישראל ומערער עליהם לאבד זכויותיהם. וכל המקטרגים על ישראל בארץ האומות, כולם עומדים בין הארץ ובין השמים, כדמיון כותל ומוציא להפסיק בין ישראל לאביהם שבשמים, והם הנקראים ענן המפסיק, ועל זה נאמר: סכותה בענן לך מעבור תפלה (איכה ג, מד). וכן הוא אומר במראות יחזקאל בגולה: וארא והנה רווח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקזת וגו' ומתוכה כעין הושעל (יחזקאל א, ד). המבין פסוק זה יבין כמה מוציאות מעכבות בגלות. ואפילו בארץ ישראל כתיב: כי אם ענותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם (ישעיהו נט, ב). וכל זה בארץ, כל שכן בוזצה לארץ. ואם כן מה יהיה על תפילות של ישראל בוזצה לארץ? דע שהתפילות שהן בוזצה לארץ אין להם דרך לעלות לפני יי' יתברך, וזלתי כשישראל משלזלים אותם בבוזצה לארץ נגד ירושלים. וכשמגיעות לירושלים, משם הם מסתלקות ועולות למעלה, וזהו שאמר דניאל כשהתפלל בגולה: וכיון פתיון לה בעליתה נגד ירושלים וחזקת תלתה ביומא הוא ברך על ברכוהי ומעלא קדם אלהה (דניאל ו, יא). וכל זה אמר שלמה בפירושו כשנבזה בית המקדש והיה מתפלל על ישראל, ואמר: כי יזטאו לך כי אין אדם אשר לא יזטא ואנפת בם ונתתם לפני אויב ושבו שוביהם אל ארץ האויב רחוקה או קרובה. והשיבו אל לבם בארץ אשר נשבו שם ושבו והתזונו אליך וגו' והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתתה לאבותם העיר אשר בוזרת והבית אשר בנית לשמך. ושמעת השמים מכון שבתך את תפלתם ואת תזונתם ועשית משפטם וגו' (מלכים ב, מו מט). ועתה דע וראה איך גילה שלמה המלך עליו השלום שאין תפילת בוזצה לארץ

עולה למעלה באותו המקום שמתפללים, עד שהיא עולה לארץ ישראל ומשם לירושלים, ומשם לבית המקדש, ואז היא עולה למעלה. ולפיכך כל ישראל שהם בגלות הם בסביבות ירושלים בארבע כנפות הארץ, וירושלים עומדת באמצע. לפיכך כל אותם שהם בגלות לצד מזרח יתפללו לנגד מערב, נגד ירושלים. וכן אותם שהם בצפון, יהפכו פניהם לדרום. נמצאו כל ישראל, שהם מתפללים בארץ גלותם, משלוחים תפילותיהם לירושלים ולבית המקדש, ומשם התפילות עולות לפני יי' יתברך. ועתה יש לנו להודיעך מה בין תפילת זוזה לארץ לתפילת ארץ ישראל. דע כי תפילת ארץ ישראל דומה למי שהוא צריך לדבר עם המלך וביתו קרוב למלך, ואין שטן ואין פגע רע ולא משיזוית בדרך. ותפילת זוזה לארץ דומה למי שצריך לדבר עם המלך וביתו רחוק מאוד מן המלך, ויש בדרך כמה ליסטים וכמה פגעים רעים וכמה זויות רעות; עתה ראה כמה אדם צריך לזהר כדי שימלט מנזק הדרך. ואזור הטורו והשמירה, יתכוון שתהא תפילתו ראויה להתקבל, כמו שאמרנו. ועל דרך זה, דע כי כמה מעכבין ומקטריגין יש לתפילות ישראל, כשהן הולכות לירושלים, על ידי הכוזבות הטמאות של עובדי כוכבים. ולפיכך יש לך להתבונן כמה אנו זוייבים לטהר עצמנו ולהתכוון בתפילותינו בהיותנו מתפללים בזוזה לארץ, כדי שנהיה ראויים להתקבל לפני יי' יתברך:

ואזור שיעורנוך על העיקרים האלו הדקים שהם כדמיון רמזים, יש לנו להודיעך כי סוד אל ז"י הוא סוד מקום בדיקת התפילות והבקשות, וכשהתפילה היתה כהונן ונדרבקה באל ז"י אזי השם הנקרא אדני, שהוא סוד התפילה, מתקרב עם אל ז"י, ואז מתאחדות כל הספירות על ידי התפילה. וכשמתדבקת התפילה באל ז"י הרי היא נכנסת בכל הזוהרים, עד שתעלה למקום הבינה. ומן הבינה מתדבקת בזכמה הנקראת רצון. ולפיכך אנו אומרים בראש התפילה 'אדני שפתי תפתח', שהוא השער להיכנס; ובסוף התפילה אנו אומרים 'היו לרצון אמרי פי', לפי שהרצון הוא סוף המעלות ממטה למעלה, והוא סוד יו"ד של שם המיווזה הנקרא רצון. ומן הרצון שהוא י, עולה בקוצו של יוד העליון ומתדבקת בכתר עליון, הנקרא אין סוף. נמצאת למד כי התפילה מוזזרת על שם הגדול יתברך, שהרי בתזולת התפילה אנו אומרים 'אדני שפתי', שהוא סוד ה' אזורנה של שם והיא למטה מכל הספירות של שם יתברך, ובסוף התפילה אנו אומרים 'היו לרצון' אמרי פי, שהוא סוד אות יו"ד של שם שהוא סוף כל המעלות ממטה למעלה. הרי שם זותום בתפילה, תזוילה וסוף, שם י"ה שהוא זצ"י יי' יתברך, וזצ"י ככולו. ולפי שהתפילות עולות עד הכתר, התקינו במוסף כתר יתנו לך יי' אלהינו. כלומר, כל התפילות של יוצר שהתפללו ישראל עולות עד הכתר. ולפיכך אנו אומרים 'כתר יתנו לך' בתפילת מוסף ולא בתפילת יוצר, כי בתפילת יוצר עדיין לא הגיעו התפילות עד הכתר, אבל בתפילת מוסף כבר הגיעו התפילות עד הכתר, כי כבר נשלמו תפילות יוצר ועלו לכתר. ואם כן מתוך עיקרים הללו שיעורנוך עליהם יש לך להתבונן, כי בהיות האדם מתכוון בתפילתו נמצא מייזוד את ה' באותה תפילה, ומתזויל באות ה' אזורנה של שם, עד שהוא מייזוד כל הספירות ומגיע עד אות יו"ד שהיא אות ראשונה של שם, עד שנמצאת התפילה דבקה בכתר עליון. אם כן יש לך להבין כי התפילה נקראת עבודה, כדרך שאמרנו. וזהו סוד שאמרו: אי זו היא עבודה שבלב? הווי אומר זו תפילה:

ולפי דרך זה התבונן כי התפילות עומדות במקום הקרבנות. וכבר ידעת כי סוד הקרבנות הוא סוד קירוב הספירות וסדר המעלות ותיקון הצינורות. ולפיכך נקראים קרבן מלשון קירוב. אם כן התפילה עומדת במקום הקרבנות, אלא שהקרבנות מקרבין המעלות על ידי המעשה, ותפילות על ידי דיבור, והסוד: ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד, לא). וזהו שארז"ל: תפילות כנגד תמידין ומוספין תקנום. ואזור שעוררנוך על העיקרים הללו בשם הנקרא אל ז"י, יש לנו עשוי להיכנס לביאור שאר שמותיו של י"י יתברך על דרך המעלות, והשם יורנו דרך האמת אמן ואמן סלה:

השער השלישי והרביעי – הספירה השמינית והשביעית:

י"י אלהים צבאות שבעה תפילתי האנינה אלהי יעקב סלה. גם צפור מעצא בית ודרור קן לה אשר שתה אפרוחיה את מזבחותיה יהוה צבאות מלכי ואלהי (תהלים פד, ד):

שני שמות הקודש שהם שלישי ורביעי על דרך המעלות הם הנקראים אלהים צבאות, יהוה צבאות. ושניהם נכללים לפעמים כאחד, כאמרו: יהוה אלהים צבאות שבעה תפילתי (תהלים פד, ט). ולפעמים נזכרים כל אזור בפני עצמו, כאמרו: אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה (שם פ, ז), וכאמרו: יהוה צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה (שם מו, יב). והוצרכנו להביא אלו השני שמות בשער אזור, אף על פי ששאר השמות הבאנום כל אזור מיוזד בשער שכו, לפי ששני אלו השמות צריכים בביאורם זה לזה. וכשאנו מפרשים האזור גם השני צריך ביאור עמו, הוצרכנו לבארם כאזור שהרי שניהם מתאזרים זה בזה. ושני אלו השמות, הנקראים אלהים צבאות י"י צבאות, שניהם נכונים להריק בדרך הצינורות כל המשיכות שפע הספירות העליונות ולהביאם במידת אל ז"י. ושניהם פועלים לפי הדין הישר בכל צבאות העולם: האזור פועל מצד הזוסד, והשני פועל מצד הדין. ושניהם מושכים דין וזוסד ורזומים במידת אל ז"י. ויש לנו להודיעך כי מידת י"י צבאות היא המושכת זוסד עליון וזוסד אברהם, שהוא זוסד עולם, במידת אל ז"י; ומידת אלהים צבאות מושכת כוז הגבורה והדין והפוזד והעונש במידת אל ז"י. ולפיכך מידת אל ז"י כוללת הכל, נקראת 'כל' שהכול בה. וכל הספירות משפיעות כוז זוסד ודין ורזומים על ידי יהוה אלהים צבאות, וזהו סוד:

אנכי י"י עושה כל (ישעיהו מד, כד), שהכול יצא מן המידה הנקראת כ"ל, כאמרו:

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טו"ב מאוד (בראשית א, לא), ואומר: על כן כל פקודי כל ישרתי (תהלים קיט, קכז). ואומר: וי"י ברך את אברהם בכל (בראשית כד, א). וכבר הודענוך כי מידת אל ז"י נקראת כל, שהכול בה. וכשהיא משפעת שפע אצילות במידת אדנ"י, נקראת גם מידת אדנ"י בלשון כ"ל, כי היא כלולה מן הכ"ל, מטעם כי שמי בקרבו (שמות כג, כא). וכשמידת אדנ"י כלולה מן הכ"ל, אזי גם היא משפעת ברכותיה

בכל הנבראים למיניהם. ולפיכך נקרא כלל כל הנבראים גם כן בשם כ"ל, על שם מידת אדנ"י המפרנסת כל נברא ונברא כפי מינה:

ועתה יש לך לשמור כלל זה בכל מקום שאתה מוצא לשון "כל", שהוא מורה שלושה עניינים: לפעמים מורה לשון כ"ל מידת אל זו"י, ולפעמים מורה מידת אדנ"י, ולפעמים מורה על כלל הנבראים כולם. והטעם, כמו שעתה הודענוך, כי מכוח כל יוצא הכול. ואם כן תתבונן במה שנאמר באברהם וי"י ברח את אברהם בכל, וביצחק ואוכל מכל (בראשית כג, לג), וביעקב וכי יש לי כל (שם לג, יא). כי שלושתן במידת הכלולה מן הכול נתברכו. נמצאת למד, כי כל הברכות והטובות באות למידת אל זו"י על ידי יהוה אלהים צבאות, ולפיכך אל זו"י כלול בכל הדברים כולם, זוסד ודין ורזומים משלוש רגלים. ולפי שדוד המלך עליו השלום נתלבש במידת אל זו"י, והוא סוד הרגל הרביעי מרגלי המרכבה, היה כלול בזוסד ודין ורזומים, משלוש רגלים, ועליו נאמר: והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי (שמואל טז, יב). 'אדמוני' הוא סוד המשכת הדין, הנקרא אש אדומה; 'עם יפה עינים' זהו סוד זוסד אברהם, שהוא סוד עין הזוסד, והוא היה עינו של עולם; 'וטוב רואי', תפארת יעקב, שהטוב תלוי בו. ואם תאמר: הרי כתיב בעשו 'ויצא הראשון אדמוני' (בראשית כה, כד)? באדמוני של עשו אין בו תערובת טוב ולא יופי, אלא אדמוני כולו כאדרת שער, אבל בדוד כתיב אדמוני עם יפה עינים. נמצאת למד כי עשו הרשע ירש הזורב ופסיכת הדם, ודוד עליו השלום ירש מידת המלכות על מתכונתה, לעשות זוסד ורזומים ומשפט וצדקה ולעשות דין ולהרוג על פי הדין. וזהו סוד שנאמר בעשו: ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער, ובדוד נאמר: והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי, ותמצא דוד כלול מן הדין ומן הרזומים. תמצא בכתוב בדוד: ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו (שמואל ז, טו). משפט, מצד הדין, והוא אדמוני; צדקה, מצד הזוסד והרזומים, עם יפה עינים וטוב רואי. ולפיכך כשהיה דוד מתלבש במידת 'אדמוני' היה נלחם מלחמות י"י באויבי י"י ולא תשוב זורבו ריקם, וכשהיה מתלבש 'יפה עינים' היה מפרנס ישראל ועושה עמהם כמה זוסדים בעין יפה, וכן הוא אומר: טוב עין יברך כי נתן מלחמו ליד (משלי כב, ט). וכשהיה מתלבש טוב רואי היה יורד לעמקי תורה והיה רואה ומסתכל במסתרים ונכסף לטעום טעמיה, והיה אומר: טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף (תהלים קיט, עב), והיה נכסף ומתאוה ואומר: גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (שם, יז), והיה מקיים התורה במידת 'טוב רואי', ובמידת הזאת היה יורד לסתרי תורה. ולפי ששלושה מידות הללו נתחברו במידת אל זו"י, שהם זוסד ודין ורזומים ונאוו דוד בשלושתן, נעשה גם הוא רגל רביעי לכסא נושא השלושה. ולפיכך אמרה תורה: שלש רגלים תזווג לי בשנה (שמות כג, ד), כנגד אברהם ויצחק ויעקב. והרגל הרביעי הוא זוג העצרת, כמו שאמר:

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה). ואמרו זז"ל בסוף סוכה, שמיני זוג העצרת לענין פז"ר קש"ב, ואמרו שהוא רגל בפני עצמו ואם הם רק שלוש רגלים היאך שמיני עצרת רגל בפני עצמו, והרי הם ד' רגלים? רביעית לכסא מרכבה. והסוד, כמו שאמרה תורה 'שלש רגלים תזווג לי בשנה', ואמרה ג' פעמים. וכשנולד יהודה, שהוא סוד

מגן דוד, שהוא בסוד הרגל הד', שהוא סוד הבן הרביעי, מה אמרה לאה? הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמוד מלדת (בראשית כט, לה). 'הפעם' בודאי ג', שהוא סוד פעם רביעית, רגל רביעית; 'אודה' שהוא דוד שרוה לאל בהודאות ותשבחות; 'ותעמוד מלדת', עד כאן הוא עמידת הספירות, מכאן ואילך הפירוד. ובהתזכר זכור ושומר, מלכות בית דוד לדוד, אזי: וזה יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם 'פרד' והיה לד' ראשונים:

ודע כי שתי מידות הללו הנקראות יהו"ה אלהים צבאו"ת, מהם נמשכין כל צבאות העולם, עליונים ותחתונים למיניהם, ומהם נמשכין כל מלזומות העולם. ובמקום זה הוא סוד הקנאה, וזהו סוד קנאת י"י צבאות תעשה זאת (ישעיהו לו, לב), ואומר:

ויקנא יהו"ה לארצו (יואל ב, יז). וממקום זה יונקים הנביאים נבואתם, כאמרו; כה אמר י"י צבאות. ודע כי מעלת משה רבינו עליו השלום היתה על כל הנביאים כולם, ומשה רבינו לא נשתמש במילת יהו"ה צבאות, לפי שמעלתו היא דבקה ביהו"ה, ואינו צריך להסתכל במראות הצובאות. לפיכך נאמר כי משה רבינו עליו השלום נסתכל באספקלריא מצווצווצות, שנאמר: פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בזידות ותמונת יהו"ה יביט (במדבר יב, ו). ושאר הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מצווצווצות, הדא הוא דכתיב: וביד הנביאים אדמה (הושע יב, יא), ואמר: אם יהיה נביאכם יהו"ה במראה אליו אתודע' הוא סוד מראות הצובאות ולפיכך מראות הנביאים הן בשם יהו"ה צבאות, ולפיכך מוכרין הנביאים תמיד יהוה צבאות, שהוא מקום יניקתם, והוא סוד מראות הצובאות אשר צבאו פתחו אהל מועד (שמות לז, ז) נמצאת למד כי ג' מעלות הם:

תורה נביאים וכתובים, כנגד מקור ונזול ובריכ"ה מרע"ה נאזוז במקור שהוא סוד מים זכים, אין בהם צד עכירות, ולפיכך נבואתו מצווצווצות. הנביאים נאזוז בעיקרי הנזול למטה, ולפיכך נבואתם מעורבת בדמיונות כמו שהנזול מעורב ממיני עפר. ושאר דברים הכתובים נאזוזים בבריכה, שהם מים מקובצים ואינן מצווצווצים כל כך. ואזר שהודענוך עיקרים הללו על דרך כללי בשני שימות הללו, יש לנו להיכנס בביאור כל אזור ואזור משניהם, כפי סיוע עליון עלינו לכתוב בסדר זה בעזרת השם, והוא יורנו דרך האמת והנבואה:

השם הנקרא אלהים צבאות הוא סוד המידה המושכת כל מיני דין וגבורה מצד שמאל, ושואבת מן הבינה ומן הפוזד, ולווצמות מלזומות י"י צבאות מעלה ומטה, וזהו שכתוב:

ביום ההוא יפקוד י"י על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה (ישעיהו כד, כא). וצריך אני להודיעך עיקר הדבר. כבר הודעתך כי השם הנקרא אדנ"י הוא המושל על כל המוני מעלה ומטה, והוא הפרנס הגדול בנבראים, ובידו כל גזי המלך וכל גבורי המלזומה וכל כלי המלזומה, רכבי אש וסוסי אש, כלי זין רמוזים וזרבות, וקשתות וזעים ואבני בלסטראות ושאר כל כלי המלזומה. ושערים גיבורים סביב לשם זה, כולם אזורי

זורב מלומדי מלחמה, איש זורבו על יריכו, וכולם מקבלין כוזו וגבורה מצד הפוזר, והסוד: איש זורבו על ירכו מפוזר. וכבר הודענו כי השם הנקרא אדנ"י שהוא מידת המלכות והוא מושל על כל הנבראים, והוא מזוהה וממית, מוריש ומעשיר, משפיל ומרומם, מוזהב ורופא. וכל אלה הדברים אשר שם אדנ"י פועל בכל הנבראים, כולם הם כפי השפעת הבא אליו מן המעלות העליונות על ידי אל ז"י, אם לטובה אם לרעה, אם לזיוהם אם למות, אם לשלום אם למלחמה, אם לשובע אם לרעב. ועתה יש לנו להודיעך כי בהיות שם אדנ"י לובש בגדי מלחמה ומודיען ללחום בשמים ובארץ, מתלבש כלי מלחמה מגבורי הפוזר. ועל ידי מי הוא מתלבש כלי מלחמה? על ידי אלהים עצמות, שהוא מושך למידת אל ז"י מידת אדמוני. זקור ותמצא בשם אדמוני רמוז אדנ"י, ורוצה לומר, משם נמשך הגבורה והמלחמה לשם אדנ"י. והסוד הזה: הלא אתה אלהים זנונתו ולא תצא אלהים בצבאותינו (תהלים ס, יב). התבונן בפסוק זה ותמצא אלהים עצמות בענין המלחמה. ופי' הפסוק כך הוא: למה אלהים זנונתו, שהוא סוד מידת המלכות והמלחמה, למה זנונתו ולא תלבש בגדי נקם ומלחמה מיהו"ה אלהים עצמות, שהם צבאות שלנו, כי לנו הם ולהם אנו, ואין לאומה אחרת עובדי גילולים זולק ביה"ו אלהים עצמות כי אם לישראל, וכן הוא אומר: כי אל קנא י"י אלהיך בקרבך (דברים ו, טו). בקרבך ולא בעם אזור. ואומר: קנאת י"י צבאות תעשה זאת (ישעיהו לו, לב). ולפיכך אמר 'ולא תצא בצבאותינו', כלומר באותן שני שמות הנקראים יהו"ה אלהים עצמות, שהם צבאותינו:

וענין המלחמות הוא בדרך זה. דע כי כשהשם יתברך רוצה לעקור אומה או להשפילה אינו משפיל או עוקר האומה עד שמשפיל הער שלה תזילה, שהרי ארז"ל: אין אומה נופלת אלא אם כן נופל שרה תזולה שנאמר ביום ההוא יפקוד יאי על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה (שם, כד, כא) ודע והאמן, כי כשרדף פרעה אזורי ישראל על הים ונאמר עליו ויקחו שש מאות רכב בזור וכל רכב מצרים, (שמות יד), כי המלחמה היתה למעלה ולמטה, והמלחמה היתה זזקה בשמים. והסוד: ויקחו שש מאות רכב בזור, ואזור כך: וכל רכב מצרים, שהרי שר של מצרים נתזכר עם סמאל, ונתיספו לו שש מאות רכב בזור מלבד רכב מצרים, שאם לא תאמר כן, מאי דכתיב ויקחו שש מאות רכב בזור, ואזור כך וכל רכב מצרים וכי כולם לא היו רכב מצרים? אלא, שש מאות רכב בזור מלבד רכב מצרים, ולפיכך הוצרך לומר 'וכל רכב מצרים' והמלחמה היתה למעלה, והוצרך אדנ"י ללבוש שלושת מיני מלבושים: לבוש מלכות, והיא תפארת גאון יעקב; ולבוש הזוסד, מצד אברהם, להציל את ישראל; ולבוש מלחמה, מצד יצחק, הגבורה להלחום עם מוזנה מצרים למעלה. וכשתלבשה באותן שלושת מלבושים, בסוד וי"ט ע"ב א"א וי"ט שהם סוד ג' מלבושים שאמרנו, עשתה מלחמה במצרים של מעלה ונצחה אותם. וזהו סוד: ויסר את אפ"ן מרכבותיו וינהגהו בכבדות ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי י"י נלחם להם במצרים (שם יד, כד) וזהו שאמרה תורה: י"י ילחם לכם ואתם תזריעון (שם, יד), ואומר: וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה יהו"ה במצרים. ומה שהזכיר יהו"ה במלחמות מצרים, ואיננו מזכיר אדנ"י בפירושו, כבר הודענו כי כל השמות כלולים בשם יהו"ה, וכל שם ושם ידוע מהו מלאכתו. וכשהוא אומר יהו"ה נלחם

להם במצרים, ידוע כי הוא סוד ה' אזורנה של שם יהו"ה, והיא הלוחמות מלחמות יהו"ה ונקראת אדנ"י. וכל אלו המלחמות, מנצח אותם אדנ"י בכוח יהו"ה אלהים צבאות, שנתלבש בהן בכוח ג' מרכבות הידועות בסוד ויס"ע ויב"א וי"ט. ולפי דרך זה התבונן כי השם הנקרא אלהים צבאות הוא המשפיע כוח בשם אדנ"י ללחום מלחמות יהו"ה, והסוד: אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת (תהלים פ, טו). 'שוב נא, כמו שיכתוב 'שובה יי רבבות' (במדבר י, לו) שוב להשפיע כוח בשם אדנ"י הנקרא 'גפן זאת', ועל ידי מי אתה פוקד גפן זאת? על ידי הפקיד שהוא אל זוי. ולפי דרך זה נאמר: אלהים השיבו והאר פניך ונשיעה (תהלים פ, ד). ונקראת מידה זו הו"ד בפסוק זה, שנאמר: כך יי הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד (דברי הימים, כט, יא) והסוד שנקרא הו"ד הוא בהיותו מתלבש במידת הגבורה והכוח, להשפיל האויבים ולנצח מלחמות ולהציל אוהבי יי, והסוד:

והודי זהפך עלי למשויית ולא עצרתי כ"ז (דניאל י, ז). ולפי שזה הוא מקום נצחון המלחמות ועשיית הנסים והנפלאות, אצל מקום זה נאמרות ההודאות. וכל מיני הודאות שיאמר דוד עליו השלום בספר תהלות, אצל שתי מידות הללו סמוכות:

וההודאות על הנסים והנפלאות, במקום זה קבועות, בסוד: יודו לי זוסדו ונפלאותיו לבני אדם (תהלים קז, ז). ובסוד ד' צריכין להודות, כגון זולת שנתרפא וזכוש שיעצא מבית האסורים ופורשי ימים והולכי מדברות, וממקום זה גומל לזיזים טובות. כי בשתי מידות הללו יש מקומות שבהן מלאכים ממונים לקרוע גזר דינו של אדם, אם נזורה עליו מיתה או שאר עונשין. וזהו סוד שאמרו זכמים ז"ל: קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה. כי שבעים שנים שהם עומדים בבית דין העליון ואזוד מכריע, ואותו פסק דין שזוהתמין שם עדיין יש לו רפואה במקום זה, ולפיכך ד' צריכין להודות, כי זהו מקום ההודאות, ובכאן הוא סוד גמילות זוסדים, ולפיכך אנו אומרים: הגומל לזיזים טובות. וסוד כריעה ומודים, אצל מקומות הללו קבועים, וסימן: כי לי תכרע כל ברך (ישעיהו מה, כג). וסוד מודים דרבנן, במקום זה הוא קבוע, כי יהו"ה אלהים צבאות הם סוד מידת 'תלמידי זכמים מרבים שלום בעולם', וסודו ליודעים זון, כי הם המרבים שלום. וכן הוא אומר: כי ורע השלום הגפן תתן פריה והארץ תתן את יכולה והשמים יתנו טלם (זכריה ז, יב), וכבר ידעת כי ט"ל זרמון יורד על הררי ציון, שהם נצח והוד. ולפי שהם מקום ההודאות והם סוד 'כי לי תכרע כל ברך', אמרו ז"ל: צריך לכרוע במודי"ם. וכל ברכה הבאה לעולם, על ידי אלו באה; ולפיכך מי שאינו כורע במודי"ם, שדרו נעשית נזוש לאזור שבעים שנה. וסוד שבעים שנה הם שבעים שנים העומדים בשורת העגולה, והנזוש מבחון עומד כאורב נגד נצח והוד. וכל מי שאינו נזהר עם ת"ז או עם נצ"ז והו"ד, ראוי להכישו נזוש, וזהו שאמרו: כל העובר על דברי זכמים זיז מיתה וראוי להכישו נזוש דלפיכך דע כי כשמתלבש השם הנקרא אדנ"י לבוש הוד, נצחו כל מלחמות ישראל ונפרע לנו מצרינו ומשלם גמול לכל אויבי נפשינו, ולפיכך צריכים אנו להודות למי שנתלבש לבוש הוד ונצח מלחמות, והסוד: הוד והדר לבשת (תהלים קד, א). וזהו: אל ההודאות אדון הנפלאות. ולפיכך התבונן בכל מקום שתמצא לשון הודאה, שהוא כנגד מקום זה:

ודע כי כנגד המידה הזאת עשה שלמה בבית המקדש העמוד השני, וקרא שמו בועז. כי שני עמודים היו, יכ"ן ובוועז, והסוד: שוקיו עמודי שיש מיוסדים על אדני פז (שיה"ש ה, טו). שוקיו אלו הן נצ"ז והו"ד, שהם סוד י"י אלהים צבאות, והם עמודי הספירות, וכנגדם עשה שלמה עמודים שניים יכ"ן ובוועז. ומה שאמר 'עמודי שיש', כבר ידעת כי קו האמצעי הוא סוד התפארת שהוא סוד ו' של שם המיווה. ואלו שני העמודים הם בתזותית ו' של שם, כי אות ו' הוא סוד שיש, וסובל ששה שמות: גדול"ה, גבור"ה, תפאר"ת, נצ"ז, הו"ד, יסו"ד. ולפיכך אמר 'שוקיו', שהם נצ"ז והו"ד; 'עמודי שיש', שהם עמודי ו'. ועל מי הם עומדים? על יסוד, ויסוד יושב על הכסא הנקרא אדני". נמצא הסוד מפורש: 'מיוסדים' הוא רמו ל'סוד'; 'על אדני' פז' זהו שם אדני". נמצא ו' ספירות תזותיות קשורות בפסוק זה: 'שוקיו עמודי שיש', הרי כאן ה' ספירות, גדול"ה, גבור"ה, תפאר"ת, נצ"ז והו"ד; 'מיוסדים', ספירה ששית שהיא יסו"ד; 'על אדני' פז', זו היא מידה שביעית להם, שהיא אדני ואזור שעוררנך על הסוד הגדול הזה, דע כי מן המקום הזה, שהוא גדולה גבורה תפארת נצ"ז והו"ד ויסוד, שהוא סוד 'שוקיו עמודי שיש', מכאן נבראו השרפים השנים הנקראים בעלי שיש כנפים. ונקראים שרפים, שהם שורפים לכל אותם שאינן זוששים לכבוד קונם כשהם מסתכלים במעשה מרכבה ועוסקים בסוד זושמ"ל, והם השורפים לכל אותם המשתמשים בשמות הכתר. ואלו הן המקורות והמעיינות שמהם נמשכו שתא סדרי משנה, עד שמוציאים למידת אדני הנקרא תורה שבעל פה. ולפי שאלו שני העמודים הם עמודי שיש, הם סוד שתי הלוחות המוזכרים בין תורה שבכתב, שהיא בשתי הלוחות, לתורה שבעל פה שהיא שתא סדרי. וסימן: שוקיו, שהם שתיים; עמודי שיש, הם מעמידים שתא סדרי משנה. הרי לך שתי הלוחות ושתא סדרי משנה באין כאוחד, ושתייהן קשורים זה בזה. וכל העוסק בתורה שבכתב ותורה שבעל פה, הרי זה מוזכר את האהל להיות אוחד, ומייחד את השם יתברך, והסוד: יכ"ן ובוועז. ודע כי המידה הזאת הנקראת בועז מקבלת עוז מן הגבור"ה ומעוז מן הבינה, והוא הזותן עוז ותעצומות לעם. ומן המקום הזה נמשכין כל מיני כוזז ואצילות וגבורה מצד הדין והפוזז, ובכוזז זה יושבת המידה הנקראת אדני" בהוד מלכות. ועתה בין ודע, בכל מקום שאתה מוצא לשון ההודא"ות, או מודים, שאתה צריך להוציא משפטים לאור:

ודע כי שתי מידות האלו שהם נצ"ז והו"ד, שהם י"י אלהים צבאות, נקראים שזוקים. ואלו שני היכולות המכניזים מוזן לצדיקים ונקראו שזוקים. וזהו שארז"ל: שזוקים שבהם טווחים מן לצדיקים. ותדע לך בבירור כי בסוד שזוקים נמשך המן והטל, וסימן:

וברדת הטל על המזוזה לילה ירד המן עליו (במדבר יא, ט). וכבר ידעת כי טל זורמן יורד על הררי ציון. ולמי הוא טווח? לצדיקים שהם צדי"ק וצד"ק, ובכלל צדיק וצדק מקבלים כוזז ופרנסה וזיים כל הצדיקים הנקראים על שמים. ובזמן שישאל הם צדיקים, כאילו הם מסייעים את השם והמרכבה העליונה הסודרת עליהם, ורוכב שמים בעזרתן של ישראל, שנאמר: רוכב שמים בעזרך ובגאותו שזוקים (דברים לג, כה) "י ואז מה זכו מתן שכרן, מתקן להם נצ"ז והוד לעשות עמהם כמה טובות וכמה נסים ונפלאות בשם י"י אלהים צבאות, שנאמר 'ובגאותו שזוקים'. ופירושו הפסוק כך הוא:

שהשם יתברך רוכב שמים בעזר, מהו שזכר כשהוא מתגאה על ידך? מתקן שזוקים להוריד לך כל ברכות גנוי עליונים, כאמרו: הרעו שמים ממעל ושזוקים יזלו צד"ק תפתז ארץ ויפרו ישע (ישעיהו מה, זז), וכן הוא אומר: אשר יזלו שזוקים ירעפו עלי אדם רב (איוב לו, כט), ואומר: ויצו שזוקים ממעל ודלתי שמים פתזו (תהלים עז, כג). וסוד הכולל כל אלו העניינים הוא מקרא דכתיב: הרעו שמים ממעל ושזוקים יזלו צד"ק תפתז ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיז יזר אני י"י בראתיו. ופירוש הפסוק כך הוא: הרעו שמים ממעל, התקינו שמים, הנקראים אש ומים, הנקראים גדולה גבורה, הנקראים אל אלהים, התקינו שמים אלו להמשיך שפע האצילות ממעל, כלומר מן שלש ספירות של מעלה מהם, וכשיהיו השמים מקבלים שפע אצילות משלש ספירות שעליהן, אזי ישפיעו טובתם על ג' ספירות שתחתיהן שהם נצ"ז הואד יס"ד, ומשם תתברך הבריכה, הנקראת אדנ"י, הנקרא צד"ק. וזהו סוד שאמר 'שזוקים יזלו צדק'. נמצאת למד כי סוד שמים הוא סוד גדולה וגבורה, ורקיע אמצעי, תפארת, בסוד שזוקים – נצ"ז והו"ד ורקיע האמצעי, יסוד; מכאן ואילך תפתז ארץ ויפרו ישע. נמצאת למד:

אל אלהים נקראים שמים, ושני שמות שתחתיהם, שהם נצ"ז והוד, נקראו וזוקים. ושמים למעלה, ושזוקים למטה מהם. ולפי סוד שני שמות הללו, שהן אל אלהים שנקראים שמים, והו"ה ביניהם, שסוד שלושתם, אל אלהים יהו"ה, נקרא השם היושבי בשמים; ואומר: רוכב שמים בעזר (דברים לג, כה), ואומר: השמים שמים לה' (תהלים קטו, טז), ועל זה נאמר: ואתה תשמע השמים מכון שבתך (מלכים ז, לט). וכן הוא אומר: ויעקב איש תם יושב אהלים (בראשית כה, כז) ואומר: יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (שם א, ו). ולפי דרך זה תתבונן בכל מקום שתמצא שמים שהוא סוד שני השמות שהם גדולה וגבורה, שהם אל אלהים, ששניהם נקראו שמים: ויהוה הוא באמצע שניהם, והוא רקיע בתוך המים; ובכל מקום שאתה מוצא שזוקים שהוא סוד שני השמות שהם נצ"ז והוד, שהם ה' אלהים צבאות, וא"ל זז"י הוא באמצע שניהם, והוא הכתוב השלישי המכריע ביניהם. ומן השמים יורד השפע אל השזוקים, ומן השזוקים לאל זז"י, ומאל זז"י לאדנ"י. וסוד כל זה: הרעו שמים ממעל ושזוקים יזלו צדק (ישעיהו מה, זז), וכן הוא אומר: ויצו שזוקים ממעל ודלתי שמים פתזו (תהלים עז, כג). ופירוש הפסוק כך הוא: ויצו שזוקים, מן המקום שהוא למעלה מהם, ומהו? הוא השמים, שנאמר ודלתי שמים פתזו:

ודע כי שני שמות אלו שהם יהו"ה אלהים צבאות, שהם נצ"ז והוד, נקראים עצם השמים ועליהם נאמר: וכעצם השמים לטוהר (שמות כד, י), לפי שעצומם הוא בא מן המקום הנקרא שמים, והוא בסוד ידוע כתוב ליודעים זון. והם עצם השמים ממש, ומהם מקבלים כוז כל העצמות למיניהם, ועצם היום הזה מהם מקבל כוז, והסוד: כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך (תהלים לה, י). וזהו המקום שממנו יבא כוז הזוים למותי ישראל, על ידי אל זז"י. וכן הוא אומר: ועצמותיך יזליץ (ישעיהו נז, יא) כלומר יזין, מלשון נזנו נעבור וזלוצים (במדבר לב, לב), ואומר: כל זולין צבא, ואומר: שנים עשר אלף זלוצי צבא (שם לא, ה), במקום יהו"ה צבאות הם זלוצי צבא ועצמותיך יזליץ. ודע כי יש עצם אחד בשדרתו של אדם ונקרא לו", שהוא עצמו של אדם והוא עיקרו ושרשו, וממנו עיקר תולדתו של אדם

בלב ובמומו ובכבוד ובמקום הזרע. והעצם הזה הוא מסולת וממבזר טיפת הזרע, והוא עיקר עמידת כל עצמותיו של אדם. וכשמות האדם ונתפרקו אבריו ונרקבו עצמותיו, אותו העצם אינו נפסד ואינו נמוז. אילו יכניסוהו באש, אינו נשרף, בריזיים, אינו נטוון, בפטיש, אינו מתפוצץ. והוא העצם הקיים לעולמי עולמים, הוא המקבל כוז התענוג והעדנים אזור מיתתו של צדיק, שנאמר 'עצמותיך יזליך', והוא המקבל עונשים ברשעים ועליו נאמר: ותהי עונותם על עצמותם (יזקאל לב, כז). והעצם הזה שורשו ועיקרו מעצם השמים הוא, ומשם מקבל כוז קיום ועמידת כל גוף האדם. ודע כי סוד הכריעה באדם הוא בסוד העצמות, ולפיכך הוצרכו לרמוז: עד שיתפרקו כל זוליות שבשדרה, שצריך לכרוע במודים. וכבר ידעת כל מודים הוא בנצח והוד. לפי שהקנאה הוא באה מעצם השמים, בכל מקום שנזכר בתורה לשון קנאה כאומרו כי אל קנא יי אלהיך בקרבך, במקום הזה רומז. והסוד: קנאת יי צבאות תעשה זאת (ישעיהו לו, לב), לפיכך נאמר: ורקב עצמות קנאה (משלי יד, לו). ולפי שהקנאה תלויה במקום זה, נאמר במזוזת סוטה: מזוזת קנאות היא מזוזת זכרון מזכרת עון (במדבר ה, יז). והיודעים סוד קנאה וסוד זכרון יודעים כי הקנאה והזכרון סמוכות לעד לעולם:

ודע כי שני שמות הללו שהם נצח והוד הם מקום יניקת הנביאים, ומן המקום הזה שואבים הנביאים כל מיני הנבואות, כל אזור מהם כפי כוונתו וכפי השגתו, מלבד משה רבינו עליו השלום שעלה לקבל תורה ממעל למקום זה, כי נבואתו במראה ולא בזיירות. ולפיכך תמצא הנביאים רומזים בנבואתם כה אומר יי צבאות, אבל בנבואת משה רבינו עליו השלום אינו מזכיר יי צבאות, לפי שנבואתו עלתה למעלה ממקום זה. ותמצא הנביאים רומזים בנבואתם ד' ספירות תזותנות, שהם אדני, אל זי, יי צבאות, אלהים צבאות, וכולן נכללות בסוד 'כה אומר יי צבאות'. ומה שאתה צריך לדעת ולהאמין כי נבואת כל הנביאים, בין נבואת משה רבינו עליו השלום בין נבואת שאר כל הנביאים, היתה מאת שם יהוה יתברך; לא שתאמר שנבואת משה רבינו עליו השלום על ידי יהוה יתברך ונבואת שאר כל הנביאים על ידי מלאך, אל תאמן זה. ואם כן מה הפרש יש בין נבואת משה רבינו עליו השלום לנבואת שאר כל הנביאים עליהם השלום דע כי נבואת משה רבינו עליו השלום נתאזדה בתפארת שהיא אספקלריאה מאירה, ומשם נתדבק בספירות עליונות, ושאר כל הנביאים לא נתאזדו בתפארת שהוא סוד יהוה, אלא על ידי אמצעות הספירות התזותנות, שם אדני ואל זי ויהוה אלהים צבאות. ולא השיגו הנביאים דיבוק יהוה אלא באמצעות מלכות ויסוד נצח והוד, וזהו סוד 'כה אומר יי צבאות'. ומה שתמצא הנביאים מדברים עם יהוה, על ידי אמצעות ודאי, כמו שאמרנו, אינו כי אם באמצעות הד' ספירות תזותנות. וכבר ידעת כי הספירה האזורונה, הנקראת אדני, נקראת אספקלריאה שאינה מצווצמת, ומתוכה ראו הנביאים על ידי דמיון, ולכך נאמר: וביד הנביאים אדמה (הושע יב, יא). וזהו סוד אמרם תמיד 'כה אומר יי צבאות', והסוד הוא שאמר: במראות הצובאות אשר צבאו פתחו אהל מועד (שמות לו, ז), ואהל מועד הוא סוד אדני. ומשה רבינו עליו השלום נכנס באהל מועד ומדבר עם יהוה, שהיא אספקלריאה מצווצמת, פנים בפנים. ושאר הנביאים מדברים עם יהוה על ידי אדני, שהיא אספקלריאה שאינה מצווצמת. וזהו סוד: וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב

באל שדי ושמי יהו"ה לא נודעת להם (שם ו, ג). כלומר, לא נתגלית אליהם בשם יהו"ה שיראו אותי באספקלריאה מצווצווצות, אלא באל שדי"י. וכבר ידעת כי שדי הוא סוד אדני"י, כמו שהודענוך כבר בסוף שער ראשון. נמצאת למד כי הנבואה של כל הנביאים היתה בדיבור ובדיבור יהו"ה יתברך, ואין נבואה על ידי מלאך אלא כל הנביאים על ידי יהו"ה יתברך. וההפך בין נבואת משה רבינו לנבואת שאר הנביאים היא שנבואת משה רבינו על ידי יהו"ה יתברך בלי אמצעות ארבע ספירות תחתונות, ושאר כל הנביאים על ידי אמצעות ד' ספירות תחתונות:

ואם תאמר: הרי מצינו נבואות הרבה על ידי מלאך, כמו שכתוב באברהם ויקרא אליו מלאך יי' מן השמים (בראשית כב, יא), ובנבואת זכריה ויען המלאך הדובר בי וגו' (זכריה ד, ה), שנראה כי זה הנבואה היתה על ידי מלאך? אל תבהל ברווחך במקומות הללו וכיוצא בהם, כי עוד תשמע בהם דברי אלהים זויים. ובשאר מקומות הרבה, בשאר הנביאים, אל תתפתה בדעתך בדבר, שאין הנבואה אלא בשם יהו"ה יתברך. ובויקרא רבה אמרו: ויקרא אל משה, לא כאברהם. באברהם כתיב ויקרא מלאך יי' אל אברהם שנית מן השמים, המלאך קורא והדיבור מדבר, ברם הכא אמר הקב"ה אני הוא הקורא ואני הוא המדבר. ופירוש הדבר: כל הנביאים כולן צריכים לתקן עצמם ולהתכוין לנבואה קודם שתשרה הנבואה עליהם, בין על ידי עצמם בין על ידי מלאך, אבל מרע"ה אינו צריך להכין עצמו לנבואה שהרי הוא מוכן ועומד תמיד, שנאמר עמודי ואשמעה מה יצוה יי' לכם (במדבר ט, ז), ואומר ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו (שם ז, פט). ואם כן התבונן ודע והאמן, כי נבואת כל הנבואים היא בנצח והוד ומהם יונקין. ואם תראה בתורה מלאך מדבר עם נביא במראה הנבואה, או עם אדם אזור, יש לך להבין ולדעת כי יש עניין דבר אזור צריך פירוש. כי תדע לך, שהרי המלאך דיבר עם הגר שפוזת שרי, שנאמר: וימצאה מלאך יי' על עין המים וגו' ויאמר לה מלאך יי' (בראשית טז, ז) וכל אותו העניין של הגר. ותדע לך שלא היתה הגר נביאה. וכן בעניין מנוח: ויאמר מלאך ה' אל מנוח אם תעצוני לא אוכל בלחמך (שופטים יג, טז). והלא תראה שאפילו מנוח לא היה מבין שהמלאך מדבר עמו, כי עם הארץ היה. והעד, כשראה מנוח את מלאך יי' עולה בלהב המזבוח, נתיירא ואמר לאשתי:

מות נמות כי אלהים ראינו. ואל יעלה בדעתך שימנוח או אשתו היו נביאים, שהרי אין בכלל הנבואה. אבל לענין ראיית המלאכים לוכי עיניים, יש בו סוד מופלא. שהרי שלושה מלאכים נראו לאברהם אבינו בדמות אנשים, שנאמר: וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים ניצבים עליו (בראשית יז, ב); וכשבאו השנים הנשואים מהם אצל לוט נראו לו בדמות מלאכים, שנאמר: ויבאו שני המלאכים סדומה בערב ולוט יושב בשער סדום וירא לוט ויקם לקראתם (שם יט, א). ואל יעלה בדעתך כי לוט היה נביא, אבל בדברים הללו יש כמה ענינים וכמה סודות נסתרות צריכים בינה גדולה. וענין דניאל שאינו נביא היה מדבר עם המלאך, כענין שנאמר בו: והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף (דניאל ט, כא). ודברים אלו עדיין תשמע בהם דברי אלהים זויים בעזרת השם. ולפי דרך זה התבונן כי הנביאים יונקים מנצח והוד, שהם סוד ה' אלהים

צבאות, כבו שהודענוך כבר. ולפיכך דע, כי לפי שהם המראות שבהן היו נביאים מסתכלין, תמצא כי בעת הנבואה היה גוף הנביאים נרתעו נפוזו ונודעו ועצמותיהם נבהלות עד שמתהפכין כענין שהיו בראשונה, שנשמתן מודככת ואז רואים במראה הנבואה מה שהם רואים, ועל זה נאמר; במראה אליו אתודע (במדבר יב, ו). ולפעמים על ידי זלום, וכפי רוב המוזינות ירבו המשלים והזוידות בהם, וזהו אמרו 'בזלום אדבר בו', ואומר: הנביא אשר אתו זלום יספר זלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת (ירמיהו כג, כז). אבל משה רבינו עליו השלום בלי אמצעות נצו והוד היה מתנבא, שהיה נכנס לפני ולפנים, ולפיכך: פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בזוידות (במדבר, שם). ולפיכך לא הזכיר משה רבינו עליו השלום בתורה שם י"י צבאות, לפי שנבואתו בשם יהו"ה היתה, ועד מקור המעין הגיע, וכל צבאות מעלה ומטה על פיו היו יוצאין ובאין:

ודע כי כל הבאים להתפלל לפני י"י יתברך ושואלים בנים מאת יהו"ה יתברך, אצל נצו והוד היו מתכוונים, להמשיך הכוון לשם אדני, אשר מהם נל צבאות שמים וארץ נמשכים למיניהם, ובא השפע לכל המינים ולהצמיחו ולהגדיל כל מין ומין כפי ענינו. ומהם נמשכין כוון הצמיחה בצמוחים ובאילנות ובכל עץ עושה פרי, ומהם נמשך כוון התולדות בכל התולדות שבעולם, וספר תולדות אדם במקום זה תלוי, ומהם נמשך כוון הגידול בכל הדברים הגדילים בעולם מכל בעלי חיים, וכל זה בהתזכר נצו והוד אצל יסוד. ואצל מידה זו היו מתכוונים כל הבאים לשאול בנים לפני י"י יתברך, וייכנסו בתפילתם בהיכל י"י צבאות תזוילה, לעלות למעלה עד הבינה. שכן וזנה בהתפללה לא נכנסה אלא לאותו היכל שהיתה צריכה, מה כתיב? ותדור נדר ותאמר (שמואל, א, יא). כי מה ענין נדר במקום זה? אלא עלתה בתפילתה עד מקום הבינה הנקרא נדר, והיא המושכת את הבנים מן הכתר, מן המקום הנקרא מול. ובאיה היכל נכנסה להפיק ממנו בנים? בהיכל הנקרא ה' צבאות, וזהו סוד שאמרה: יהו"ה צבאות אם ראה תראה בעיני אמתך (שם). הזכירה בתפילתה מקום תולדות כל הנולדים, ומשם עלתה עד הבינה המושכת הבנים ממול כתר, שהוא המול העליון בסוד י"ג מידות רזומים הקבועים בכתר. כי מאותו המול בנים חיים ומוזנות תלויים, ואפילו ספר תורה תלוי בו, וזהו שאמר ז"ל: הכול תלוי במול ואפילו ספר תורה שבהיכל ואל יעלה בדעתך כי במזלות שיל כוכבי שמים ספר תורה תלוי, שהיו כל העולם כולו בתורה נברא, והיאך תהיה התורה תלויה במול אזור שהוא על ידי התורה? אלא סוף זה שאמר 'הכול תלוי במול אפילו ספר תורה שבהיכל', הוא המול העליון הידוע בכתר, שממנו תלויות הספירות וכל הנבראים כולם, ואפילו התורה תלויה בו. ונקרא מול, כי ממנו נולדים הכוונות בכל הספירות ובכל בני העולם, וגם ספר תורה מן המול הזה שואב כוון וממנו הוא מקבל. וזנה בהתכוונה בתפילתה עלתה למעלה למעלה עד המקום הנקרא מול, והוא סוד שבכתוב: והיא מרת נפש ותתפלל על יהו"ה (שמואל, א, י); לא אמר הכתוב ותתפלל אל יהו"ה אלא על יהו"ה. כבר ידעת כי ג' שמות הם: למטה, אדני, באמצע, יהו"ה, למעלה, אהיה שהוא הכתר, ובו תלוי המול שממנו נמשכים הבנים. וזהו סוד ותתפלל על יהו"ה, על יהו"ה ממש, שהוא אהיה העומד למעלה משם יהו"ה, כי עלתה בתפילתה עד שם אהיה ומשם הפיקה רצונה בדבר זה. וזהו שאמר נז: בני זיי ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא. ומקום זכות הוא מקום

בית דין הגדול של מעלה הנקרא בית דין של שבעים ואחד, שהוא הנקרא אלהים, שהוא מידת הגבורה והפוזר כמו שפירש במקומו בעזרת השם. אלא במזל תליא, שהוא מקום המזל הידוע שנותן מצד הזון והרוזמים למי שמוצא זון בעיניו, בסוד י"ג מידות רוזמים בספירת אה"ה שהוא סוד הכתר. והרוצה להוליד בנים על ידי הנס, עד המקום הזה ראוי לעלות. וכן הרוצה להשיג זיית נוספים על ימי זייו, וכן הוא הרוצה להשיג מזונות יותר ממה שראוי לו לפי כוון תולדתו. וזיי בני ומזוני, שלושתן מפורשים בתורה שהם למעלה מבית דין הגדול הנקרא זכות, שהוא ש"מא"ל התפארת הנקרא יהו"ה. ומזין לך שאלו השלושה דברים למעלה משם זה הנקרא יהו"ה הם תלויות? זיית דכתיב בזוה"ק מלך יהודה: שבעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסיף על ימך (ישעיהו לו, ה). לא אמר הנני מוסיף אלא יוסיף, כלומר בית דין הגדול; הנני דנתי את הדיה אם ירצה האור הידוע, יוסיף על ימך. בנים, דכתיב בתפילת זונה, כששאלה זרע אנשים, ותתפלל על יהו"ה ממשי, שהוא אהיה שבו המזל קבוע, ולפיכך אמר הכתוב ותתפלל על יהו"ה. מזונות, דכתיב: השלך על יהו"ה יהבך והוא יכלכלך (תהלים צה, כג). על יהו"ה, ולא אל יהו"ה. והטעם, לפי שכל הרוצה להשיג שלושה דברים הללו אינו יכול להשיג אותם בעולם הזה על פי הדין הנקרא זכות, שהוא בית דין הגדול של מעלה. ובאיה מקום יכול להשיג דבר זה? ראוי להעלות כוונתו למעלה למעלה, לפנים מן העולם הבא, עד מקום הכתר שהוא אה"ה שהוא אין סוף, במקום י"ג מידות של רוזמים, שאותן מאותן י"ג מידות נקראת מז"ל. תהו שאמרו ז"ל: בני זיי ומזוני לא בזכותא תליא אלא במזל תליא מילתא:

ולפי דברים אלו דע והבן, שאף על פי שאנו אומרים שהרוצה להשיג זופצו מאת ה' יתברך יהיה מתכוון באותו השם הידוע משמותיו לאותו הזופץ שהוא צריך, אין כוונתי לומר שיתכוון לאותו שם לבד ויעמוד; אלא כוונתי לומר שיתכוון באותו השם שהדבר שהוא צריך תלוי בו, וימשיך כוונת אותו השם עד סוף י' ספירות שהוא המקור העליון הנקרא מקור הרצון, וכשיגיע למקור הרצון אז יפיק רצונו ומשאלות לבו. וזהו שכתוב: פותח את ידי ומשביע לכל הי רצון (שם, קמה), אל תקרי ידיך אלא יודיך. כלומר, שאתה פותח סוד יו"ד של שם יהו"ה, שהוא מקור הרצון, אזי אתה משלים רצון והרצון מלמעלה למטה עד סוף הרצון, שהוא שם אדנ"י, ונמצאו הספירות מתברכות על ידו ונמצא הוא מתברך על ידי הספירות, וזהו סוד שכתוב: אשר המתברך בארץ יתברך באלהי אמן (ישעיהו סד, טז). וסוד אמן הוא סוד המשכת הברכות משם אה"ה לשם יהו"ה, ומשם יהו"ה לשם אדנ"י נמצאת למד כי כל מתפלל שהוא מכון על דרך זו שאמרנו, שהוא מייזד הספירות ומקרב אותן זו לזו. ואם כן התבונן במה שאמר י"י יתברך לאברהם: כ"ה יהיה זרעך (בראשית טו, ה) כלומר אתה צריך לעלות מבית דין כ"ה שהיא התזוונה, עד מעלת אה"ה שהיא העליונה, ואז תשיג זרע בנים. ולפי שאדם צריך להתכוון בתפילתו ולעלות מספירה לספירה ומזופץ לזופץ, עד שיגיע בלבו למקור הזופץ העליון הנקרא אין סוף, אמר דוד: שיר המעלות ממעמקים קראתיך י"י (תהלים קל, א). ופירוש 'ממעמקים קראתיך י"י' כלומר, מאת המקור העליון הנקרא אין סוף שהוא עמוק, שהוא סוד קוצו של יו"ד יהו"ה. וזהו פירוש 'ממעמקים קראתיך י"י', והיאך הוא מתכוון על דרך המעלות ממטה למעלה,

להיכנס בה' אזורונה של שם, לעלות מבידה למידה ומספירה לספירה, עד שתעלה מושבתו בקוצו של יוד, בכתר הנקרא אין סוף. זהו סוד 'מועמקים', ולפיכך אמר: שיר המעלות מועמקים קראתיך יי' ואל תזשוב כי לשון עומק הוא כל דבר שהוא שפל ועמוק למטה ואינו כולל דבר אזור, אלא כל דבר שהוא נעלם ונסתר וקשה להשיגו נקרא עמוק, כמו שאמר:

רוזוק מזה שהיה ועמוק עמוק מי ימצאו (קהלת ז, כד). והסוד הגדול הכולל הכול:

מאד עמוק מושבותיך (תהלים צב, ו). הנה תלה לשון עומק במקום המוזמנה, וכבר ידעת כי סוד המושבה הוא אות י' של שם ובספר יצירה אמר:

עומק רום ועומק תזות עומק ראשית ועומק אזורית עומק מזוז ועומק מערב:

ומה שתמצא בכתוב 'שמים לרום וארץ לעומק' (משלי כה, ג) אין בזה קושיא לדברינו, כי באמת כל הדברים אינם יוצאים מידי תכונתם. כי ידוע הוא שהשמים רמים על הארץ, ולפי שהשמים רמים על הארץ ומקיפים סביב הארץ, שמה תאמר שהשמים מקיפים למטה מן הארץ שהם יותר עמוקים והם יותר למטה מן הארץ? אינו אמת, שאין דבר בעולם שהוא למטה יותר מן הארץ וצאצאה, כי השמים שהם למטה מן הארץ, רמים הם כנגד הארץ. ואם תבין סוד תכונת הארץ באמצע השמים, תדע שהארץ בתוך השמים היא כמו נקודה באמצע העגולה. וכשתבין בזכמת התכונה תמצא כי כל העגול בסיבוב הוא רם מכל צד, והנקודה היא למטה מכל צד, ולפי שהארץ היא באמצע השמים והיא כנקודה בתוך העגולה, והשמים רמים עליה מכל צד, והיא למטה מכל גלגלי שמים בהיותם מקיפים עליה מכל צד, לפיכך נאמר 'שמים לרום וארץ לעומק'. ודבר זה צריך בינה גדולה לאותן שאינם רגילים בזכמת התכונה, כי אצל בעלי התכונה דבר קרוב הוא להבין:

ואזור שהודענוך זה, מזוזר לענין שהיינו בו. כי המתכוון צריך להתכוון במושבתו עד שיגיע בכוונה שלמה אל מקור הזופץ, שהוא קוצו של יוד, שהוא עומק המושבה י, ועל זה נאמר 'מועמקים קראתיך', ואומר 'מאד עמוק מושבותיך'. ועתה התבונן ודע כמה הוא עמוק כוז התפילה, ומאיזה מקום היא מתזזלת ועד איזה מקום משתלשלת והולכת. שעל ידי התפילה העשויה כהוגן מתאזרות כל הספירות והשפע נמשך מלמעלה למטה, ונמצאו עליונים ותזוזות מתברכים על ידו של זה המתפלל, ונמצאת תפילתו מקובלת ונמצא אהוב למעלה ונזמזם למטה, מפיק צרכיו וכל משאלות לבו כולן נעשות, בהיותו אהוב מכל הספירות, ועליו נאמר: קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת (תהלים קמה, יז) ואומר: אז תקרא ויי' יענה (ישעיהו מז, ט), ואומר: יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא (תהלים כ, ה):

ודע כי שתי אלו המידות שהם נצחו והודו הם מקום העצה בבית דין של מעלה והסוד: כי יהו"ה צבאות יעץ ומי יפר (ישעיהו יד, כז). וכשהשם יתברך ויתברך גזור דבר בבית דין של מעלה, בשתי אלו המידות מתייעץ, וזהו שכתוב: זאת העצה היעוצה על כל הארץ (שם, כו), ואומר: כי יהו"ה צבאות יעץ ומי יפר. ואף על פי שתזילת העצה במקום הבינה, סוף העצה בנצחו והודו. והסוד הגדול: את מ"י נועץ ויבינה"ו וילמדהו באורה משפט (שם מ, יד) ואומר: לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה (משלי ז, יד). והסוד הגדול על דרך הספירות: ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום (ישעיהו ט, ה) ויקרא שמו פלא"א, זו זכמה, ובספר יצירה בראשו אומר פלא"א זו זכמה"ה יועץ זו בינה"ה א"ל, זו גדולה"ה; גבור"ה, זו גבורה"ה; אבי ע"ד, זו תפארת"ה; שר שלום"ה, זה יסוד"ה שבכללו נצחו והודו. ומה שאמר הכתוב לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה, זהו פירושו: דע כי סנהדרי גדולה של מעלה, הנקרא בית דין הגדול, הוא מקום הגבורה; וכשבאין לגזור דין על כל בריות נמלכים ומתייעצים בבינה שהיא למעלה מן הגבורה, ובנצחו והודו שהם למטה, וזהו סוד 'לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה'. והסוד הגדול: כי י"י צבאות יעץ ומי יפר. וסוד 'ומי יפר' בסוד 'את מ"י נועץ ויבינהו', כי הפרת נדרים הוא סוד הבינה, ולפיכך אמר 'ומי יפר', ומ"י בודאי הוא מפר, שהוא סוד מקום הנדר, והכול תלוי בבינה. ולפי שהנביאים יודעים הסוד הגדול הזה, היו מבטלים כל גזירות שהיו גזרים בבית דין של מעלה, וזהו סוד: צדיק מושל יראת אלהים (שמואל, כג, ג). אמר הקדוש ברוך הוא: אני מושל באדם, ומי מושל בי? צדיק, שאני גזור גזירה והוא מבטלה, וזהו סוד ויזול משה את פני י"י אלהיו (שמות לב, יא), שהעלה מושבתו עד מקום בטול הגזירה, וזהו שאמרו רז"ל שהפציר בו עד שהתיר לו נדרו. כי בינה מקום הנדר, שהוא מקום הבינה, שהוא סוד תזילת שבע ספירות, וזהו סוד ויזול. וזהו שאמרו ז"ל: מנין לגזר דין שהוא מתקדש, שנאמר מי כ"י אלהינו בכל קראנו אליו (דברים ד, ז). וזהו סוד 'כי י"י צבאות יעץ ומי יפר וידו הנטויה מי ישיבנה'. ופירוש הפסוק כך הוא: י"י צבאות יעץ עם סנהדרי גדולה של מעלה לגזור דין ולזותם, אבל הבינה"ה, שהוא סוד התשובה, יכולה להפר, וזהו 'ומי יפר'. וידו הנטויה, שהוא סוד הגבורה, 'מי ישיבנה'. כלומר, הבינה שעומדת למעלה ממנה יכולה להזוירה. ובודאי י"י צבאות יעץ ומי יפר, כי הוא הנקרא מקום הת"ר נדרים"ם, כי במקום 'מ"י הנדר תלוי. וזהו סוד 'את מ"י נועץ ויבינהו', בודאי עם 'מ"י נתייעץ הקדוש ברוך הוא, והאציל הבינה וברא את העולם, וזהו סוד 'ויבינהו', וזהו סוד מקום התשובה. ולפיכך אף על פי שזותם גזר דין למעלה יכולין ישראל לבטלו בכוח התשובה הנקרא מ"י, וזהו 'ומי יפר ומי ישיבנה', כי בודאי יכול 'מ"י להפר, בודאי יכול 'מ"י להשיב ידו הנטויה. והטעם, כי ידו היא מקבלת שפע וכוח מן המידה הנקראת מ"י, והסוד; שאו מרום עיניכם וראו מ"י ברא אלה (ישעיהו מ, כו). 'מ"י בודאי ברא אלה', כי אלהים של מטה, הנקרא י"ם, ברא עולם בכוח אלהים של מעלה שהוא סוד הבינה ונקרא מ"י, ועל זה נאמר מ"י ברא אלה. ולפי שהצדיקים יודעים סוד 'מ"י יכולין לבטל גזרה. והבן בדבר הגדול הזה ומראה הסוד שנאמר 'שוב מזורן אפר', כי מקום התשובה הוא מ"י, והוא המושל על הזורן והאף, וכן הוא אומר: בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. ולפיכך התבונן נפלאות שרמזו בספר יצירה, שהעצה נגמרת בכליות, וכן הוא אומרי לעומת העצה יסירנה, ואמרו ז"ל מקום שהעצה נגמרת. ולפיכך התבונן כי כל גזירה שגזרין בבית דין של מעלה, מתזילין

להתייעץ בבני"ה וגומרים העצה בנצ"ז והו"ד שהם סוד י"י צבאות. ואף על פי שנגמרה גזירה, יכולה המידה הנקראת מ"י, הנקראת תשובה, להפך ולבטל אותה גזירה, וכן הוא אומר: י"י צבאות יעץ ומ"י יפר (ישעיהו יד, כז). והיודעים סודות הללו היו מתכוונים בתפילותיהם והיו מבטלים כל גזירות קשות ורעות, שהיו בידיהם מפתוזות הקבלה והיו נכנסין עד המקום הצריך להם:

ואזר שהודענך זה, דע כי בהיכלי נצ"ז והו"ד, הנקראים י"י צבאות, יש מלאך ממונה על כל פסקי דינים היוצאים מבית דין הגדול על כל בני העולם, ותזות ידו שני סופרים; וקודם שיצאו אותם פסקי דינים בעולם יש כוזב ביד אותו ממונה לקרען או לתקן בהן, והכול כפי כוזב תשובת אותו שנגזר עליו גזר דין. וכפי שיבוא הרזומים ממקום מ"י, שהוא מפר ונקרא תשובה, כך גומר זה הממונה באותו גזר דין בין לקרעו, בין לתקן בו דבר. ודע כי בהיכלות הללו יש ממונה אזור תזות יד השם יתברך שיש תזות ידו גזנים ואצרות, וממונים לקבל כל הנשמות מכל אותם שהן הרוגי בית דין, וכן הרוגי מלכות ושאר הרוגי גזנים, במקומות אלו הן גזנים ושומרים. ובמקומות של היכלות הללו יש גזנים הנקראים כוס תזומים, שמהן משלחו ה' תזומה לכל האבלים ובעלי צער ולכל הראויים לתזומה. ויש בהן גזנים הנקראים כוס התרעלה, שבהן מתנקם י"י יתברך מאותן שאינן הגזנים וראויים לפגיו. ובמקומות של היכלות הללו יש גזנים שבהן כמה מיני מלכודים יקרים שבהן מתלכשות הנשמות הטורות כשנכנסות להקביל פני י"י יתברך; כל נשמה ונשמה כפי המלכודת הראוי לה כך היא מתלכשת בהיכלות הללו להקביל פני י"י יתברך. ובמקומות של היכלות הללו יש גזנים שמהן יונקים כל בעלי זכמה להיכנס ולהשיג פגימיות וסתרים עליונים ומראות וזיונות וזלומות. ודניאל איש זמורות באותן הגזנים נקשר, ועל זה נאמר:

ודניאל הבין בכל זמיון וזלומות (דניאל א, יז). ובאלו ההיכלות היה מסתכל במראות ואספקלריאות, ומהן השיג והבין כל אותן העניינים הגדולים והפתרונים וכל אותן המראות שהשיג המפורשים בדניאל. וכמה עניינים גדולים ונוראים יש בגזנים של היכלות נצ"ז והוד שעדיין נעורר עליהן בעזרת השם:

ודע כי יהיה צבאות, שהוא עמוד הימין, הוא הנקרא נצ"ז בפסוק לך י"י הגדולה והגבורה והתפארת והנצ"ז וההוד (דבה"א כט, יא) שהוא הנצ"ז שבעמיד זוסדו לישראל, כאמרו: האפס לנצ"ז זוסדו (תהלים עז, ט). וזהו מקום שגזור גזירות טובות על ישראל בהידבקו בכתר עליון, ואינו זוזר בו לעולם, וזהו סוד שנאמר: וגם נצ"ז ישראל לא ישקר ולא ינזם (שמואל א, טו, כס). ולפי שצריכין ישראל תמיד להידבק ולהתזוק במידת נצ"ז שהוא סוד הימין שעומדת להכריע את השמאל, ונקראת נצ"ז לפי שהיא מנצחית מלזומות ישראל, לפיכך הוצרך דוד המלך עליו השלום לומר בספר תהילות 'למנצ"ז מזמור לדוד'. בכל מקום שהוא מזכיר 'למנצ"ז' הוא כנגד מידת נצ"ז, ובכל מקום שהוא מזכיר 'הודו לי' כי טוב' הוא כנגד מידת הו"ד, וסימן שבהם הנצ"ז והו"ד. וצריך אנו לעורר על ענין גדול ועמוק: דע כי שלושת גרות יאירו מלובן ההשגחה הנקראת עין הרזומים, ונקראין זוס"ד נצ"ז ותפארת"ת וכשאלו שלוש גרות מאירין ומסתכלין בספירות, אז כל העולם בשמחה

ובצלה ובשלמות ואין צרה ואין פגע רע, כי עין הטובה משגזזת על כל היצורים וכל העולמות כולן עומדין במלוי ובשלמות. ולפעמים שהמידה הנקראת נצ"ז, ונקראת י"י צבאות, כשהיא עומדת במקומה למטה אפשר לגזור דין לטובה, ולפעמים מתהפכת לעונש, הכול לפי המעשה. אבל אם עלתה מידת נצ"ז דרך הצניעות ונדבקה בנצ"ז העליון אשר בעין הרזומים ובנצה הרצון בראש הכת"רי וגזרה גזירות טובות על ישראל, אף על פי שאזור כך זוטאו ישראל ואינן ראויים לאותה הטובה, אינה זוזרת בה. והטעם לפי שכבר עלתה מידת הנצ"ז למקום שאינו נקרא אדם, והוא המקום הנקרא כת"ר, וזהו סוד וגם נצ"ז ישראל לא ישקר ולא ינזם כי לא אדם הוא להנזם. הטעם, שהרי המידה הזאת עומדת במקום שאינו נכלל בכלל אדם, ולפיכך כי לא אדם הוא. אבל אם מידת נצ"ז עומדת למטה בעיקרי תפארת, אפשר להנזם, שהרי במקום הנקרא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה (יוזקאל א) הדבר עומד, אבל במקום הכתר, כי לא אדם הוא להנזם. ולפי דרך זה התבונן כי הנצ"ז עומד להיטיב ולעשות זוסד עם ישראל. ולפי דרך זה התבונן, בכל מקום שתמצא לשון נצ"ז כתוב בו, הוא המנצח אויבי ישראל והוא עומד לימין להיטיב לישראל, וכן הוא אומר: נעִימוֹת בַּיְמִינִךָ נִצְּזוּ (תהלים טז, יא), ואומר: וגם נצ"ז ישראל (שמואל, טו, כט):

ודע כי כ"ד בתי דינים יש למעלה בסוד השם הנקרא נצ"ז, וכולן נקראים נצזים והם המהפכים בזכות ישראל ומנצזים כל העומדים לצד שמואל וכל המקטריגין. ולפיכך אמר הכתוב, כנגד הצר המקטרג של אדום: מדור לדור תזורב לנצ"ז נצזים אין עובר בה (ישעיהו לד, ו). כלומר, כל עת שבתדינים של נצ"ז נצזים בקיומם ומעלתם, אין לצד המקטרג שום סיוע בכל צד קיום אלא זורבין.

ודע כי לנגד המידה הזאת הנקראת נצ"ז, ונקראת יהו"ה צבאות, עשה שלמה המלך העמוד הימיני וקרא שמו יכין. והיודע סוד שני העמודים, שהם יכין ובע"ז, ידע היאך פורזות הנשמות והרוזות והנפשות, על ידי אל ת"י אדני, בשפע אלו שני עמודים. וכן הוא אומר: עמודים שנים והגולות והכותרות על ראש העמודים שנים והשככות שנים לכסות את שתי גולות הכותרות אשר על ראש העמודים (דבה"ב ד, יב). והנני רומז. עמודים שנים, אלו הן נצ"ז והו"ד; והגולות והכותרות על ראש העמודים שנים, אלו הן גדול"ה גבור"ה; והשככות שנים לכסות את שתי גולות הכותרות, אלו הן זכמ"ה ובינ"ה. ודע כי על ידי אלו שני העמודים, ועל ידי אל ז"י, הנשמות והרוזות והנפשות פורזות בסוד המשכתן ובענינותן. ובעמוד זה הנקרא יכין תיבנה ותכונן עיר ציון וירושלים, וסימן: תכין בטובת"ך לענ"י אלהים (תהלים סז, יא). אם תבין שלוש מילות, שהם תכין בטובת"ך לענ"י, תדע היאך י"י צבאות מכין ומשלז הטובה במידת אל ז"י, להריק כל השפע והברכה במידת אדני שהיא ריקנית כמו העני שאין לו כלום, וסימן: יקוו המים מתזות השמים אל מקום אזור ותראה היבשה (בראשית א, ט). ודע והתבונן כי תכונת כל הצורות והגולמים, ממקום זה מקבלים צור"ה ותבני"ת, בהידבק האצילות בשם אדני. וכל האברים אשר באדם – ממקום זה מקבלין צורת תכונת"ם, והסוד: הוא עשך ויכוננך (דברים לב, ו). ואזורי שהודענך זה בשם הנקרא י"י צבאות, הסתכל בשאר עניניו

וסודותיו וסתריו שכבר רמזנו אותם בשער זה, תמצא כמה מפתחות וכמה עניינים פנימיים עליונים שאין ראוי לאומרו בפירוש אלא ברמז, וכבוד אלהים הסתר דב"ר' (משלי כה, ב) ואומר: סוד יי' ליראיו ובריתו להודיעם (תהלים כה, יד):

ואזר שהודענוך כללים אלו במידת יי' צבאות, ראוי לנו לבאר עכשיו סוד הזתימה על דרך הקדושה, בסוד 'קדוש קדוש קדוש' יי' צבאות מלא כל הארץ כבודו. הנה אמר הנביא עליו השלום: ואראה את אדני יושב על כסא רם ונשא (ישעיהו ו, א), הנה באמת כי השם הנקרא אדני, שהוא סוד הספירה האזורנה, הוא יושב על כסא וארבע זוויות הקודש נשאות אותו. שרפים עומדים ממעל לו, כלומר לשם אדני, שהם שני שרפים בעלי שש כנפים המשמשים ליי' צבאות שהוא סוד ג' ספירות תחתונות של ו' של שם יהו"ה, כמו שכבר כתבנו למעלה, ומכוז ו' יבא להם שש כנפים. וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש: קדוש ראשון הוא סוד המשכת אצילות הקודש מן הכתר עליון עד ספירת גדולה; קדוש שני, סוד המשכת אצילות הקודש מן הזכמה עד ספירת גבורה; קדוש שלישי הוא המשכת אצילות הקודש מן הבינה ועד ספירת תפארת. הרי כך שש ספירות אמורות, שלוש כנגד שלוש, שלוש משפיעות הקדושה על שלוש. מה כתיב בתריה? יהו"ה צבאות, הרי שלוש ספירות שלמטה מהם אמורות, שהם נצ"ו והו"ד יסו"ד; יבא להן השפע מאת גדולה גבורה תפארת, מאת כתר זכמה בינה. הרי תשע ספירות נאמרות. ובמה הן מריקות ברכותיהן ומשפיעות כוונותיהן? בספירה העשירית, הנקראת אדני, הנקרא ארץ. וזהו סוד שאמר בסוף הפסוק מלא כל הארץ כבודו (ישעיהו ו, ד). הנה הודענוך בסוד זה הפסוק בענין הקדושה התאזדות עשרת הספירות ודרך אצילות השפע משלוש עליונות שהן כתר זכמה בינה, לשלוש אמצעיות שהן גדולה גבורה תפארת, לשלוש תחתונות שהן נצ"ו והו"ד יסו"ד. והנה כל שפע אלו תשע ספירות מריק בספירה עשירית שהיא אדני ונקראת ארץ, וזהו שאמר 'מלא כל הארץ כבודו'. ודע והאמן כי העונה קדושה ומכוון בדרך זה בייחוד ה' ספירות, זולקו לזוים ואמרי פיו לרצון והוא בן העולם הבא. וענין שנתייחודה הקדושה בפסוק זה כסדר זה, זהו פירושו: קדוש, כתר, קדוש שני, זכמה, קדוש שלישי, בינה. מה כתיב בתריה? צבאות. וסוד צבאות כולל נצ"ו והו"ד יסו"ד. מה כתיב בתריה? מלא כל הארץ כבודו, שהוא סוד הספירה העשירית הנקראת אדני, שהיא ארץ הזוים, שהיא אור הזוים. וכן הוא אומר: אתהלך לפני ה' בארצות הזוים (תהלים קטז, ז). ופסוק אזור אומר: להתהלך לפני אלהים באור הזוים (שם נו, יד). ופירוש שני הפסוקים הללו:

והארץ האירה מכבודו. וכן הוא אומר קדוש קדוש קדוש יהו"ה צבאות מלא כל הארץ כבודו. וכמדומה לנו כי די שרמזנו כך עכשיו בענין זה, והשם ברומיו יורנו דרך האמת אמן:

השער החמישי – הספירה העשירית:

שמועה תפלת יהוה ושועתי האזינה אל דמעותי אל תזרש כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי (תהלים לט, יג):

השם הזמני משימות הקודש על דרך המעלות הוא השם הנקרא יהוה יתברך. דע והאמן כי שם יהוה הוא העמוד שכל הספירות עליונות ותחתונות נתאזזות בו, מתאזזות בו מלמטה למעלה ובו הם נשפעות מלמעלה למטה. וזהו השם העומד כדמיון גוף האילן וכל שאר שמות הקודש הם כדמיון ענפי האילן, וכולם מתאחדים בו למעלה ולמטה ולשאר כל הצדדים, והוא המייחד כל הספירות באותיותיו. וכן כל הנבראים כולם קיימים, וכל המרכבה שבעולם, עליונות ותחתונות, בו נסמכות ואלי צופות, וכל סדרי עולם ויסודותיו ובנייניו עליו תלויים. ואין דבר בכל העולמות כולם שאינו תלוי ומשוכלל בשם יהוה יתברך. וקודם שזכנס בביאורו, יש לנו להודיעך עיקר שבו תמצא נזות ומרגוע לכמה עניינים:

דע כי השם הנכבד והנורא הזה שהוא יהוה יתברך, תמצאהו בתורה בכמה עניינים ובכמה שימושים. דע כי לפעמים תמצאהו בפני עצמו ברוב התורה, כאמרו וידבר יהוה, ויאמר יהוה, ושאר כמה עניינים כאלו. ולפעמים תמצאהו שמתווכר לו שם אחר משימות הקודש, כאמרו אזור מעשה בראשית; אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים (בראשית ב, ד). ולא תמצא בכל מעשה בראשית כי אם שם אלהים לבד, וכשהתזויל לדבר בשלימות הבריאה, בפרשת 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם', התזויל להזכיר יהוה אלהים. וצריכים אנו להודיעך טעם זה. דע כי בהיות יהוה יתברך משוכלל ומעוטב ומלא כל המידות ובו מתאזזות כל הספירות, ובו נשלמים ונזמרים כל הדברים וכל הנבראים, כמו שהודענוך, לא הוצרך להזכירו במעשה בראשית לפי שעדיין לא היה העולם ובראו בשלימות ובגמר מעשה, ולא היה העולם על מלאו אלא כל הדברים היו נעשים ובאים. וכשנזמרה בריאת העולם, נשתכללו כל הדברים ונזמרו כל הדברים בשלימות ובתיקון שלם, אוי הזכיר יהוה אלהים שהם שני השמות מתאזזים זה עם זה. כי אלהים פעמים הרבה מתלבש בשם אדני, ואז נקרא אדני אלהים כמו שהודענוך. ובהתאזז יהוה אדני, שהוא סוד יהוה אלהים, אוי כל הדברים בשלימות גמורה. ואף על פי שיש אלהים שהוא סוד מידת הגבורה והדין, כמו שאמרנו וכמו שאמרו ז"ל: התזויל לבנות עולמו במידת הדין, שנאמר בראשית ברא אלהים (בראשית א, א) ראה שאינו מתקיים עמוד ושיתף עמו מידת רזומים, שנאמר ביום עשות יהוה אלהים ארץ ושמים (שם ב, ד) ואמת הדבר ויציב ונכון, אבל בוא וראה עניינים גדולים ונפלאים. הנה אמר הכתוב: שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (ישעיהו מ, כו), בוודאי הדבר הנקרא 'מי' ברא 'אלה', שהוא סוד יום אזור שהוא סוד הבינה, ומבנו עד יום השבת עשרת ימים עשה עשה שמים וארץ וכל שאר הנבראים. ובאמת כי מילת 'מי' למעלה ומילת 'ים' למטה, ומילת 'מי' בראה, היא תזולת התלבשות שם אלהים בסוד השם הנקרא יהוה, כי היא נכתבת במילת יהוה ונקראת בניקוד אלהים בסוד יהוה, ושתייהן סוד 'מי', וסודם: כ"ל הנזולים הולכים אל הים (קהלת א, ז). ומן המידה הזאת הנקראת 'מי', והיא סוד התלבשות אלהים בשם יהוה, ממנה ירשה מידת הגבורה

הדין והפזוז, ונקראת מידת הגבורה אלהים ממש. ובשתי אלו המידות ירשה המידה הנקראת אדני שם אלהים, ונתלכשה מלבושיה, ואז נברא העולם בסוד יהוה אדני. ואם תבין עיקר זה תמצא שם יהוה אלהים שניהם בסוד יהוה:

בצורת אותיותיו, יהוה, בצורת נקודות, אלהים. נמצא שם זה מעיד סוד יהוה אלהים, שם מלא. והסוד יהוה הוא האלהים (מלכים, יוז, לט) באמת:

יהוה בצורת האותיות, הוא האלהים בצורת הנקוד. ולפי שבאמר בפסוק יהוה הוא האלהים שתי פעמים, כנגד צדק עליון וצדק תחתון. והסוד:

וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. אין עוד (דברים ד, לט). בשמים ממעל זה צדק עליון, ועל הארץ מתחת זה צדק תחתון. ואם כן הכול רמוז בסוד יהוה אדני. נמצאת למד כי מידת אדני בבריאת עולם לבשה מידת מ"י, שהוא סוד הבינה, שהיא יהוה בכתיבה ובנקוד, ונברא העולם. והנה מידת הצדק העליון הנקרא בינה, ומידת הגבורה ושאר הספירות השפיעו כחותם בשם אדני, ונתלכשה משם אלהים וברא את העולם, הדא הוא דכתיב: בראשית ברא אלהים. ולפי ששם אלהים הוא זוסר ולפעמים מלא, הוצרך להזכירו בבריאת העולם, בעוד שלא היה העולם במלואו ולא נגמרה כל צורת בריותיו, אבל כשנגמרה בריאת העולם נזכר שם יהוה אלהים. אלהים בעוד שלא נגמרו כל הצורות, יהוה, נגמר כל הצורות. לפי שהשם הנקרא אלהים איננו מלא ושם יהוה, והסוד: או מי ישום אלם... הלא אנכי יהוה (שמות ד, יא), הוא סוד אלהים; כשתסיר משם אלהים שתי אותיות של שם יהוה שהם י"ה נשאר אלם בסוד אלהים, אלם י"ה. ולפיכך נברא העולם בשם אלהים, וכשנשתכללו כל הדברים וכל היצורים כולם והיה העולם במלואו, הוצרך להזכיר יהוה אלהים. וזהו שאמרו ז"ל: הזכיר שם מלא על עולם מלא ולפיכך כשנגמרו מעשה בראשית התזיל להזכיר יהוה אלהים על מלואו של עולם:

ודע והאמן כי סוד הייזוד כולו הוא סוד יהוה אלהים, וסימן: שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד (דברים ו, ד). ולפיכך יש לך להבין בכל מקום שתמצא בתורה יהוה אלהים שהוא שם מלא, וכל הדברים הנמצאים באותה פרשה שמוזכר בה יהוה אלהים הם נעשים בכל המידות הנגמרות במידת הדין ובמידת הרזומים, כמו שתמצא בבריאת אדם הראשון ובדינו ובגירושיו ובכל אותן הענינים. ותמצא שבאו כולן במידת הדין ובמידת הרזומים, והכול בשלימות גמורה ברזומים ודין, הכול כפי הראוי בדין אמת. ולפי עיקר זה אמרה תורה: הצור תמים פעלו (שם לב, ד) ופירוש הפסוק כך הוא: הצור הגזר הדין, בזוזה אינו עושה, באכזריות אינו גזר את הדין, אלא תמים פעלו, אלא הדין שגזר, קודם לכן נתייעץ בשתי המידות זוסר ודין. וזהו 'תמים פעלו', כי לשון תמים הוא סוד שני דברים והוא כאילו אמר תאומים, אלא כי בלשון כבוד אמר על שני דברים של מעלה לשון תמים, ולבטח לשון תאומים. וכן הוא אומר:

והיו תואמים מלמטה ויזדו יהיו תמים על ראשו (שמות כו, כד); למטה – תואמים, למעלה, תמים, לפי שלמטה הם נראים כשני דברים, דבר והפכו, כמסייע ומקטרג; אבל למעלה הכול כוונה אוזת, בין המסייע בין המקטרג שניהם כוונה אוזת יש להם, ואין שם שנייה או אהבה, ואין שם משוא פנים, אלא משפט אמת. ולפיכך אמר 'תמים פעלו', בדין וברזומים נתייען וגזר הדין, וזהו סוד משפט אמת. ומה שאמר 'כי כל דרכיו משפט', פירושו 'הכל', לעין כל רואה, כאומרו כי כל דרכיו משפט. וכבר ידעת כי המשפט הוא כלול בדין וברזומים, כי המשפט כנגד יעקב שהוא הקו האמצעי שהוא המתיים בין שני אהלים שהם אברהם ויצחק. אברהם כנגד הווסד, יצחק כנגד הדין, יעקב מכריע ביניהם, 'איש ת"ם יושב אהלים'. והמשפט הוא כנגד יעקב, שואב מן הווסד מצד אברהם ומן הדין מצד יצחק, וכן הוא אומר: משפט וצדקה ביעקב אתה עשית (תהלים צט, ד). והנביא אומר: יסרני יהו"ה אך במשפט אל באפך פן תמעיטני (ירמיהו י, כד). ופירושו הפסוק 'יסרני יהו"ה אך במשפט', מה שאמר 'אך' וזלך, כלומר בוזי מידת המשפט שהוא הווסד, כי המשפט וזיוו דין וזיוו ווסד. ולפיכך אמר 'אך במשפט', ואמר אוזר כך 'אל באפך פן תמעיטני'. וגילה הסוד למעט וזי המשפט מצד האף ולפיכך המשפט תלוי ביעקב שהוא אב ה"ב שבטנים, ידע צער גדול בנים, כשיגזור עליהם הקב"ה שיבקע עליהם רהמים וצדקה. והסוד: ויגבה יהו"ה צבאות במשפט (ישעיהו ה). מה כתיב בתריה? והאל הקדוש נקדש בצדקה. רוצה לומר כשיגבה המשפט מנוו הדין ופונה למידת אל, שהוא סוד שנאמר 'והאל הקדוש נקדש בצדקה', כלומר כשיגבה יהו"ה צבאות במשפט באה מידת אל, שהיא למעלה, ועשתה צדקה ועוברת המשפט וזהו סוד שאמרו המשפט כלול בוסד ודין, ואומר 'משפט וצדקה ביעקב אתה עשית'. והסוד הגדול: צדק ומשפט מכון כסאך (תהלים פט, טו), כי צדק פעמים שהוא דין לפי קבלתו בשפע, כאשר פירשנו, כי צדק, דין גדול במוזק; אבל בהשתתף עמו 'משפט', אזי הכיסא מתכוון ברזומים. ואם יגבה במשפט ויגיע קדם (איכה ה, כא), ומלשון אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם (מיכה ז, כ):

ואם כן התבונן בכל מקום שתמצא בתורה יהו"ה אלהים, והבן כי מידת הרזומים מתלבשת עם מידת הדין וכל אוזת מן המידות פועלת בשלימות, הן לדין הן לרזומים. והתבונן עיקר זה ושומר עיקר זה תמיד, והסוד תקיעת שופר: פשוטה, יהו"ה, תרועת שופר, אלהים. תקיעת תרועה, רזומים ודין. וסימן:

עלה אלהים בתרועה יהו"ה בקול שופר (תהלים מז, ו). ואמר: ותקעתם תרועה ונסעו (במדבר י, ה). ובהקדיל את הקהל תתקעו ולא תריעו. נמצאת למד כי סוד יהו"ה אלהים הוא סוד שלימות הספירות במידת הרזומים והדין, ונקראת שם מלא על עולם מלא ולפעמים תמצא שם יהו"ה מתאוזר עם אדנ"י בשני פנים. פעמים מקדים יהו"ה ואוזר כך אדנ"י, כמו שאמר הכתוב: יהו"ה אדנ"י זילי וישם רגלי כאילות (זבזקוק ג), ואומר: האל לנו אל למושעות וליהו"ה אדנ"י לבנות תוצאות (תהלים סז, כא). ואומר: כי אליך יהו"ה אדנ"י עיני בכ"ה זוסיתי (שם קמא, ז). ויש לך לדעת כי כשמוזכר שני שמות הללו כאוזר, נשתנה יהו"ה בקריאת ניקודו ונקרא בניקוד אלהים, ואף על פי שהוא כתוב יהו"ה נקרא בניקוד אלהים, וזהו רמז למידת בינה שהיא מתאוזרת עם מידת מלכות הנקראת אדנ"י,

ועל ידי מי מתאזזת? על ידי יהו"ה יתברך. ודע והבן כי בהזכיר יהו"ה אדנ"י בסדר זה, השפע יורד על הספירות כולן מראש ועד סוף מלמעלה למטה, עד שמגיע שפע הברכה והאצילות לשם אדנ"י, ואז כל העולם כולו מתברך ברכה שלמה. וכשמוזכר אדנ"י בראשונה ואזכורו יהו"ה, כאמרו: ויאמר אברהם אדנ"י יהו"ה מה תתן לי (בראשית טו, ב); אדנ"י יהו"ה אתה הזילות (דברים ג, כג), אדנ"י יהו"ה אל תשזות עמך (שם ס, כ) וכיוצא בזה, דע והאמן כי הוא סוד עלייה ממטה למעלה. ובהיות השם הנזכר בסדר אדנ"י יהו"ה, זהו סוד התעלות הספירות והתאזזות זו בזו עד עלות הכוונה למקום הזפין, כמי שרועה להתאזז ולהידבק במקום האור העליון, כי תשוקת שם אדנ"י היא להתעלות ולהתאזז בספירת בינה הנקראת יהו"ה בניקוד אלהים. ובהיות כתוב יהו"ה אדנ"י, הוא סוד שפע בינה היורד על הצינורות ומגיע לשם אדנ"י, ואז כל העולם מתברך. והנה הודענו כי יהו"ה אדנ"י בכל מקום שאתה מוצאם הם צדק עליון וצדק תחתון, שכינה עלאה ושכינה תתאה. וכשאלו שתי הספירות מתאזזות אזי כל העולם כולו במילוי ובברכה, וזהו סוד יהו"ה אדנ"י ושמו אדנ"י:

ולפעמים תמצא שם יהו"ה מתאזז עם אל, כאמרו: אל יהו"ה ויאר לנו (תהלים קיז). והכוונה בו כשהוא מזכיר אל יהו"ה, כל העולם נידון בזוסד עליון וברזומים גדולים ואין שם דין כלל, ולא מערער ולא משיטין ולא מורא קטיגוריא, אלא הכול בזוסד וברזומים. ואז כל מאורי הספירות כולן בשלימות גדולה, ושמים בטהרה והארץ בשממת אורה. כי אל הוא סוד זוסד עליון, וממנו נשפע הזוסד לאברהם, והסוד הוא שאמר באברהם: ויקרא שם בשם יהו"ה אל עולם (בראשית כב, לג), כי אז קנה לזולתו מידת הזוסד והזוויק בה. ולפיכך אנו אומרים בברכת מגן אברהם אל עליון גומל זוסדים טובים, ואומר: ברוך אברהם לא"ל עליון (שם יד, כ). וכששם יהו"ה מתאזז עם אל ואומר אל יהו"ה, נמצא שם יהו"ה מתערבת בזוסד וברזומים ואין שם דין כלל; וגם יהו"ה הוא שם רזומים, ואף על פי שיש בו קצת דין מכל מקום כולו כלול ברזומים וכששם יהו"ה מתאזז עם אלהים, באמרו יהו"ה אלהים, נמצא שם יהו"ה יושב לדין ודן את בריותיו במידת הרזומים והדין, בסוד יהו"ה אלהים, איש איש כפי הראוי. אבל בהתזכר הזוסד והרזומים בסוד אל יהו"ה, אזי כל הספירות בשממה בשלימות וכולן מקבלות זוסד ורזומים מלמעלה, וזהו שאמר: אל יהו"ה ויאר לנו (תהלים קיז, כ). ותמצא בי"ג מידות של רזומים שהזכיר אלו שני השמות לבד, והם יהו"ה יהו"ה אל רזום וזנון, ולפי שאלו שני שמות הם כוללים זוסד ורזומים הם נזכרים באלו י"ג מידות של רזומים, התבונן זה מאוד. וכבר אמרו ו"ל: ברית כרותה לי"ג מידות של רזומים שאינן זוזרות ריקם אם כן התבונן כי אל יהו"ה הם כוללים הזוסד והרזומים. ועוד התבונן כי שם אל הוא כנגד אברהם שהוא סוד מידת הזוסד, ושם יהו"ה הוא כנגד יעקב שהוא סוד הרזומים נמצא השם שהוא כנגד יצחק, שהוא אלהים והוא הפזוד, אינו מצינו בזמן שמוזכר בתורה אל יהו"ה. ולפיכך התבונן בכל מקום שתמצא בתורה אלו שני השמות שהם א"ל יהו"ה, שהם סוד הזוסד והרזומים:

ולפעמים תמצא בתורה שם יהו"ה מתזכר עם אל ועם אלהים, בסוד א"ל אלהים יהו"ה, כמו שכתוב מזמור לאסף אל אלהים יהו"ה דבר ויקרא ארץ ממזרוז שמיש עד מבואו (שם

ג, א), וכמו שכתוב בעניין בני ראובן וגד וזו צי שבט מנשה: 'אל אלהים יהוה' הוא יודע' (יהושע כב, כב). ודע כי בהתחבר שלושה שמות הללו אזי בית דין של שלושה יושב על הכיסא ודין את העולם כפי הראוי, הן לטוב הן לעונש, אם לזייתם אם למוות. כי אל הוא סוד הזוסד לראוי; אלהים הוא סוד הגמול והעונש לראוי יהוה הוא סוד משפט אמת לראוי. אם כן נמצאו שלושת שמות הללו כוללות כל המשפט והרזומים והדין. והעד הגדול, שהרי כשעשו בני ראובן ובני גד וזו צי שבט מנשה המזבז בעבר הירדן ורצו כל ישראל לעלות עליהם למלחמה, וקודם שילחמו עליהם שלחו להם אוזיהם את פנזוס בן אלעזר ונשיא ישראל לדבר אתם על עסקי המזבז שבנו, והם השיבו להם תשובה בעניין זה ואמרו אל אלהים יהוה:

ולפעמים תמצא שם יהוה מזוהר עם שם צבאות, ואומר יהוה צבאות. וזה לא תמצאהו בתורה אלא בנביאים וכתובים, כאמרו בנביאים 'כה אמר יהוה צבאות, ובכתובים:

יהוה צבאות עמנו משיגב לנו אלהי יעקב סלה (תהלים מו, יב). ודע כי כשהשם מתלבש עם השם הנקרא צבאות, אזי הוא גומר משפט בית דין של מעלה לטוב ולרע בנבראים. וכפי שיצא הדין בשלושת שמות, שהם אל אלהים יהוה, כך הוא גומר משפט בהתלבשו ביהוה צבאות, והסוד: ויגבה יהוה צבאות במשפט (ישעיהו ה, טז). והנני רומז לך סוד גדול בפסוק זה. דע כי בהיות בית דין של מעלה גזור משפט על הנבראים, אזי יהוה צבאות גומר הדין על ידי אדני, והסוד: שופטים ושופרים תתן לך בכל שערך ושפטו את העם משפט צדק (דברים טז, יז), ואומר: ובכלת הזויות ילכו האופנים אצלם (יוזקאל א, יט). וסוד הזויות אלו הם סוד שופטים, וסוד אופנים אלו הם סוד שופרים, והדין נגמר על ידי צדק שהוא אדני. וכשהשם יתברך גזור הדין על ישראל, והשם הנקרא יהוה צבאות רואה שאין ישראל יכולין לסבול אותו עונש דין, אזי מתעלה שם יהוה צבאות להפיק רצון ורזומים מלמעלה להקל צרות ישראל, ומניח הדין למידת אל שהוא מידת הזוסד, ועושה צדקה עם ישראל וממעט הצרה והעונש. ואף על פי שאין ישראל ראויין, עושה זה מצד הצדקה. וזה שכתוב ויגבה יהוה צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה. ולפיכך הנביאים היו מוכיזים את ישראל בשם יהוה צבאות, כעניין עדים והתראה לטוב ולרע. וכשגמר הדין על ישראל, אלמלא שגבה יהוה צבאות באותו גזר דין ומסר אותו ביד אל שהוא מידת הזוסד העליון, לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט. זה שאמר הכתוב: והאל הקדוש נקדש בצדקה, וזהו שנאמר: לך יי הצדקה ולנו בושות הפנים (דניאל ט, ז). ואם כן התבונן בתורה בכל מקום שתמצא כתוב יהוה צבאות:

ולפעמים תמצא שלושת שמות הללו בפסוק בפירושי, כמו אל אלהים יהוה הוא יודע וישראל הוא ידע אם במרד ואם במעל ביי אל תושיענו היום הזה לבנות לנו מזבז לשוב מאזורי יהוה. ודע כי הוצרכו שבט ראובן ושבט גד וזו צי שבט מנשה להזכיר אלו שלושת השמות כאזוד, אל אלהים יהוה, לעניין מוכרוז. הזכירו שם אל שהוא שם הזוסד, והזכירו שם אלהים שהוא שם הדין והעונש, והזכירו שם יהוה שהוא דין האמת, מכריע בין אל ובין אלהים. וכך אמרו: אם עשינו מזבז זה לשם יהוה לזכרון לבד ולא לעולה

ולא לזבז, השם יתברך ישפיע עלינו ברכותיו וטובותיו וזוסדיו במידת אל, שהוא העד היודע כוונתנו במזבז הזה; ואם עשינו המזבז הזה מצד רשע, למרוד ולמעול בי"י ובבית משכנו ולהיות מזבז זה לנו לעולה ולזבז, אלהים שהוא העד והדין ובעל דין יפרע ממנו ויענישנו על העבירה הגדולה הזאת; ויש יהו"ה, שהוא הקו האמצעי המכריע, הוא יכריע הדין לפי הכוונה שעשינו מזבז זה, אם לגמול טוב, אם לעונש. ולפיכך הוצרכו להזכיר שלושת שמות הללו שהם אל אלהים יהו"ה, שהם סוד הגדולה והגבורה והתפארת. וכן בבריאת העולם, הזכיר אסף במזמור: אל אלהים יהו"ה דבר ויקרא ארץ (תהלים ג, א), להיות יהו"ה יתברך מתלבש בבריאת עולם ג' מיני מלבושים: מלבוש הרומים הגדולים, מלבוש הדין הגמור, ומלבוש האמצעי ברומים ודין. והכול בסוד בריאת הגברים, כי יש מהן גברים ברומים, ומהן בדין גמור, ומהן בדין וברומים. ולפי הזכמה והזוסד והרומים והדין ביצירה, כך הוא הדרך בענין ההגהגו לברואי עולם פעמים מתנהג עמהם ברומים גמורים, ופעמים בדין גמור, ופעמים בדין ורומים. והתבונן סוד שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, של צדיקים ורשעים ובינונים, שהם כנגד אל אלהים יהו"ה. ולפיכך התבונן בכל מקום שתמצא בתורה השם המיווזד יתברך שהוא יהו"ה, כשתמצאו מזוהר עם אל או עם אלהים או שלושתם כאוחד, התבונן לסדר הדברים על סדר היושר והנכוונה. שכתוב:

יהו"ה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעת (תהלים פ, ז), ואומר: יהו"ה אלהים צבאות שבעה תפילתי האנינה אלהי יעקב סלה (שם פד, ט). והכוונה בזה כי מידת הזוסד והרומים ומידת הדין והפוזד מתלבשים כל אזות ואזות במקומה: יהו"ה במידת הנצח, אלהים במידת ההו"ד, צבאות לזה ולזה. וארבע מידות אלו מלבישות ד' מלבושים לאל ז"י, כי צבאות שלשה שמות הוא כולל: נצ"ו והו"ד יסו"ד. וכשאמר הכתוב 'יהו"ה אלהים צבאות' נכללו בו זמני ספירות. יהו"ה אלהים, ב' ספירות, צבאות, ג' ספירות, נצ"ו והו"ד יסו"ד. ומכולן מתלבש אדני בגד"י יש"ע או בגד"י נק"ם, כפי הדין הראוי. ואתה בני פקוז ענין והתבונן בכל מקום שתמצא בתורה שני שמות או שלושה ממוברים זה אצל זה לאיזה כוונה הם מתזוברים, ואז תבין דרכי י"י דרכי התורה ועמקי סודותיה ותהיה רצוי ומקובל לפני י"י יתברך. ובדרך זה, כשתהיה מתפלל ותתזון לפני י"י ותזכיר פסוק מן התורה בתפילתך, או מילה אזות מהתפילות שהיא רומות דברים עליונים, יש לך להבין דרך הפסוק או המילה שאתה מזכיר ולהתבונן בהם ולדעת לפני מי אתה עומד ולמי אתה מתזון, ובאיזה ספירה אתה מתכוון ובאיזה שם אתה קורא, ואז תהיה רצוי ומקובל לפני י"י יתברך ותמצא זון ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

ואזור שהודענך אלו העיקרים, יש לנו למסור בידיך כלל גדול והוא זה: דע כי השם המיווזד הנקרא יהוה יתברך הוא השורש והעיקר לכל שמותיו יתברך וכל השמות כולן בו נאזוזין, וכל הספירות העליונות כולן סדורות בו, וכל מעלות העולם למיניהם וכל המרכבות עליונות ותחתונות כולן נשואות בו, והאותיות והנקודות גם הם בשם זה תלוין, וכל היצור והדיבור, הכל עומד בו יתברך ויתברך לעדי עד ולנצח נצחים. ואל יעלה בדעתך כי אלו הדברים שאמרנו לך עתה בעיקר ואין לאדם רשות להרהר בה כי אם

להאמין לבד, אף על פי שלא יבין ולא ישיג עניינה ועצם אמיתתה. וסוד אות י' של שם היא הנקראת פליאות זכמה, ועליה נאמר: במופלא ממך אל תדרוש במכוסה ממך אל תזקור. וגם היא נקראת תעלומות זכמה ועליה נאמר:

והזכמה מאין תמצא (איוב כז, יב), כי שמה ממש נקראת זכמה, ועליה נאמר: ונעלמה מעיני כל זוי (שם), ומתעלומה זו נברא העולם. ואות יו"ד זו נקרא רצון באין גבול, וגם היא נקראת מוזשבה, ועליה נאמר הכתוב: מאד עמקו מוזשבותיך (תהלים צב, ו), ועמוק עמוק מי ימצאו (קהלת ז, כד). ודע והבין כי סוד יו"ד של שם המיוזד רומזת על ספירה שנייה הנקראת זכמה, אבל בעניין הכתר אינו מורה זולתי בקוצו של יו"ד, שהוא מורה על הכתר בסוד הנקרא אין סוף אות שנייה של שם והיא סוד ה', היא סוד הבניה הכלולה בלשון ובפה יבניה נאוזים כל הזוים וממנה מושכות כל הספירות שלמטה ממנה זוים, כמו שגם היא מושכת משל מעלה ממנה. וכל העניינים שלה, מה שאפשר לנו לגלות, נבאר אותם בעזרת השם בספירת בניה, בסוד י"ה, ביאור מספיק. סוד אות שלישית של שם הוא סוד ו', והיא כוללת ו' ספירות במספר ו', ג' ספירות מוזצי ו' למעלה, וג' מוזצי ו' ולמטה. ג' ספירות מוזצי ו' ולמעלה הם הגדולה והגבורה והתפארת, וג' ספירות מוזצי ו' ולמטה הם צ"ז והו"ד יסוד. וכל אלו ו' ספירות כלולות באות וא". והנה אות ו' של שם היא עומדת במקום כל השם. ועוד תראה עמוקות ונפלאות באלו האותיות של שם בעזרת השם ויראו עיניך וישמוז לבך. סוד אות רביעית של שם הוא סוד ה', והיא סוד הספירה האזורנה הנקראת מלכות, שהיא סוד ייזוד י"י יתברך ובה תיבנה ותכונן אמונת ייזוד הבורא. ומסוד ה' ולמטה היא הפירוד, והסוד: וזה יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים (בראשית ב, י), והם סוד ארבע מוזנות שכינה. ואם כן נמצא שם יהו"ה יתברך כולל עשר הספירות בסדר נכון:

סוד שם יהוה יתברך על דרך כלל שמות הקודש:

כתר

חכמה	בינה
גדולה	גבורה

ת"ת

נצה	הוד
-----	-----

יסוד

מלכות

דע כי כל שמותיו יתברך כולם נשואים וכלולים על השם המיוחד שהוא שם יהוה יתברך; מהם כדמיון שורשים, ומהן כדמיון ענפים, ומהן למעלה בראש זוף האילן, והשם המיוחד יתברך עומד באמצע ונקרא קו האמצעי, והשאר השמות כלולים בו מזה ומזה כדמיון ראש האילן ושורשיו וענפיו. כיצד? אות ראשונה של שם יהוה יתברך שהיא רומזת שני שמות, קוצו של יו"ד הפונה למעלה רומז אל האור הגדול הקדמון עומק ההוי"ה הקדמונית בעצם אמיתתו, ונקרא אהי"ה, שהוא הנקרא אין גבול. ונקרא שני לפי רוב התעלומות מכל הנמצאים עליונים ותחתונים, שאין מי שיוכל להבין בו דבר. ואם שאל השואל עליו: מה הוא? תשובתו הוא, טיז. כלומר, טיז מי שיוכל להבין בו דבר, ועל זה נאמר: מקצה השמים ועד קצהו אתה דורש, אבל איך דורש מה למטה וזהו סוד קוצו של יו"ד, הקוץ העליון, שהוא רמז לכתר עליון הנקרא שני הנשלל מכל ההשגות, אין מי שיוכל לדעת בו דבר זולתי אמונת מציאותו. ומציאותו איננו מושג לזולתו, ולפיכך נקרא אהי"ה בלשון מציאות – ואותו המציאות הוא לבדו יודע אותו. ולפיכך אמר לשון אהי"ה עם אל"ף, נרמז בקוצו של יו"ד ואין לו אות מסוימת בפני עצמו, לפי שאין מי שיוכל לשער אותו ולא לדמותו ולא לציירו אפילו בצורת הוראת אות ידועה. ולפי שנקרא אהי"ה בעומק ראשית ההוי"ה, והוא הרזומים הגדולים הכופה כל בעלי דינן קשים, נקרא אל ועליו נאמר: ואל מי תדמיון אל (ישעיהו מ, יט). כלומר, אפילו בצורת האותיות המורות על עצם ההוי"ה, אין לו דמיון אות ידועה להורות עליו, זולתי מצד אות הבינה שהיא מורה ומעידה עליו. וזהו ואל מי תדמיון אל, בכוז הבינה הנקראת מי יכולין אנו לדמות מציאותו, לא דבר אחר. ודע כי זהו סוד קוצו של יו"ד של שם המיוחד, שהוא רמז למציאות עליון מאין גבול ושיעור. ומסוד קוצו של י" יצאה אות י' שהיא נקראת זכמה"ה, רצו"ן באין גבול, וזהו סוד והזכמה מאין תמצא (איוב כז, יב). וסוד הזכמה היא ספירה שנייה, וי"ן הוא סוד ספירה ראשונה. ושתי אלו הספירות כלולות בסוד י' בקוצו ובצורתו.

נמצאת למד כי אות י' של שם המיוווד כוללת שני שמות משמות הקודש, והם שתי ספירות העליונות הנקרא אהי"ה יהי אהי"ה, סוד קוצו של י', י"ה, צורת האות:

סיד אות שנייה מאותיות השם שהיא ה', היא רמז לבניה אשר היא סוד קשר ט' ספירות וקשר י' הספירות: היא קושרת ג' ספירות עליונות, שהם כתר וזכמ"ה בינה, עם גדולה גבורה תפארת נצח הוד יסוד, וגם העשירית שהיא מלכות בהיותה נקשרת עם יסוד. נמצאת בינה קושרת ו' ספירות, שהן שבע עם ספירת מלכות, עם ג' ספירות עליונות. וזו היא אות ה', שזו היא אות שנייה של שם יהו"ה יתברך, שהיא סוד הבינה. ושמה המיוווד לה בתורה הוא יהו"ה שצורת האותיות הן אותיות יהו"ה וניקוד אותיות הוא ניקוד אלהים, כי מידת הגבורה הנקרא אלהים היא מושכת מן הבינה. ולפיכך בכל מקום שאתה מוצא בתורה יהו"ה אדני כגון: יהו"ה אדני וילי (וזבוק ג', ט), או אדני יהו"ה כגון: ויאמר אברהם אדני יהו"ה מה נתן לי (בראשית טו, ב) – יהו"ה העומד בפסוקים אלו וכיצא בהם הוא סוד הבינה, שהיא רזומים ודין וממנה ימשכו כוונות הדין. לפיכך נקראת שמה יהו"ה, שהרי זה השם צורת אותיות רזומים וצורת ניקודו דין. לפיכך דע כי התזולת הדין בספירות הוא סוד בינה מהמשיכת הזכמה, ומן הבינה שואבת כוון הדין הגבורה. נמצאת למד כי סוד אות שנייה של שם, שהוא סוד אות ה', הוא סוד בינה והוא סוד השם הנכתב יהו"ה באותיות ונקרא אלהים בניקודו, בסוד יהו"ה שהוא סוד יהושה אלהים. ולפעמים נקראת הבינה בשם יה, לפי שעתי אותיות יה הם סוד שלוש ספירות עליונות: קוצו של י', סוד אהי"ה, י, ממש זכמ"ה הנקראת יה על סוד אות היו"ד הראשונה של שם, ה' של שם יה הוא סוד הבינה שנקראת יה על סוד הה"א. הרי לך מפורש כי שתי אותיות ראשונות של שם, שהם סוד יה, כוללות ג' שמות משמות הקודש ואלו הם: אהי"ה, י"ה, יהו"ה. ועתה התבונן הדבר והתכוון בכל אות ואות מאותיות השם שתדע לכוון ולמיווד כל שמותיו יתברך בסוד השם הנכבד והנורא יהו"ה יתברך:

סוד אות שלישית מאותיות השם היא רמז לו' ספירות למטה מן הג' ספירות העליונות, והיא אות ו'. והיא סוד קשר כל הספירות העליונות והתחתונות, והיא עולה עד הכתר ויורדת עד המלכות ומתיימרת כל הספירות, וכולן מתאחדות בה, מזה למעלה והן למטה, מזה לימין ומזה לשמאל, והיא הנקראת קו האמצעי. וסוד האות הזה שהיא אות שלישית של שם שנקראת ו', היא כוללת ו' שמות כגד ו' ספירות שהם: אעל כגד גדולה, אלהים כגד גבורה, יהו"ה כגד תפארת, יהו"ה צבאות כגד נצח, אלהים צבאות כגד הוד, אל ז"י כגד יסוד. נמצאת למד כי סודו של ו' של שם הוא כלל שיש שמונת משמותיו של שם יתברך. ולפי שתמצא שם א"ל שהוא גם כן שם הכתר, והוא שם הגדולה, תמצא שם אזור כגד מידת גדול"ה ונקרא אלו"ה, שהיא סוד הגדולה הנקרא ימ"ן, וכן הוא אומר: אלו"ה מתימן יבא, וקדוש מזהר פארן סלד (וזבוק ג', ג). ובעזרת האל, במילת א"ל נבאר סוד אלו"ה וסוד אלהים, ותמצא נפלאות תמים דעות בסוד שלושת שמות בלשון אלהות, שהם א"ל אלהים אלו"ה. ותמצא: א"ל, סוד שם הזוס"ד; אלהים, מידת הדין, עם זיצי שם יהו"ה שהוא שם י"ה; אלו"ה, עם זיצי שם יהו"ה שהוא ו"ה. ותראה גדולות ונפלאות במזמור הללויה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עזו (תהלים קג, א), ותמצא בראש המזמור כולל

סוד א"ל אלהי"ם אלו"ה, ו'הללו' עם כוון: הללויה, וז"ל השם המיווזה; הללו אל בקדשו, סוד אל עולה לכאן ולכאן, כמו שתראה עתה; הללוהו ברקיע עוון, וז"ל השם האזורן, ו"ה יתברך. נמצא אל באמצע, י"ה מכאן, ו"ה מכאן. פעמים אל עם י"ה והוא סוד אלהים, ולפעמים אל עם ו"ה והוא סוד אלוה, ופעמים אל בפני עצמו. ושלשונותן כלולים בראש מזמור זה:

הללויה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוון. וסוד מזמור זה, שיאמר מכאן ואילך 'הללוהו', ועוד תראה נפלאות בו. נמצאת למד: אל, אלהים, אלוה, כולם מתלכשים בשם המיווזה. ולפעמים תמצא אל"ה בלי וא", כאמרו: יו"זו לשדים לא אלה (דברים לב, יז), ועוד תראה בו נפלאות בעזרת השם. נמצאת למד כי בסוד ו', שהיא אות ג' מאותיות השם, כלולים אלו השמות: אל, אלהים, אלו"ה, אל"ה, יהו"ה, יהו"ה צבאות, אלהים צבאות, אל וזי. ועכשיו התבונן בגדולת השם הקדוש שהוא יסוד ושורש לכל השמות, וכל שכן לשאר כל הלשונות, הכינויים על הכינויים, וכל שכן לשאר כל כינויי הכינויים, וכל שכן לשאר משפחות האדמה הנשואות על הלשונות:

סוד אות רביעית של שם יתברך הוא סוד אות ה' האזורנה, שהיא סוד המלכות, שהיא סוד השלטנות, שהיא סוד השכינה, שהיא סוד זוכמה אזורנה, שהיא סוד השם הנקרא אדנ"י. כי השם הזה, כמו שהודענוך, הוא סוד שלימות הייחוד. והיא אבן ישראל המושכת להם כל מיני מעדנים וטובה וגדולה והצללה וגאולה, והיא הדרה עם ישראל תמיד ואפילו בגלותם, כאמרו: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, זז). ולמעלה ממנה, לסוף שימונה ספירות, יש אבן אזורת יקרה מפנינים והיא המקפת הסובבת על שבע ספירות שלמטה ממנה. ולפיכך נקראת 'סוורת', מלשון הקפה סביב, כי תרגום סביב – סוור סוור. ולפי שהאבן הזאת, היא הספירה השמינית הנקראת בינ"ה, יושבת למעלה למעלה והיא סובבת ומקפת על הכול, נקראת סוורת. והאבן השנייה התחתונה, שהיא סוד השכינה הדרה עם ישראל תמיד, היא נקראת ד"ר, והיא דירה נאה. ולפיכך שתי אבנים הללו, עליונה ותחתונה, נקראות ד"ר וסוורת. העליונה, סוורת, לפי שהיא מקפת על ספירות; והתחתונה, ד"ר, לפי שהיא דרה עם ישראל תמיד. ועל זה היו שתי אבני האפוד אבני וחרון לבני ישראל, וזהו: ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל (שם כז, ט). שישנה משמותם על האבן האחת ואת שמות השישה הנותרים על האבן השנייה כתולדותם. שישנה משמותם הזוכים לכבוד השכינה בעולם הזה, שהיא ד"ר; והזוכים לכבוד השכינה שהיא סוד ד"ר, יזכו לכבוד האבן השנייה השלמה הנקראת סוורת, שהיא סוד העולם הבא. כתולדותם, כפי התולדות שיולידו, אם מעשים טובים אם מעשים רעים, אם טוב ואם רע, אם מעט ואם הרבה, והתולדות הם מעשי האדם. ולפי שאלו שתי המידות נקראות שתי אבנים בהשואה, גם כן הן סוד שתי ההי"ן של שם יהו"ה יתברך. האבן הנקראת סוורת, סוד ה' ראשונה של שם יהו"ה יתברך, והאבן הנקראת ד"ר היא סוד ה"א אזורנה של שם יהו"ה יתברך. ולפיכך נקראות שתי אלו המידות בשם אמוד פעמים הרבה: ה' ראשונה של שם שהיא סוד האבן הנקראת סוורת, נקראת צדק עליון ה' אזורנה של שם שהיא סוד האבן הנקראת ד"ר, נקראת צדק תחתון,

ועליהם אמרה תורה: צדק צדק תרדוף (דברים טז, כ). כלומר, הוי רודף צדק שהוא סוד שיכנה, כדי שתזכה לצדק עליון שהוא סוד זוי העולם הבא, והסוד: רודף צדקה וזסד ימצא זזים צדקה וכבוד (משלי כא, כא), יגם אלו ב' המידות נקראות אלהים. ה' ראשונה של שם, שהיא העליונה, נכתבת יהו"ה ונקראת אלהים בסוד יהו"ה. ה' אזורנה של שם נכתבת אלהים ונקראת אלהים. ועל שתייהם אמרה תורה: יהו"ה הוא האלהים, יהו"ה הוא האלהים, שתי פעמים, ראשון כנגד ה' ראשונה, ואזרון נגד ה' אזורנה. ומימן שתי אלו ההיאן: אדנ"י יהו"ה זזילי, או אדנ"י יהו"ה מה תתן לי, ובכל מקום שיזכר בתורה כגון אדנ"י יהו"ה, וכמו שכתוב אדנ"י יהו"ה במה אדע כי אירשנה. נמצאת למד כי סוד אות רביעית של שם, שהיא אות ה"א, היא הכוללת כל הספירות של מעלה הימנה. ונקראת אות ה', שהיא אזורנה של שם, בשם אדנ"י לפי שהיא אדון כל הארץ:

ואזור שהודענך כל אלו העיקרים הגדולים, התבונן ודע כי השם הגדול הנכבד והנורא, שהוא יהו"ה יתברך, הוא השם הכולל כל השמות כולן בכל שמות הקודש הנזכרים בתורה, ואין לך שם מכל שמות הקדושים שאינו כלול בשם יהו"ה יתברך. ואזור שידעת הדבר הגדול הזה, יש לך להבין כמה אתה צריך להתבונן ולהיזהר בעת שאתה מזכירו, שתדע כי בעת שאתה מזכירו אתה נושא על פך כל שמותיו הקדושים וכאילו אתה סובל על פך ועל לשונך השם יתברך וכל שמותיו הקדושים והעולם ומלואו. וכשתדע זה, תבין סוד: לא תשא את שם יהו"ה אלהיך לשוא (שמות כ, ז). כי היאך בריה שפלה ונקלה תהיה נושאת על לשונה י"י הגדול יתברך שכל צבאות מעלה ומטה נשואים בו, וכל שכן לעשותו גרון לזותך כשאתה מזכיר ה' יתברך, ראוי לו לשבחו ולרוממו, שם יהו"ה אקרא הבו גודל לאלהינו (דברים לב, ג). שתדע לך כי בשעה שאדם מזכיר יהו"ה יתברך ומניע אותיותיו בתנועת הלשון, אז הוא מרעיש את העולמות למעלה ומתקוממים כל צבאות מלאכי מעלה ושואלים אלו לאלו ואומרים: למה העולם מרעיש? ואומרים: לפי שפלוגי הרשע מזכיר את השם המפורש והניעו בשפתיו, וכפי התנועה שהניע אותו כך מתנועעים כל השמות והכנויין התלויים עליו, ולפיכך נתרעשו שמים וארץ. ואז אומרים: מי הוא זה הרשע שהרעיש את העולם בזכרו את השם הגדול לריק? הלא הוא זה הרשע שיעבר עבירה פלוגית ביום פלוגי, וזטא כך וכך ביום פלוגי, ואז הוא סיבה להזכיר כל עוונותיו כולן. תדע לך, כמו שתראה אילן כשאתה מניע הגוף האמצעי הלא יתרעשו כל הענפים וכל העלץ אשר באילן, כך כשאדם מזכיר יהו"ה יתברך יתרעשו כל צבאות מעלה ומטה, לפי שכולן תלויין עליו. וכל זה שלא במקדש, אבל כהן גדול היה מזכירו בבית המקדש ואז היו כל צבאות עולם שמוזים ומקבלים שפע, לפי שהיה מסדר הצינורות ומריק ברכה לכל בני העולם:

ואזור שהודענך כל אלו העיקרים, יש לנו למזור ולהודיעך כיצד השם הגדול והקדוש יהו"ה יתברך הוא המנהיג את כל העולם בכוחו הגדול, והיאך כל השמות הקדושים מתאזזין בו, והיאך שאר הכינויין אשר בתורה, כגון רזום וזזון ודומיהן, הן כדמיון מלבושים שהמלך מתלבש בהן. ואותן המלבושים אינן זולק מעצם המלך ממש, אבל הם כדמיון כלים ומלבושים שהמלך מתלבש ומזדיין בהם. פעם מתלבש בגדי פאר ומלכות,

בהיות המלך בנחות בהשקט ובבטחה וכל ארצות מלכותו בשלום, אין שטן ואין פגע רע, אז המלך שמוז עם עבדיו ולובש בגדים נאים ומודיין במיני תכשיטים ולובש בגדי עדי. ולפעמים המלך יש לו צער מלחמות מכמה צרין ושודדין ובוזין ארצו שבאין להשוזות מלכותו, אז המלך לובש בגדים אזורים, שריונות וכובעים מגינים זרבות וקשתות, וכל עבדיו בזפזון עד יעבור זעם או עד שיקוז המלך נקם מצורריו ואויביו ויגמור זפצו בהן. ולפעמים המלך יושב בביתו ואין עמו מכל זילי ופרשיו כי אם אנשי ביתו לבד, אזויו ובניו ואשתו הקרובים אליו, ואז המלך מסיר מעליו קצת המלבושים שהיה לובש בעוד שהיו שריו ועבדיו עמו, ונשאר המלך עם בני ביתו וכולן רואים אותו, וצורתו יותר מגולה ממה שהיתה עם רוב המלבושים. וכמה עניינים הוא עושה עמהם, ואינו מסתתר בפניהם כמו שהיה מתכסה במלבושיו בפני ההמון, לפי שבני ביתו וזשוכים עליו כאיבר מאיבריו ואינו זושע להסיר בפניהם קצת מלבושיו וכליו. ולפעמים המלך מתייזד מכל בני הבית, ולא נשאר עמו מכל אנשי ביתו, כי עם המלכה לבד, ואין המלך מתבייש להסיר בגדיו בפני המלכה כמו שהיה עושה בפני שאר בני ביתו:

ואזור הקדמה זו הנני מבאר. דע כי שם יהו"ה יתברך הוא מתלבש ומתפאר בשמות הקודש, וכל שמות הקודש כולן מתאמזין באמיתת זה השם ית', וכל אזור מהם מורה ענין מיוזד בפני עצמו. כיצד? כשהשם יתברך רוצה לרוזם על עולמו ולזוס עליהן, אזי הוא מתלבש מלבוש הזוסד והזומלה ואז השם הגדול, שהוא יהו"ה, מוציא דגל הזוסד והרוזמים וזקוק באותו דגל שם א"ל, וסימן: איש על דגלו באותות (במדבר ב, ב). וכשהשם יתברך מוציא דגל זה, אז מיטיב ומרוזם וזונן על בריותיו והוא שמוז עמהם, וזהו סוד: יהי כבוד יהו"ה לעולם ישמוז יהו"ה במעשיו (תהלים קד, לא), והסוד:

ויקרא בשם יהו"ה אל עולם (בראשית כא, לג). ואז הוא לובש ומתפאר במלבושים הזקוקים במידת אל, והסוד: 'אל מלך יושב על כסא רוזמים', וזהו סוד: י"י אל רוזם וזונן (שמות לד, ו), והסוד: כי אל רוזם י"י אלהיך (דברים ד), וסימן: כי אל גדול י"י ומלך גדול על כל אלהים (תהלים צה, ג), אלהים, מידת הדין, כלומר מידת הזוסד גדולה במידת הדין. ומכאן תבין סוד והאלהים נסה את אברהם (בראשית כב, א), כי האלהים שהוא מידת הדין נתן הג"ס והדג"ל ביד אברהם, שהוא סוד מידת א"ל שהוא סוד מידת הזוסד, וזהו לשון 'נח' את אברהם' מלשון הרימו נ"ם על העמים. וזהו סוד 'אלהי אברהם אלהי יצחק', ולא אמר ואלהי יצחק, לפי שמידת הדין כבושה תזזת מידת הזוסד, לפי שהדג"ל של יצחק שהוא מידת אלהים מסור ביד אברהם שהוא סוד מידת אל:

וכשהשם יתברך כועם על בני העולם מצד מעשיהם הרעים אזי מוציא כלי זעמו, וזקוק על דגל כלי הזעם צורת שם אלהי"ם, ואז משלם הדין ומקבל נקמה מבני העולם ומענישן על רוע מעשיהם כשזקוק בדגלו של יהו"ה צורת שם אלהי"ם, והסוד: יקום אלהים יפוצו אויביו (תהלים סז, ב), וזהו סוד שאמר: קומה י"י ויפוצו אויביו וינסו משנאיך מפניך (במדבר י, לה). ואם תקשה ותאמר: היאך אמר בפסוק זה יהו"ה, ובפסוק זה אלהים? הלא ידעת כי כל השמות תלויים בשם יהו"ה והוא מתלבש בהם, וכשאמר 'קומה י"י

ויפוצו אויביר' הוא כאילו אומר: קומה יהו"ה והוצא כלי מלזומה והדגל שזקוק בו שם אלהים, וזהו סוד 'קום אלהים' יפוצו אויביו וינסו משנאיו מפניו. כי משה רבינו עליו השלום סתם דבריו, ובא דוד וביארם ואמר:

יקום אלהים. וכשהשם יתברך מוציא דגל שזקוק עליו אלהים או מתלבש בגדי נקם, והסוד: מי זה בא מאדום זומין בגדים מבצרה (ישעיהו סג, א), ואומר: וילבש בגדי נקם תלבושת ויעט כמעיל קנאה (שם נט, יז):

וכשהשם יתברך מביא בני העולם במשפט, מתלבש בגדים ממוצעתין בדין ורזומים ומוציא דגל שהכול תלוי בו ומקוק עליו שם יהו"ה יתברך ואינו לובש לא בגדי רזומים גמורים ולא בגדי דין גמור, שאינו דין את בריותיו במידת הדין גמור ולא במידת רזומים גמורה, אלא במידת הדין מעורבת עם מידת רזומים; ועם כל זה מידת רזומים מרובה במידת הדין, והסוד ארך אפים ורב זסד (שמות לד). ואמרו ז"ל: רב זסד מטה כלפי זסד. ומאזר שאמר 'רב זסד', משמע שיש בו קצת דין; שאם כולו זסד, מדוע צריך לומר רב זסד? מה לנו לרב או למעט? אלא פירוש הפסוק כך הוא: כשהאדם זוטא, אין השם נפרע ממנו מיד אלא מאריך אפים וממתין אולי יזוזר בתשובה. לא זוזר בתשובה, דנין אותו כפי מעשיו. ואף על פי שדנין אותו, ברב זסד דנין אותו, ומטה כלפי זסד אם ימצאו לו זכות מעט. ואם לא ימצאו לו זכות, גומרין דינו על זוטאו. וזהו סוד 'רב זסד ואמת', כלומר: 'ארך אפים', בתזילה, ורב זסד' בשעה שדנין את האדם, ואמת' כשגומרין דינו, אפילו לעונש. כלומר, באמת' בא עליו העונש, מצד הדין הישר. וזהו שאמר 'ברוך דין האמת', ואומר: אל אמונה ואין עול (דברים לב, ד). הנה הודענוך מכל זה כי כשהשם יתברך דין את בריותיו, הוא דין אותם במידת רזומים מעורבת עם מידת הדיה ורובו על משפט זסד ומיעוטו דין, וזהו סוד 'רב זסד'. וכשהוא יתברך שופט את העולם, לפעמים נקרא משפט יהו"ה ולפעמים נקרא משפט אלהים, והכול כפי הדין שיוציא. כיצד? אמר הכתוב: כי י"י שופטינו (ישעיהו לג, כב), ואומר: יסרני י"י אך במשפט (ירמיהו י, כד), ואומר: יהוה במשפט יבוא (ישעיהו ג, יד). הרי המשפט סמוך ליהו"ה יתברך. ולפעמים נקרא המשפט בשם אלהים, כאמרו: בקום למשפט אלהים (תהלים עו, י), ואומר: כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים (שם עה, ז), ואומר: כל מעשה האלהים יבא במשפט (קהלת יב, יד). והסוד הזה:

כפי פסק הדין, כך נקרא השם בגמור הדין והמשפט. אם המשפט יוצא לרזומים נקרא יהו"ה, ואם המשפט יוצא לדין נקרא אלהים. וכפי דרך זה התבונן בכל מקום שאתה מוצא בתורה שהשם הגדול שהוא יהו"ה יתברך נקרא באזר מן השמות, או באזר מן הכינוין, לאיזה צד אותו השם או אותו הכינוי נטה, אם לזסד אם לרזומים, אם למשפט אם לעונש, ובאיו מידה הוא בא עם בריותיו. וכשהוא נקרא באזר מן השמות או באזר מן הכינוין, אז תבין כי שם יהו"ה הוא מתלבש בגדים ידועים כפי השעה הראויה. ושמור עיקר זה תמיד בכל התורה וממנו תבין כמה דברים סתומים וזתומים:

ואזור שידעת זה, דע מה שכבר אמרו ז"ל ששמות הקודש אסור למוזקן, אבל שאר הכינויים מותר למוזקן כגון רזום וזנן סולו וכיוצא בהם. והנני מאיר עיניך בעזרת השם. דע כי שמות הקודש שאינם נמוקים, כגון אלהיה, אלהים, אל, אלוה, עד"י וכיוצא בהם, הם אדוקים בשם יתברך והם קרובים לו אותם השמות, כדמיון שלשלת שהשרים העליונים אדוקים בהם. ושאר הכינויים שהם נמוקים, כגון רזום וזנן וזסיד וסולו ודומיהן, הם כדמיון כלים לשמות הקודש, ואלו הכינויים הם משענת לשבעים אומות אשר הם תזות ממעלות שבעים שרים. וכמו שהשרים אדוקים בשאר שמות הקודש, מלבד אלהיה יהוה, כך האומות של אותם השרים אדוקים בכינויים הנמשכים אזור שמות הקודש. ואזור שידעת זה, דע כי שאר הכינויים הנמוקים, כגון רזום וזנן וכיוצא בהם, הם כמו כלים לשמות הקודש שאסור למוזקן ובהם פועלים שמות הקודש פועלתם. כיצד? כגון השם הממונה על דגל הזוסד שהוא א"ל, הנה הכינוי שהן שמשו וזייליו וצבאותיו הם: גרול, רזום, זנן, זמין, אך אפי"ם, רב זס"ד, קדו"ש, זסיד, סול"ז. והשם הנזכר כלי המלחמה שזקוק על דגלו דין הוא אלהים, והכינוי שהם שמשו וזייליו וצבאותיו הם: אדיר, שופ"ט, דיי"ן, זז"ק, כב"ר כוז, איש מלחמה, גבור, פוקד עין, משלם גמול. והשם שהוא ממונה על המשפט, שהוא כלול ברזומים ודין, זקוק על דגלו יהוה יתברך שהוא כלול משניהם, והכינויים שהם צורת זייליו וצבאותיו הם זס"ד עובר על פשע אמ"ת מרו"ם, ר"ם, נוצר:

ואזור שהודענך זה, צריכים אנו להודיעך הטעם למה אלו מים, וכן כל מידה ומידה. וכשתבין זה, תבין פעולת כל מידה ומידה. וכמו כן צריך אתה לדעת ולהתבונן היאך אלו המידות מתערבות זו בזו, ואז תדע פעולת כל מידה ומידה. ויש לך להתבונן היאך הכינויים תלויין בשמות הקודש, ושמות הקודש כלולים בשם יהוה. וכשתבין זה, תבין כי כל התורה היא כמו פירוש לשם יהוה יתברך, ותבין סוד תורת יהוה באמת, תורת יהוה בודאי. ולפי דרך זה תמצא כי שם יהוה נקרא לפעמים בכינוי זה ולפעמים בכינוי זה, והכול כפי המידה שהוא מנהיג בה את עולמו, כמו שתמצא כתוב זנן ורזום יהוה. וכשתבין זה, תבין היאך העולם וכל בריותיו כולם תלויים בשם יהוה יתברך, ואין דבר בעולם יכול להתקיים כי אם בשמו הגדול יתברך. ואז תדע ותבין קצת גדולתו ועצומו וממשלתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ותבין שאתה בריה שפלה וקלה ובזויה לפי גדולת תמים דעות יתברך ויתברך שמו וזכרו:

דע כי קשר כל המרכבות וכל המערכות וכל צבאות העולם תלויין בשלושה שמות. ואלו השלושה שמות, השניים מהם תלויין בשם יהוה יתברך. והשניים שהם תלויים בשם יהוה יתברך נקראים א"ל אלהים: אל מימין, יהוה, אלהים משמאלו. נמצא כל העולם ובריותיו תלויים באלו השלושה שמות: א"ל, אלהים, יהוה. אל מימין, אלהים משמאל, יהוה באמצע. והו סוד: ראיתי את יהוה יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו (מלכים, כב, יט). וסוד השמים שפסוק הזה הם שני שמות אל אלהים הנקראים שמים, והו סוד: מן די תנדע די שליטין שמיא (דניאל ד, כג), והו סוד: היושבים בשמים (תהלים קכג, א). אלו שבימין הם צבאות השם הנקרא א"ל, ואלו שבשמאל הם

צבאות השם הנקרא אלהים. ועל מי כולם נשואים? על שם יהוה יתברך, וזהו שאמר 'וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו':

מימינים לזכות בסוד שם אל, ומשמאלים לזוהב בסוד שם אלהים. כי מידת א"ל לרזומים כלימור אז תבין שתורת ה' היא ממש התורה של השם המפורש, מערכת של שמות קודש וכינויים הנבנים כולם מתוך השם הזה. ולזכות, ומידת אלהים לדין ולזוהב. ולפיכך תמצא סדר שלושה שמות אלו שבהם קשר כל העולמות, כולם בפסוק אחד, באמור; מזמור לאסף אל אלהים יהוה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא (תהלים ג, א). ובענין בני ראובן ובני גד כשבנו המזבח כתיב: אל אלהים יהוה הוא יודע וישראל הוא ידע אם במרד ואם במעל בני אל תושיענו היום הזה (יהושע כב, כב). וסוד שהוצרכו להזכיר אלו עמלושה שמות הוא שאמרו: הרי אנו מקבלים עלינו גזר דין של בית דין של מעלה, שהוא אל אלהים יהוה שבהם כל מידות השם כלולות לזוסד ולדין לטוב ולרע; ואם כוונתנו היתה לטובה ישפטנו יהוה במידת אל, ואם לרעה, ידינו ה' במידת אלהים, יהוה הוא יודע. ושמור זה העיקר הגדול:

ואזור שהודענוך זה, צריכים אנו להיכנס לפרש סוד שלושים כינויים הרמוזים בראש מרכבת יוזקאל, ויהי בשלושים שנה (יוזקאל א, א), שהם סוד שלושים כינויים שהם סומכי המרכבה, ובהם ה' יתברך דן את כל בריותיו לטוב ולהפכו, לגמול טוב או לעונש, לזיין או למוות, והכול כפי שהעולם ראוי. ואף על פי שמשפטיו יתברך כולם נזיין לרזומים, עם כל זה בגמר דין אינו מניח ואינו מוותר כלום. ואף על פי שהוא מאריך אפו וממתין, בסוף הכול גומר הדין. וזהו שאמרו ז"ל; כל מאן דאמר רזומנא וותרן הוא ליוותרן מעוהי אלא מאריך אפיה וגבי דיליה. ולפיכך תצטרך לדעת כי כל אזור מאלו השלושה שמות, שהם א"ל אלהים יהוה, הוא פועל פעולה המיוזדת לו. וכל אזור מהם נזיין תשעה כינויים, ועם כל אזור מהם נזמרים לעשרה. נמצא הכול – שלושים. וכולן תלויין בשם יהוה יתברך והוא כלול בהם. וכל אלו הכינויים נקראים כנפים, וכשהשם יתברך דן כל בריות העולם לפי הדין הראוי, דן אותם באלו השלושים כינויים. ואלו נקראו שינויים, לפי שהבריות משתנות בהם לטוב ולרע, ותמצא הבריות נדונין בהן. כיצד? זה הצדיק משונה הוא מן הרשע, וכמו שזה משונה מזה כך דיניהם משונים זה מזה, וכפי היות השינויים בבני אדם כך השינויים הם בדינים הראוי להם. כיצד? כנוי רזום גומר דינו לטוב, כינוי הנקרא איש מלזומה גומר דינו לעונש, כל אזור כפי המידה שמוצא באדם כך הוא גומר הדין בו. ולפי היות אלו הג' שמות, שהם אל אלהים יהוה, כל אזור מהם כולל עשרה, שכלל כולם שלושים שבהם הדינים משתנים בבריות, לפיכך כתוב ויהי בשלושים שנה, שלושים שינויים. בא יוזקאל הנביא עליו השלום להודיע שישראל גמרו וזטאו עד שלא נשאר בבית דין של מעלה, בכל שלושים השינויים, מקום זכות לישראל להגין על ירושלים שלא תזורב, אבל מצד הדין הגמור ובהסכמת אל אלהים יהוה ובשלושים הכינויים שלהם, כולם מוסכמים במשפט אמת שתזורב ירושלים, וזהו סוד ויהי בשלושים שנה. ואזור שנסתכמו שלושים כינויים אלו, או זורבה ירושלים שהיא מידה רביעית של שם, שהיא אות רביעית של שם, שהיא אות ה', וזהו שאמר 'ברביעי בזמשה לזודש'. ואז

השכינה שהיא אות ה' של שם, הנקרא 'אני יי', הלכה בגולה. וזהו סוד 'אני בתוך הגולה', ואני ממש, המיהרביעית, אות רביעית של שם הנקרא 'אני יי', הלכה בגולה. וזהו שאמרו ז"ל: זביבין ישראל שבכל מקום שיגלו שכינה עמהם. אם כך הרי הודענוך סוד ויהי בשלשים שנה, שהוא סוד שלושים עינויין שהשם מתלבש בהם, וצריכים אנו להכנס בביאור כל אזור ואזור מהם, או מאיזה משפחה הוא:

וקודם שנכנס בביאורם, צריכים אנו להודיעך כי השם הגדול שם יהו"ה יתברך הוא השם המיווה. ולמה נקרא שמו מיווה? שהוא מיווה לישראל לבד ואין לשאר האומות זולתו. אבל השרים של שאר האומות דבקים בשאר שמות הקודש ובכינויים, שהן כדמיון כנפים וכדמיון מלבוש לשם יהו"ה יתברך, ובאותן הכינויין והמלבושים מתאזזות שרי האומות ומהם זונגים ע' שרים. אבל אין אזור מכל שרי האומות זונג בשם יהו"ה יתברך, כי אם בשאר השמות ובכינויים ובמלבושים שילו. אבל שם יהו"ה יתברך לבדו מיווה לישראל, וזהו סוד: ובך בוזר יהו"ה להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה (דברים יד, ב), וזהו סוד: כי זולת יהו"ה עמו (שם לב, ט), וזהו יהו"ה נקרא על שם ישראל לבדו ואין לעובדי גילולים זולתו, וזהו שאמר כל כל העמים ילכו איש בשם אלוהיו ואנחנו נלך בשם יהו"ה אלהינו לעולם ועד (מייכה ד, ה):

וזהו שאמרו רבותינו ז"ל וראו כל עמי הארץ כי שם יהו"ה נקנקרא עליך ויראו ממך (דברים כז, י). והסוד הגדול יהושע עליו השלום גלהו כשהרגו העי בישראל: רבון העולמים הרי שמך יהו"ה מיווה לישראל לבד, ואם יכרתו האומות שם ישראל, מה תעשה לשמך הגדול (יהושע ז, ט), וזהו סוד: כי שמך נקרא על עירך ועל עמך (דניאל ט, יט). ואם תשאל: מהו זה שאמר 'על עירך ועל עמך' דע כי השרים העליונים יש להם לבטא ב' זולתים: זולת אזור בארץ, באותו מקום שאותו השם מושל, וזולת אזור מן האומות, אותה האומה השוכנת באותו המקום. נמצא כל שר מע' שרים יש לו זולת ידוע בארץ וזולת ידוע באומות. זהו סוד ע, משפחות בני נח שכתוב בסוף כל הפרשה: אלה משפחות בני נח לתולדותם בגויהם ומאלה נפרדו הגוים בארץ אזור המבול (בראשית י, לב). וסוד 'נפרדו' הוא ענין הפלגה, שבזמן הפלגה נפרדו כל הגוים ללשונותם בארצותם, כאמרו: ומשם הפיצם יהו"ה על פני כל הארץ (שם יא, ט). ובאותו הזמן של הפלגה נתייחדה כל אומה ואומה לשם שלה, כאמרו: עם שר פרס ואני יוצא והנה שר יוון בא (דניאל י, כ). ובאותו הזמן לקח כל שר זולתו מן הארץ ומן האומות, והשם יתברך לקח זולתו: מן הארץ, ירושלים, ומבני האדם את ישראל, כאמרו: בהנזל עליון גוים בהפרידו בני אדם (דברים לב, ז), ואומר 'כי זולת יהו"ה עמו'. ולפי היות זולת שם יהו"ה מן הארץ ירושלים וזולתו מן האומות ישראל נקרא שם יהו"ה על ירושלים ועל ישראל, וזהו סוד 'כי שמך נקרא על עירך ועל עמך'. ואם תאמר והכתיב: 'כי בוזר יי בציון' (תהלים קלב, יג), בציון ולא בירושלים? דע כי ההתנזרה שירדה שכינה לשכון לירושלים, על ידי ציון היתה, שנאמר: ברוך יי מציון שוכן ירושלים (שם קלה, כא), ואומר: מציון מכלל יופי אלהים הופיע. כלומר, מציון הופיע השם לשכון בירושלים. הרי לך ידוע סוד שם יהו"ה יתברך שהוא מיווה לישראל, וזהו סוד: כי לא יטוש יהו"ה את עמו בעבור שמו הגדול (שמואל א

יב, כב). כלומר, אף על פי שישאל אינם כל כך צדיקים, לא יטוש י"י את עמו. ומה טעם? לפי שהם זולק שמו הגדול, וכשם ששמו הגדול אינו יכול להשתנות, כך ישראל אין להם כלילה, וזהו סוד: אני יהו"ה לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם (מלאכי ג, ו:).

ואזור שידעת זה, אודיעך בפירושי המשל שהזכרתי למעלה. דע כי כשהשם יתברך מתראה בפני האומות הוא כדמיון המלך העומד לפני השרים ולפני כל עבדיו, שהוא עומד מלובש לבושי מלכות או לבושי מלחמה, כמו שהודענו למעלה, ואינו נראה לפניהם זולתי במלבושי וטכסיו. ולפיכך אין השם נראה כלל לעובדי כוכבים, לפי שרוב הכינויין והמלבושים מכסין אותו ומעלימין אותו מהם. וכשהשם יתברך עומד עם קהל ישראל הרי הוא עומד עמהם כמלך עם בני ביתו ומסיר ממונו קצת הלבושי, כמו שדרך המלך להסיר קצת מלבושי בהיותו עומד עם בני ביתו, וזהו סוד: שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני י"י אלהיך (דברים טז, טז), ואמרו זכמינו ז"ל: כשם שהוא בא לראות כך הוא בא ליראות. וסוד גדול רמוז בכאן, וזהו סוד 'הכל זויבים בראייה' ואף על פי שהשם יתברך כשהוא מתייזד עם ישראל במקדש מסיר קצת הכינויין שהם מלבושי, כאמרם בעניין שם המפורש 'במקדש' ככתבו ובמדינה בכינוי, והרי ישראל רואין אמיתת שם יהו"ה יתברך ויתברך משאר האומות, אף על פי כן עדיין הוא לבוש קצת המלבושים והכינויין. והטעם, לפי שאין כל ההמון ראויים להגיע לאמיתתו של שם יהו"ה, ואינם יכולין לדעת תכלית עצומו. אבל כשהשם יתברך מתייזד עם הצדיקים והזוסידים, אבות העולם והאיתנים, אז הוא מסיר ממונו כל הכינויין, ונשגב יהו"ה לבדו, ונמצא שם יהו"ה יתברך עומד עם ישראל כמלך שפשיט כל מלבושי ומתייזד עם אשתו. וזהו סוד: שובו בנים שובבים גאם י"י כי אנכי בעלתי אתכם (ירמיהו ג, כב), ואומר וארשתיך לי לעולם (הושע ב, כא). וארשתיך, כמו שהמלך פושט מלבושי ומתייזד עם אשתו, כך שם יהו"ה פושט כל כינויו ומלבושי ומתייזד עם ישראל, עם זוסידיהם הפרושים והטהורים, וזהו סוד: פשיטתי את כתנתי איכבה אלכשנה (שיר הש"ה, ג). ופירושי פסוק זה: הנה הקב"ה מתרעם על ישראל ואומר הרי פשיטתי את כתנתי ממוני, כל אותם הכינויים הנקראים כתנתי, כדי שלא יאזונו בשמי שרי עובדי גילולים, ונשארתי עם ישראל לבד; מדוע אתם זוטאים ורועים שאזוזר ללבוש אותן הכינויין ויתאזונו שרי עובדי גילולים בהן ויוליכו אתכם בגלות? לפיכך אמר 'פשיטתי את כתנתי'. וזהו סוד 'רועתי את רגלי איכבה אטנפם', כלומר רועתי את השכינה, הנקרא הדום רגלי, מטנף ארץ העמים כשהוצאתי אותה מן הגלות שגלתה עם ישראל, והיאך אתם גורמין שאולך אותה בגלות עמכם בארצות העמים ויטנפו אותה בטומאתם? וזהו סוד 'רועתי את רגלי איכבה אטנפם'. ואם כן התבונן, כשהלכו ישראל בגלותם לבש יהו"ה שלושים הכינויין שהן הכתונות, ואז נתאזונו בו האומות, וזהו סוד: אלהים באו גוים בנזולתך (תהלים עט, א), ואז גלו לבבל, וזהו ויהי בשלושים שנה (יחזקאל א, א). אוי ווי' כשהשם נתלבש כל הכינויין והמלבושים וירדה שכינה לבבל, כאומרו 'אני' בתוך הגולה על נהר כבר' נהר שכבר היה, מאותם היוצאים מעדן. כל זה בגלות. אבל לעתיד לבוא, בהיות השכינה זוזרת למקומה, יפשיט השם כל אותן המלבושיין והכינויין והכנפים, ואז יראו ישראל את השם לעין, וזהו סוד: ולא יכנף עוד מוריק והיו עיניך רואות את מוריק (ישעיהו ל, כ). כלומר, לא

יכנף עוד, לא יתלבש עוד אותן הכינויים הנקראים כנפים, שיבהן היה השם יתברך מתכסה ומסתתר מיישראל ולא היו זוכין לראותו. וזהו סוד 'ולא יכנף עוד מוריק'. מה כתיב בתריה? 'והיו עיניך רואות את מוריק', וזהו סוד: כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (ישעיהו ג, ז), וכתיב ואמר ביום ההוא הזה אלהינו זה קוינו לו וישעיענו זה יי קוינו לו (שם כה, ט), אימתי? בזמן שיפשיט יי המלבושים והכינויים ויסיר הכנפים, וזהו פירוש 'ולא יכנף עוד מוריק'. ומניין שהכנפים הם מסתירות ומכסות? כתיב: ותזת הרקיע כנפיהם ישירות אשה אל אזורתה לאיש שתים מכסות להנה ולאיש שתים מכסות להנה את גיוותיהם (יוזקאל א, כג) אמר בשתייהן לשון כיסוי. וכתיב: עש כנפים לאזור בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף (ישעיהו ו, ב). עפפה וכיסוי באין כאוחד. משנסתלקה שכניה ועשתה לה כנפים, הלכה לה ולא ראו אותה ישראל, וכתיב: וירכב על כרוב ויעף (תהלים יז, יא). זאת היתה אזורת מעשר מסעות שנסעה שכניה, כדאיתא בראש השנה. נמצאת למד כי הכינויים שהם סוד הכנפים, והם סוד הכתנת שמתלבש בה שם יהו"ה יתברך. וכשמתלבש בכותונת אזי הוא נסתר ונעלם, ולפיכך אמר כמוהיר את ישראל: פשטתי את כתנתי איכבה אלבשנה (ש"ה"ש ה, ג), בסוד 'ולא יכנף עוד מוריק'.

ואם תשאל ותאמר: וכי מאזור שאמרת שהשם יתברך יסיר לעתיד לבוא הכתונת והכנפים, ואם כן נמצאו השירים העליונים העשבים אובדין מן העולם, ונמצאת צורת המרכבה העליונה פגומה כגוף זוסר אברים, ונמצאת השורה זוסרה? דע שאין הדבר כן, והנני מבאר בעזרת השם. דע כי השם יתברך סידר המערכות העליונות וצורת המרכבה בסוד ע' שרים שבהן נראית מלכותו במעלתה הגדולה, והשרים הם כעבדים העומדים מוזוין לבית המלך והם המזומנים לעשות זופציו, וברוב השרים והשמשין והעבדים נראית גדולת המלך וממשלתו, כאומרו: ברוב עם הדרת מלך ובאפס לאום מוזתת רזון (משלי יד, כז). ולפיכך כל ע' שרים שעומדין מבוזוין לשורה הפנימית, כולן הם כמו עדות לגדול מלכותו של שם יהו"ה יתברך, וכולן הם כלולים בסוד צורת אדם ג, ועליהם אמר דוד המלך עליו השלום פרשה אזת: מן המיצר קראתי יה ענני במרוז יה יהו"ה לי לא אירא מה יעשה לי אדם (תהלים קיז, ו). וכי השם הגדול הוא משתווה עם אדם שהוא בריה נקלה רמה ותולעה? ומה שיבז הוא לשם יתברך שאמר 'טוב לוזסות בה' מבטוון באדם', וכי ראוי לומר דבר כזה? והלא שוטה שבוטים מבין דבר זה, ומה שיבז הוא למקום? דע שאין הדבר כן, אבל הוא סוד עמוק מסתרי המרכבה. והוא שיש לך לדעת כי במרכבה העליונה מסודרים סביב סביב ע' שרים והם כלולים, ליודעין הסודות, בסוד סדר הצורה הנקראת אד"ם. וכשהן כולן מקובצים בשבעים כתריהן, כולם כאוחד נקראין אד"ם. וכולם עניהם צפיות לשם יהו"ה יתברך לתת להם כוזו ומוזון וקיום ופרנסה במה שיתקיימו ויוכלו כל אזור מהם לפרנס אומה שלו. וכולם אין להם כוזו ולא אור מעצמם כי אם משם יהו"ה יתברך, שהוא המקור והמעין שממנו כולם שואבים ומתפרנסים והוא נותן פרס לכל אזור ואזור מן השרים העליונים, ומאותו הפרס שנותן לכל אזור מהם מפרנס כל שר ושר אומה שלו ומשפיע טובה לאותו הזולק שיש לו בארץ ובאומה שנפלה בזולקו. ובדרך זה כל ראש השנה שבעולם נותן ה' יתברך זולק לכל שר ושר מכל שרי האומות במה שיפרנס ארצו ואומתו, וזהו סוד 'ועל המדינות בו יאמר, איזו לרעב, ואיזו

לשובע, ובריות בו יפקדו להזכירם לזיזים ולמוות וכו'. ואין לאומה בעולם כוון להוסיף לה על הזולק שנתנו לשיר שילה בראש השנה. ואפילו התפלל אותה האומה בתוך השנה כדי שיוסיפו לה טובה ומוון על מה שנגזר בראש השנה כל תפילותיהם לריק. אבל ישראל אינם כן, שהם זולק יהו"ה יתברך, ואף על פי שעמדו לדין בראש השנה כל יום שירצו יקראו אותו הדין ויזדשו עליהם טובה, וזהו שאמר בתורה: ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כיהו"ה אלהינו בכל קראינו אליו (דברים ד, ז). התבונן מאוד גדולת פסוק זה. וכתוב: לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו (מלכים א, ז) כלומר, בכל יום ויום יכולין ישראל לקרוע הדין שנגזר עליהם בראש השנה, ולזדש אותו לטובה, מה שאין אומה בעולם יכולה לעשות, שאין שום אזור מכל שבעים שרים יכול להוסיף לאומתו יותר מאותו פרס וזולק שנתנו לו בראש השנה, ולפיכך תיקנו בתפילה של ראש השנה עלינו לשוב וכו'. ואם תבין היטב תמצא שהזכירו בתפילה זו סוד שבעים אומות שהם שבעים משפחות בני נז, ולפיכך הזכיר 'גוי הארצות ומשפחות האדמה'. ומה שאמר 'שהם מתפללים אל א"ל לא ישיע', וכי אל הוא? אלא שיר הוא, שכל שיר מהם נקרא א"ל מצד גדולתו ומעלתו, אבל אינו יכול להושיע, שאין שיר אזור מכל השרים העליונים יכול להוסיף בזו אומה ואומה צופה לזולק שנתנו לו מבית המלך הגדול יהו"ה יתברך, כאזור מן הזוסרים שבעולם גם הוא מקבל זולק, ולפיכך 'לא ישיע', לא ישיע בוודאי, שאין תשועה זולתי בשם יהו"ה יתברך, וזהו: 'ישראל נושע ביהו"ה תשועת עולמים' (ישעיהו מה, יז). ולפיכך יש לך להתבונן היאך כל השרים העליונים גם הם זוסרים מעצמן עד שהשם יתברך נותן להם מוון ופרנסה:

ודע כי מן אות ראשונה של שם יהו"ה יתברך מקבלין כל השרים וכל האומות פרנסה, וזהו סוד: פותח את ידיך ומשביע לכל זרי רצון (תהלים קמה, יז), פותח את יודיך בודאי. ולפיכך תמצא שאמר הכתוב טוב לזוסות ב"י מבטון באד"ם (שם קיז, ז), כי אין לבטון בתשועת כל השרים הכלולים בשם אדם, שהרי כל הנמצאים שבעולם עליונים ותחתונים אין להם שפע מעצמם זולתי מהמלך הגדול שהוא יהו"ה יתברך. ולפיכך אמר 'טוב לזוסות ביהו"ה מבטון באד"ם', באדם הידוע שהוא כולל כל המרכבה. וזויר ואמר:

'טוב לזוסות בה' מבטון בנדיבים'. מה הוא נדיבים? אלא יש לך לדעת כי שבעים שרים הם עומדין בשורה סביב למרכבה, מהם לימן ומהם לשמאל, ואותן השרים העומדים לצד ימין כולם נדיבים ויותר ותרנים, אבל העומדין לצד שמאל כולם קשים ואינם נותנים אפילו לאומה שלהם וולתי בדין ובקושי. ולפיכך זויר ואמר בפסוק זה 'מבטון בנדיבים', אולי תזשוב שיש לו לאדם לבטון באלו השרים הנדיבים העומדים לצד ימין, גם אלו אינם כלום לבטון בהם, שאין להם תשועה זולתי מה שנתן להם השם שהוא יהו"ה יתברך, ולפיכך אמר 'טוב לזוסות ביהו"ה מבטון בנדיבים'. אזור כל זה פירש יותר ואומר, כי כל אותם השרים העליונים, כמו שהם מקיפים סביב לשם יהו"ה יתברך כך המשפחות שלהם למטה מקיפים סביב לישראל, שהם זולק יהו"ה יתברך, ולפיכך אמר 'כל גוים סבבוני בשם יהו"ה כי אמילם'. ראה כמה פירש כאן טעם הפסוק. הנה אמר למעלה ביהו"ה באמצע והשרים סביביו, ולמטה, ישראל באמצע וכל הגוים סביביו.

ומה טעם ישראל באמצע? לפי שהם זולק של יהו"ה וירשו הארץ שהיא זולק יהו"ה לבטלה, שהיא ירושלים. ולפיכך אמר: זאת ירושלים זולק יהוה בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות (יוזקאל ה, ה). הלא תראת כי שלושה עומדים באמצע, יהו"ה לבטלה וכל השירים סביביו, כמו שנאמר: ראיתי את יהו"ה יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו מימיו ומשמאלו (מלכים, כב, יט) וישראל לבטלה באמצע וכל הגוים סביבם, וזהו שאמר: כל גוים סבבוני (תהלים קיז, א) וירושלים שהיא זולת יהו"ה, והוא הארץ ישראל מקפת סביבותיה ארצות גוים, וזה שאומר הכתוב: זאת ירושלים בתוך הגוים וגו'. הרי לך מבואר כי שם יהו"ה וישראל וירושלים, שלושתן באמצע, וכל שאר השירים והממשלות הם סביבותיהם. לפיכך אמר דוד: כל גוים סבבוני בשם יהו"ה כי אמילם, כלומר: באים להצר אותי ולהרע אתי, אבל איני מתיירא מהם ולא מן השירים העליונים שלהם. ומה טעם? לפי שזולק יהו"ה עמו, וזולק ישראל הוא יהו"ה שהוא אדון כולם ומפרנס כולם, ולפיכך אמר 'בשם יהו"ה כי אמילם'. ומהו לשון אמילם? הגני מגלה ענין בסתרים עליונים בעזרת השם:

דע כי שבעים השירים נתנו להם ארבעה ראשים להצר לישראל; ובשעה שהם זוטאים, אותן ארבעה ראשים נכנסים באמצע ומבדילים בין יהו"ה ובין ישראל, ובשעה שהם עומדים באמצע הרי ישראל לבויה ולקלס לזורפה ולשבמה ביד כל שאר האומות. והנה כל הצינורות שהיו באים לישראל מכל הטובות הנשפעות משם יהו"ה, הרי כולם נשזזות ושופכות אל ארצות שרי האומות. ועל זה צעק שלמה המלך עליו השלום ואמר: תזזת שלש רגזה ארץ תזזת עבד כי ימלוך (משלי ל, כא), אלו הם השירים העליונים שלוקזים השפע מן הצינורות שבאים לישראל שנשתברו ושופכים להם, והרי הם מלכים במקום ישראל. 'נבל כי ישבע לזום', אלו הן העובדי גילולים של שבעים שירים שהם שבעים ודשנים מרוב הטובה הבאה להם מן השירים שלהם, מן השפע הגדול שהיה בא לישראל ונשתברו הצינורות יקבלו השירים אותו השפע, וכשהשירים של האומות מלאים מטובתן של ישראל אז האומות שלהן עשירים ונשפעים מלאים כל טוב. ולפיכך תמצא עשרי האומות מצפים אימתי יזטאו ישראל ויכנסו שרי האומות בין יהו"ה ובין ישראל, ויקבלו הם השפע שהיה בא לישראל מאת יהו"ה. ועל זה אמר הנביא: הן לא קצרה יד יי' מהושיע ולא כבדה אִזְנוֹ מְשֻׁמוֹעַ כִּי אִם עֲנֻוֹתֵיכֶם הִיוּ מִבְּדִילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם (ישעיהו כט, ב). ולפיכך אמר: 'כל הגוים סבבוני בשם יהו"ה כי אמילם'. ומהו לשון אמילם? דע שאותן הארבעה ראשים שנתנו אל שבעים השירים להצר ולהרע לישראל ולהכנס בין ישראל ובין יהו"ה, כשישראל זוטאים אותם הארבעה ראשים נקראים ארבע קליפות, ונקראות ערלה בכל מקום אלו הארבע קליפות, השלוש מהן קשות עד מאוד, והקליפה הרביעית הסמוכה לשם יהו"ה דקה. ולפיכך אמר יוזקאל במעשה מרכבה, כשהיו ישראל בגולה:

דעו ישראל כי הד' הקליפות הקשות אני רואה אותן שמבדילות ביניכם ובין יהו"ה, לפיכך אתם בגלות בכל. כיצד? בתזילת אמר: נפתחו השמים ואראה מראות אלהים (יוזקאל א, א), ואזר כך פירש ואמר כי מראות אלהים שראה, לא ראה אותן מיד אבל ראה קודם

לכן אלו הקליפות מפסיקות בינו ובין מראות אלהים. ומשום הכי פירש ואמר; וארא והנה רווח סערה באה מן הצפון, הרי קליפה אזוזת; וזר ואמר 'ענן גדול', הרי קליפה שנייה; ואש מתלקזת, הרי קליפה שלישית; ונזגה לו סביב' הרי קליפה רביעית הדקה שאמרנו. ואזור כך התזזיל לומר סוד ה', ואמר: ומתוכה כעין הוושמל, ובסוף פירש ואמר: הוא מראה דמות כבוד יהו"ה. הרי לך אלו הארבע קליפות הן מפסיקות בין ישראל ובין יהו"ה. ואלו הן הנקראים ערלה, ולפיכך אמר הכתוב: כי כל הגוים ערלים (ירמיהו ט, כה). מזה עשה י"י יתברך? אמר לאברהם: אברהם בני, התהלך לפניי והיה תמים (בראשית יז, א). אמר לפניי:

ריבון העולמים, והיאך אעמוד לפניך תמים? אמר לו: בשעה שתכרות הערלה שבגופך, שהיא זולקת הגוים הנקראים ערלים. ולפיכך אמר: כל ערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא (שם יד). על מזה נכרת? על ברית מילה שלא כרת. וזהו: המול ימול ילדי ביתך (שם, יג). ולפי שהגוים כולם נקראים ערלים, לפיכך אמר 'כל גוים סבבני בשם יהו"ה כי אמילם'. כלומר, כמו שבברית מילה אדם כורת הערלה, כך בשם יהו"ה אכרות ערלת ארבע מוויצות העומדות ביני ובין יהו"ה, וזהו סוד 'בשם יהו"ה כי אמילם'. ותמצא בפרשה זו שהזכיר ארבע פעמים לשון 'סבבני', והזכיר ג' פעמים לשון 'אמילם', כמו שאמר: כל גוים סבבני בשם יהו"ה כי אמילם; סבבני כדבורים דועכו כאשר קוצים בשם יהו"ה כי אמילם; סבבני גם סבבני בשם יהו"ה כי אמילם. ומדוע אמר ד' פעמים לשון סבבני וסבבני? לפי שארבע קליפות הן מן הגוים שמפסיקות בין ישראל ובין יהו"ה, כמו שהודעתך, שהאזוזת 'רווח סערה' שאמר יוזקאל, השנית 'ענן גדול', השלישית 'אש מתלקזת', הרביעית 'נזגה לו סביב'. ולפי שאלו הן ארבע קליפות מן הגוים, אמר ד' פעמים לשון סבבני וסבבני. ומה שאמר ג' פעמים לשון אמילם, לפי שברית מילה, כשאדם כורת הערלה שהיא סוד אלו הד' קליפות, שנעשית המילה בשלושה דרכים: כריתת הערלה והיא מילה, השנית פריעה, והשלישית מציצה, ולפיכך אמר שלושה. ועוד תשמע בזה בעזרת השם דברי אלהים זוים, בסוד מילה פריעה מציצה. וכשיבול אברהם ברית מילה נבדל מכל וכל מן הגוים הנקראים ערלה, ואזור כך נולד יצחק. ואזור שהודעתך זה העיקר הגדול, הנני מודיעך הטעם שאמר הכתוב בזמנית אילנות: ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים (ויקרא יט), שלוש פעמים לשון ערלה, כנגד שלוש קליפות הקשות של ערלה; ובשנה הרביעית שיצריך זיכול בדמים, וזהו 'קדש הלולים' כלומר זיכול בדמים, כנגד קליפה רביעית הדקה הנקראת 'נזגה לו סביב'. ובשנה הזומישית 'תאכלו את פריו', שהרי מן הארבע קליפות ולפנים אנו נכנסים להידבק בשם יהו"ה, בסוד ה' אזורנה של שם שהיא עומדת בשער. ולפיכך אמר זה השער ליהו"ה, וזו היא ה' הרמוזה בסוד ובשנה ה' זומישית תאכלו את פריו, בה' זומישית ודאי, שיכבר יצאו מן הערלה ונדבקו בשם יהו"ה יתברך:

ואזור שהודעתך אלה העיקרים הגדולים נזוור לכוונתנו ונאמר: כי כל ע' השרים הם דבקים בשמות הקודש שאינן נמוזוזים, מלבד סוד אהי"ה יהו"ה י"ה שאין להם זולק באלו השלושה, כמו שזודיעך בעזרת השם. אבל כל השבעים שרים אדוקים בשאר שמות

הקודש והכינוי; בשמות הקודש, כגון א"ל אלהי"ם. ולפיכך היאך אפשר לעתיד לבוא, כשיפשוט השם כל המלבושים והכינויים, שיאבדו הע' שרים? זה אי אפשר, שהרי ע' שרים צורך גדול הם במרכבה וכבוד גדול הם לשם. הנני מאיר עיניך בעזרת השם בסוד סתום וזתום. דע כי לעתיד לבוא, בבוא שם יהו"ה יתברך לגאול את ישראל ולקבל כנסת ישראל בזרועותיו, יפשיט כל המלבושים וכל הכינויים ואז יקבל אליו כנסת ישראל. וכשיקבל כנסת ישראל ויתאחדו כאוחד, אזי יוזזר וילבש כל המלבושים וכל הכינויים על שניהם, עליו ועל כנסת ישראל, והם כאוחד מבפנים כדבר אזור שאינו נפרד זה מזה, וכל שאר המלבושים והכינויים זוחפין על שניהם מבחוץ, כדמיון השמשים העובדים את אדוניהם, וזהו סוד: ופרשת כנפך על אמתך כי גאול אתה (רות ג, ט). כלומר, בשעה שתפרוש כנפך ומלבושך על כנסת ישראל, בשעת הגאולה, וכל השרים זוחפין מבחוץ, אזי יקויים מקרא שכתוב; והיה י"י למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה י"י אזור ושמו אזור (זכריה יד, ט). ואז יתייחד השם עם ישראל לבד, וכל שאר השרים והעובדי גילולים יעמדו כולם מבחוץ, משמשים ועומדים, והשם הגדול יהו"ה יתברך דבק עם כנסת ישראל לעולם, וזהו: וארשתך לי לעולם (הושע ב, כא). ולא יהיה עוד פירוד והבדל, אלא י"י בעצמו מאיר את כנסת ישראל ושניהם כעני זושקים אינם נפרדים זה מזה, וזהו סוד; והיה לך י"י לאור עולם ואלהיך לתפארתך (ישעיהו ב, יט). ושם יהו"ה יתברך הוא בעצמו יהיה כזומה סביב לכנסת ישראל, שלא יכנסו עוד ביניהם אותם הקליפות הקשות, וזהו סוד: ואני אהיה לה נאם יהו"ה זומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה (זכריה ב, ט). ואז יעמדו כל השרים העליונים מבחוץ, עומדים ומשמשים לשם יהו"ה יתברך ולכנסת ישראל. וכל העובדי גילולים של ע' שרים שהם בארץ כולם ישמשו גם כן את ישראל, וזהו סוד; והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך אפים ארץ ישתזוו לך ועפר רגליך ילוחזו (ישעיהו מט, כג). ומהו עפר רגליך ילוחזו? סוד מסודות האמונה הוא. דע כי כל הברכה היתה באה תזילה מאת יהו"ה יתברך אל כנסת ישראל, ומכנסת ישראל היתה באה לישראל, ועל ידי ישראל היו מתברכין ומתפרנסין כל ע' האומות עובדי גילולים למטה, שנאמר: וגברו בך כל משפחות האדמה (בראשית יב, ג). וכשזוטאו ישראל נשתברו הצינורות וירשו אומות העולם הברכה שהיתה באה לישראל, ואותו השפע הנמשך מאותן הצינורות, כמו שאמר:

תזוז עבד כי ימלוך (משלי ל, כב), לפי שנכנסו אותן הקליפות הקשות בין השם ובין ישראל. אבל בשוב ה' את שבות ציון ויתייחדו השם וישראל, ויסרו כל האמצעים מביניהם, אז לא יקבל אזור מכל שרי האומות לא שפע ולא ברכה ולא טובה, זולתי על ידי כנסת ישראל שהיא מתגברת על כולן ומושלת על כולם והיא נותנת להם פרנסה. וכל השרים והעובדי גילולים תהיה פרנסתם באותו הנעור בסוף כל המדרגות האזורות מתמצית כנסת ישראל, וזהו סוד עפר רגליך ילוחזו. ואז יהיו כל השרים משועבדים לישראל וכולם יקבלו פרנסה על ידי ישראל, וזהו סוד; יוזיקו עשרה אנשים וגו' בכסף איש יהודי לאמור נלכה עמכם כי שמענו אלהים עמכם (זכריה ז, כג):

נמצאת אם כן למד כי בהתאווה השם יתברך עם כנסת ישראל ויתייחדו זה בזה, או כל השרים העליונים יהיו כולם נעשים אגודה אחת לעבוד את השם יתברך לשמש את כנסת ישראל, לפי שממנה תבוא להם הפרנסה. וכמו שתהיה חפצם ורצונם ותשוקתם של שבעים שרים למעלה לשמש את כנסת ישראל, כך תהיה תשוקת שבעים אומות שלהם לשמש את ישראל למטה ולהידבק בהם ויהיו כולם עובדים את השם. וזהו סוד: כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם יהוה לעבדו שכם אזור (צפניה ג, ט), וזהו סוד: לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית אלהי יעקב וגו' כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים (ישעיהו ב, ג). המבין סוד שני דברים הללו שאמר בסוף הפסוק, 'כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים', יבין כל מה שאמרנו ויבין וידע שלא יימשך שום ברכה ולא טובה, משום צד בעולם, לאזור מן השרים ולעובדי גילולים, כי אם על ידי ציון וירושלים. ולפי שיבוא לכולם ברכה ושפע על ידי ציון וירושלים, ישתוקקו כל השרים וכל העובדי גילולים לעבדם לפי שמהם תבוא להם הפרנסה, וזהו 'כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים', וזהו סוד: הגה כעני עבדים אל יד אדוניהם כעני שפוחה אל יד גבירתה כן ענינו אל יי אלהינו עד שייחזנו (תהלים קכג) וכשתבין זה, תבין מה שאמרו הגבאים: והיה יי למלך על כל הארץ (זכריה יד, ט), אימתי? ביום ההוא יהיה יי אזור ושמו אזור, בזמן שיתייחד השם עם כנסת ישראל. ואז תהיה אמונת כל האומות על שם יהוה יתברך, ומתוך רוב חפצם להידבק בשם יהוה יתברך יעבדו את ישראל. וזהו שתיקנו בתפילות ראש השנה:

'ובכן צדיקים יראו וישמוזו וישרים יעלוזו וגו'. התבונן היאך הזכירו ציון וירושלים. עוד אמרו למעלה: 'ובכן תן פחדך יי אלהינו על כל מעשיך וייראוך כל המעשים ושתזונו לפניהם כל הברואים ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם'. הלא תראה היאך רמזו בכאן סוד כל מה שפירשנו:

אם כן דע והבן כי השם יתברך עתיד להסיר כל הכינויין בבואו לקבל את כנסת ישראל בהיותו מתאווה עמה, אז יהיו כל הכינויים משמשים את השם; והאומות מבוזזין, ושם יהוה יתברך וכנסת ישראל עובדים מבפנים שמוזים ושקטים, ואז ישפיעו שבע צינורות מן ספירות בכנסת ישראל. וזהו סוד:

והיה אור הלבנה כאור הזומה ואור הזומה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום זבוש יהוה את שבר עמו ומזון מכתו ירפא (ישעיהו ל, כו). וכשתבין סוד 'שבעתים' שאמר בפסוק זה, תבין סוד זמשיים שערי בינה שיתפתזו, ויהיה היובל נזהגת והגאולה והזירות מציינן לישראל. ואז יריקו כל הצינורות ברכה על כנסת ישראל, ויתרזקו כל אותן הקליפות הרעות והטמאות מכנסת ישראל. וזהו סוד 'ביום זבוש' יי את שבר עמו ומזון מכתו ירפא, הוא מזון סמאל הרשע שהטיל ווהמא במקדש, והוא ענין פגומתה של לבנה, ולפיכך הזכיר רפואת המכה בסוף הפסוק, בו סוד הלבנה. נמצאת למד מכל הכללים האלו כי השם הגדול שם יהוה יתברך הוא לבדו העיקר והשורש, ושאר כל השמות והכינויים כולם מתאווים בו מכאן ומכאן ואף על פי ששם אהיה הוא המקור

לשם יהו"ה יתברך, מכל מקום הכול דבר אזור הוא. ונמצאת למד כי שמות הקודש, שהם א"ל אלהים וכיוצא בהם, הם סוד הגללים ששם יהו"ה מתלבש ומזדיין בהם ומתפאר, ולפיכך שמות הקודש אינם נמוזקים. וכמו ששמות הקודש אינם נמוזקים, כך השרים התלויין בהם באור המרכבה העליונה אינן נאבדים. אבל שאר הכינויין הנמוזקין, כגון רוזום וזנון ארך אפים וכיוצא בהם, הם כולם כדמיון הזויות של השרים והסגנים ואינם כקדושת שמות הקודש, ולפיכך הם נמוזקים, שהם מלבושי המלבושים:

ואם תאמר: מאזור שמות הקודש הם כדמיון מלבושים גם כן, וכשהשם מתלבש בהם הוא נסתר ונעלם מישראל, אם כן מדוע אינם נמוזקים, שהרי זו היא טובתם של ישראל וגדולת השם, כאמרו פשיטתי את כתנתי איכבה אלבענה (ש"ה ה, ג)? דע כי אף על פי שאנו אומרים שמות הקודש השם מתלבש בהם ומתכסה, יש לדבר שתי פנים. אם שם יהו"ה יתברך מתלבש בהם לבדו, בהתרוזקו מכנסת ישראל, זו היא הרעה והגלות והצרה הגדולה, שזו היא הסיבה בהפסיק הקליפות בין ישראל לאביהם שבשמים. אבל אם שם יהו"ה יתברך בזור בישראל ובירושלים וייתוודע עם כנסת ישראל ואין זר אתם בבית, וכל אותם שמות הקודש והכינויין וזופפין סביבותיהם, והשרים מבוזזין ושם יהו"ה יתברך וכנסת ישראל מבפנים, זו היא המעלה הגדולה והגבורה והתפארת. ובכל עניין תבין, כי י"י יתברך מפשיט אותן הבגדים כדי להתאזור עם כנסת ישראל, אבל אינו מאבד אותם המלבושים מן העולם, שצורך גדול הם אותן המלבושים להשתמש בהן, כאמרו ופרשת כנפיק על אמתך כי גואל אתה (רות ג, ט), ולפיכך אינן נמוזקים. והסוד: ובא אהרן אל אוהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקודש והניזום שם (ויקרא טז, כג), וכשהשם יתברך פושט אותם המלבושים מניזום במקומם, לפי ששרי האומות מתאזרים בהם. ושרי האומות צורך גדול הם לשימוש המרכבה, ולפיכך שמות הקודש אינם נמוזקים. אבל הכינויים הנמוזקים, כגון רוזום וזנון וכיוצא בהם, הרי הם כדמיון שבעים אומות עתידים להימוזק מאותה האמונה שהם מאמינים, וכולם יתאזרו באמונת ישראל, כמו שפירשנו. ולא ישאר אומה כופרת או מורדת בשם, כאמרו: כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם יהו"ה לעבדו שכם אזור (צפניה ג, ט). ולפי דרך זה תמצא כי שמות הקודש שבעים שרים מתאזרים בהן, אינן נמוזקים, אבל שאר הכינויים שבעים אומות מתאזרים בהם, נמוזקים, שהרי אמונת שבעים אומות היא עתידה להימוזק. ועל דרך זה התבונן סודות עמוקים ועניינים נעלמים בעניין שמות הקודש והכינויין, ואז תראה דברי אלהים חיים נראים לעין:

ואזור שהודענוך אלו הכללים הגדולים, בסוד שם יהו"ה יתברך ובסוד שמות הקודש שאינן נמוזקים ובסוד הכינויים הנמוזקים, יש לנו לחזור ולהודיעך סוד אלו הכל' שנינו שבהם ה' יתברך מנהיג הבריות כפי הדין הראוי, ולבאר לך כל אזור מהל' שנינו לאיזה צד הוא נוטה, או מה היא מידת כל שם או כינוי מהם, או כיצד השמות דבקים בשם יהו"ה יתברך, וכיצד הכינויין הנמוזקים אדוקים בשמות הקודש שאינם נמוזקים, וסוד דגל מוננה יהודה (במדבר ב, ג) וכתוב וצבאו ופקודיהם. תמצא דגל, ותמצא מוננה, ותמצא צבאותם. כך שם יהו"ה יתברך הוא העיקר, ושאר שמות הקודש הם צורת דגלים, ושא

הכינויים הם סוד צבאותיהם. ואם כן הוא, פקוז עיניך וראה מה שהקדמנו להודיעך בשער זה בענין שמו הגדול יתברך ובענין שאר שמות הקודש והכינויים:

ואזור שהודענוך זה, יש לנו להיכנס בביאור סוד אלו הג' שמות שהם אל אלהים יהו"ה, היאך הכינויים נאוזים בהם, והיאך שם יהו"ה יתברך מתלבש בכולן או במקצתן, ומה היא הפעולה הפועל בכל מלבוש ומלבוש. ואזור שתדע זה תבין כי שם יהו"ה יתברך הוא התל שהכול צופן לו, וכל הפרטים תלויים בכללו, וכל השמות והכינויים תלויין בשם יהו"ה יתברך. ומה שתצטרך לדעת כי ג' שמות הם מלמעלה למטה: אהי"ה למעלה, אדנ"י למטה, יהו"ה באמצע. וכמו כן הן ג' שמות מן הצדדין:

אל מימין, אלהים משימאל, יהו"ה באמצע. הלא תראה שם יהו"ה יתברך באמצע, מכון לכל הצדדים. ולפיכך יש לך להתבונן כי בו הכול תלוי, והוא הנשיא את הכול, יתברך ויתברך לעד ולנצח. וצריכים אנו לעורר על עיקר גדול בפסוק אזור: כי הגה יהו"ה יוצא ממקומו (מיכה א, ג), ואמרו ז"ל:

יוצא ממידת רזומים ובא לו למידת הדין. וכי איזה מקום יש לו, והכתיב מי מודד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וכל בשליש עפר הארץ ושקל בפלס הרים (ישעיהו מ, יב). וכבר אמרו ז"ל: הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, "וכתיב. הגה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (מלכים א ז, כז). וכי איזה הוא מקומו, והיאך אמר כי הגה יהו"ה יוצא ממקומו? אלא פירוש הפסוק כך הוא: כי הגה יהו"ה יוצא ממקומו, שהוא אהי"ה והוא מידת הרזומים הגמורה, ובא לו למידת הדין שהוא אדנ"י. וכשתבין זה תבין סוד מערכות השם מלמעלה למטה, ותדע כי מקומו של יהו"ה יתברך הוא אהי"ה, ואז יתיישב לך הפסוק ומה שדרשו בו ז"ל שאמרו; יוצא ממקומו, יוצא ממידת הרזומים ובא לו למידת הדין. ובדרך זה תבין זה הפסוק מן הצד: יוצא ממקומו – יוצא ממידת שזוקוק בהגלה א"ל שהיא אות הרזומים, ובא לו למידת שזוקוק בהגלה אלהים שהוא אות הדין, כמו שכתוב:

איש על הגלו באותות (במדבר ב, ב). ואזור שתבין היאך שם יהו"ה יתברך אמצעי ממעלה, כי כל שמותיו וכינויו מתאזזין בו מסביב וכולן אדוקים בו, ומה שראוי לך להתבונן כי כל השמות והכינויים, מלבד אהי"ה י"ה, אינן עולין משכמו ומעלה. ואם שם א"ל הוא מכונה על הרזומים בשם אהי"ה, הוא כדמיון צורת הגל, אבל תצטרך לדעת כי כל הכינויים כולם עיקרם במלבוש המידות, שעדיין נבאר אותם בעזרת השם. והנני מסדר לך כל סדר הכינויים התלויין בסדר אלו השלושה שמות, שהן א"ל אלהים יהו"ה, בסדר זה:

אל ימין – יהוה אמצע – אלהים שמאל:

גדול – נורא – אדיר:

רזום – נושא עון – שופט:

וזנן - עובר על פשע - דיין:

זסין - אמת - זזק:

ארך אפים - מרום - כביר כוז:

רב זסד - רם - איש מלזומה:

קדוש - נוצר זסד - גבור:

זסיד - שוכן עד - פוקד עון:

סולז - קדוש - משלם גמול:

התבונן ותמצא סוד אלו הג' שימות, כל אזור מהם נושא תשעה כינוין: אל נושא ט' כינוין ועמו י', וכן יהו"ה, וכן אלהים. הגה תמצא בכאן סוד שלושים שנה, שאמרנו למעלה שהם רמוזים בסוד מרכבות יוזקאל, כאמרו ויהי בשלושים שנה (יוזקאל א, א). ובאלו נגמר כל דין שדנין בבית דין הגדול של שבעים ואזור למעלה. ובשאר בתי דינים גם כן של מטה, באלו שלושים עניינים דנין. ומה שתצטרך לדעת, כי בסוד סדר זה כתוב: ראיתי את יהו"ה יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו (מלכים א כב, יט). צבא השמים, השמים הנזכרים הגה הם סוד שני השימות הנקראים שמים, והם סוד אל אלהים. ומהם נקרא ה' השמים, 'רוכב שמים', ואומר 'היושבי בשמים'. ועל זה נאמר: ואתה תשמע השמים מכוון שבתך (שם זו, לט), לא אמר אתה תשמע בן השמים אלא 'אתה תשמע השמים', השמים ממש, שהן א"ל אלהים. וצבא של אל ושל אלהים עומד עליו מימינו ומשמאלו, כמו שכתבנו בלזוז זה שעברנו. שאלו הכינוין של א"ל טוענין ומהפכין לזכות, וזהו סוד 'מימינו' אי דת למו; ואלו הכינויק של אלהים מלמדין זזובה, וזהו סוד משמאלו. וזהו שאמרו ז"ל וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו, מימינים לזכות ומשמאילים לזזובה. ואזור שטוענין טענותם אלו שתי הכיתות של ימין ושמאל, דנין את הנתבע בבית דין של שבעים ואזור, במקום שהוא מכוון בין השם הגדול יהו"ה ובין השם הנקרא אלהים. ובין אלו שתי שימות מוכנת למעלה לשכת הגזית, במקום שדנין את כל העולם:

ואזור שטוענין אלו של ימין ושל שמאל, מסכימים השם הגדול העומד באמצע שהוא שם יהו"ה יתברך לגמור את הדין ז, אם לזויים, אם למוות, אם לטוב, אם לרע. ואז גזורין ופוסקין את הדין, ואז הצד הנקרא אלהים גומר אותו הפסק דין. ושם עומדים העדים והשופטים והשוטרים, וכשרוצים לקיים הגזר דין שולוזין הכתב ביד המלאכים הנקראים שוטרים לבית דין של מטה הנקרא אדני, ואז נגמר הדין בעולם התזותון. ומה שתצטרך לדעת, כי המקום שבו דנין הוא בין יהו"ה ובין אלהים, ורוב אותו המקום בזולקו של אלהים. ומלבד בית דין של שבעים ואזור יש עוד שם ג' בתי דינים של עשרים ושלושה, במקומות שבהן נדונין בני העולם. אבל יש הפרש בין בית דין זה לבית דין זה, כי

במקומות ידועים דנין מוות וזוים, במקומות ידועים דנין עושר ועוני, ועדיין תשמע בעזרת השם כל הדברים האלה על מתכונתם, שאין דנין למעלה בבית דין כל הדין כולם, אלא מקומות יש למעלה מיוזדים שבהם דנין דיני ידועים. ובעזרת השם עוד נודיעך סוד המקומות שדנין בהם הבית דין, ומהיכן יוצאים השליחות ופסקי הדין בידיהם ומגיעים לצבא השמים התחתונים שבהם השמש והירח והכוכבים עם צבא המזלות, והיאך אלו ואלו גומרים הדין על הבריות כפי מה שנגזר הדין בבית דין של מעלה, ואין בכולם מי שיוכל לשנות דבר מכל מה שפסק השם הגדול יהוה יתברך, וזהו סוד: אף אורזו משפטך יהוה קיונך (ישעיהו כו, ז):

ואזר שהודעך זה, יש לנו לזוזר ולהודיעך סוד אלו הכינויים של א"ל העומדים לימין, מאיזה דבר הם נמשכים; וכן סוד הכינויים של אלהים העומדים לשמאל, מאיזה צד הם נמשכים; וכן הכינויים העומדים באמצע, הסמוכים לשם יהוה יתברך, והשם יורנו דרך האמות. כינויים של אל העומדים לצד ימין, שהם מהפכים בזכות הבריות, הם הנקראים כינויי הזוסד. וזו היא המידה שירש אברהם אבינו עליו השלום למעלה, שזו היא מידת זוסד וזכות הבריות, והסוד רמוז בפסוק: ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע וזלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע וגו' אולי יש זומשים צדיקים וגו' (בראשית יז, כג). כי כל הכינויים שהם מידתו של אברהם מהפכים בזכות אברהם, כענין שעשה אברהם אבינו שאמר 'אולי יזסרון זומשים הצדיקים זומשה' ויאמר לא אשזיית'. וזוהרים כינויי הזוסד ואומרים זכות 'אולי ימצאון שם ארבעים'. עוד מוסיפים ללמד זכות, עד שגמיעים לסוף כל מידת הזוסד, שהם עשרה כינויים:

'אולי ימצאון שם עשרה'. ואם זום ושלום אין שם כדי מיעוט הטענה, שהיא טענה אוות לכל אזור מעשרה הכינויים של זוסד, אז הדבר נעשה וגומרין הדין כמו שגמרו הדין בסדום ועמורה כך גומרים כל הדינים למיניהם. ואז וזוהרים כל הכינויים מלמדי זכות למקומם, והשם מסתלק מן הדין, והכינויים הנקראים אלהים גומרים הפסק דין. זהו סוד: וילך יהוה כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שם למקומו (שם, לג), ואז השם השלישי שהוא אלהים גומר הדין, וזהו: ויהי בשזות אלהים את ערי הככר (שם יט, כט). בשזות אלהים, אלהים הוא הגומר את הדין, שהרי מידת אל שהוא לאברהם ומידת יהוה וזוהר שתינה למקומן, ונשאר אלהים לגמור את הדין. ואם תשאל: הרי כתיב ויהוה המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש, והרי כתיב יהוה בזה המקום, והרי הוא גומר את הדין? דע כי כל מקום שתמצא כתיב בתורה 'יהוה', הוא ובית דינו. והוא פוסק הדין, ובית דינו שהוא אלהים גומר הדין. וזהו שנאמר בסוף:

ויהי בשזות אלהים את ערי הככר. ואזר שהודעך זה, התבונן כי לא לזינם נכתבה פרשה זו בתורה אלא ללמד להודיע משפט סדום ועמורה, ובאה לרמוז על כל הדינים שגזרין בעולם בבית דין של מעלה. כי אברהם וכינויו, שהם א"ל עם כינויו, עומדין שם תמיד ומלמדין זכות על באי העולם; ואזר שגומרין תמיד ללמד זכות, וזוהרין למקומם.

ושמור עיקר זה תמיד לכל מקום בתורה, וזהו שאמר: תתן אמת ליעקב זוסד לאברהם (מיכה ז, כ), מידת הזוסד מסורה לאברהם כלומר זכות על כל הבריות:

וכבר הודענו כי צורת דגל מידת המסד נקראת א"ל, ויש לך לדעת כי אברהם ירש מידת א"ל, כאמרו: ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם (בראשית כא, לג), וכתוב: ברוך אברהם לא"ל עליון (שם יד, כ). וכבר ידעת כי אל עליון הוא הגומל זוסדים טובים, ומידת זוסד הוא של אברהם כמו שכתוב 'זוסד' לאברהם:

ואזור שהודענו אלו העיקרים הגדולים, היאך הכינוי של א"ל הם מלמדים זכות על בני עולם והם מידת אברהם אבינו עליו השלום, יש לנו להודיעך כי כל הכינויין של זוסד, שהם זקוקין בדגל א"ל, כולם משוכים מן מידת הזוסד הנקראת מים העליונים, כי שם אל מושל על המים, והסוד:

א"ל הכבוד הרעים ה' על מים רבים (תהלים כט, ג). ולפיכך תדע כי אברהם אבינו עליו השלום בקש המים האלו, וזהו סוד הבאים של אברהם אבינו עליו השלום. ובמים העליונים בנה אברהם אבינו עליו השלום שבעים ושנים גשרים שבהם עברו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם זומה מימינם ומשמאלם. וזהו סוד ויס"ע ויב"א וי"ט, שסימן כל פסוק מאלו ע"ב אותיות שיוצאין מהן ע"ב שמות, שזהו זוסד אברהם. וסוד זוסד הוא ע"ב ז, ולפי שהמים הם תזות דגל אברהם עשה אברהם בהם ע"ב גשרים, ובתוך אלו הגשרים נארגין הכינויין שהם כולם של זוסד וזקוק בדגלם א"ל, שזהו סוד דגל אברהם שנאמר בו: ברוך אברהם לאל עליון (בראשית יד, כ). וכתוב: המקרה במים עליותי (תהלים קד, יג). עליותי, שם אל עליון, ששם עליון הוא עולה על שם אלהים כמו שאמר למעלה: כי אל גדול יהוה ומלך גדול על כל אלהים (תהלים צה, ג). [אלהים] באמת, כי א"ל הוא שם גדול על שם אלהים, כי זהו סוד רב זוסד, רב זוסד בודאי ז:

וזהו סוד: והאלהים נסה את אברהם (בראשית כב, א) ששם אלהים נתן הנס שלו ביד אברהם שמידתו א"ל. וזהו סוד ויקח בידו את האש ואת המאכלת, שאלמלא לקח אברהם בידו כחותיו של יצחק, שהם האש והמאכלת, אין כל בריה יכולה לעמוד לפני פוחד יצחק. וזהו סוד 'רב זוסד' של מידת אברהם, שגרע מידת 'פוחד יצחק' ולקח בידו האש והמאכלת. ולפיכך נקראת מידת אברהם 'גדולה', מפני שהיא גדולה מגבורה, וזהו סוד שאמר לאברהם ואגדלה שמך (שם יב, ב), וזהו סוד: 'כי א"ל גדול יהוה ומלך גדול על כל אלהים'. ולפיכך אין דגלו של יצחק יוצא עד שגומר דגל אברהם כלומר זכות, וזהו סוד: וילך י"י כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו (בראשית יז, לג). מה כתיב בתריה? ויהי בשזות אלהים את ערי הכנעני. ואף על פי שהיה אלהים משזזית, כשזכר את אברהם שהוא סוד מידת אל, הציל את לוט, וזהו שכתוב: ויהי בשזות אלהים את ערי הכנעני וזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, ממש באמצע ההפכה הצילו. והטעם, לפי שאברהם לקח בידו את האש ואת המאכלת, ולפיכך אברהם מציל פעמים רבות אף על פי שגמר הדין למיתתו, כי זהו סוד 'רב זוסד', וזהו סוד

רוזום וזנן של מידות הכינוין של אברהם. ואזר שלקוז אברהם ברשותו את האש ואת המאכלת, שהן כלי מלחמתו של יצחק שהוא מידת אלהים, אין דגלו של אלהים יוצא לגמור את העונש שגזר הדין עד שגומר אברהם ללמוד זכות על אותו הגידון. וכשלא מצא לו זכות, מתאספת מידת אברהם ואז גומר אלהים, שהוא מידת יצחק, את העונש ואת הדין, כמו שאמר ואברהם שב למקומו ואזר כך: ויהי בשזות אלהים את ערי הככר. ודע כי מאזר שלקוז אברהם בידו האש והמאכלת, עד שאברהם מסכים בדין אין אלהים יכול לפעול או לענוש. וזהו סוד שאמר: ויקוז בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו. וילכו שניהם יחדיו, בוודאי, שאין מידת יצחק יכולה ללכת כי אם ברשות מידת אברהם ומצוותו והסכמתו. וזהו סוד: אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב (שמות ג, ט), ולא אמר ואלהי יצחק כמו שאמר ואלהי יעקב, כדי שלא תזלו לבידת יצחק גדולה וכדי שתהיה מידת פוזר יצחק תזות זסד אברהם. וזהו סוד: וילכו שניהם יחדיו, שאין רשות לבידת יצחק ללכת עד שבידת אברהם מלמדת זכות, שאלמלא כך היתה מידת יצחק מוזרבת העולם, וזהו סוד והאלהים נסה את אברהם. ותדע לך כי אברהם עקד את יצחק כדי שתהיה מידת יצחק עקודה יד ורגל וכבושה תזות מידת אברהם:

ועתה אודיעך כיצד זסד אברהם מלמד זכות, והוא גזר'ל והוא רב זסד. כשהאדם עומד לדין ושוקלים עונותיו אזי מוציא זסד אברהם דגלו, זקוק בו שם א"ל. וא"ל מעביר ראשון מן העונות שעלו בשקל, בסוד א"ל רוזום וזנן, ואינו מונה זולתי מג' ואילך, וזהו: הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר (איוב לג, כט). ואף על פי ששוקלים העונות ממותנים לו במידת ארץ אפים. ובסוף גמר דין, אם נמצאו עונותיו וזכויותיו שקולין זה כנגד זה, זסד אברהם מכריע את השקל לצד הזכויות. וזהו סוד רב זסד, אם יכול אברהם להצילו, ואם לאו, יקוב הדין את ההר. אזי מידת יעקב, שהוא בית דין בין אברהם ובין יצחק, פוסק גמר דין ואומר: זיזי! וכשבידת יעקב שהיא סוד יהו"ה אומר זיזי, אזי כתיב בסוף פסוק ואמת, הוא סוד גמר דין של מידת שלישיית שהוא סוד יהו"ה, שהוא סוד יעקב שהוא סוד אמת כאמרו תתן אמת ליעקב (מכה ז, כ), שזהו סוד ואמת, שזהו סוד משפטי יהו"ה אמת (תהלים יט, ז). באה לפסוק פסקה ואינה מוצאה זכות כלל בהגדון, אזי מסתלקות שתי המידות שהם מידת אברהם ומידת יעקב, שהם א"ל יהו"ה, ונשאר הדין לגמור ביד אלהישם, כאמרו: וילך יהו"ה כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו (בראשית יז, לג), וכתיב: ויהי בשזות אלהים את ערי הככר. וזהו סוד כי המשפט לאלהים (דברים א, יז), כלומר פסק הדין ביד אלהים נמסר להשלימו. וזהו סוד פוזר יצחק, שהכול מתפוזר מבידת זו, וזהו שאמר: סמר מפוזרך בשרי וממשפטיך יראתי (תהלים קיט). נמצאת למד סוף פסוק אל רוזום וזנן ארץ אפים ורב זסד ואמת (שמות לד, ו), כי כל הכינוין של הפסוק מן אל רוזום וזנן ואילך, כולם כינוין של א"ל זולתי מלה האזורנה שהיא ואמת, שהיא סוד כינוי שם יהו"ה שהיא מידת יעקב, שנקראת אמת לפי שהיא פוסקת הדין, וזהו סוד תתן אמת ליעקב, וסוד משפטי יהו"ה אמת, וסוד ברוך דיין האמת:

ואזור שהודענוך אלה העיקרים הגדולים בעניין מידת א"ל ומקצת הכינויין של מידה זו, יש לנו לזוזור ולהודיעך סוד מידת שם אלהים שהיא מידת הפוזד והדין, שהיא מידת יצווק. ואף על פי שפירשנו בכאן הרבה ממידת הפוזד בכלל מידת אברהם, אף על פי כן יש לנו לזוזור ולבאר סוד מידת אלהי"ם, שהיא מידת יצווק, לפני עצמה. והשם למען רזומיו הרבים וזסדיו יורנו דרך האמת. כינויים של אלהים העומדים לצד שמואל, והם המלמדים והמוכירים זוכתן של בריות, הם הנקראים כינוי הדין, וזו היא שורש יצווק עליו השלום, שזו היא המידה שגומרת הדין על בריותיו. וצריכים אנו להודיעך העיקר הגדול הזה. כבר הודענוך כי מידת אברהם היא המלמדת זכות על הבריות, ומידת יצווק המלמדת זוכה. וכן תמצא ביצווק כתיב:

ויאהב יצווק את עשו כי ציד בפיו (בראשית כה, כז). וכי צדיק גדול כיצווק אבינו עליו השלום, שאין השכינה נפרדת ממנו אפילו שעה אחת, יהיה אוהב רשע גמור כמו עשו? והיאך אפשר? אלא סוד גדול מסודות התורה הוא. דע כי יצווק אבינו עליו השלום היה צופה כל העתיד לבוא, וצפה וראה כי בני יעקב יהיו זוטאין ומכעיסין לפני יי יתברך ויירשו דיני גיהנום. וכשראה יצווק שישאל בגלות עשו, שמוז ואמר: גלות מכפרת עוון; ואמר: כן, אני אוהב מאוד כל הצרות של עשו, ללמד על ישראל זוכה כדי לגמור עליהם הדין בגלות בעולם הזה. וזהו ויאהב יצווק את עשו כי ציד בפיו. ומהו כי ציד בפיו? אלא ראה בני יעקב נצודים בדיני גיהנום, וראה ונצטער; וכשראה גלות אדם וראה הצייד של גיהנום נתון בפיו של עשו, שמוז ואמר: גלות מכפרת עוון, וזהו: קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל אוכלי ואשמו (ירמיהו ב, ג). הגה הודעתך כי אף על פי שמידת יצווק היא הפוזד, כוונתה לזכות את ישראל, וזהו סוד: זכור לאברהם ליצווק ולישראל עבדיך (שמות לג, יג). כי השם יתברך ויתברך מזכה את ישראל בגלות עשו. והגני מבאר עוד. ויאהב יצווק את עשו כי ציד בפיו, כלומר יצווק הוא מידת הדין והפוזד ואוהב כל כינוי הדין שיודעים לצוד הרשעים לגיהנום. ואלמלא מידת הפוזד מדיני גיהנום, כמה אנשים צדיקים היו זוטאים; ותועלת גדולה היא מידת פוזד יצווק, שמפוזד את האדם מדין גיהנום ונזהרין מעשות עבירה. וזהו סוד פוזד יצווק, ועל זה נאמר:

אשרי אדם מפוזד תמיד (משלי כז, יד). ואם כן פקוז עיניך וראה כמה הוא הפוזד מועיל, שמונע האדם מן העבירה, וזהו סוד 'אשרי אדם מפוזד תמיד'. וזהו שאמר 'מפוזד תמיד', כלומר אשרי אדם שרואה כמה גדולים הם עונשי דיני גיהנום הנקראים פוזד, כמו שאמרו רז"ל: איש זרבו על ירכו מפוזד בלילות (ש"ש ג, ז), מפוזדה של גיהנום הדומה ללילות וכשהאדם מפוזד מדיני גיהנום מונע עצמו מכמה עבירות, וזהו סוד 'אשרי אדם מפוזד תמיד', וסוד פוזד'ו בציון זוטאים (ישעיהו לג, יד). ואם כן התבונן כי הפוזד צורך גדול הוא לישראל להימלט מדיני גיהנום. ואם אין ישראל נזהרין ואינן מפוזדין לפני יי, יותר טוב הוא שיפלו בגלות עשו משיפלו בגיהנום, כי גלות מכפרת עוון. ועל כן שמוז יצווק, שהוא מידת הפוזד, שיפלו ישראל בגלות עשו ויתכפרו עוונותיהם, משיפלו בגיהנום שהוא דין קשה עד מאוד. ולפיכך אמר ויאהב יצווק את עשו כי ציד בפיו:

ואזור שהודיעך זה, צריכים אנו להודיעך סוד אותם המטעמים שביקש יצחק מעשו ובא יעקב וגבור המטעמים ההם ליצחק אביו וירש ברכתו של עשו. כבר הודעתך כי יצחק אבינו עליו השלום הוא העולה התמימה, ואין השכינה נפרדת ממנו אפילו שעה אחת, והיאך תבוא תקלה על ידו? או היאך יאהב את עשו? או היאך ירצה לבדך את הרשע ולהניח את הצדיק? או היאך תתקיים ברכה אזור המאכל והמשתה, והרי התפילה קודם המאכל? ואומר יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך (ויקרא י, ז), והיאך יצחק אוכל ושותה ואזורי כן מברך את הרשע? בני אל תתפתה בדעתך ואל תקבל אונאה להאמין כי צדיק גמור כיצחק אבינו עליו השלום יהיה נכשל בדבר קטן, אבל כל מעשיו פלס ומאזני משפט ליהו"ה יתברך. דע כי בראות יצחק אבינו עליו השלום כי שני עולמות הם, העולם הזה והעולם הבא, וראה את ישראל דווקא ומצטערין בעולם הזה, וראה מידתו שהיא מידת הדין מתוזה על ישראל, נצטער ואמר: מה יעשו בני ידי הגוים משבעים אומות, והיאך יתנהגו בנייהם בגלותם? אמר: מוטב שאתן לעשו בני ברכת העולם הזה, הבא על ידי מאכל ומשתה, כדי שימשול על ישראל; מאזור שיזטאו ישראל יפלו בגלות, יותר טוב הוא שיפלו בגלות עשו אזיהם משיפלו בגלות אזורים נכרים שהם שבעים אומות. ואמר יצחק: מאזור שאי אפשר שלא תגבה מידת הדין הנוב שלה מישאל, יותר טוב הוא שתגבה הנוב על ידי אזיהם משיגבה אותו על ידי נכרי, וזהו סוד: לא תתעב אדומי כי אזור הוא (דברים כג, ז). ולפיכך אהב יצחק את עשו, מפני שהוא תיקון יעקב שלא יפלו בניו בגיהנום:

וכשראה שנפלטו בני יעקב מגיהנום והם נצודים בגלות עשו, שמוז, וזהו סוד 'כי ציד בפיו'. ולפי שהעניין כך, אמר יצחק: אין עשו ראוי לירש ברכה עליונה שכלית, אבל הוא יורש ברכה תחתונה גופנית; ראוי לברכו על דבר גופני, שהיא דבר שהגוף נהנה בו, וזהו המאכל והמשתה. ולפיכך אמר יצחק לעשו: ועשה לי מטעמים ואוכלה בעבור תברכך נפשי. נפשי, בוודאי, שהיא הנפש המקבלת מזון ולא הגשמה. ולפי דרך זה נתכוון יצחק אבינו עליו השלום להקל עונשם של ישראל בגלות, ושלא יירשו דיני גיהנום. ואף על פי כן שכינה אומרת: אפילו בגלות צריכים ישראל להקל מעליהם עול קשה של עשו, וזהו סוד; ורבקה אהבת את יעקב (בראשית כה, כז). כי השכינה בזמן אברהם אבינו עליו השלום נקראת שרה, ובזמן יצחק אבינו עליו השלום נקראת רבקה, ובזמן יעקב אבינו עליו השלום נקראת רחל, כי לאה היא סוד היוכל. ושתי השפוזות הן סוד שתי נערות של שכינה, "ומשם נתקן הכול. ולפיכך: ורבקה שומעת בדבר יצחק אל עשו בנו (שם כז, ה), אז צותה רבקה על יעקב לתקן את המטעמים ולקבל ברכתו של עשו. ואכלמלא כן, אין אזור מישאל נמלט מגלות זורבו של אדום. התבונן מאד, הנה הודעתך סוד ברכתו של יצחק ואהבתו אל עשו:

ואזור שידעת זה, צריך אני להודיעך שאלמלא שנעקד יצחק על גבי המזבח ולקח אברהם את האש ואת המאכלת בידו, אין אזור מישאל יכול להתקיים מפני דינו של יצחק. ולא מפני שייצחק שזא את בנו ישראל, זלילה זלילה, אלא מפני זוסידותו שכל כך היתה, פוזדו ודינו מתוזה ליראם ולפוזדם מלזטוא לפני י"י יתברך. וראה שעתידים לזטוא, אלא

ראה שאין ישראל נצולים או מעונש גיהנום או מעונש גלות, שמוזן לזמור דינם של ישראל בגלות. וכשראתה מידת הזוסד שהיא מידת אל, שהיא מידת אברהם, שאם יגמר דינם של ישראל בגלות יהיו כולם כלים ונשזותים ולא ימלט אזור מעיר ושנים ממשפחה, לקוזה מידת א"ל בידיה את האש ואת המאכלת שלא יכלו ושלא ישבדו ישראל בגלות, וזהו סוד; ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתם ולא געלתם לבלותם (ויקרא כו, מד):

ואזור שידעת זה צריך אני להודיעך מהו הטעם שכחו עיניו של יצחק מראות. דע כי י"י יתברך מיעט מידת הדין, שלא תדקדק בכל העבירות, וזהו סוד:

ותכניה עיני מראות (בראשית כו, א). ומה הוא זה שאמר 'כי זקן יצחק', ואזור כך ותכניה עיני מראות? הנני מאיר עיניך בעזרת השם. דע כי יש למעלה מידת רזומים גמורה, ונקראת אה"ה זקן, היא המרומות בלי תערובת דין. וכשבני אדם זוטאים מידת הדין מתוזה כנגדם, וכשעומדים לדין והשם יתברך שהוא יהו"ה רואה שאם יגמר הדין תהיה כלית בכל העולמות, מה הוא עושה? מסלק הדין משם ומעלה אותו למידת רזומים הנקראת זקן. וכשמידת הדין מסתלקת לאותו מקום, אין בה כוז לא לדבר ולא לראות, וזהו סוד: ויגבה יהו"ה צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה (ישעיהו ה, טז). ועל זה נאמר 'ויהי כי זקן יצחק ותכניה', כלומר גם עליו גם על מידתו מדבר. ולפיכך י"י יתברך בשעת הדין הקשה מרום על עולמו ואומר: למעני למעני אעשה כי איך יזול (ישעיהו מז, יא). וזהו שאמרו ז"ל: אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זויב וכו', וזהו סוד; כולו הפך לבן טהור הוא (ויקרא יג, יד). ועל דרך זה התבונן שאין לפוזר יצחק כוז ובמשלה בשעה שהכתר העליון מאיר פניו למטה, לפי שאורו הגדול מכהה מאור עיניו של פוזר יצחק. וזהו סוד: יאר ה' פניו אליך ויזונך (במדבר ו, כה). מהו 'ויזונך'? שאם אי אתה ראוי לרזומים בשעה שיאיר פניו העליונים, יתן לך מתנת זנס, וזהו סוד 'יאר יהו"ה פניו אליך ויזונך'. והנני מאיר עיניך בעזרת השם. דע כי בכל מקום שאתה מוצא אור פניו מלמעלה הוא סוד גדול, והוא כי יש שלוש מאות ועשרה פנים של זעם וכולם אדוקים בפוזר יצחק וכשמידת הכתר מאירה פניה ומוציאה דגל של רזומים שזוקק בו מידת א"ל, שהוא סוד המעשרות של פנים של זעם, "אזי כל פני הזעם זוזרות להאיר ונהפכות כולן לרזומים, וזהו סוד 'א"ל יהו"ה ויאר לנו, וזהו: אשרי העם יודעי תרועה יהוה באור פניך יהלכון (תהלים פט, טז). ואם כן התבונן סוד 'ויהי כי זקן יצחק ותכניה עיני מראות', ואז תשיג סוד 'תקעו בזודש שופר בכסה ליום זנגנו' (שם פא, ג) יסוד 'אשרי העם יודעי תרועה יהוה באור פניך יהלכון', ותראה מה הוא שופר של אילו של יצחק יכשתבונן ענינים האלו אזי תיכנס לסוד שאנו אומרים 'יצר המאורות' ו'בורא מאורי האש', ואז תבין מה יש בין 'יצר המאורות' ו'בורא מאורי האש'. כי יצירת המאורות נמשכות מן הרזומים הגדולים של מעלה, בסוד 'א"ל יהוה ויאר לנו; ומאורי האש הם נמשכים ממידת אלהים, ממידת הזושך שנאמר בו: וזשך על פני תהום (בראשית א, ב); יצר אור ובורא זשך (ישעיהו מה, ז). ולפיכך מידת א"ל מאירה לזשך הכלול במידת אלהים שהיא סוד אש, וזהו סוד 'יאר יהוה פניו אליך ויזונך':

ואזור שהודענוך זה בשתי אלו המידות, יש לנו להודיעך סוד מידת שם יהו"ה יתברך, המכריע באמצע, והיאך מנהיג את עולמו. כינויים של יהו"ה יתברך העומדים באמצע השורה, מימינם וזסד ומשמאלם דין, והם כלולים באמצע מן הזוסד והדין. ואלו הכינויים אשר באמצע נקראים כינויי הרזומים, ועליהם נאמר: ליהו"ה אלהינו הרזומים והסליונות (דניאל ט, ט). והנני מבאר בעזרת השם. דע כי כל שמות הקודש והכינויים והמידות, בין שנקראים זוסד, בין שנקראים רזומים, בין שנקראים דין, אין לך אזור מכולן שיהיה זוסד גמור או דין גמור או רזומים גמורים, שלא יהיה בהם תערובות. וכל זה משם אהי"ה ולמטה, אבל ממנו ולמעלה הכול רזומים וזוסד גמורים פשוטים בלי תערובות בעולם. ועתה פקוז עיניך ותן לבבך לראות עניינים עמוקים, שהם כמו כללים לסדרי המרכבות והשרים וקשר הספירות. ובראותך זה אז תבין קצת הספירות והשמות והמידות קשרים זה בזה, מקבלים זה מזה, והיאך כולם נעשים זבורה אזורת וכוונה אזורת בלי פירוד בעולם. וכשתבין זה, תבין סוד ייזוד הבורא הכול יתברך ויתברך:

דע כי שמות הכתר העליון הם כולן שמות פשוטים בלי תערובות דבר. כיצד? רזומים הידועים הסמוכים לשם אהי"ה, או זוסד הסמוך לשם אהי"ה, כולם זוסד ורזומים גמורים פשוטים, אין בהם תערובות דבר אזור. וזהו סוד שנאמר: וברזומים גדולים אקבעך (ישעיהו נד, ז). וכי מה הם רזומים גדולים? אלא מפני שהרזומים הכלולים בקו האמצעי אינם רזומים גמורים, שהרי דין מעורב בהם שהם כלולים מן הזוסד ומן הדין, אבל רזומים של שם אהי"ה הם הנקראים רזומים גדולים שאין בהם תערובות. וכן זוסד עליון, כאמרו: ובוזוסד עליון כל ימוט (תהלים כא, זו) שזהו הזוסד הפשוט הגמור של שם עליון שהוא אהי"ה. אבל זוסד של אברהם תערובת דין יש בו, ונקרא זוסד עולם ואינו נקרא זוסד עליון. זה הכלל: משם אהי"ה ולמטה נולדו ההפכים כולם, פנים ואזור, ימין ושמאל, ולפיכך אין לך שם או מידה משם אהי"ה ולמטה שהיא פשוטה בלי הרכבה:

ואזור שידעת זה, דע כי כל שמות הקודש והכינויים שהם מן הכתר ולמטה אין לך מידה פשוטה שאינה מתערבת עם זוברתה. כיצד? זוסד אברהם אינו זוסד גמור, שהרי מידת הדין של יצחק מתערבת עמו; ואין לך מידת רזומים שאין בה קצת דין, ואין לך מידת דין שאין בה קצת רזומים. ואם תקשה: אם כן למה אתה קורא מידת דין מאזור שיש בה רזומים? וכן, למה אתה קורא מידת רזומים מאזור שיש בה דין דע כי המידה שיעקרה רזומים ורובה מתלבשת ברזומים, אף על פי שיש בה קצת דין אנו קורין אותה מידת רזומים; וכל מידה שיעקרה דין ורובה מתלבשת בדין, אף על פי שיש בה קצת רזומים אנו קורין אותה מידת הדין. אבל אין שם לא מידה ולא כינוי, מאהי"ה ולמטה, שיהיה כולו דין גמור או כולו רזומים גמורים. שאם אתה דן כן, נמצאת אתה קוצץ בנטיעות ומפריד ביזוד. שאם תאמר שמידת רזומים היא רזומים גמורים, לעולם לא תתזכר עם מידת הדין הגמורה, נמצאו כשני הפכים שאינם מתקרבים זה לזה לעולם, ואם לא יתזכרו הרי היזוד נפרד פרקים פרקים, מידת רזומים בפני עצמה ומידת הדין בפני עצמה, ועל זה נאמר: וזרען מפריד אלוף (משלי טז, כז). אבל סוד קשר הספירות והשמות והכינויים והמידות אלו באלו הם כמו שאומר לך. דע כי מידת הכתר העליון שכולה

רוזמים מתאזזות תזוילה בצד הזכמה הפונה למעלה, שהיא גם כן רוזמים. ומן הצד השני של זכמה הפונה למטה, ונקראת אזור, נולד מידת הדין. ומצד הדין של זכמה הפונה למטה מול הבינה, וזר אותו צד הנקראת דין להיותו נקרא רוזמים אצל מערכת הבינה, כי יותר שמתרוזקים מן הכתר נולדות הדין בהם. ואם כן האזורים של זכמה נקראים דין אצל הכתר ונקראים רוזמים אצל הבינה, ומב' הספירות האלו הנקראות זכמה ובינה נאצלים כל שאר השמות והכינויים. נמצאת למד כי כל ימין הוא מצד הזכמה, וכל שמאל הוא מצד הבינה. ואף על פי שהימין היא מצד הזכמה אין הזכמה רוזמים גמורים, כמו שאמרנו, שאפילו האזורים של זכמה, דין הם נקראים כנגד הכתר; כל שכן הימין הנמשך מן הזכמה, שיש בו דין ורוזמים. אבל זה הכלל: כל הספירות האצולות מצד הזכמה כולם נקראות מידות רוזמים, לפי שהספירות האצולות מן הבינה כולם דין. ולפי מערכת אלו אצל אלו נקראות אלו רוזמים ואלו דין. לא מפני שאלו של צד ימין הם רוזמים גמורים, אלא שרובם ועיקרם רוזמים אבל קצת דין יש בהם; ולא מפני שאלו של צד שמאל הם דין גמור, אלא שרובם ועיקרם דין אבל קצת רוזמים יש בהם. וזהו סוד קשר הספירות והמרכבה, שאלמלא העירוב שבמידות לעולם לא היו מתקרבות ונקשרות אלו באלו. נמצאת למד כי מידת א"ל שהוא מידת זוסד אברהם, אף על פי שנקראת זוסד ויש בה רוזמים הרבה, קצת דין מעורב בה. ומידת אלהים שהיא מידת פוזד יצחק, אף על פי שנקראת דין ויש בה מיני עונש הרבה, קצת רוזמים מעורב בה. אבל מידת שם יהוה שהוא קו האמצעי והוא עומד באמצע כל השמות, כמו שהודענו, מימינו זוסד ומשמאלו דין, בלי ספק שם זה כלול בדין וברוזמים מכאן ומכאן. ולפיכך הוא פוסק אם לזוים אם למוות, אם לעונש אם לנצח. ולפיכך תמצא שם יהוה, שהוא סוד קו האמצעי והוא עומד באמצע, זו היא מידת יעקב אבינו עליו השלום ולפיכך נאמר בו: ויעקב איש תם יושב אהלים (בראשית כה, כז). כלומר, יעקב הוא סוד המידה האמצעית, כמו התיבות שכלול שמתים שני הצדדים באמצע כך יעקב מתים שני האהלים, שהם אוהל אברהם שהוא זוסד ואוהל יצחק שהוא דין, וזהו סוד ויעקב איש תם יושב אהלים (שם, כה). כי מה צורך לומר יושב אהלים? היה לו לומר יושב אוהל. אלא מידת יעקב עומדת בין שני אוהלים, ומתייבמת ומאזזת ימין ושמאל במידה האמצעית, עד שנמצאו אברהם ויצחק נאזזים ביעקב: אברהם, ימין יעקב, יצחק שמאל יעקב. וזהו סוד הכתוב השלישי מכריע ביניהם:

בין מידת א"ל שהיא זוסד, ובין מידת אלהים שהיא דין. נמצאת למד כי השם הגדול יהוה יתברך שהוא עומד באמצע הוא כלול בזוסד ודין, וזהו שאמרו בפרקי היכולות: מימינו וזוים, משמאלו מוות ואזור שידעת זה, יש לנו להודיעך כי מכאן תבין היאך כל השמות וכל הכינויים וכל המידות הם נאזזים בשם יהוה יתברך. וזהו שאמרו בספר יצירה: היכל הקודש מכון באמצע. וזהו סוד שם יהוה שהוא באמצע כל השמות, בין מלמעלה, בין מלמטה, בין מן הצד. וזהו סוד: ראיתי את יהוה יושב על כסאו (מלכים, כב, יט) בכל השמות והכינויים ופועל פעולותיו. וכפי הפעולה שצריך לפעול, כך מתלבש בשם או בכינוי הראוי לאותה פעולה. ושמור עיקר זה תמיד, כי הגה תמצא יהוה נקרא לפעמים רוזם ולפעמים קנא ונוקם ובעל זימה ואיש מלומד, כאמרו: אל קנא ונוקם

יהו"ה נוקם ה' ובעל זוימה (נזום א, ב) ואומר; יהו"ה איש מלזומה (שמות טו, ג). ואם הוא כולו של רזומים, היאך אפשר לומר בו אלו הכינויין של דין קשה? אלא באותו הצד של דין, שאמרנו שהוא מעורב עם מידת רזומים, מתאזזין אלו הכינויין של דין. וכפי המידה הראויה, כך הכינויין מתאזזים בו ומתלבש בהן. ונמצא שם יהו"ה כלול ומשוכלל בכולן בהתלבשו במלבוש הראוי לכל דבר. ושומר זה העיקר וממנו תראה שהשם יתברך אינו משתנה כלום, כאומרו אני יהו"ה לא שניתי (מלאכי ג, ו) אבל השינוי הוא כפי הדין הראוי, מתלבש בכינויין הראויין לגמור הדין אם לטוב אם לרע. ושומר זה העיקר הגדול מאוד מאוד ותראה גדולתו יתברך ועוצם מלכותו:

ואזור שהודענך אלה הכללים הגדולים, יש לנו לזוזר ולהודיעך בפירוש מה שהתזלנו לבאר בשער זה ולומר: כבר ביארנו שבין הכתר ולמטה אין שם מידה פשוטה שאינה מעורבת עם זכרתה, כי אצילות הזכמה שזמשכה מן הכתר זויבה כל ההפכים וכל התערובות וכל דרך האצילות וקשר המרכבות. שהרי הזכמה סמוכה לכתר ולבינה, ומאזור שהיא סמוכה בין שתי ספירות הרי יש לה פנים ואזור, הפנים מביטות נגד הכתר, והאזורים נגד הבינה. ומאזור שיש בה פנים ואזור, הרי היא סיבת כל ההפכים והשינויים וכל התערובות שבעולם. ומכאן נולדו כל פנים ואזור, כל לבן ושזור, ימין ושמאל, ומעלה ומטה. וזהו אזור מן הסודות העמוקים בקשרי מרכבה ואצילות ההוויות, והמבין סוד זה יבין כל המרכבות וכל המעלות האצילות, שהם בצורת מקבל ומשפיע, וזהו סוד אנדרוגינוס. ולא שיש שם צורת אנדרוגינוס, זלילה זלילה לשם יתברך להאמין דבר כזה ולהציא דיבה ושם רע, אבל כמו שאמרנו למעלה בסוד כל פרקי מרכבה והשרים העליונים שכללם כולם ביזוד נקראים אדם, לא שהם בצורה שלנו או כמונו זלילה זלילה, אבל יש מעלות גדולות נעלמות מלאים זו וזהר ומיני מאורות וכולם כאזור נקראים בשם מוזה. לא שהם בצורת מוזה שלנו או כמונו שלנו, אלא שהם רמוזים בסוד המוזה. וכן יש כמה עולמות מלאים כל מיני דשן וכל טוב ונקראים ימין; וכן יש כמה עולמות מלאים זושך שאינו מתאזז, והוא בלי גבול, ונקראים שמאל; וכן יש כמה עולמות בצד שמאל, מלאים עושר וכבוד ונכסים ונקראים צפון; וכן כל כיוצא בזה. ובדרך זה כל צורת המרכבות העליונות והמוזנות והעבאות, מהן יש כיתות נקראים בשם עין, מהן יש כיתות נקראים אוזן, ומהם יש כיתות נקראים שפתיים, ומהן יש כיתות נקראים פה, ומהן יש כיתות נקראים ידיים, ומהן יש כיתות נקראים רגליים. וכל המוזנות והמרכבות כאזור נקראים אדם:

וכל אלו המרכבות וכל העבאות וכל המוזנות, כולם נקשרים אלו באלו ומקבלים שפע וקיום אלו מאלו, ונמצאו כולם מקבלים כוז מאור מן הכתר וממנו כולם מתפרנסים בהתאזזם בשם יהו"ה יתברך. כי סוד יהו"ה הוא סוד בורא הכול יתברך, וקוצו של יו"ד הוא סוד הכתר, ובשם יהו"ה הוא העיקר וממנו יקבלו כל המרכבות וכל המעלות כוז שפע וקיום אלו מאלו, ונמצאו כולם צופים לשם יהו"ה מקבלים כוז מאור הכתר. נמצאו כל המעלות, מקוצו של יו"ד ולמטה, כולם מקבלים כוז אצילות אלו מאלו. וכן כל מעלות העולם עליונים ותחתונים, בעולם המלאכים, בעולם הגלגלים, השמים והכוכבים

והמזלות, ובעולם התזותון, כולם נקשרים אלו באלו ומתפרנסים אלו מאלו. נמצא כל המעלות מקבלות כוזו וקיום מקוצו של יו"ד של שם יהו"ה יתברך, ונמצאת כל מעלה מכל מעלות יהו"ה יתברך שיש לה שתי פנים: הפן האזוד, שמקבלת ממי שלמעלה ממנה, והפן השני, שבו משפעת טובה במי שלמטה ממנה. עוד הגיע לטבור הארץ. נמצאת כל מעלה ומעלה שיש בה שני עניינים: כוזו קיבול לקבל השפעת ממי שלמעלה הימנה, וכוזו השפעת להשפיע טובה במי שלמטה הימנה. ובדרך זה נקראות המרכבות אנדרוגינוס, מצד מקבל ומשפיע, וזהו סוד גדול מסתרי האמונה. והמבין זה, יבין סוד הכרובים וסוד תבנית המרכבה שעשה שלמה המלך בבית המקדש. ויבין היאך מן הכתר ולמעלה כל המידות של זוסד ורזומים וכל טוב, כולן שלמות ופשוטות ואין בהן תערובת דין לא מעט ולא הרבה. ויבין שאין מן הפוזד ולמעלה צד דין ולא דבר קושי כלל, אבל הכול שמוזה וצהלה וששון וכל טוב וכל זיו וכל מאור, שאין דין בו כלל כי אם מצד האזורים, והאזורים מתזזילין מן הזוכמה ולמטה. וכמה אזורים יש שנקראים פנים, וכמה פנים יש שנקראים אזורים, והסוד כולו כלול במקבל ומשפיע. וכשתבין הסוד הגדול הזה, תבין מה שאמרנו מן הכתר ולמטה אין זם שם פשוט שיהיה כולו זוסד גמור או רזומים גמורים אלא קצת דין מעורב בו, ואין לך שם שיהיה כולו דין גמור אלא קצת רזומים מעורבים בו. וזהו סוד קשר המרכבות ואצילות המעלות וסוד הצינורות וההמשכות. וסוד כל מה שזכרנו בכאן יש כלל גדול בתורה, והוא סוד: ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו (במדבר ד, כ), ואין לי רשות לפרש בכתב יותר מזה:

נמצאת למד כי כל שמוות הקודש וכינוין הנאגדים בשם יהו"ה יתברך, כולם מעורבים אלו באלו וכולם מתפרנסים אלו מאלו, וכולם בין של ימין בין של שמאל כולם כוונה אזות להם, והיא הדיבוק בשם יהו"ה יתברך כי ממנו יבו השפע והזוים והקיום. ולא תזשוב בדעתך כי כיתות של ימין ושמאל למעלה וזולקין אלו עם אלו, או שונאים אלו לאלו, או מכזישים אלו לאלו, זולילה וזס! אלא כשתראה אותם כזולקים, אינם אלא כנושאים ונותנים בדין להוציא משפט בגו העולם לאור בדין אמת. וזהו כלל למידת זוסד ודין, והסוד: וילכו שניהם יחדיו (בראשית כג, ג), וסוד: משפטיו ה' אמת צדקו יודיו (תהלים יט, ז). כלומר הכול כוונה אזות, כי כולם מוסכמים בהסכמה אזות, והיא הדיבוק בשם יהו"ה יתברך. וזהו שאמרו זז"ל: אין למעלה לא קנאה ולא שנאה ולא תזורות. ואם כן מהו זה שאלו עומדים לימין ומזכין ואלו עומדים לשמאל ומזיזין? דע כי כל זה להוציא המשפט לאור ולקבל כל נברא הדין הראוי לו, אבל של ימין ושל שמאל למעלה אזות היא להידבק בשם יהו"ה יתברך. וכל הכיתות האלו, בין של ימין בין של שמאל, אוהבין זה לזה, וזהו שתיקנו בברכת יוצר המאורות:

כולם אהובים כולם ברורים כולם גיבורים כולם עושים באימה וביראה רצון קוניהם. והתבונן זה עד מאוד ותראה מה שפירשנו. הלא תראה כי הקדושה כולם מתכוונין לגמרה ביזוד, כי זהו אזוד מדרכי הייזוד הגדול. ולפיכך אמרו בברכת היוצר: וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה ונותנים באהבה רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנזות רוז וכולם כאזוד עונים באימה. וכיצד ענין כיתות של ימין? אומרים: קדוש; ושל שמאל

אומרים; ברוך; ואלו ואלו כאחד אומרים: ימלוך. הזוכים להבין סוד זה יבינו כיצד הוא הסכמת כולם בייחוד השם יתברך:

וכל זה שאמרנו מן השורה ולפנים, שזהו סוד זומוות המקדש העליון, אבל מן הזומוות ולוויין יש כיתות רעות לצד שמאל, ואינם למעלה כי אם למטה. וראש כל הכיתות הרעות הוא סמאל, יאלו כולם בעלי קטטה ומשטמה, ואינם מכלל בני זוטר המלך אלא זוויין לשלוש מוזיחות וזוויין לזומוות המקיפות את המזונה; כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש (במדבר ה, ב). שלוש מוזנות הזכיר בפרשה זו, ואיני בפירוש הדבר הזה עכשיו. ואומר עוד: ולא יטמאו את מוזניהם אשר אני שוכן בתוכם (שם ג), ואלו הן הכפירים שואגים לטרף. ועל מי אמר הכתוב שלא יטמאו? ודאי שהוא מדבר על אותם, כלומר אלו שזוויין לשורה; מצפין מתי יכשלו בני אדם בזוטא ובטומאה ויקטרו עליותם למעלה, ויצא מן הדין שיתנום בידיהם של אלו המקטריגים. והיודעים דבר זה יודעים כמה ראוי להיזהר מן העבירות. וזהו שאמרו רז"ל: יורד ומשטין, עולה ומקטרג, נוטל רשות ונוטל נשמה וזהו שזאמר: הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם (תהלים קד, כא). אם תתבונן בזה תבין שאמר בכאן לשון א"ל ולא אלהים, והטעם הוא כי האל יתברך שהוא מידת הזוסד והרוזמים מעכב שלא יתנו לטרף הכפירים, כי מידת אל כמו שהודענוך מלמדת זכות על בני העולם שלא יפלו ביד הכפירים. והמבין סוד זה יבין פרשת איוב בתוילתה, ויבין כי איוב אף על פי שהיה צדיק גמור, מוזויב היה לאותו העונש. וזהו סוד: ויבאו בני האלהים להתיצב על יהוה ויבא גם השטן בתוכם (איוב א, ו), ואין לי רשות לגלות עכשיו יותר. והנה הכפירים משטינים למטה את האדם, ועולים למעלה ואומרים: עבירה זו עשה פלוני, תנוהו בידינו כי אלינו הוא. והרי מידת אלהים משמאל אינה מעכבת, שהרי היא מלמדת עליהם וזויה. ומי מעכב? מידת אל שמלמדת זכות, כמו שאמרנו למעלה. ולפיכך הכפירים מסדרים טענות ושואגים לטרף ולבקש מאל אכלם, לפי שהוא מעכב על הכפירים:

ואזור שהודענוך אלו הכללים הגדולים, ראוי לנו לבאר ביאור הכינויין שהן תלויין בג' שמוות הנזכרים למעלה, להודיעך היאך הכינויין של מידת אל מעורבת מידת הדין עם הזוסד שלהם, וכיצד הכינויין של אלהים מעורבת מידת הרוזמים עם הדין שלהם. וכמו כן ראוי להודיע כמה הוא שיעור התערבות בכל כינוי וכינוי מהם, או היאך מתערבים אלו עם אלו והיאך נקשרים אלו באלו. וקודם שניכנס בביאור זה יש לנו להודיעך כי כמו שאמרנו באברי המרכבה שהם נקראים עיין, או אויין, או י"ד, או רגל, ואינם לא עין ולא אויין ולא יד ולא רגל ממש אשלא כינויין ודמיון, כך יש לך לדעת כי יש למעלה במרכבה עניינים שנקראים מים ואש ורוזן וארץ, וזלילה וזלילה שיהיו מים או אש או רוזן או ארץ כמו אלו שלנו. אבל הם דרכים עליונים נראים ונקראים לפי מידותיהם בשמות הללו, אבל אינם כמו אלו. כמו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו: כשאתם מגיעים אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, שזאמר: דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים קא, ז). ובפרקי היכלות פירשו יותר דבר זה ואמרו כי יש היכל ידוע למעלה, וכשמגיעים שם אותם העולים למרכבה שאינם הגונים ונראה להם בתוך אותו היכל עניינים גדולים, והוא

מדמה בדעתו שהם במים והוא שואל ואומר: מה טיבן של אלו המים? מיד קול יוצא מלמעלה ומכריז על זה האיש שהוא מונשקם העגל ומיד נענש יאם כן התבונן היאך גלו למקום זה, שאין מים ממש, ומה תבין לשאר הדברים לאש ולרוז. וכן הוא אומר: עושה מלאכיו רוזות משרתי אש לזהט (תהלים קד, ד) ואל יעלה בדעתך שהן אש או רוז כמו אלו, אלא שמוותם על סוד מידותם. ואזר שהודיעך זה, יש לנו לזוזר ולהודיעך סוד כל הכינויים ונמשכים בסוד אלו הג' שמות, שהם א"ל אלהים יהוה, ולהודיעך כי יסוד מים כלול במידת אל, ויסוד האש כלול במידת אלהים, ויסוד הרוז כלול בשם יהוה יתברך, ויסוד הארץ כלול במידת הנקרא אדני. והנני מודיעך סוד גדול. היסודות הם ארבעה, והזילוקים הם שלושה. כיצד? אש רוז מים כלולים במידת אלהים א"ל יהוה, ותמצא אש מכאן ומים מכאן ורוז באמצע, וזהו סוד: והארץ היתה תהו ובהו וזשך על פני תהום ורוז אלהים מרוזפת על פני המים (בראשית א, ב). ותמצא הרוז מרוזפת בין אש למים, כן תמצא שם יהוה יתברך בין אלהים ובין אל. ובית קיבול של ג' אלו מי הוא? הארץ, כמו שכתוב והארץ היתה תהו ובהו וגו'; כן בית קיבול של ג' שמות אלו, שהם א"ל אלהים יהוה, הוא אדני. כי כל הדינן שדינן בבית דין של א"ל אלהים יהוה, כולן מוסרים אותם ביד אדני לגמור אותן, ולפיכך תמצא כי אדני גומר כל הדינים שדינן למעלה בעולם התחתון. והמבין זה יבין סוד דבר האיש אדני הארץ קשות (שם מב, ל), ויבין סוד הזה ארון הברית אדון כל הארץ (יהושע ג, יא), יבין דברים אלו על מתכונתם:

זהו סדר קבלת הכינויים על פה לאותם היודעים אמתת שמו הגדול יתברך: זכמה זוסד אברהם אל מים גדול רוזם וזזון זוסין ארך אפים. רב זוסד קדוש זוסיד. סולוז מים רבים אש זולשה ר"מ ביגוני כתר רוזמים יעקב יהוה רוז נורא נושא עון ועובר על פשע אמת מרום. רם נצר זוסד שוכן עד, קדוש רוז נינוני מים נינוני אש נינוני בינה ייו יצחק אלהים אש אדיר שופט, דיין זזק כביר כוז. איש מלזמה גבור פוקד עון, משלם גמול אש גוולה רוז זזקה מים מעטים:

המבין סוד סתרי המרכבה בענין השמות והכינויים יבין סוד בית דין של מעלה, ומה היא המידה המלמדת זכות, או המלמדת זובה, או המכרעת ביניהם; ויבין סוד מה שאמרנו שאין לך מידה מן הכתר ולמטה שאינה מעורבת במידה אחרת, ויבין היאך המרכבות כולן מריקות זו בזו, ויבין מדוע זילוק השמות והיסודות הוא לשלושה זולקים, ומדוע הם ארבעה, וכן זילוק אותיות השם הגדול שהן ג' וכללן ד' דע כי זילוק אותיות השם יתברך, שלוש שהן ארבע, וכן זילוק היסודות, שלושה שהן ארבעה. והטעם, כי זילוק היסודות שלושה הם: מים כנגד אש, ורוז מכרעת בינתיים, והארץ בית קיבול לשלושתן; וכפי שיתגבר אחד מאלו השלושה יסודות בארץ, כך הפעולה נעשית בארץ. וכמו כן שלושת אותיות יהו יתברך כנגד א"ל יהוה אלהים: אל כנגד אלהים, יהוה מכריע בינתיים, ואדני שהוא מידה אחרונה היא בית קיבול לשלושת אלו השמות; וכפי שיתגבר אחד משלושה שמות אלו, כך הפעולה נעשית על ידי אדני כיצד? אם גברה מידת הזוסד שהוא א"ל על אזור מבני העולם או כולן, כך גומרת מידת אדני אותה והיא מטיבה למי שהדין נותן, כמו שאמרנו למעלה. ואם גברה מידת הדין שהיא אלהים, כך היא גומרת

ומענישה את הראוי להענישן כפי שיצא מן הדין. וזהו סוד: דבר האיש אדני הארץ (בראשית מב, ל). וכשתבין זה תבין סוד הכתר עליון הנקרא אהיה שכולו רוזמים, והוא המשפיע ואינו מקבל. ותבין סוד אדני שהיא הספירה האזורנה שכולה דין, והיא מקבלת ואינה משפעת. וצריך אני להאיר עיניך בדברים הללו, כי סתומים וזתומים הם, והנני רומז בכתב אבל אגמור לך כל הדברים בקבלה על פה בעזרת השם. סוד הספירה האזורנה מקבלת ואינה משפעת במינה נ, אבל בכל מה שלמטה הימנה היא משפעת, ולפיכך נקראת אדני. ומה שאמרתי לך שכולה דין, מצד עצם אמיתתה, אבל כשהיא מתמלאת מן הספירות שעליה, הכול כפי המילוי: אם זוסד זוסד, ואם דין דין, ואם רוזמים רוזמים. והבן זה מאוד:

הנה הודעתך בראשי פרקים כיצד מידת אדני מתמלאת משלושה שמות, וכיצד פועלת בנבראים כפי הדין. ובדרך זה תבין בהיות המים או האש, או הרוז, מהפכין בארץ, כי כפי גבורתם בארץ, תהיה הארץ פועלת. ואזור שהודענוך זה הכלל הגדול, מכאן תוכל להבין הטעם מדוע אדני הוא בית שער לתפילות, ומדוע הוא בית דין של מטה, ומדוע הוא מוזהב ורופא, מבית ומזייה. וראוי אתה לעיין ולהבין מאת כל מה שביארנו בשער הראשון שהוא שער אדני, וכשתזכר אותן הדברים שביארנו שם עם הדברים שפירשנו עתה במקום זה, אז יראו עיניך וישמוז לבך ותראה כי כל הדברים באין על סדר זכמות יי יתברך. תבין מדוע נקרא אותה המידה אדני, שהיא כמו אדני העמודים שהן בית קיבול לוי העמודים, בסוד ו"ה. ותבין מדוע נקראת בא"ר, או י"ם, או אר"ץ, או שאר השמות שכתבנו בשער הראשון. ובכאן נשלם ענין זה בפירוש הכינויין. ועתה בעזרת השם נבאר שאר השמות שנקרא בהם שם יהו"ה יתברך, בענין שתשיג בהן זכמה ותזכה להידבק בשמו בשמו הגדול יתברך ויתברך לעדי עד אמן:

ואזור שהודענוך אלה העיקרים הגדולים בשם הגדול יהו"ה יתברך, צריכין אנו לבאר לך מקצת מן הכינויין מלבד אלו שזכרנו. ואינם כינויים בדמיון אלו האזורים שהזכרנו, אבל הם כדמיון הגלים מודיעין אותנו גדולת מעלתו יתברך, ומורים אותנו הדרכים שבהן נלך דרך ישר לעילוי של שם יהו"ה יתברך. דע כי זה השם יהו"ה הגדול קורין אותו המקובלים קו האמצעי. והטעם, לפי שהשם הזה הוא הדגל הגדול שבו יתאווזו כל סדרי המרכבה וכל שמות הקודש, בין מלמעלה, בין מלמטה, בין מן הצדדין, כמו שהודענוך כבר. ובו יתאווזו כל הספירות כולן, לפי שהוא עומד באמצע ונוטה לכל הצדדים, ומתאווז בהם וכולן מתאווזים בו. וזהו שאמר בספר יצירה: היכל הקודש מכון באמצע. ופירוש קו האמצעי הוא סוד אות ו' של שם יהו"ה יתברך, שהיא עומדת במקום השם היא כדמיון קו בתווק, כך זה השם מתפשט למעלה למעלה עד אין סוף בסוד הכתר ומתאווז בשם אהיה בסוד קו העלין, וזוהר ומתאווז למטה בשם אדני, ואזור כך זוהר ומתפשט לצדדין וכל הצדדין מתאווזין בו מכל צד סביב. נמצאת למד כי ו' של יהו"ה יתברך היא עומדת במקום כל השם שלם, ובה מתאווזין כל השמות כולן. ולאותן היודעין סוד המרכבה מתברר כי בהיות אות ו' של שם מתפשט מכל צד, עליו נאמר: פשטתי את כתנתי (ש"ה ע"ה, ג) ואז היא מתייחדת עם ה' אזורנה של שם. וזהו סוד קו האמצעי בכל

מקום. והרי אות ו' ראשה של מעלה סובלת סוד הכת"ר והזכמ"ה והבינ"ה, אמצעה סובלת סוד הגדול"ה והגבור"ה והתפאר"ת, תזותיה סובלת הנצ"ז וההו"ד והיסו"ד, וסימן: תזותים שנים ושלישים תעשה (בראשית ו, טז). נשאר"ה אזורנה של שם מתאזזת עם אות ו', כמו שאמרנו, וזהו סוד שנקראת אות ו' של שם 'קו האמצעי' ועומדת במקום יהו"ה. וזהו סוד אות ו' של יעקב וסוד 'אלהי יעקב' וזו היא הספירה הנקראת עץ הזוים, כלומר העץ שספירת הבינה, הנקראת זוים, מתאזזת בו; כי זהו סוד הייחוד העליון בשלוש הספירות העליונות. ולפיכך הוא עומד 'בתוך הגן', ותרגם אונקלוס עליו השלום 'במציעות גינתא', שהוא קו אמצעי, כמו שביארנו. ועל ידי העץ הזה מתאזזת הבינה עם מלכות, כי עתי ההי"ן של שם המיוחז מתאזזות בקו האמצעי, זו למעלה וזו מלמטה. העליונה נקראת זוים והיא סוד זוי העולם הבא, והיא סוד וישבע בזוי העולם (דניאל יב, ז), אבל זוי העולמים' היא מידת יסו"ד, הזוים שמושך עץ הזוים מן הבינה, וכולן נמשכין מקו האמצעי שהוא גוף האילן, עד שמיגיעים למידת יסו"ד ואז נקראת זוי העולמים. ואם כן התבונן כי השם יתברך לא הזהיר אדם הראשון שלא יאכל מעץ הזוים ולא מנעו ממנו, ומי יתן ויאכל, אבל מנעו שלא יאכל מעץ הדעת, לפי שכמה קליפות זויצונות מתאזזות בו ויהיה גורם קיצין ופירוד, אבל עץ הזוים לא נמנע מאדם הראשון תזוילה. אבל לאזור שזוטא אדם הראשון וקצין בנטיעות והפריד אלוף, לא נתנוהו להתקרב לעץ הזוים לפי שזוטא וזשוד היה. ואין עץ הזוים מושג אלא על ידי עץ הדעת, כי עץ הדעת הוא בית שער שבו נכנסים לעץ הזוים, כי עץ הדעת סודו עץ של ספירת דע"ת, שהיא הקו האמצעי. כמו שעץ הזוים הוא עץ של בינה, כך מלכות הוא עץ של דעת. וסימן, ה' ו' ה': סוד ה' ראשונה, זוים, סוד ו', עץ הזוים, סוד ה' אזורנה, עץ הדעת. וסוד זה הוא קשר הייחוד לאותם היודעים סתרי האצילות. ואם כן שמור דבר זה מאד, ותמצא שאזור שזוטא אדם הראשון בעץ הדעת נעשה זשוד ונמנע ממנו עץ הזוים, וזהו סוד שאמר: הן האדם היה כאזור ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלם ידו ולקח גם מעץ הזוים (בראשית ג, כז), ולפיכך: וישלחוהו י"י מגן עדן. ודע כי הספירה הזאת נקראת תורה שבכתב לפי שמישה רבינו עליו השלום לבדו זכה להתקרב לשם הגדול הנקרא יהו"ה וזהו סוד: ונגש משה לבדו אל יהו"ה (שמות כד, ב), וזהו: ולא קם נביא עוד בישראל כמושה אשר ידעו יהו"ה פנים אל פנים (דברים לד, י), ולפיכך נאמר בו: פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בזוידות (במדבר יב, ז), ולפי שמישה רבינו עליו השלום נסתכל באספקלריאה המאירה, שנכנס לפנים מן ה' אזורנה להשיג קו האמצעי, וזהו 'ומראה ולא בזוידות'. אבל כל שאר הנביאים לא נתנבאו אלא על ידי נצח והוד, וה"א אזורנה של שם מעכבת להם ושומרת תפתוז שלא יכנסו, ואזוריה היו מביטים. ולפיכך כל נבואתם על ידי דמיון, וזהו: וביד הנביאים אדמ"ה (הושע יב, יא). כי ה"א אזורנה של שם כבר הודענו שנקראת אספקלריאה שאינה מצווצזות, שאין לה מאור מעצמה, וסוד ו' של שם נקראת אספקלריאה מצווצזות. זהו שאמרו ז"ל:

כל הנביאים כולם נתנבאו על ידי אספקלריאה שאינה מצווצזות, שנאמר 'וביד הנביאים אדמ"ה', אבל משה רבינו עליו השלום נכנס לאהל על ידי אספקלריאה מצווצזות, שהוא דכתיב: ותמונת יהו"ה יביט (במדבר יב). והסוד הזה כי משה רבינו עליו השלום נכנס

לאוהל וישמע את הקול מדבר אליו, וזהו שנקרא 'נאמן ביתו', מה שלא שמר אדם הראשון שלא עמד בנאמנות. אבל שאר הנביאים לא זכו להיכנס לאוהל, ודי למבין. וזהו שאמרו:

פני משה כפני זמרה, פני יהושע כפני לבנה. ואף על פי שאמרו ששמואל היה שקול כמשה ואהרן דנקרא נאמן, לא נכנס לאוהל. אבל כמו שמושה היה נאמן לפנים בביתו של יהוה הנקרא בית אל, כך שמואל נאמן במידתו של נביאים, וזהו שאמרו כמו שמושה רבינו נאמן במידת הגדול והגבורה והתפארת, כך שמואל הנביא עליו השלום נאמן במידת הצ"ח והו"ד שהם מקום יניקת הנביאים. ואזור שהודעתך זה, דע כי תורה שבכתב היא סוד השם הזה הנקראת יהוה יתברך, ולפיכך כתיב: תורת יהוה תמימה (תהלים יט, וז) והנני מבאר. דע כי כל התורה היא כמו סוד צורתו של יהוה יתברך, ואם זוס ושלוס יזוסר בה אות אזות או זוסף בה אות אזות אינה תורת יהוה, לפי שאינה צורת סוד זה השם. וכבר ידעת מה שהודעתך בשיער הזה, כי השם הגדול יהוה יתברך הוא העיקר והשורש והוא גוף האילן, ושאר כל שמות הקודש הם ענפים נמשכים באילן מכל צד סביב, ושאר כל הכינויים הם נארגים על שמות הקודש הנקראים ענפים; ואם כן הרי התורה כולה כמו מידת סוד שם יהוה יתברך. ואם כן שמור זה מאוד כי עיקר גדול הוא, ותבין תורה שבכתב שהיא סוד שמו הגדול, ולפיכך נקראת התורה עץ חיים, כאומרו: עץ חיים הוא למחיים (משלי ג, יז). והלא תראה כי נקראת עץ חיים כמו שפירשנו למעלה, כי קו האמצעי נקרא עץ חיים. אבל מה שאומר בסוף פסוק זה, ותומכיה מאושר (שם), תומכי התורה הם שני עמודים שהם הצ"ח והו"ד. ואתה פקז עיניך והבן. ויש לי לעוררך עוד, שהתורה כלולה בימין ושמאל; כמו ששם יהוה יתברך שהוא באמצע, וכל צבא השמים עומדים עליו מימין ושמאלו, כך התורה כולה כלולה מימין ושמאל. וזהו סוד מצוות עשה ומצוות לא תעשה, שאלו לימין ואלו לשמאל והתורה באמצע. ולפי שהתורה כלולה מכל ז' הספירות אמרו ז"ל שניתנה בשבעה קולות. אבל האומרים שניתנה בה' קולות נתכוונו אל המקום שמשם יצתה, במקור העדן; והמקום אשר משם יצאתה נקראת ה"א ראשונה של שם, וזהו סוד ה' קולות וזמנישה זומשי תורה:

ודע כי הספירה הזאת נקראת בכל התורה אמת. ופירוש הדבר כי כמו שהשם המיווה יהוה יתברך הוא מכוון באמצע, וכל הצדדים פונים לו ובו כולם מתאזדים מלמעלה ומלמטה ובין הצדדים, כך מידת אמת כלולה מכל האותיות כולן, ראשן וסופן ואמצעיתן. ולפיכך אמרו ז"ל כי אמת זותמו של הקב"ה. ומה טעם אמרו כי אמת הוא? כבר ידעת כי שם יהוה הוא באמצע, ושם א"ל מימין, ושם אלהים משמאל וכשהשם יתברך דן את בריותיו, כיתות הימין מלמדים זכות וכיתות השמאל מלמדים זנובה, כמו שהודעתך. וכשנגמר הדין, נגמר בשלושתן: של ימין ושל שמאל טוענים, והוא יתברך פוסק הדין והוא באמצע. ולפיכך כתוב בזותמו אמת, להודיעך כי כל צבאות האותיות שהם מאל"ף ועד מ"ם, שהוא באמצע, הפכו לזכותו בימין; וכיתות האותיות שהן מן המ"ם ועד התינו הפכו לזנובתו מן השמאל, וכשגמרו אלו ואלו ללמד עליו זכות או זנובה נגמר הדין בתכלית הדקדוק והשלמות. וכמו שאמרתי לך א"ל מימין, יהוה באמצע, אלהים משמאל, כך

תמצא אל"ף עם כל צבאותיו מימין, מ"ם באמצע ובמנה עד תי"ו וכו', תי"ו עם כל צבאותיו משמאל. וכל צבאות בית דין שלמעלה הכלולים בסוד האותיות נשאו ונתנו בדין, וכשנזמר הדין נזמר בשלוש כיתות הנקראים אמ"ת, ולפיכך אמרו וזתמו של הקב"ה יתברך ויתברך אמת, וזהו: משפטי יהו"ה אמת (תהלים יט, וז). ולפי שאמת הוא סוד הקו האמצעי, ניתן ליעקב שהוא באמצע, והסוד: תתן אמת ליעקב (מזכ"ה ז, כ). כיצד אברהם שהוא זוסד, לימין, יצחק שהוא פוזד, לשמאל, יעקב שהוא אמת, באמצע. ועל זה נאמר: משפט אמת שפטו (זכריה ז, ט) כלומר שיהיו שלושה מתעסקין בדין, כי בית דין של שניים וזעוף הוא. הרי לך מבואר בכל מקום שאתה מוצא אמ"ת, הכוונה למידה הממוצעת הכלולה מכל הפנים ומכל הצדדין. וכן תמצא תורה שבכתב, שהיא סוד קו האמצעי והיא כלולה מימין ומשמאל כמו שהודענוך, נקראת גם היא אמת, וזהו: תורת אמת היתה בפייהו (מלאכי ב, ו). נמצאת למד כי מידת אמ"ת היא המידה האמצעית והיא כלולה מן הכול, ולפיכך נקרא בשם זה יהו"ה יתברך:

וזהו היא הספירה הנקראת גם היא תפארת, וצריך אתה לדעת מה ענין תפארת. כבר הודענוך כי שם יהו"ה יתברך הוא גוף האיכלן, ובו העיקר ובו הכול מתייחד, והענפים מכאן ומכאן מתאזזים בו, והוא יתברך פועל בכול ומושל בכול. וכשהוא דן את בריותיו ופועל בהם כפי ישר משפטו, כבר הודענוך שהוא מתלבש מלבוש הראוי לאותה הפעולה. ואם מתלבש מלבוש של זוסד, יוצא הדין להטיב את הבריות, כמו שהודענוך בשיעור זה. לפיכך נקרא בכל שם ושם ובכל כינוי וכינוי כפי שהשעה ראויה. וכל אותן המלבושים והכינויים נקראים תפארת. הלא תראה כתוב: ועשית בגדי קדש לאהרן אוזיך לכבוד ולתפארת (שמות כז, ד), וכתוב: כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כזותן יכהן פא"ר (ישעיהו סא, י), וכתוב: לשום אבלי ציון לתת להם פאר תזות אפר (שם). וכתוב: פארך זבוש עליך (יוחנא כד, יז) ואלו הן תפילין. ועל דרך זה פקז ענין וראה למה נקראת ו', קו האמצעי שהוא שם יהו"ה יתברך, תפארת: לפי שהוא כלל הכול, והוא המושל בכול, והוא המתלבש בכל השמות כפי שרואה שהשעה ראויה, ואותם המלבושים נקראים תפארת, מה שאין אזות משאר הספירות יכולה להיקרא כן, לפי שאין לך ספירה מלתבשת בכל השמות ובכל הכינויים כמו שם יהו"ה יתברך. ואם המקובלים קורין לספירת בינה פאר אין קורין לה תפארת, לפי שהבינה הוא סוד המלבושים המפוארים שמתפאר בהם שם יהו"ה יתברך, וכמו שקורים לתפילין פא"ר כך קורין לבינה פא"ר, אבל שם יהו"ה יתברך שהוא קו אמצעי נקרא תפארת, כאמרו: לך יהו"ה הגדול והגבור והתפארת (דב"הי, כט, יא), גדול"ה מימין, גבור"ה משמאל, תפארת באמצע. וכן אברהם יצחק ויעקב: אברהם מימין, יצחק משמאל, יעקב באמצע. וכן א"ל אלהים יהו"ה:

א"ל מימין, אלהים משמאל, יהו"ה באמצע. וכן כה"ן בימין, לוי בשמאל, ישראל באמצע וזהו סוד: ישראל אשר בך אתפאר (ישעיהו מט, ג). ואם תאמר: והרי המלבושים עשויים לכהן לכבוד ולתפארת, ולא לישראל? דע כי הכהן הוא המכהן את השם הגדול יהו"ה יתברך ומפאר את י"י עם קהל עדת בני ישראל, כי קהל ישראל הם התכשיטין שהשם

יתברך מתפאר בהן. ואזור שהודענוך זה, דע כי לכך נקרא תפארת לפי שהוא יתברך מתלבש בכל מיני שמות הקודש והכינוין למיניהם כל אזור בשעתו, כמו שהכחן מתלבש בבגדי כהונה לשעה ידועה; ונקראת תפארת כמו שהזותן מתלבש בגדי עדי, כזותן יכהן פאר. והתבונן זה מאד, כי צורך גדול הוא להבין אותו, כי תפארת פירושו הוא לשם יהוה יתברך, ולפיכך אמר 'לך יהוה הגדולה והגבורה והתפארת'. כלומר לך, שם יהוה יתברך, כל צבאות ימין וכל מיניהם ותכשיטיהם הנקראין בשם גדולה, ולך גם כן כל צבאות שמואל ותכשיטיהם הנקראין בשם גבורה; ובאלו של ימין ובאלו של שמואל אתה מתפאר ומתלבש, כפי שאתה רואה שהשעה צריכה. והתבונן זה עד מאוד ותדע למה נקרא שמו יתברך תפארת:

עוד יש לנו לעוררך על סוד גדול, והוא כי סוד התיקונים העליונים הנקראים זקן הם סוד תפארת, וזה הענין סוד גדול מסודות המרכבה, אבל הכול הולך אל מקום אחד כענין שפירשנו בתפארת. וסוד תפארת בזוירים כוזם (משלי כ, כט) באמת כי הכוזות כולם כלולים בספירת התפארת, ולפיכך הוא מנצח את הכול. והיודע סוד שערות הזקן ידע סוד התפארת, ומסוד זה נולדו כל פרקי המרכבה, כי מן התפארת נתפשטו לכאן ולכאן. וסוד זה סתום וזתום במה שאמר הכתוב: כתפארת אדם לשבת בית (ישעיהו מד, יג). וסוד מה שאמר שלמה ותפארתי עבדך על פשע (משלי יט, יא), זהו סוד היותו יתברך ויתעלה לעד מתפאר בנבראים אזור שזוטאו בהיותם זוזרים בתשובה, ודי למבין. עוד יש למעלה בסוד הכתר מיני זוהר וזוסד ורוזמים וכולן לבנים, ובהם משגיח בעין הרזומים ומקשיט את שם יהוה יתברך בהן בבגדי לבן ונקראים תפארת, והם כלים של זוהר ונקראים נצח וזס"ד ותפארת, ובהם מתפאר שם יהוה יתברך ומרוזם על עולמו. וכל אלו הענינים העמוקים עדיין תשיג בהם השגה גדולה בעזרת השם. ואם כן שמור עד מאוד עיקרים אלו שהודענוך בענין תפארת כי צורך גדול הוא להבין המילה, כי תפארת ממש בדמיון פירושו הוא וכלל למעשה מרכבה ולכל שמות הקודש והכינוין, שהשם הגדול יהוה יתברך מתלבש ומתפאר בהן:

והספירה הזאת נקראת בתורה דעת, והסוד: יהוה בזכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג, יט). דע כי הזכיר בכאן שלוש ספירות הנמשכות מן הכתר, מקוצו של יו"ד, והם: זכמה ובינה ודעת. וסוד דעת הוא קו האמצעי, והוא וי"ו על שם שהוא נושא שתי זרועות:

אל מימין, אלהים משמאל, והוא באמצע. וזהו בדעתו תהומות נבקעו. הלא תראה כי הבקיעה בין שני דברים הוא, כי דעת שהוא קו האמצעי עומד בין ימין לשמאל והוא הבוקע ביניהם ומתיים את שניהם ומשלים ביניהם. זה הכלל: בכל מקום שאתה מוצא דעת, שליש הוא ומכריע ביניהם. ומה שאמר בזכמה ובתבונה ובדעת, כאמרו אברהם יצחק ויעקב; הרי יעקב שלישי ומכריע, כן הדעת שלישי ומכריע. ואם תקשה ותאמר: היאך הדעת שלישי לזכמה ולבינה, כי אינו שלישי וזלתי לגדולה וגבורה כענין אל

אלה"ם יהו"ה, או אברהם יצחק ויעקב, או גדול"ה וגבור"ה ותפאר"ת? דע כי סוד גדול הוא, והנני מאיר עיניך בקצת דרכיו:

כבר הודעתך כי קו האמצעי אף על פי שמתאזז עד הימין ועד השמאל, הקו האמצעי לבדו עולה למעלה ומתאזז בכתשר, בסוד אות וי"ו שהיא במקום כל השם. ונשארים למטה במקומם גדולה וגבורה ואינם עולים יותר ממקומם, אבל קו האמצעי שהוא סוד וי"ו עולה עד אין סוף. והנה תמצא כל השבעים שרים מקיפים לגדולה ולגבורה, וכמו שגדולה וגבורה אינם עולים ממקומם למעלה כך ע' שרים של העובדי גילולים אינם יכולים לעלות מן המקום שנאזזים בו. אבל ישראל הם נאזזים בקו האמצעי, כמו שהודעתך, וכמו שקו האמצעי עולה עד אין סוף, כך ישראל הדבקים בו עולים עד אין סוף, וזהו סוד ירכיבהו על במותי ארץ (דברים לב, יג). ומשה רבינו עליו השלום מבשר לישראל ואומר: ויכושיו אויבך לך ואתה על במותימו תדרוך (שם לג, כט). כלומר, אף על פי שהאומות כולם יעלו למעלה, גבול וקץ יש לעלייתם, שאינם יכולים לעלות יותר מן המקומות שהם דבקים בהם, שהם גדולה וגבורה. אבל ישראל שהם דבקים בקו האמצעי, שהוא התפארת והוא הדע"ת, כמו שהקו האמצעי עולה עד אין סוף כך הדבקים בו עולים עמו עד אין סוף, וזהו סוד 'אתה על במותימו תדרוך', וסוד 'ישראל אשר בך אתפאר'. כלומר, כמו שהתפארת עולה למעלה עד אין סוף ומתלבש בגדי הכתר ומתפאר בהם, כך ישראל הדבקים בתפארת עולים עמו, זהו סוד: ישראל אשר בך אתפאר (שעיהו מט, ג). ואם זוס ושלום זוטאו ישראל ונתרוזקו מן הדעת שהוא קו האמצעי, כשזוטאין אין להם עלייה וגמסרין ביד שבעים שרים וביד אומות העולם בגלות, וזהו סוד: לכן גלה עמי מבלי דע"ת (שם ה, יג). כלומר, כשנתפרדו מן הדע"ת, שהוא עולה עד אין סוף, נפלו ביד שרי האומות, וזהו סוד: כי אתה הדע"ת מאסת ואמאסך מכהן לי ותשכח תורת אלהיך אישכח בניך גם אני (הושע ה, ו). הא לך פשר הדברים על הקושיא שהקשית, כי כיצד יהיה הדעת שלישי בין זוכמ"ה ובינה והרי אינו אלא בין גדול"ה וגבור"ה. אנכי אתרין הקושיא בעזרת השם: דע שאילו היה הדעת עולה עד גבול הגדולה והגבורה ולא יותר, היה לנו לומר שהוא מכריע ביניהם לבד, ולא היה שלישי לזוכמ"ה ובינה. אבל מאזר שהדעת שהוא קו האמצעי והוא עולים מלמטה עד סוף המעלות עד אין סוף, הרי הדע"ת שלישי ומכריע בין כל הספירות עליונות ותזותנות. כיצד? הרי קו האמצעי שהוא דעת עולה עד אין סוף שהוא הכתר י, ואם כן נמצא שהוא אמצעי בין זוכמ"ה ובינה הקרובים לכתר; וכשהקו האמצעי בין גדולה וגבורה, הרי הוא אמצעי ביניהם. וכן קו האמצעי שהוא הדעת מכריע בין נצ"ז והוד, לפי שהוא האמצעי. שהוא הדעת העולה בין נצ"ז והוד, והולך ועובר בין גדול"ה וגבור"ה, והולך ועובר בין זוכמ"ה ובינה, עד שמגיע לכתר ומתאזז בו. והוא סוד ו' בסוד שם יהו"ה יתברך, שהוא אמצעי בין כל השמות והכינוין מלמעלה ולמטה לכל הצדדין וכולם נאזזים בו. והפירוש הוא במילת הדעת שהוא שלישי לזוכמה ובינה, והוא שלישי לגדולה וגבורה, והוא שלישי לנצ"ז והוד, לפי שהקו האמצעי שהוא סוד הדעת עובר באמצע כולן כגוף האילן עד שהוא מגיע עד אין סוף, והוא המזכר כל הספירות מלמעלה למטה ומן הצדדין. והנני מצייר לפניך צורה שממנה תבין העניין. וכמו כן שם יהו"ה, שהוא קו האמצעי והוא הדעת,

הטומאה הווציגות, וכולן הטילו בו זמון וזו היא זוהמה שהטיל הנזש בזהוה"ל, ואף על פי שהדברים עמוקים יותר. וכשנעשה גופו של אדם הראשון עיסה לזמון של השרים וכוונות הטומאה, אותה הזוהמה לא נפרדה מגופו של אדם עד שנזדקקה מעט מעט בעדיקים שבדורות, כמו הכסף שמצרפין אותו בתוך הכור. כיצד? בא שית וחקק מעט, שנאמר: ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שית (בראשית ה, ג). בא זנז וחקק מעט מאותה זוהמה, שנאמר: ויתהלך זנזך את האלהים (שם). בא נז וחקק יותר, שנאמר:

את האלהים התהלך נז (שם ו). בא שם וחקק יותר שנאמר: וישכון באהלי שם (שם ט). בא אברהם וחקק יותר, אף על פי כן יצאה ממנו קצת זוהמה בישמעאל. בא יצחק וחקק יותר, ואף ממנו יצא קצת זוהמה בעשיו. אבל יעקב נמצא מזוקק כולו טהור, אין בו פסולת. נמצא יעקב צורת אדם הראשון התמימה קודם שזטא אדם. ולפיכך ישראל נקראים ראשית תבואתה של יהוה יתברך ונקראים בכור, שהם תזילת הבריא'ה נמצא יעקב עליו השלום הוא הצורה השלמה שאין פסולת בו כלל, ונמצא אברהם ויצחק שהיה בהם קצת פסולת; כמו באברהם שישמעאל, יצחק יצא ממנו עשיו. ולפיכך אמר יעקב לבניו כשבא ליפטר מן העולם: שמה יש בכם פסולת כמו באברהם ויצחק? ענו כולם ואמרו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בליבנו אלא אחד. נמצאת למד כי יעקב ובניו כולם היו זרע כשר אין בהם פסולת, אבל אברהם ויצחק היה בהם פסולת ולפיכך יצא ישמעאל ועשיו. ובאותו קצת הפסולת שהיה באברהם ויצחק נאזוזים השרים סביב, שאלמלא לא היה באברהם ויצחק קצת פסולת לא היו השרים העליונים יכולים להתאזוז בהם כלל. אבל כמו שהודענו מענין השמות והכינויין, שאין בהם שם שיהיה כולו פשוט שלא יהיה בו תערובות מכל צד, אבל קצת תערובות יש בהם, ולפיכך הם מתאזוזים ומתאזזים זה בזה. וכן בענין אברהם ויצחק, צורך גדול לתיקון המרכבה והשרים, היתה קצת הזוהמה שבהם כדי שיהיה מקום לשרים העליונים באותו קצת הזוהמה להתאזוז בה. שאלמלא היו אברהם ויצחק מזוקקים מכל וכל, לא יהיו שבעים שרים יכולין להתאזוז בהם כלל, ונמצאת המרכבה זוסרה והשרים נפרדים ואין להם מקום וזיבור לשרים. והנה קצת הזוהמה של אברהם ויצחק נתנה מקום לשרים העליונים להתאזוז בהם, ולפיכך תמצא אברהם ויצחק שניהם משני צדדין מול השרים זה מימין וזה משמאל, זה בכינויין של א"ל לימין, וזה בכינויין של אלהים לשמאל. אבל יעקב עליו השלום שהוא מזוקק ואין בו פסולת הוא באמצע בין אברהם ויצחק, והוא מיוזד לשם יהוה העומד באמצע, ואין לאוזד מן השרים זולק בשם יהוה, כמו שהודענו כבר, לפי שהוא באמצע. ומי הוא הנזול שם יהוה? יעקב ובניו שהם באמצע. ואזר שבתנו בעיקר זה, הנני מאיר עיניך במדרש שאמרו רז"ל בענין יעקב עליו השלום שאמר לו יי יתברך: והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (שם כז, יד). ומהו לשון ופרצת? לא כאברהם שנאמר לו: שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה (שם יג, יד) הרי סיים לאברהם צפונה ונגבה וקדמה וימה, וכן ליצחק, אבל ביעקב מה כתוב? ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, כלומר לנזולה שלך אין לה מצרים. והנני מאיר עיניך בזה הסוד. נזולת אברהם ויצחק יש לה מצרים, שהרי שבעים שרים מקיפים סביבותיהם והם מצרים ומצירים להם, אבל

יעקב שהוא קו האמצעי עולה לבדו עד הכתר, מקום שאין השרים עולים. הרי אין לזולת יעקב מצרים והוא פורץ כל המצרים, שהרי כל השרים עולים עד הימין והשמאל כנגד אברהם ויצחק, אבל יעקב שהוא באמצע עולה לבדו עד הכתר עד אין סוף שהוא זולת שאין לה מצרים, ונשארים כל השרים וממשלותם לבטא מזולת יעקב. והסוד הגדול הזה פירש אותו הנביא ואמר: אז תתענג על יהוה והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך זולת יעקב אביך וגו' (ישעיהו נז, יד). ופירושו הפסוק כך הוא: עתידין אתם בני ישראל לרשת עדן העליון, שהוא הבינה, ומשם ולמעלה שהוא המקום שאין שם מצרים ונקרא רזובות והרכבתיך על במותי ארץ, אלו הן שרי האומות שעולין עד במותי ארץ, עד מקום גדולה וגבורה אשר שם אברהם ויצחק; ותרכבו עליהן, שתהיו עולין למעלה מגדולה וגבורה עד מקום הבינה, להידבק בכתר. והאכלתיך זולת יעקב אביך, זולת יעקב ולא זולת אברהם ויצחק, כי זולת יעקב היא העולה למעלה מכל שרי האומות, כמו שאמרנו, והיא זולת שאין לה מצרים. ואם כן התבונן סוד זולת אברהם ויצחק וסוד זולת יעקב מה הוא, ואז תשיג נפלאות יי' יתברך ויתברך:

ואם כן מתוך העיקרים האלה שהודענוך יש לך להתבונן סוד דעת, שהיא הספירה הכוללת כל הספירות, שהיא השורש והמעין, שאין לה סוף ותכלית. ולפי שספירת דעת מתזולת בן המלכות ומגעת עד אין סוף, יש לה ב' כתובים בתורה. הכתוב המתזיל בן המלכות שסודו אדני, הוא סוד עץ הדעת, כי מידת מלכות היא סוד העץ שהדעת מפרנס אותו. הכתוב השני, המגיע עד אין סוף, הוא סוד שנאמר: פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה (תהלים קלט, ו). כלומר, ספירת הדעת אף על פי שגומצאת בכל הספירות כולן של מעלה ושל מטה, כל כך היא מתעלית, עד אין סוף שהוא סוד הכתר שאין לו סוף ותכלית, שאין כל נברא יכול להימשך עד סוף עומקו לפי שאין לו סוף וקץ למעלה. וזהו שאמר נשגבה לא אוכל לה. ואם כן התבונן סוד ספירת הדעת. ומאזר שזכנסת לאלו הזדורים יש לנו להודיעך כי כמו שאברהם ויצחק היו פרקי המרכבה, מכוונים כנגד ימין ושמאל, גם יעקב הוא מכוון כנגד הקו האמצעי שהוא סוד שם יהוה יתברך העומד באמצע; וכמו ששם יהוה יתברך הוא מכוון באמצע כנגד כל הצדדין ושמות הקודש כולן, וכל הכינויין מתאמזין ומתאזזדים בו בין מלמטה בין מלמעלה בין מן הצדדין, כך יעקב שהוא י"ב שבטים, שהם סוד י"ב גבולי אלכסון, מתאזזים בשם יהוה יתברך, והסוד כתוב בתורה: יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (דברים לב, ז). ולפיכך תמצא בישראל סוד כל המור. כבה, כמו ששם יהוה הוא נושא כל המרכבה. כיצד? שם יהוה עומד בין שם אל לשם אלהים, ובשלושתן הכול מתאזזז מכאן ומכאן; כן ביעקב שלוש מידות כנגד אלו, כהן לוי וישראל: כהן כנגד אל, לוי כנגד אלהים, ישראל מיווזה ליהוה באמצע. הלא תראה צורת מרכבת יעקב עשויה בצורת מרכבת עליונה, וכמו שכל השמות והכינויים אדוקים בשם יהוה כך כל צורת האבות כלולה ביעקב ובניו: כהן במקום אברהם, לוי במקום יצחק, ישראל במקום יעקב. הלא תראה הדברים מכוונים, כי השם יתברך סידר את יעקב ואת בניו בסדר המרכבה תמימה המיווזה לאמיתת שמו יתברך:

והנני מודיעך סתרים. כבר ידעת כי המזלות הם י"ב ומהם יבוא הכוזז ל"ב זודשים בשנה, כל מזל ומזל מיוזד לזורך זודשיו. והמזלות והזודשים יבוא לכולם הכוזז והקיום והמזון משם יהו"ה יתברך בדרך זה: דע כי הי"ב מזלות שהן בשמים, שבהן מתמרנסים ברואים של מטה, מקבלין כוזז מי"ב זותמות שהשם הגדול יהו"ה יתברך מתעצם ומתייזד בהם, ואלו י"ב זותמות תמצאם בד' דגלים, כן תמצא בשנה ד' תקופות. ובצורת אלו תמצא בישראל י"ב שבטים וארבע דגלים, בצורת י"ב זותמות של שם ובארבע דגלים שלהן. כיצד? אות יו"ד נישא שלושה זותמות, וכן אות ה', וכן אות ו', וכן אות ה' אזורנה. כוכן נישאות שלושה זותמות. והנני מצייר לזוז זה במה שתראה עניינים גדולים לעין:

אלו הם י"ב זותמות של השם הגדול יהו"ה וארבעת דגליהם:

דגל א' יהוה יהוה דגל ב' הוה הוה יהוה יהוה:

דגל ג' והיה והיה ויהה דגל ד' היה היה היה היה:

אלו הם י"ב שבטים בני יעקב נזלקים לארבעת דגלים:

דגל א' יהודה יששכר זבולן דגל ב' ראובן שמעון גד:

דגל ג' אפרים מנשה בנימין דגל ד' דן אשר נפתלי:

אלו הם י"ב זודשים ל"ב מזלות ל"ב גבולי אלכסון:

לד' תקופות::

תקופה א' ניסן אייר סיון תקופה ב' תמוז אב אלול:

תקופה ג' תשרי מרחשון כסליו תקופה ד' טבת שבט אדר:

כשתבונן בלזוז זה ותעיין בו היטב, תמצא י"ב זותמות של השם המיוזד וארבעת דגליו שבהם כל היצורים מתפרנסין. וסוד ארבע דגלים שאנו אומרים בשם המיוזד הוא כי אות יו"ד יש לה ג' זותמות ואות יו"ד בראשם, וכן ה"א ראשונה יש לה ג' זותמות ואות ה"א בראשם, וכן כל אחת מארבע אותיות של שם יש לה ג' זותמות. והלא תראה כי כל אות של שם יש לה ג' זותמות, וכל דגל מארבעת דגלים יש לו ג' שבטים, וכל תקופה מוד' תקופות יש לה ג' זודשים, הנך רואה בעיניך כי הכול תלוי בשם יהו"ה יתברך, וצורת י"ב שבטי ישראל וארבעת דגליהם הם מכוזז צורת י"ב זותמות של שם וארבעת דגליו. והוא סוד: כי שמך נקרא על עירך ועל עמך (דניאל ט', ט), שם יהו"ה ותכסיסיו ודגלו כולם נקראים על ישראל. ולפיכך תמצא כי יעקב הוליד י"ב בנים כנגד שם יהו"ה שהוא דבק בו, כנגד כל זותם מזותמות השם הוליד בן אזור, ושבור זה העיקר הגדול:

ואחור שהודיענוך זה, ראוי לנו להודיעך בכאן כי י"ב מזלות שבשמים אינן יכולין לעשות דבר בארץ כי אם לפי הכוון שבמקבל כל מזל ומזל מהם מאת השם המיוחד. כי כל מזל מי"ב מזלות מקבל כוון מזותמו של שם יהו"ה יתברך, כל מזל מהם מקבל כוון מזותם ידוע. כי הג' מזלות המושלים בתקופת ניסן, שהם ט"ה שו"ר תאומים, מקבלים כוון מג' שמות של שם יהו"ה יתברך שהם יהוה יהוה יהוה. לפי שאות יו"ד ראש דגל אלו הג' זותמות, לכך קורין לג' המזלות ושלושת הזודשים תקופה אותה, כלומר התקופה מקבלת שפע מאות יו"ד של שם המיוחד שיש לה ג' זותמות. ג' מזלות המושלים בתקופת תמוז, שהם סרט"ן ארי"ה בתול"ה, מקבלים כוון מג' זותמות של יהו"ה יתברך שהם יהוה יהוה יהוה. וכן ג' המזלות המושלים בתקופת תשרי, שהם מאזני"ם עקר"ב קש"ת, מקבלים כוון מג' זותמות של שם שאת וא"ו ראש הדגל שלו שהם יהוה והיה ויהי. וג' המזלות המושלים בתקופת טבת, שהם ג"ד דל"י דג"ם, מקבלים כוון מג' זותמות של שם שאת ה' ראש הדגל שלו שהם יהוה יהוה יהוה. הלא תראה כי המזלות העליונים אין להם כוון מעצמן זולתי כפי הרשות שנוטלין משם יהו"ה יתברך, כל אזור ואזור מזותמו, ועל זה נאמר: עלפי יהו"ה יזנו ועל פי יהו"ה יסעו (במדבר ט, י). ואם כן פקדו עיניך וראה היאך שם יהו"ה מושל על כל צבאות מעלה ומטה והכול משועבדים תזות שמו יתברך:

ועתה התבונן בהיות שם יהו"ה יתברך מוסר זותם שמו לישראל, כנגד י"ב זותמות שבו נולדו י"ב שבטי ישראל, כל אזור מזותמו הידוע. וזאת היא ברכת יעקב שבירך את בני סמוך למיתתו, כלומר כל אזור מי"ב שבטי ישראל בירך אותו בברכת זותמו הידוע לו בזותמות י"י יתברך, וזהו: כל אלה שבטי ישראל שנים עשר (בראשית מט, כז). וכי אין אנו רואים שהם שנים עשר? אלא רוצה לומר: כולם על דרך שנים עשר זותמות הידועים. וכשבירך אותם יעקב אבינו בירך אותם בזותמות הידועים לו לכל אזור, וזה שנאמר: וזאת אשר דיבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כבדו בירך אותם. מהו איש אשר כבדו בירך אותם? כלומר, לכל אזור מהם נתן לו הברכה הראויה לו מעין זותמו בשם יהו"ה יתברך. ולסוד זה היו י"ב אבני האפוד זכרון לבני ישראל והיו ארבעה טורים אבן ג' אבנים בכל טור וטור, כמו שהשם נזלך לך דגלים ג' זותמות בכל אות ואות, כנגד ד' דגלים של ישראל ג' שבטים בכל דגל ודגל. סוף דבר: ד' דגלים של ישראל כל דגל מהם נושא אות אזור מוד' אותיות של שם, ובכל אות ג' זותמות כנגד ג' שבטים של דגל. הרי לך פשר הדברים הכבושים מפורש לעין. וכבר ביארנו היאך יעקב הוא הקו האמצעי ועולה עד אין סוף ונזלחתו בלי מצרים, כמו שכתבנו לעיל:

ולפעמים נקרא הספירה הזאת שהוא הקו האמצעי נזרא. והסוד, לפי שהוא כלול מן הזוסד ומן הדין, לפיכך הוא נקרא נזרא. ויעקב כמו שהוא מכוון כנגד הקו האמצעי הוא גילה הסוד, וזהו שאמר: ויירא יעקב ויאמר מה נזרא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים (בראשית כז, יז). כלומר, נזלקו ראה ואמר מה נזרא המקום הזה, שהרי באותה המראה הודיעוהו נזלקו וענינו במרכבה, שנאמר: ופרצת ימה וקדמה וגו' (שם יד). ונזלק אברהם נקרא ג'דול, נזלק יצחק נקרא ג'בור, נזלק יעקב נקרא נזרא. וזהו סוד האל הגדול הגבור והנזרא; הלא תראה היאך תקנו בתפילה אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי

יעקב האל הגדול הגבור והנורא, אזור שהזכיר האבות, הזכיר מידותיהם. וסימן גדול לאמצעות 'נורא' בפירקי המרכבה הוא שנאמר: מי כמוכה נאדר בקודש נורא תהלות עושה פלא (שמות טו, יא). כי הקדושה מסורה ליעקב, כלומר יעקב הנאדר בקודש אשר למעלה, כאומרו:

והקדישו את קדושי יעקב (ישעיהו כט, כג):

והספירה הזאת נקראת משפט' וצריך אני לעורר על דברים גדולים כלולים בענין. כבר הודענוך בשער זה כי השם הגדול יהוה יתברך הוא שופט את בני העולם, ומימינו ומשמאלו עומדים כיתות הזוסד והדין, והוא יתברך באמצע במידת הרזומים הכלולה מן הזוסד ומן הדין. וכבר הודענוך, בכל מקום שתמצא משפט סמוך ליהוה, כאמרו יהוה במשפט' יבוא (שם ג, יד), או בכל מקום שתמצא משפט סמוך לאלהים, כאמרו כי המשפט' לאלהים הוא (דברים א, יז), הכול הולך אזור גמר דין. אבל מה שאנו צריכים לבאר עכשיו, כי בכל מקום שאתה מוצא משפט' הוא כלול מן הזוסד ומן הדין, שאינו דין גמור. ושומר עיקר זה מאוד, במקומות רבים תצטרך ממנו בתורה. והטעם, כי בכל זמן שישם יהוה יתברך דן את העולם, דן את כל בריותיו ברזומים הנקראים משפט' ואינו דן בקושי. אבל אם שם אדני, שהוא בית דין של מטה, דן את הבריות לבדו, אז הוא מכלה את הבריות ודן אותם בדין גמור בלי תערובת רזומים. וצריך אתה לדעת דבר זה. דע כי בית דינו של יהוה יתברך נקרא משפט', ובית דינו של אדני נקרא צד"ק. וכל זמן שישם יהוה דן את הבריות, דן אותם ברזומים כפי מידתו שהיא כלולה בזוסד ודין; אבל בזמן שישם אדני דן את הבריות, הוא דן אותם בדין גמור, לפי שישם אדני דין גמור הוא ואין בו רזומים זולתי בהיותם נשפעים אליו משם יהוה יתברך, וזהו שאין לו מאור עצמו אלא אם יבוא לו משם יהוה יתברך. ואם תאמר: אימתי דן שם יהוה את הבריות, ואימתי שם אדני? הנני מאיר ענין בעזרת השם, ואתה תן לבך למצוא דברי זופן:

כבר הודענוך בראש זה הספר כי ג' שמות הן: למעלה, אהיה וכולו רזומים, באמצע יהוה והוא זוסד ודין ורזומים מעורבים, ולמטה, אדני וכולו דין גמור. וכבר הודענוך כי כל השפע והטוב הבא לשם אדני הוא בא אליו משם יהוה, ואז מתמלא שם אדני מכל טוב וברכה ושפע וזוהר ורצון. ובהיותם הבריות זוטאים מעט ואינם גורמים שיפסקו הצינורות הבאות משם יהוה לשם אדני, הגה אדני דבק ברזומים ואינו דן את הבריות כלום, אבל שם יהוה לבד הוא דן את הבריות במשפט' ובזוסד וברזומים. אבל אם בני העולם עוברים עבירות גדולות ומטמאין עצמן בטומאות זמורות, אז בטומאתם גורמים שיפסקו כל צינורות השפע הבאים משם יהוה לשם אדני, ואז נשאר המידה הנקראת אדני יבשה וזוסרה מן הרזומים, כי הרי נסתלק שם יהוה לגמרי ונשארת מידת אדני לראות בעסקה ולתקן הקלקול שקלקלו. ובהיותה לבדה, נפרדת ממידת הרזומים, היא מקבלת מצד שמאל, והרי היא לבדה דנה את הבריות בדין גמור ובקושי, ומעוררת בעולם מלחמות גדולות וחללים רעים משונים ומיתות רעות ודבר וזרע ורעב ושיבי וביזה, עד שיגמור הדין. אוי להם לבריות הפוגעות בו באותו הדין, שאין שם רזומים כלל עד

שיגבה שם אדני כל החובות שחייבים לו. והוא ממהר העונש כדי לתקן הקלקול שקלקלו הבריות, כדי שימהר שם יהוה הנפרד ממונו לחזור ולהידבק בו. ושמור? העיקר, כי ממונו תיכנס לכמה זוהרים בשם משפ"ט ובסוד צד"ק, ותבין ותדע כי בית דין של יהוה יתברך נקרא משפ"ט, ובית דינו של אדני נקרא צד"ק. וכשישניהם עומדים כאוחד לדין אז יבוא המשפט לבריות בנזות וברזומים, זהו שאמר דוד המלך עליו השלום: צד"ק ומשפ"ט מכון כסאך (תהלים פט, טו). כמה הוא הדין, בא בנזות וברזומים בהיות צדק ומשפט מזוברים כאוחד לדין. ובהיות ירושלים על מילואה וצדקתה היתה מידת צד"ק מלאה משפ"ט, לפיכך היתה שופטת אותם ברזומים, וזהו שאמר: מלאתי משפ"ט צד"ק ילין בה (ישעיהו א, כא). פקזו עיניך וראה נפלאות. וכשהיתה מידת צד"ק מלאה כהטפט, היתה מלאה כל שפע וכל טוב וכל מיני ברכה וזוים, והיתה שופטת בענין זה קצתו ברזומים וקצתו בסליחה, וזהו סוד:

לאדני אלהינו הרזומים והסליחות כי מרדנו בו (דניאל ט, ט). היודע זה ישיג תעלומות זכמה, ועדיין תזכה לדעת בעזרת השם:

ואם כן התבונן וראה נפלאות עצומות ותראה כי מידת משפ"ט היא רזומים, ומידת צד"ק היא דין גמור אלא אם יתערב עמה משפ"ט. וזהו שהזכיר הכתוב בפרשת שופטים: צד"ק צד"ק תרדוף (דברים טז, כ), ואמר: ושפטו את העם משפ"ט צד"ק. וצריך אני לעורר על ענין גדול ששאל דוד עליו השלום בשני פסוקים בשתי מידות הללו שהם צדק ומשפט. דע כי קודם שזוטא לא היה מתיירא להתראות עם צד"ק בפני עצמו, והיה אומר: אני בצדק אזהה פניך (תהלים יז, טו); אבל אזור שזוטא, אפילו במשפט שהוא רזומים היה מתירא, והיה אומר: אל תבוא במשפט את עבדך (שם קמג, ב), והבן זה מאוד. ומה שתצטרך לדעת, כי משה רבינו עליו השלום אמר: ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה עורף הוא וסלחות. ומהו זה לפי מה שאמרנו שמידת אדני כשהיא דנה לבדה דנה בקושי גדול, ואיך שאל משה רבינו עליו השלום ואמר 'ילך נא אדני בקרבנו?' דע כי כל שרי העולם גדוץ בדינים קשים בבתידין של שרים עליונים, ואינן מניזים להם כלום כפי שגזורים על שריהם בבית דין הגדול. ודע כי כל דין שגמרים לשלוח לגמרי, אין בה רזומים כלל לפי שאין השליח יכול לשנות ולא למוזול, אבל המלך הוא יכול למוזול ולסלוח, אף על פי שזוטאו לפניו זוטאים גדולים. וי"י יתברך אמר למשה:

הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמור בדרך וגו' השמר מפניו אל תמר בי כי לא ישא לפשעכם (שמות כג, כ). כלומר, הישמרו לכם שלא תזוטאו, שאם תזוטאו יגמור הדין אותו המלאך שאין לו רשות לישא לפשעכם ולסלוח. ומשה רבינו עליו השלום אמר:

ובמה יודע אפוא כי מצאתי זון בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו (שם לג, טז). והודה י"י יתברך למשה לעשות דבר זה. באותה שעה אמר משה רבינו עליו השלום: ילך נא אדני בקרבנו (שם לד, ט), שהוא המלך ובדיו לרזום ולסלוח, זהו שאמר הכתוב:

וסלחות לעוננו ולזוטאתנו ונזולתנו (שם). והודה לו זה בברית ואמר שאין מתנה כזו נתונה לאומות העולם, ואמר: הנה אנכי כורת ברית וגו' (שם י). ולפיכך ישראל מתווננים תמיד למידת אדני' לרוחם ולסלוחו, אף על פי שאינן הגונים, ואומר: אדני' שמעת אדני' סלוחה אדני' הקשיבה (דניאל ט, יט). וכמה צריקים היו יראים ממידת אדני' אם יפגעו בה לבדה, והיו מושכים אליה רזומים וטובה מן הכתר העליון ומשאר שמות הרזומים, כמו שהיה דוד עושה: ואתה אדני' אל רזומ' וזנון' ארך אפיים ורב זס"ד ואמ"ת פנה אלי וזנני (תהלים פו, טו). ואם תבין זה תכנס לכמה זודרים, ותדע היאך היו הנביאים והזסידים מושכים צינורות הזסד והרזומים לשם אדני', כדי שלא יפגעו בה בהיותה זסרה ויבשה. ולפי דרך זה היו זכמי ישראל הקדושים, כמו התנאים והאמוראים, יודעים לתקן הצינורות ולהישיר כל שמות הרזומים עד שהיו כולן נמשכים ובאים לשם אדני', ואז היו עושים כל זפצם בעולם לפי שהיו יודעים לכיון דרך הצינורות לשם אדני', וזהו סוד: אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אוזלעהו ואכבדהו (שם צא, טו). וכל זה שאמרנו במידת צד"ק בהיותה דינה קשים, כל זה בהיותה גומרת דין בשונאיהם של ישראל ובשאר האומות. אבל כשהיא שופטת את ישראל, אז היא כמו האם המרזומת על בניה; וכשבאה לגמור דין בישראל, בנזות גומרת הדין ובזסד, שלא יושזתו, והסוד: כנשר יעיר קנו על גזליו ירוזף (דברים לב, יא). שאילו היתה שופטת אדם בדין קשה לשעה, היו נוטים לכל צרה. והבן זה מאוד. ואף על פי כן אין דינה שוים לדינן העשויין בהתזכר המשיפט עמה, כי רזומים גוברים:

ודע כי המידה הנקראת קו האמצעי, שהיא סוד שם יהו"ה יתברך, נקראת בתורה בלשון אתה. והנני פותח לך בעזרת השם שערי אורה. דע כי ג' שמות הם מלמטה למעלה; התזותון, אדני' וכינוי בתורה 'אני', כגון אני יהו"ה אלהיכם (במדבר טו, מא), אני אמית ואזיה מוזצתי ואני ארפא (דברים לב, לט) ויראת מאלהיך אני יהו"ה (ויקרא יט, לב), וכן כיוצא בזה. והאמצעי, יהו"ה וכינוי בתורה 'אתה', והסוד:

אתה גור"א אתה (תהלים עו, ז), וכבר ידעת כי גור"א קו האמצעי. והשם העליון, אהי"ה וכינוי בתורה 'הו"א', כמו והו"א רזום יכפר עון ולא ישוית (שם עז, לו) כי זפץ זסד הו"א (מיכה ז, יז) וכן כיוצא בזה. ומדוע שם אדני' מכוונה בלשון אני, ושם יהו"ה בלשון אתה, ושם אהי"ה בלשון הו"א? דע כי אדני' מכוונה בלשון אני, שהיא כנסת ישראל והולכת עמהם ומזהרת אותם תמיד שלא יזטאו לשם יהו"ה ואומרת להם: אם תזטאו לפני, אני אעניש אתכם ואכה אתכם ואקזז מכם נקמה, כאומרו והלכתם עמי קרי והלכתי אף אני עמכם בקרי והכתי אתכם גם אני (ויקרא כו, כג), ואמר בכמה מקומות ויראת מאלהיך אני יהו"ה (שם יט, לב). והטעם שהיא אומרת אני ואין אנו מזמנים אותה, לפי שהיא יודעת רוע יצרנו והיא מזמנת אותנו, ומקדמות היא ומזמנת עצמה להזהירנו ומכרזת ואומרת: הזהירו בפני, כי אני הוא העומד להזיזות ולהמית, למזוזין ולרפא, ככתוב: ראו עתה כי אני אני הוא, אני אמית ואזיה מוזצתי ואני ארפא (דברים לב, לט). התבונן כי זהו בנן אב לכל התורה: בכל מקום שאומר אני, שזו היא מידת אדני' המזמנת עצמה ומקדמות ואומרת 'ראו עתה'. ראו עתה בוודאי. הישברו לכם ודעו כי אני אני הוא, אני אמית ואזיה מוזצתי

ואני ארפא. כמו שאמר אדם לזכירו: ראה דבר זה, מדוע אינך מתעורר לראותו? ראה והתבונן בו, וכן מידת א"י היא אומרת ומכרזת: ראו עתה כי אני א"י הוא ובדרך זה תמצא בכל התורה מצות עשה, כמו שכתוב: ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני יהו"ה (ויקרא כב, לא), ובמצות לא תעשה: לא תקום ולא תטור את בני עמך וגו' (שם יט, יז), ולבסוף כתיב 'אני יהו"ה'. כלומר, אני היא המידה המשלמת שכר טוב לצדיקים ונפרעת מן הרשעים, כאומרו 'אני אמית ואזיה, מוצאתי ואני ארפא'. ואם כן התבונן כי המידה הזאת עומדת לשיער, כאומרו זה השיער ליהו"ה (תהלים קיז, כ), אד"י היא המכרזת ואומרת: ראו עתה כי אני א"י הוא וגו', ומודעת עצמה וממשלתה וגמול טובה ועונשה לבריות, כדי שידעו להיזהר ולא יזטאו לפני יהו"ה יתברך עד שתהא צריכה היא להענישם ולהפרע מהם, וזהו סוד 'אני' האמור על מידת אד"י.

אבל מה שיהו"ה יתברך מכוונה בלשון את"ה, לפי שהוא מבפנים ואינו נמצא לבריות כמו מידת אד"י, לפי שהשם הגדול יהו"ה יתברך שוכן בשם אד"י כמלך בהיכלו, ואינו נמצא עד שמבקשים אותו, וזהו שאמר: ובקשתם משם את יהו"ה אלהיך ומצאת (דברים ד, כט). ודוד המלך עליו השלום, היודע סודות העולם העליון, הזהיר שלמה בנו על דבר זה ואמר: ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו וגו' אם תדרשנו ימצא לך ואם תעזבנו יזניחך לעד (דב"י, כז, ט). וזהו המלך הגדול שצריך כל אדם ללכת לערוך ולסדר תהילותיו ושבחויו וטובותיו, ולומר לפניו: אתה הוא המושל בעליונים ובתחתונים, אתה הוא ואין דומה לך. וזהו סוד כל התפילות שאדם צריך לסדר שבחויו של יהו"ה יתברך ואזור כך יבקש צרכיו, כענין משה רבינו עליו השלום שאמר: את"ה הוילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך הזזקה אשר בי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותך (דברים ג, כג). ואזור שסידר שבחויו של השם בלשון את"ה, וזר ושאל צרכיו ואמר: 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה'. ועל דרך זה הוא סדר כל התפילות והברכות שאנו מתווננים לפניהם. הלא תראה ראש כל הברכות האמצעיות של תפילה, באת"ה הוא מתחיל, כאומרו 'אתה זונן לאדם דעת'. ובימים טובים ובראש השנה וביום הכיפורים: 'אתה בוזרתנו, ובשבת בערבית; 'אתה קידשת', ובמנוחה 'אתה אזור'. אבל יוצר של שבת, שהוא מתחיל 'שמחו משה' ובמוסף 'למשה צוית', עדיין תשיג בהם דברי אלהים זויים, שהתפילות האלו שתיהן הן על 'סוד', מידת אל ז"י שהוא סוד שבת, והוא סוד נקודה שביעית, סוף הוא' למטה. ובצינעה נמסור לך בזה קבלה עמוקה. ולפיכך התבונן כי בראש התפילות אנו נכנסים באד"י שהוא בית שער, ואנו אומרים 'אד"י שפתי תפתח', ואזור כך אנו אומרים 'ברוך אתה יי אלהינו, ובסוף כל הברכות אנו גומרים ואומרים 'ברוך אתה יי'. התבונן עד מאוד. וכן דוד המלך עליו השלום בשבחויו ויברך דוד את יהו"ה לעיני כל הקהל (דב"ה, כט, י) ומה אמר דוד ברוך את"ה יהו"ה אלהי ישראל אבינו מעולם ועד עולם לך יהו"ה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד. וזר עוד ואמר: והעושר והכבוד מלפניך ואת"ה מושל בכל, בודאי 'אתה' מושל בכל:

והתבונן כי השם יתברך שהוא יהו"ה, שהוא סוד קו האמצעי ונקרא 'אתה', הוא סוד כל דגלי השם וכל הכינויין, כי הוא מתלבש ומתפאר בכולן כמו שהודענו, בסוד 'אתה' שזהו

סוד כל צבאות העולם וכל המרכבות שנבראו בצירוף האותיות, כאשר באה הקבלה בסוד ספר יצירה בצירוף האותיות וגלגולן. ותדע ותשכיל כי בצירוף כ"ב אלפא ביתות נבראו שמים וארץ, צבאות מעלה ומטה, וכל המרכבות העליונות והתחתונות בכוזו צירוף נבראו ויצאו כל דבר ודבר למינו; כמו שתייב הצירוף יצאו כל המרכבות זכר ונקבה, בסוד הצירוף והגלגול, כמו שאמר בספר יצירה: זכר באמ"ש ונקבה באש"ם, וזהו סוד צירוף האותיות וגלגולן. והנכנס לעומק צירוף האותיות, מהם יתברר עומק הזכמה והפליאה בבריאת היצורים כולם כל אוזר למינו, ותבנית כל מרכבה ומרכבה, וסוד כל זכר ונקבה. וכל הצירופים וגלגול כ"ב אותיות, הכול סתום בסוד 'את"ה', כי זהו זותם ראש וסוף של כל האותיות והמרכבות, וזה שכתוב בספר יצירה: נעוץ סופן בתזילתן ותזילתן בסופן כשלהבת קשורה בגזלת. והכול בסוד כ"ב אותיות וזמש צינורות הבינה, שבהם נצטירו כל צורות המרכבות וכל צבאות עליונים ותחתונים. וזהו סוד התורה שהיא כ"ב אותיות והיא זומשה זומשים, שכלל הכול, 'את"ה'. והסוד הגדול וזותם: נכון כסאך מאז מעולם אתה (תהלים צג, ב). וכבר ידעת כי סוד הקו האמצעי נקרא נור"א, והוא סוד שם יהו"ה יתברך שהיא מידת יעקב, והוא זותם משני צדדים בסוד את"ה, וכן הוא אומר: את"ה נור"א את"ה (שם עו, זו). התבונן מאוד ותראה כי סוד כ"ב אלפא ביתות שבצירוף נבראו כל המרכבות וכל צבאות העולם במצרך הבינה, שהיא סוד ה' ראשונה של שם המיוזד, והיא צירוף האותיות כולן בזמש צינורות. ויצאו כל האותיות כולן בזמש מקורות שהם אלו: אוזה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסער"ץ. ואלו הן צינורות הזכמה והבינה שבהם יצאו כל צורת האותיות מעומק רום הנקרא אין סוף. ומתוך צורת האותיות נעשה כל צורת המרכבות למיניהם, עליונים ותחתונים. ומה שתצטרך לדעת, כי כ"ב אותיות הן יסוד והן נזולקו לשלושה מוזלקות; אמ"ש, שמהם יצאו ג' יסודות א"ש רי"ז מי"ם. בג"ד כפר"ת, שבהם נבראו כל השביעיות למעלה ולמטה ובהם מציירים השבעה כוכבי לכת, וכל השביעיות שלמעלה מהם ולמטה מהם, בסוד שבע כפולות. עוד יש י"ב פשוטות, שבהן נזקקו י"ב גבולי אלכסון במרכבה עליונה וי"ב מזלות שמים, ואלו הן: ה"ו ו"ז ט"י ל"ך ס"ע צ"ק, ובאלו נכללו כל המרכבות עליונות ותחתונות. ובעזרת השם עדיין נמסור לך קבלות עצומות היאך כל המרכבות, עליונות ותחתונות, נשואות באלו ג' מוזלקות של כ"ב אותיות, ואו תראה סוד 'את"ה' היאך הוא סוד קשר כל העולמות, והיאך הוא סובל סוד כ"ב אלפא ביתא שבהם נוצר כל היצור וכל הדיבור. וזהו סוד עומק קבלת ספר יצירה, שאין כל אדם זוכה להן. ולפיכך תדע כי סוד זותם 'את"ה' הוא התפארת, שהוא סוד הקו האמצעי, שהוא סוד יהו"ה שהוא השם המכוון באמצע, הנשוא כל השמות והכינויים, וכל העולמות בו אדוקים ומתאזרים, עליונים ותחתונים:

ולפי שהשם הנקרא יהו"ה הוא מצינו לנבראים בפעולותיו ובנוראותיו, אנו קורין לו בלשון 'את"ה', כמו שעומד לזכור ומדבר עמו. אבל הכתר העליון, הנקרא אין סוף הנקרא אהי"ה, איננו מושג לא לשר ולא למלאך ולא לנביא בעולם, כי אפילו משה רבינו עליו השלום אדון כל הנביאים לא דבר כי אם עם שם יהו"ה יתברך שהוא קו האמצעי, ולא נכנס מן הבינה ולפנים ואפילו לסוף כל שיערי בינה לא הגיע, כל שכן למנים, שהרי אמרו ז"ל:

זומישים שיערי בינה נבראו בעולם וכולן בתנו למשה זון מאוזד דאם כן התבונן כי אפילו משה רבינו עליו השלום לא נכנס מן הבינה ולפנים, ואין מי שיגיע לעין הכתר העליון הנקרא אין סוף. ולפי שאין בנו כוז להשיגו, אין אנו מספרים עמו לזוכו כמי שמספר עם אוזד לזוכו ואומר לו בלשון אתה. אבל כמו שאהיה אינו מושג לזוכו, והוא נסתר למעלה למעלה, אין אנו קורין אותו בלשון אתה שהרי אינו עומד לזוכו, אלא בלשון הו"א אנו קורין אותו כמי שאינו עומד לזוכו ואדם מספר ענינו ואומר: ענין פלוגי כך הוא. וסימן; ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אוזיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא (שמות טז, טז). ודע כי המן מן הכתר העליון ירד, ובעזרת השם עדיין תשיג בזה סודות נעלמים. אבל שומר זה הכלל: כי לא ידעו מה הו"א, אין לך בעולם מי שיודע מהות הכתר הנקרא הו"א. ושומר זה מאוד. ואם כן הרי לך פשר הדברים כי ג' השמות שהם אהיה יהוה אדני, יש להם ג' כינויים בתורה, הו"א, אתה, אנני. וכשתבין סוד אהיה וכינויו הו"א, תבין סוד והו"א רזום יכפר עון ולא ישויות (תהלים עז, לו), כי הוא בעל הרזומים גמורים שאין בהם תערובת דין, לפיכך והוא רזום יכפר עון – בודאי. ותבין סוד והוא באוזד ומי ישיגו (איוב כג, יג) וסוד צדיק וישר הוא (דברים לב, ד):

ואזר שהודענוך זה, התבונן ותראה כי מידת אדני שהיא סוד המלכות נקשרת בתפארת שהוא סוד יהוה, ויהוה יתברך מתאזד עם הכתר שהוא סוד אהיה שהוא הנקרא אין סוף, ושלושת אלו המעלות הם סוד כלל הייחוד והאמונה. ועליהן אנו אומרים בתפילת ראש השנה; ותמלוך עלינו אתה הו"א יהוה אלהינו על כל מעשיך. והמבין סוד ותמלוך, וסוד אתה, וסוד הו"א הנאמר הנה, יבין סוד הייחוד וסוד ביום ההוא יהיה יהוה אוזד ושמו אוזד (זכריה יד, ט). ומדוע אמר אוזד שתי פעמים? לפי שהמלכות צריך להתאזד בתפארת בסוד ו' ספירות, והתפארת צריך להתאזד בבינה שהוא סוד ג' ספירות עליונות, והוא סוד יהוה אוזד ושמו אוזד, וסוד ותמלוך אתה הו"א יהוה אלהינו מהרה וכו'. ואזר שהודענוך זה במילת אתה, די לנו בסוד זה השם וראוי עתה לעמוד בשיעור זה. הרי לך זומישה שמות מבוארים לפנך משמות יי' יתברך בספר הזה. נשארו זומישה שמות אוזרים, ובעזרת השם נסדר אותם לפנך איש איש על מתכונתו בעזרת השם, וה' ברזומיו וזסדיו יאיר עיניו ויראנו נפלאות מתורתו אמן:

אמר המוזכר: השם יתברך למען רזומיו וזסדיו יאיר נתיב שכל לפניו ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו, ואל נאמר דבר שלא כרצונו, ויודיענו הדרך נעלה בה והקבלות אין בהם נדנד, למען נוכל ללכת בדרכים הטובים והישרים ולא נטה ימין ושמאל מעשות הטוב והישר בעיניו, ובכן יהי רצון אמן:

השער השישי – הספירה הזומישה:

כבר הודעתך ידיד נפשי, בזומישה שיערים שקדמו, קצת מהנפלאות התורניות, כמו שהאדם יכול לברור דרך ישר ללכת לזצרות יי' יתברך בלי מכשול. עתה יש לנו

להודיעך גם זה' שערים הנשואים מן הזיכור הזה בעזרת השם יתברך, ואתה פקוז עיניך
ללמוד ולעשות ולקיים כו':

אלה"ם שבע תפילתי האזנה לאמרי פי (תהלים נד, ד:)

השם השישי משימות הקודש על דרך המעלות הוא השם הנקרא אלה"ם. וצריך אני
למסור בידך כללים ועיקרים לכל מקום שתמצא בתורה אלה"ם, שתוכל לדעת לאיזה
צד הוא נוטה. כבר הודעתך, ידיד נפשי, כי השם הגדול הנקרא יהו"ה יתברך הוא לבדו
העיקר והוא גוף האילן נוטה למעלה ולמטה ולצדדין, מתלבש בשאר כל שמות הקודש
ושאר הכינויין, כמו שהודעתך. וכפי הפעולה שהוא יתברך מוודש בעולמו, כך הוא נקרא
באותו השם שממונה על הפעולה ההיא. ולפיכך נקרא לפעמים אלה"ה, ונקרא י"ה, ונקרא
אדנ"י, ונקרא יהו"ה צבאות, ונקרא אלה"ם צבאות, א"ל זוי, אלה"ם זויים – הכול כפי
הפעולה שמוזדש בעולם כך ילובש מלבוש השם הנקרא על הפעולה. והנה זה השם
הנקרא אלה"ם הוא השם הממונה על הדין, וסימן: כי המשפט לאלהים הוא. וכשהוא
יתברך פועל פעולה מצד הדין, נקרא על אותה פעולה אלה"ם. ועתה דע וראה כי הצד
המכונה לפני צד שמאל כינוי בתורה אלהים, לפי שאותו הצד הוא מקום הדין ובו דנין
כל באי העולם כל הדינין הראויין, בין לטוב בין לרע, בין לזויים בין למוות. ובו כמה בתי
דינין קבועין, וכל אזור גומר מלאכתו ומשפטיו באמת ובאמונה, והכול בדין ישר. וזהו
הנקרא בית דין של מעלה שם דנין את הבריות לשלום או לזרם, או לרעב או לשובע,
לזויים או למוות. וזה השם הנקרא אלהים והכול נדון בבית דין, ועל זה אמרו רז"ל: זויים
אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ואנו מבקשין ראייה לדבר מנין, אמר
רבה בר בר זונה א"ר יוחנן דאמר קרא בי"י אהלל דבר באלהים אהלל דבר (תהלים נו,
יא), ביהו"ה אהלל דבר, זו מידה טובה, באלהים אהלל דבר, זו מידה פורענות ועתה יש
לנו לומר לך כי הכול נדון בבית דין הנקרא אלהים, ואם יצא הדין להיטיב נקרא השם או
יהו"ה או א"ל, ואם יצא הדין להעניש נקרא אלהים. ושמור זה מאוד. ויש לך להתבונן כי
בכל מקום שאתה מוצא בתורה אלהים, היא המידה המוזמנת לשפוט ולדון את כל
העולם. וכבר הודעתך בשער שעבר קודם זה היאך סנהדרי גדולה של מעלה עומדת בין
השם הנקרא יהו"ה ובין השם הנקרא אלה"ם, והיאך מידת הרוזמים מתערבת עם מידת
הדין כדי שלא לכלות את הבריות בשעת הדין. ולפיכך סנהדרי גדולה של מעלה קבוע
לצד שמאל, בין יהו"ה ובין אלה"ם, והוא נוטה לשמאל, ועל זה נאמר: שררך אגן הסהר
אל יזסר המזג (ש"הש ז, ג), ואמרו רז"ל זו סנהדרי גדולה ולפי שכתוב פני שור מהשמאל,
נקראת סנהדרי גדולה בלשון 'שררך'. ותורת י"י מתקנת רפואה לזוטא בשעה שדנין אותו
על זוטאתו בבית דין של 'שררך', כשזוזר בתשובה, שנאמר: רפאות תהי לשרך (משלי ג,
ז) והנביא מכריז ואומר שהתשובה היא הרפואה, שנאמר: ושם רפא לו (ישעיהו ו, י).
ועתה פקוז עיניך וראה כי בבית דין הגדול הנקרא אלהים נדונין כל בני עולם, עליונים
ותחתונים:

וצריכין אנו להודיעך עיקרים גדולים שעליהן העולם עומד, והוא סוד מעשה בראשית, ולהאיר ענין בסוד מה טעם הזכיר בכל מעשה בראשית שם אלהים. והוא הסוד לפי שכל הנבראים כולן, עליונים ותחתונים, כולן נבראו בקו הדין והמשפט, ואין לך ברית מכל הבריות שלא נסתכם עליה בית דין הנקרא אלהים קודם שנבראה, ויצא מן הדין:

ברית זו כך ראויה להיות כשיעורה, בגובהה, בצורת אבריה, וזויה ומוזנותיה. ומן הדין יצא שתהיה ברית זו משועבדת לברית פלוגית, בין לשעבוד הגוף בין לשעבוד מזון. וכך היה הדין בכל מעשה בראשית ובכל ברית, נסתכמו בית דין של מעלה על שיעורה, גופה, וזויה ומוזנותיה, ושעבודה וממשלתה. וכל ברית וברית מכל הבריות עמדה לפני בית דין הנקרא אלהים, והתרו בה והודיעוה: דעי כי שיעור גופך יהיה כך, ואברך ומוזנותיך וזייך ושעבודך וממשלתך יהיה כך. והשיבה כל ברית ואמרה:

הנני עם כל זה, בשמחה ובטוב לבב. וזהו שאמרו רז"ל: כל מעשה בראשית בדעתן נבראו, בקומתן נבראו, ובצביון נבראו כלומר, בדעתן, להבין כל מה שיקראו להן, בקומתן, להבין שיעור גופן ותבנית איבריהם, בצביון, שהם רצו בזופן וצבו לקבל הכול עליהן. וטעם הסוד הגדול הזה הוא שאין תבין דבר שלא בפניו; כלומר שלא בפניו, שאינו מבין העיקר והטעם, ולפיכך אמר: קטן אין זבין לו. ולפיכך הוצרכו לומר במעשה בראשית 'בדעתן ובקומתן ובצביון', להודיע שאין שום ברית יכולה לומר: קטן הייתי וכמו שאני הייתי, ואין זבין לאדם שלא בפניו. ולפיכך הוצרכו לומר שנבראו בדעתן ובקומתן ובצביון, שאין בהן דבר שלא היה בדעת ובקומה ובזופן:

ואזור שהודיעך זה העיקר הגדול, יש לנו לזוזר ולהודיעך שזה היה הטעם שכתב בכל מעשה בראשית 'אלהים', להודיעך כי כל הנבראים כולן נבראו בקו הדין והיושר, אין בהם נפתל ועיקש. ולפי שתמצא כמה בריות משונות זו מזו, וכמה בריות נאות, וכמה בריות מכוערות, שמה תאמר שלא מן הדין יצאה זאת הברית מכוערת וזו נאה, מי גרם לזאת להיות נאה ולזאת להיות מכוערת, ומה ראה יי' יתברך שברא זו מכוערת וזו נאה, או מה זוטאה לו המכוערת. משיבין לו: דע כי יי' יתברך, כל הבריות שברא ברא אותן בדעת ובקומה ובזופן. וכל ברית וברית שברא, העמידה לפניו ואמר לה: דעי שאתה בצורה זו, באברים אלו, בשעבוד זה ובממשלה זו; ועתה, אם תזפצי בזה – אמרי, ואם לאו הרי את כמי שלא נבראת. והשיבה כל ברית וברית ואמרה: בזה אני זופצה ושמחה בענין הגדול הזה. וזהו סוד שנאמר במעשה בראשית: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא), ופירשו בו: והנה טוב, זה יצר טוב, מאד זה המוות. וכשברא יי' יתברך כל הבריות בצורה זו ובתכונה זו, לא נשארה טענה בעולם לשום ברית לומר:

שלא כדן נבראתי. ולפי שנבראים כל מעשה בראשית בדין היושר והמשפט, נזכר בכל מעשה בראשית 'אלהים'. לומר שנבראו כל הנבראים בדין ישר ובמשפט אמת, ויצא מן הדין הישר שתהיה ברית זו גדולה מזו וזו קטנה מזו, או מתקיימת הרבה וזו מתקיימת מעט,

זו גופה גדול וזו גופה קטן, זו עופפה וזו הולכת, זו קופצת על ידיה וזו על רגליה וזו שטה על פני המים, זו עגולה וזו מרובעת, זו ארוכה וזו קצרה. ושמה תאמר עלבון או זמס קבלו הבריות המשינות זו מזו בבריות, תלמוד לומר: בראשית ברא אלהים, בקו הדין ובמשקולת ובמשפט נבראו כל הבריות, וזהו שאנו אומרים: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין והזיה אתכם בדין ועתיד להקימכם לזוי עולם בדין. ולפי דרך זה התבונן כי כל מעשה בראשית עמדו שורות שורות לפני בית דין של מעלה והתרו בהם, כמו שאמרנו, והשיבו, טוב. וזהו: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. ואזור שהודענוך זה, יש לך להאמין כי בית דין של מעלה הנקרא אלהים נסתכמו על כל ברירה וברירה ועל כל אבר ואבר שהוא ראוי להיות כך, והשיבוהו על כנו, והעמידו כל ברירה וברירה וכל אבר ואבר מאיברי הגוף על מתכונתם, בענין שאינו ראוי בענין אזור להיות יותר טוב מזה. וזהו סוד 'בראשית ברא אלהים', אלהים בודאי. כי כל בני העולם, עליונים ותחתונים, בקו הדין ובמשפט ישר נבראו, ולא קיבל דבר מכל הבריות עלבון וזמס, וזהו שהתורה מכרזת ואומרת:

הצור תמים פעלו וגו' (דברים לב). ומהו 'כי כל דרכיו משפט'? כלומר, במשפט נברא העולם. ולפיכך נקרא י"י יתברך בבריות העולם 'אלהים'. ובסוף מעשה בראשית מזה אומר? וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא), ודרשו רז"ל: אפילו המוות טוב, ומידת הדין כך זייבה מצד הדין הישר:

והנני פותח לך מפתח גדול: מה ראה י"י יתברך לצוות בתורה לשזוט בעלי זויים לאכילת אדם, והלא כתיב טוב י"י לכול רזומיו על כל מעשיו (תהלים קמה, ט), ואם הוא מרוזם היאך ציווה לשזוט בהמה זו לאכילת אדם, ואיה רזומיו? אלא הסוד הוא ראש הפסוק שאמר 'טוב י"י לכל', טוב בודאי, ולפיכך, 'רזומיו על כל מעשיו'. וזהו הפירוש: במעשה בראשית נסתכמו עם בהמה זו לשזוטה, ואמרה היא, טוב. ומה טעם? לפי שהבהמה אין לה נשמה עליונה להשיג מעשה השם וגבורותיו, ואמר י"י יתברך בבריות העולם להעמיד לפניו הבהמות ואמר להם: רצונכם להישזט ויאכל אתכם האדם, ותעלו ממדרגת בהמה שאינה יודעת כלום למדרגת האדם שיודע ומכיר את י"י יתברך? ואמרו הבהמות: טוב, ורזומים הוא עלינו. שהרי כשהאדם אוכל זולק מזולקי הבהמה, זוהרת זולק מזולקי האדם, והרי זוהרת הבהמה אדם ושיזוטה רזומים היא לה, שיעאה מתורת בהמה ונכנסת בתורת אדם. ובדרך זו מיתנו של האדם זויים היא לו, שעולה למעלה המלאכים, וזהו סוד: אדם ובהמה תושיע י"י (שם לו, ז). אם כן התבונן ותתבונן סוד השזוטה של בעלי זויים, והכול מצד רזומיו וזסדיו הרבים על כל בריותיו. ומהו הטעם תתבונן מה שאמרו רז"ל במסכת פסחים: עם הארץ אסור לאכול בשר לפי שלא ציווה בתורה לשזוט בהמה אלא למי שיודע תורת הבהמה וזיה והעוף, וכל העוסק בתורה מותר לאכול בשר ומי שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר, ולפיכך עם הארץ אינו אוכל בשר מפני שהוא כבהמה ואין לו נשמה, ולא ציווה לשזוט בהמה כדי שתאכל אותה בהמה אזורת, אלא אם כן נתנבלה או נטרפה:

ואזור שהודעֶנָּךְ זה, דע כי המקובלים הנכנסים לסודות סתרי התורה אומרים כי תזילת הבריאה והזופֶן הראשון נמשכו משלושים ושתיים נתיבות הזכמה, והם סוד התזולת הבריאה הנכללת בשם אלהים. וספר יצירה פתוז בספרו: כל"ב פליאות נתיבות זכמה זקק י"ה יהו"ה צבאות את עולמו. ולפי שהיו כל הנתיבות בקו הדין ובמשפֶט אמת, תמצא כנגד כל נתיב ונתיב מהל"ב נתיבות וזותם אלהים בכל נתיב מהם. ולפי זה הסוד תמצא שאינו מזכיר בכל מעשה בראשית כי אם שם אלהים, ותמצא במעשה בראשית ל"ב פעמים כתוב שם אלהים, כנגד ל"ב פליאות זכמ"ה. ואלו הן לפי הסדר שכתובים במעשה בראשית: (א) בראשית ברא אלהים; (ב) ורוח אלהים; (ג) ויאמר אלהים יהי אור; (ד) וירא אלהים את האור; (ה) ויבדל אלהים; (ו) ויקרא אלהים לאור; (ז) ויאמר אלהים יהי רקיע; (זז) ויעש אלהים; (ט) ויקרא אלהים; (י) ויאמר אלהים יקוו המים; (יא) ויקרא אלהים; (יב) וירא אלהים כי טוב; (יג) ויאמר אלהים תדשא; (יד) וירא אלהים כי טוב; (טו) ויאמר אלהים יהי (טז) ויעש אלהים את שני; (יז) ויתן אותן אלהים; (יזז) וירא אלהים כי טוב; (יט) ויאמר אלהים ישרצו; (כ) ויברא אלהים; (כא) וירא אלהים כי טוב; (כב) ויברך אותם אלהים; (כג) ויאמר אלהים; (כד) ויעש אלהים את זוית; (כה) וירא אלהים כי טוב; (כו) ויאמר אלהים; (כז) ויברא אלהים את; (כזז) בעלם אלהים ברא; (כט) ויברך אותם אלהים; (ל) ויאמר להם אלהים; (לא) ויאמר להם אלהים הנה; (לב) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד:

ועתה בני פקוז עיניך וראה היאך כל נתיב ונתיב מל"ב נתיבות הזכמה זותם בזותם אלהים, להודיע כי כל מה שצברא במעשה בראשית, בסוד כל נתיב צברא, והכול בדין ובמשפֶט אמת, וזהו שאמרו רז"ל על הוא עשך ויכונֶנֶךְ (דברים לב, ו). ובמדרש קהלת מלמד שהוא ובית דינו נמנו על כל אבר ואבר שך הוא, והושיבוהו על כנו. והנה כל היצורים ותכונתם ושעורם וכל מעשיהם ועניניהם, כולם בקו הדין צבראו; ועל כל אזור ואזור מהם נסתכם סנהדרי של מעלה הנקרוות אלהים בדין ישר ומשפֶט אמת. והנה אין לך נתיב מכל ל"ב נתיבות שאינו זותם בזותם אלהים, ושלמה המלך מכריז ואומר כי כל מעשה בראשית שהם צבראים בשם אלהים כולם ראויים להתקיים לעולם, לפי שכולם צבראו ביושר ובמשפֶט ובדין גמור, ואין כל ברית מכל הבריות צריכה תוספת או גרעון כדי לתקנה יותר ממה שנתקנה במעשה בראשית, וזהו שאמר שלמה: כי כל מעשיו האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע (קהלת ג, יד). ואם כן פקוז עיניך וראה כי השם הנקרא אלהים הוא השם הממונה על הדין והמשפֶט, והוא הבורא הכול במשפֶט, והוא המביא את כל הבריות במשפֶט, ושלמה עליו השלום צווז ואמר: כי את כל מעשה האלהים יביא במשפֶט על כל נעלם (שם יב):

ולפיכך יש לך להתבונן כי שם יי יתברך כשבא לברוא העולם בדין וביושר ובמשפֶט בשם אלהים, עמד ושיתף עמו שם הרזומים שהוא יהו"ה יתברך כדי שיוכלו הבריות להתנהג לאט במשפֶטו של אלהים. לפי שאין הבריות יכולות להתקיים אם לא יתנהג עמהם ברזומים, מפני הדין הקשה של סנהדרי גדולה הנקראת אלהים, ולפיכך שיתף עמו שם הרזומים, וזהו סוד; אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יהו"ה אלהים ארץ

ושמים (בראשית ב, ד). ונקראת אלהים מידת הדין הקשה, כלומר שגזור הדין בלי שיתכחל לעניין בעולם, אלא על פי אמיתו של דין וזוהר הדין, ויקוב הדין את ההר. וזהו סוד לשכת הגזית. ולפיכך אילו היו הבריות נדונות בבית דין של מעלה בלי שיתוף שם הרומים, היה העולם כלה ונשחזת לפי זיוות הדין. אבל שם הרומים והזוסד מהפך בזכות הבריות, ואם אינו מוצא להם זכות מאריך הזמן קודם שיגמרו הדין למעלה, וזהו סוד ארך אפים. וכל זמן וזמן מידת הזוסד מהפכת בזכות הבריות בזמן שעומדין בדין לפני האלהים, וזהו סוד: ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע וזלילה לך מעשיות כדבר הזה. והנני פותח לך שיערי אורה בפסוק זה. וכי מה טעם אמר 'זלילה לך מעשיות כדבר הזה'? וכי בבית דין של מעלה צדיק עם רשע מבייתן? אם כן אינו דין ישר, והכתיב: אל אמונה ואין עול (דברים לב, ד)? אלא סוד זה הפסוק עמוק, והנני רומז. דע כי מידת הזוסד מהפכת בזכות כל בריה ובריה, ואם אדם אוזר עשה זכויות ועשה עבירות, מידת הדין באה להעניש את האדם על העבירה ומידת הזוסד אומרת: וכי אם ידו של אדם זוטאה וראויה להעניש הרי עינו צדקת ואינה זוטאת, שעשתה מצוה זו, ואם את מעשית לזה הגוף בעבור זוטא היר, הרי גם העין לוקה והיא נענשת שלא כדין. וזהו:

להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע (בראשית יז, כה). ולפי דרך זה מעכבת מידת הזוסד כמה פורעניות מלבוא לעולם. ובדרך זה, בעבור צדיק אוזר שיש במקום מתעכבת הפורעניות מלבוא במקום, כדי שלא יקבל אותו הצדיק צער בפורענות המקום. כמו האבר שאמרנו בגוף, כך הצדיק במקום הוא כמו האבר בגוף, ומצד הזה מגין הצדיק על מקומו. כיצד מגין? כשידגין אנשי מקומו למעלה ויוצא מן הדין זייתים כליל או עונש, מתקרבת מידת הזוסד ואמרת: האף תספה צדיק עם רשע (שם, כג). כלומר, אומרת מידת הזוסד למידת הדין: אם את מענשת לאלו הרשעים של מקום פלוני, נמצא יגיע הגוף לצדיק ויקבל צער בעבורם כשיענשו הם או תישחזת ארצם, וזה הצדיק לא זוטא שיגיע לו צער או נזק. נמצא הצדיק מגין על אנשי המקום, מטעם שלא יגיע לו נזק וצער. ושומר עיקר זה מאוד. וזהו: אם אמצא בסדום זוממים צדיקים ונשאתי לכל המקום בעבורם (שם, כו), וכן עד שהגיע לעשרה אצל ה' עיירות, שהיה כפי שיצא הדין העליון, וזהו סוד שאמר ללוט: הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר (שם יט, כא). אבל לא היה כוון בלוט שתינצל סדום בזכותו אף על פי שהיה דר בתוכה, שאפילו לוט לא ניצל אלא בזכות אברהם, כמו שדרשו בפסוק:

אל תבט אזוריך (שם, יז), כלומר אל תדקדק לומר שראויה העיר להימלט בזכויותיך, שאינך ראוי, וזהו אמרו: כהוציאם אותם הזוזה (שם). ושומר זה העיקר הגדול לכל התורה, כי ממנו תוצאות זייתים:

וכמו כן שומר עיקר אזור, והוא סוד הפרשה הזאת. ואף על פי שהדבר נאמר בשמו של אברהם, כמו שכתוב שם 'ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע', גם כן הוא סוד מידת הזוסד של מעלה שמתקרבת תמיד לביית דין של אלהים בשעה שדן את הבריות ומהפכת בזכותן ומעכבת כמה פורעניות בדרך זה. ובאה פרשה זו להודיע סתרים גדולים,

היאך מידת הזוסד מהפכת בזכותן של בריות תמיד, ומידת הרזומים משתתפת עימה ומונעת כמה פורעניות מן העולם. וזהו שאמרו ז"ל: התזיל לכרוא העולם במידת הדין ראה שאינו מתקיים עמו ושיתף עימה מידת רזומים שהוא דכתיב ביום עשות יהוה אלהים ארץ וימים (שם ב, ד). והנני מגלה לך סוד בפסוק זה. יהוה אלהים, כנגד ארץ וימים; יהוה כנגד ארץ, אלהים כנגד שמים. לומר שהשם יתברך שהוא יהוה מתנהג במידת רזומים עם בני הארץ, שהם זוטאים יותר אלהים:

זוסר עמוד:

ולפי שהוא דין על אותה אומה, נקרא גם הוא אלהים. ואם זוטאה אומתו של אותו השר, השם יתברך דין את השר ומלקה אותו ומעניש אותו. ולפי דרך זה התבונן שהאומות והשרים שלהם נדונים בבית דין של יהוה יתברך שהוא 'אלהים אמתי', וזהו סוד: כי יהוה אלהים הוא אלהי האלהים (דברים י, י). ודע והאמן כי כל האומות והשרים שלהם הנקראים אלהים, כולם באים בראש השנה להיותם נדונים לפני ה' יתברך. ואם לא נהגו האומות כהוגן, אזי לוקין השרים שלהם וגורעים להם השפע והטובה שהיה ה' יתברך נותן להם; וכעלוקה השר של האומה, נופלת האומה. וזהו שאמר הנביא:

יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה (ישעיהו כד, כא), וזהו שאמרו ז"ל: אין אומה נופלת אלא אם כן נופל שרה תזילתה. והטעם, כי כפי הדין שיפסקו על שר של אותה האומה, כך מקבלת אומתו לטוב ולרע. וזהו שאמרו ז"ל: פושעי ישראל בגופן, וכן פושעי אומות העולם בגופן. וענין גופן הוא השר שלהם, לאותם היודעים סודות הנסתרים. וכל מה שאומות העולם פושעים, לוקין על פשעים השרים שלהן. וזהו שאמר שר של אבימלך מלך פלשתים: ואזשך גם אנכי אותך מוזטו לי (בראשית כ, ו). מוזטו לי, זוסר א, כלומר שאמר לו השר: דע כי משעה שזוטאת, שלקזות שרה אשת אברהם, דנו אותי בבית דין של מעלה ומכניסים בי מוזטים וקוצים ואני בצער גדול. כי אלהים זה שדבר עם אבימלך, שרו של אבימלך היה, כי לא היה ראוי לנבואה או לדיבור שאר מלאכים אלא לשר שלו. והבן זה מאוד. ומה שאמרו 'פושעי ישראל בגופן' הוא סוד כנסת ישראל, ליודעי סתרים, וכשישראל זוטאים כנסת ישראל נענשה, וכן הוא אומר: ובפשעיהם שלזזה אמכם (ישעיהו ג, א). ואל תתפוס עלינו על מה שכתבנו בשערים הקודמים, שהשרים של אומות העולם אינם מטיבים ולא מריעים, כמו שאמרנו במה שתיקנו זכמים לומר על העובדי גילולים שהם משתזזים להבל וריק ומתפללים אל אל לא וישיע. כי כוונתנו לומר שאין להם מעצמם יכולת ולא רשות לדון להרע או להיטיב; אבל אם נתן להם ה' רשות, הם גומרים, לפי שבסר ה' בידם לגמור. ולפיכך נקראים שרי האומות על זה 'אלהים':

ועתה התבונן כי כל אומה ואומה משבעים אומות נידונות כל השנה בבית דין שלה, והוא השר של אותה אומה, ונקרא אותו השר על זה אלהים; ובראש השנה נדונים כל השרים הנקראים אלהים, וכל האומות שלהם, בבית דין של יהוה יתברך שהוא 'אלהים אמת'.

נמצאו אלהי האומות גם הם נדונים, ואף על פי שהם דנין את האומות. וזהו סוד שיאמר הכתוב: כי יהו"ה אלהים הוא אלהי האלהים. כלומר, הוא דנין את אלהי האומות. ושימור זה העיקר הגדול והיותר בו, ותבין סתרים נעלמים ותדע שיי"י יתברך הזהיר את ישראל ואמר להם: בני, אני אלהיכם ואתם עמי, ואין לכם לקבל אזור מאלהי העמים לאלוה, שהרי אותם האלהים נתונים לעובדי גילולים ולא לכם, ושל אזורים הם ולא שלכם, כי אני ה' אלהיכם לבד. ולפיכך התחיל יי"י בעשרת הדברות ואמר שתי הדברות הראשונות בלי אמצעי, ואמר 'אנכי יהו"ה אלהיך', אלהיך בוודאי, ואזור כך: לא יהיה לך אלהים אחרים. וזהו שיאמרו זז"ל:

אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו. ואלו שתי הדברות הן עיקר כל התורה ולפיכך שמענו מפי, ושאר כל מצוות התורה שמענו מפי משה. ומזין תורה שמענו מפי משה, שהן תרי"א מצוות והן סוד התורה, ועל זה נאמר תור"ה צוה לנו משה (דברים לג, ד), שעל ידי משה ניתנו לישראל תרי"א מצוות. אבל 'אנכי' ולא יהיה לך' לא קיבלום על ידי משה אלא מפי הגבורה שמענו, כמו שיאמר: אזהר דבר אלהים שתיים זו שמעתי (תהלים סב, יב). נמצא, תרי"ג מצוות, שתיים מהם שמענו מפי הגבורה, ונשאר מהם תרי"א, שהם סוד תור"ה, שמענו מפי משה; וזהו שדקדק הכתוב ואמר 'תור"ה צוה לנו משה', שהן תרי"א מצוות. ולפי העיקר הזה אמר ה' יתברך לישראל: בני, לא יהיה לך אלהים אחרים, שאין להם זולק בך ואין לך זולק בהם, כי זולק יהו"ה עמו:

ואזור שידעת זה, התבונן שיאמר הנביא: כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יהו"ה אלהינו לעולם ועד (מזכ"ה ד). ואין לך להאמין דברי ריקות של כמה ריקים שאומרים שאין כוזב באלהי העמים ואינם נקראים אלהים. אבל יש לך לדעת כי ה' יתברך נתן כוזב וממשלה ושבט ביד כל שר ושר משרי האומות לדון ולשפוט את עמו ואת ארצו, ונקרא שם הער 'אלהים' לפי שהוא שר ושופט את בני ארצו. אבל סוף כל הערים, וכל האומות שלהן, באין להיות נדונים בבית דין של יהו"ה הנקרא 'אלהים אמת'. ואם זטאת או סרוזה אומתו של שר, אזי לוקה הער על אומתו שבארצו. ודע והאמן כי אין כוזב באלהים אחרים, שהם אלהי העמים, אלא אותו הכוזב שנתן ה' להם לשפוט ולפרנס את אומותם; אבל אינן יכולין למוחוץ ולרפא, להבית ולהזיז, וזו מהכוזב הידוע הנתון להם לבני ארצם וממשלתם. וזהו: כי כל אלהי העמים אלילים. ופירוש אליל הוא כמו בשר אדם מת, לפי מוזלוקת הזכמים במסכת זולין, מכל צד הוא לשון אליל דבר מת, וזהו: רופאי אליל כולכם (איוב יג, ד) שהוא בשר מת שאין לו רפואה. כך אלהי העמים אין בהם כוזב להיטיב ולהרע, זולתי אותו הכוזב הקצוב שמוסר להם השם, ואינן יכולין לצאת מאותה השורה. והם כמו כן נדונים כמו שבני ארצם נדונים וכל כוזב וממשלתם אינו אלא אותו הפרס שהם מקבלים משם יהו"ה יתברך שהוא אדון ודיין על כולם. ועתה שימור עיקר זה לכל התורה כולה ותוכל לדעת מהו שם אלהים בכל מקום, או שם אלהים אחרים, כמו שיאמר: בעבר הזהר ישבו אבותיכם וגו' ויעבדו אלהים אחרים (יהושע כד, ב), לא יהיה לך אלהים אחרים (שמות כ, ג).

ואזור שהודיענוך אלו העיקרים הגדולים יש לנו להודיעך עיקר גדול, והוא שיש לך לדעת ולהתבונן כי מקור הזויות הנקראים זוי"י עולם הוא סוד השם הנכתב בתורה יהו"ה ונקרא אלהים. והטעם, לפי שהוא המקור שממנו שואבת מידת הגבורה הנקראת בית דין של מעלה ונקראת אלהים. ולפי שאינה דין גמור, נכתבת באותיות יהו"ה; ולפי שהיא השורש שממנה שואבת מידת הדין, נקראת אלהים, אף על פי שאינה כתובה אלא באותיות יהו"ה. ושמור עיקר זה הגדול לכל מקום שיתמצא בתורה שנקרא יהו"ה ונקרא אלהים. ואזור שידעת זה, דע כי שתי המידות הנקראות נצ"ז והו"ה, נצ"ז נקרא יהו"ה צבאות לפי שהוא לימין; והו"ה נקרא אלהים צבאות לפי שהוא לשמאל, ולפי שהיא מתלבשת מלבושי הדין מן הבית דין הנקרא אלהים נקראת גם היא אלהים צבאות. סוף דבר: כפי המקום אשר ממנו שואבת כל מידה ומידה, כך היא נקראת. ובכל מקום שיתמצא בתורה שנקרא לדבר בעולם בשם אלהים, דע כי היא מושכת כוון ממידת סגדרי גדולה של מעלה הנקראת אלהים באמת, עד שאפילו בני האדם נקראים אלהים בהיותם דנין דין אמת. ואזור שהודיענוך עיקרים אלו בשם הנקרא אלהים, יש לנו להודיעך שאר השימות שישם אלהים נקרא בהם לפעמים:

דע שהמידה הזאת הנקראת אלהים נקראת לפעמים גבורה. והטעם, לפי שהיא מתגברת לעשות דין בפושעים ובזוטאים, והיא הנקממת מיד הרשעים והמתקוממים אל ה' יתברך. ולפי שהיא בית דין של מעלה והיא המשלמת גמול לכל הראוין לגמול, נקראת גבורה על כוונה וממשלתה שיש לה יכולת לדון ולהתפרע ולהתגבר על הכול, ואין דבר שיעמוד לפניה, וזהו שאמר הנביא: עורי עורי לבשי עוז זרוע ה' (ישעיהו נא, ט). ואמר:

הלא את היא המוזעצבת רהב מוזוללת תנץ. ואלמלא גבורותיה לא היו הדינין גמורים, ולא היו הזווקים נענשים. אבל לפי שהגבורה היא זוקה ומשלת על הכול, לכן נגמרין הדינין הנדונין בבתי דינין שלה. הלא תראה כשזוטאים ישראל נזלשה הגבורה על ידי זוטאתם, וכמו שהנביא אמר: איה קנאתך וגבורתיך (שם סג, טו)? והגבורה משיבה ואמרה; צור ילדך תשי ותשכז אל מוזוללך (דברים לב, יב). וכפי הזוטאים נזלשת הגבורה וזור הימין לאזור, וכן הוא אומר: השיב אזור ימינו מפני אויב (איכה ב, ג). ודע כי למעלה מצד הגבורה הוא המקור והשפע שהגבורה שואבת ממנו, ומן המקור ההוא, שהוא העליון על הגבורה ונקרא בינה, נובעים כמה מיני כוחות של גבורה ונקראים גבורות, וזהו שאמר: מי ימלל גבורות ה' (תהלים קו, ב). וכשישראל צדיקים אזי אותן הגבורות משפיעים כוחותיהם למידה הנקראת גבורה, ואזי ישראל מתגברים על האומות. ולפי שהגבורה היא בזוקתה, לזומת עם האומות ונזקמת נקמות ישראל מן האויב. ואם זס ושלים זוטאוי ישראל אזי נשאר מידת הגבורה זלושה ואינה פועלת הנקמה בעובדי גילולים, וזהו סוד צור ילדך תשי, ואומר 'איה קנאתך וגבורתיך'. והבן זה מאוד:

והמידה הזאת היא נקראת בית דין של מעלה, יעל ידי המידה הזאת נדונין כל בני העולם, כמו שאמרנו, לטוב ולרע. וזה המקום הנקרא זכות, יפי שבו נזכרים כל הזכויות וכל הזוטאים; והרע הנזיתן משם גם כן זכות הוא, לפי שבו האדם נטהר מן הזוטא. ומכוון

סנהדרי גדולה זו יצאו ג' בתי דינין אחרים שעדים בני העולם לעושר ולעוני, לבריות ולזוהלי. וכל דינין שבעולם נידונין בסנהדרי גדולה ובאלו שלושה בתי דינין שלה, זון מנ' דברים שאינן נידונין בבית דין של אלהים מכל וכל, אבל הם נמשכים ממקום שכולו רחמים, ואלו הם זינים ובנים ומוננות. ואף על פי שגזרו בבית דין של סנהדרי גדולה על מעלה על אלו ג' דברים, אם עמד אדם ונתכוון בתפילתו עד מקור הזופן, יפיק שאלתו. וזהו שאמרו רז"ל: בני זיי ומונני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא. וענין זכות הנזכר במקום זה הוא סוד סנהדרי גדולה; וענין מזל שהזכירו במקום זה הוא סוד המקור העליון, שהוא מקור הזופן הנקרא אה"ה, אשר משם נלו מימי הזופן והרצון. וזהו המזל שכל הדברים תלויין, אפילו ספר תורה. ועל כן אמרו: הכול תלוי במזל ואפילו ספר תורה שבהיכל. ואל יעלה בדעתך כי במזלות הכוכבים דיברו ו"ל במקום הזה, שלא דיברו אלא במקור הזופן, ודי למבין. וכבר ביארנו דברים אלו בשערים הקודמים:

ודע כי המידה הזאת נקראת צפון, וצריך אתה לדעת העיקר. כבר הודענוך כי מידת הזוסד, שהיא בימין, תמיד פתוחה ומוננת להפיק לכל שואל. וכשהאדם שואל זופני מאת השם, אזי מתעוררת מידת הזוסד ומושכת ממקור הרצון כל מיני העושר וכל מיני טובות לתת לשואל די מוזסורו. וכשמגיעין אותן המתנות והטובות מצד מידת שואל, אזי עומדת מידת הדין שהיא מצד צפון ומעכבת אל הימין לגמור זופני השואל ואומרת:

נעב לדין ונראה אם זה השואל ראוי לתת לו שאלה זו ששאל או לאו. ואז נידון השואל בסנהדרי גדולה העומדת בצפון, ואם הוא ראוי נותנים לו שאלתו, ואם אינו ראוי מונעים ממנו כל אותו העויר וכל אותו הטוב שהמשיכה מידת הזוסד. ואז מקבלת מידת הדין ההיא בצפון כל אותו העויר וכל אותו הטוב ומכנסת אותו באוצרותיה ובבתי גזייה אשר בצפון, ונשאר כל אותו העויר וכל אותו הטוב באוצרות צפון; לפי שמאזור שמעכה מידת הזוסד אותם למטה, שוב אינן זוזרים למקומן אלא מקבלת אותם סנהדרי גדולה אשר בצפון. ולפיכך נקראת צפון, לפי ששם צפונים כל מיני עויר וכל הגזנים וכל המצפונים וכל הזהב, וכן הוא אומר; מצפון זהב יאתה (איוב לו, כב). ולפי שהמקום ההוא הנקרא צפון הוא מקום הטמונות והמצפונות כל מיני העויר, אמרו רז"ל: הרוצה להעשיר יצפון. כלומר, יכוין למידת צפון להשלים עם מידת הדין העומדת בצפון, שלא תעכב שאלתו כששואל מאת ה' יתברך הכתוב: אורך ימים בימינה בשמאלה עויר וכבוד (משלי ג, טז). ודע כי כל העויר הזה וכל אלו המצפונות אשר בצפון:

ואזור שהודענוך זה, דע כי בצד הצפון יש מקומות וזדרים גדולים אשר המה מלאים כמה מלאכי זבלה וכמה מיני פורעניות, ושם כמה בארות מים עכורים, טיט ורפס וטיט היוון יורדים עד התהום, ושם כמה מיני שזות, ושם כמה מיני נזשים ועקרבים, ושאר כל מיני זיזות רעות יכל אלה שזכרנו כולם עומדים וצופים מתי יצא מן הדין אשר בצפון, לזרוב ארצות ולעקור מלכויות ולהכות בני אדם בכל מיני מכה ובכל מיני משוזית, ואז יוצאין כל אזור מאלו מיני פורעניות אשר בצפון ושזטטין בעולם וגומרים הדין בכל אותן שזתזיבו בבית דין שלמעלה, ועל אלו כולן נאמר: מצפון תפתח הרעה (ירמיהו א, יד).

ודע שיש במקום זה כמה מלשינים וכמה קטרוגים, וכמה מקטרגין על הבריות. ולפי שהשם יתברך נתן תורה ומצוות לפי רוב זמלתו על ישראל, ציוה להקריב לפניו קרבנות לכפר על העוונות, כדי לסתום אלו המקטריגים בצפון ולכל בעלי משויות. וציוה בתורה כי כל קרבן שהוא בא על זטא, יהיה אותו קרבן נשזוט בצפון, וכן הוא אומר: ושזוט אותו על ירך המזבז צפונה (ויקרא א, יא). והקרבן הנשזוט בצפון בא על הזטאים שאדם זוטא, בין שיהיה יזיד או ציבור. כגון, פר ושיער של יום הכיפורים, וכגון פרים הנשרפים ושיערים הנשרפים, וכגון זבזי שלמי ציבור ואשמות, וכגון זטאת הציבור והיזיד, כל אלו נשזוטין בצפון. ואם תאמר: הרי שלמי ציבור, ואינם על זטא ולא אשם? דע שהוקשו לזטאת, זהו שאמר הכתוב: שיער עזים אזור לזטאת ושני כבשים בני שנה לזבז שלמים (שם כג, יט). אבל שלמי יזיד והתודה ואיל זזיר והבכור והמעשר והפסז, כל אלו אינן מוכרזים להישזוט בצפון אלא שזוטתן בכל מקום בעזרה, וטעם כל זה מבואר. ולפי שהקרבנות הם כופר לאדם מן הפגיעה, כמו שכתוב 'ונזבזה לה' אלהינו פן יפגענו בדבר או בזר' (שמות ה, ג) ואלו המינים של פורענות הם בצפון, לפיכך ציוה יי יתברך כל קרבן שהוא בא על זטא, שישזוט בצפון. ובעזרת השם באלו הדברים עדיין נודיעך עיקרים גדולים בטעמי הקרבנות. ולפי שמידת שם אלהים הוא סוד הדין עומדת בצפון, נשזוטין הקרבנות הבאים על הזטא בצפון, והסוד: זבזי אלהים (תהלים גא, יט). והבן זה מאוד:

ואזור שהודענוך אלו העיקרים הגדולים צריך אתה לדעת, לפי שבית דין העליון הנקרא אלהים יושב לצד צפון והקרבנות הבאים על זטא נשזוטין בצפון להיות כפרה בפני בית דין של מעלה. דע כי לצד צפון של מעלה זוזן לפרגוד יש נזוש גדול עקלתון, והוא גרם מיתה לאדם הראשון והטיל זוהמה אצל זוהה, והוא ראש לפורענות. לכן אמר ה' יתברך והבטיחו את ישראל להעבירו ולהרזיקו ולהדיחו למקום שלא יוכל לקטרג לעולם, ואמר הנביא:

ואת הצפוני ארזיק מעליכם והדזותיו אל ארץ ציה ושממה (יזאל ב, כ). וזה קשור בדבר הנקרא קץ כל בשר, כי הוא מכלה מנפש ועד בשר. וזה נכנס לקטרג על דור המבול ונמסרו בידו, וזהו שאמר: קץ כל בשר בא לפני (בראשית ו, ז) כלומר, מידת הפורענות, שהיא מקטרגת על הבריות, בא לפני וקטרגה עליהם: כי מלאה הארץ זמס (שם). ונזמר הדין ומסרם ביד 'קץ כל בשר' להשזותם, ועל זה נאמר: והנני משזותם את הארץ (שם). ולפי שהמידת הזאת המוכנת לפורענות קבועה בצפון, ציוה יי יתברך שישזוטו הקרבנות הבאים על זטא בצפון. אבל לעתיד לבוא, שהקרבנות עתידין להיבטל, ירזיק השם מידת הפורענות מעלינו ומצד הצפון, ויוליכנה למקום שאינה יכולה לקטרג עוד. וכמו שתהיה נעקרת מידת הפורענות מצד צפון כך יתבטלו הקרבנות שהיו נשזוטין בצפון, לפי שכבר בטלה מידת הפורענות המקטרגת שהיתה עומדת בצפון, ואין צורך להישזוט קרבן בצפון על זטא שלא יזטאו עוד. והבן זה מאוד:

ודע כי המידה הזאת הנקראת אלהים, העומדת לשמאל, נקראת לפעמים י"ך כה"ה. וטעם שנקראת יד כהה, לפי שהיא השמאל והיא מונעת ומעכבת את הימין להשפיע בעולם זולתי מה שייצא מן הדין. ולפי שמעכבת על צד ימין לתת הטובות בעולם, הרי המידה הזאת הנקראת שמאל לוקחות ומקבלת כל העושר מיד הימין ומוזביאה אותו בבתי גניזה, כמו שאמרנו. וזהו סוד: וקרנים מידו לו ושם זובין עוזו (וזבוק ג). והבן זה מאוד. ואזור שהודענוך זה, יש לנו להודיעך כי מידת הגבורה הזאת נקראת פוזר. והטעם, כי מידת הגבורה והממשלה אשר שם סנהדרי גדולה ושם כמה בתי דינים, ושם כמה בתי שלהבות אש להבה, ושם כמה גרדינים נמוסים ממונים להכות ולהעניש וליסר בכל מיני מכה ופצע וכל מיני זולאים, וכולן אש שלהבת. ובמקום הזה יש כמה מיני אש אשר אוכלים כל מיני אשיות שבעולם ולווזכים אותן, בהיות האש אוכלת את הקש. ולפיכך נקראת האש הגדולה, יפי ששאר כל מיני אש אשר בעולם הם קטנים אצל האש הזאת. ולפי שהאש הזאת שורפת כל שאר מיני האש יפוזרו ממנה עליונים ותחתונים, ואפילו המלאכים העליונים נרתעים ונבהלים ונשרפין מן האש הזאת ואינן יכולין להתקרב אליה, אך שם פוזרו פוזר מרוב זזקה וכוזו ממשילתה. ולפי זה הדרך נקראת המידה הזאת פוזר, אשר ממנה פוזרים המוני מעלה ומטה, זהו שאמר הכתוב: מפני פוזר י"י ומהדר גאון (ישעיהו ב, יט). ומן האש הזאת שורפת ומכלה את הכול, והוא מקום הפוזר והוא בית מצרף לרשעים ופושעים, ומכוזו שלהבת שלה נשרפין כמה זיילות, אמר הכתוב: פוזרו בציון זטאים אוזזה רעדה זנפים מי יגור לנו אש אוכלה מי יגור לנו מוקדי עולם (ישעיהו לג, יד):

ודע שנקראת אש אוכלה, מפני שהיא אוכלת כל שאר מיני אש שבעולם. ובדרך זה נקרא ה' יתברך מצד המידה הזאת אש אוכלה, כאומרו; כי י"י אלהיך אש אוכלה הוא יכניעם (דברים ט, ג). ולפי שהוא יתברך אש אוכלה, יכול להכניע ולהשפיל ולכלות; כי במידה הזאת הוא יתברך עושה מלזומות, ולפיכך נקראת המידה הזאת פוזר. והמידה הזאת הזוויק בה יצווק אבינו עליו השלום, שהיא לצד שמאל ולצד הדין הגדול ונקראת פוזר יצווק, וכן הוא אומר: וישבע יעקב בפוזר אביו יצווק (בראשית לא, ג). ודע כי כשרדף לבן הארמי אזור יעקב וביקש לעקור את הכול, באה מידה הזאת לעקור את לבן וללזום עמו. כי בכוז גדול ועליון היה בא לבן הארמי, ואל יהיה בעיניך דבר נקל שאמרה תורה 'ארמי אובד אבי' (דברים כו, ה) כי לבן ביקש לעקור את הכול, שורש וענף. וכשראה יעקב שבאה מידת הפוזר לסייעו, נתגבר והתזיל להראות גבורתו ותוקפו אצל לבן, וזהו שאמר הכתוב:

ויזור ליעקב וירב בלבן (בראשית לא, לו). ואם יעקב היה זולש, היאך עושה מריבה עם לבן? אלא דע כי מידת הפוזר באה לסייע את יעקב. ומניין לנו ראייה? שאמר יעקב ללבן: לולי אלהי אבי אברהם ופוזר יצווק היה לי כי עתה ריקם שלזותני (שם). פוזר יצווק בוודאי היה לי ובא לסייעני:

ולפי זה הדרך התבונן כי מידת הפוזד היא מקום סנהדרי גדולה ושאר בתי דינין שלה, ובה כל מיני אשׁי זוזקה, ובה כל מיני כלי מלחמה וכלי משוואת להשמיד להרוג ולאבד, לעקור לטלטל ולאבד, כל אלו לגמור הדינים הנזורים בסנהדרי גדולה הנקראת אלהים. ועל המקום הוצרך שלמה לגלות כי אפילו הגיבורים והזוסידים והצדיקים פוזדים מן המקום הזה, ואמר: הגה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל כולם אוזני זרב מלומדי מלחמה וגו' מפוזד בלילות (שית"ש ג, ז) ואמרו רז"ל: מפוזדה של גיהנם שהיא דומה ללילה ידע כי אפילו הצדיקים העליונים יאים ונבהלים ממידת הפוזד, והרי דוד צווח ואמר: סמר מפוזדך בשירי (תהלים קיט, קכ) ומה טעם? וממשפטך יראתי. כלומר, מקום המשפט הוא מקום שבו שוכנת מידת הפוזד. ואזר שביארנו לך זה, דע כי במקום הנקרא פוזד יש למטה כמה מיני שוואות ובורות עמוקים עד מאוד, ונקראים מדורי גיהנום. ושם כמה מיני משוואת ומיני פורעניות, ומרוב עומקם הם כולן זושך ותמיד הם זושכים ואפלים. ונקראים על טעם זה 'לילה', לפי שאין מאיר שם לעולם אלא תמיד כולו לילה באותו מקום. ולפיכך פוזדים עד מאוד ממנו עליונים ותחתונים, וזהו: 'מפוזד בלילות'. ודרשו רז"ל: מפוזדה של גיהנום שהיא דומה ללילה. וכמה צדיקים ביקשו רזומים בזויהם שלא יראו אותו המקום, הבטיוחם ה' יתברך לעשות בקשתם ושאלתם ואמר: לא תירא מפוזד לילה (תהלים צא). ועתה התבונן כמה היא כוז בעלי תשובה, שנצולין מזה המקום הקשה. ואוי להם לרשעים שנידונין במקום זה שלא הופיע בו אור לעולם, וזהו שאמר: ארץ עפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים ותפע כמו אופל (איוב י, כב). ודע כי כל אדם שאינו אומר בכל יום ויום סדר קדושת היום, שהוא זבא לציון עם קדושתו והלכתו, עתיד לטעום טעם במקום פוזד הזה שכולו זושך, אם לא יתקן מה שקלקל קודם שיצא מן העולם. וכן הוא אומר: ארץ עפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים (שם), ומה טעם רואה צלמוות? לפי שלא אמר סדר קדושת היום, וזה שנאמר 'צלמות ולא סדרים'. ודע כי המידה הזאת, הנקראת פוזד ואשׁ אוכלה, נתנה י"י יתברך לישראל לעבור לפניהם לכבוש את הארץ וללחום המלחמות, שנאמר: לא יתיצב אישׁ בפניכם פוזדכם ומוראכם יתן י"י אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה (דברים יא, כה). ולמה אמר הכתוב 'פוזדכם'? בשיבוץ של ישראל הפליג ואמר השם: אף על פי שמידת הפוזד שלי הוא, ישראל לקחו אותה בירושה. שהרי יצחק ירש מידת הפוזד ושלו היתה, שנאמר: וישבע בפוזד אביו יצחק (בראשית לא, גג), וירשו ישראל כל נכסי אברהם יצחק ויעקב והרי מידת פוזד נמסרה ביד ישראל לירושה, עד שזוטאו ואבדו הכול. ואזר שידעת זה, דע כי כל הממשלה והשלטנות של מעלה הם בסוד גבורה, מידת הפוזד שהיא סוד הממשלה, וכן הוא אומר: המשל ופוזד עמו עושה שלום במרומו (איוב כה, ב:).

ואזר שהודענו ומסרנו בידך אלו העיקרים והכללים הגדולים, יש לנו לזוזר ולמסור בידך עוד עיקרים אשר מהם תיכנס לכמה שיערי אורה והשגת כמה סתרי תורה. ואזר אשר ביארנו לך קצת הסתרים הנכללים בשם אלהים, יש לנו לזותום שער הזה ולהודיעך כי אלהים הוא ידוע לקצת בעלי הקבלה שהוא סוד אשׁ אוכלה, כמו שאמרנו, אבל המידה הזאת פועלת כל ההפכים בכוז אוזר פשוט; והכוז הזה הוא ממית ומוזייה במידה אוזת, והוא מכלה ומקיים ומוזין ורופא, והכול במידה אוזת ובקצב אוזל. ומן הכוז הזה

נוטלין רשות כל השליזים השלוזים מלמעלה לגמור הדין הגמור על בני העולם, אם למוות אם לזוים, אם לכלות אם לקיים, אם למוזון אם לרפא, והכול במידה הזאת. ולפי דרך זה התבונן כי כשמעלון מלמעלה שליו לגמור שליזות באלו הדברים וכיוצא בהן, נקרא השליז אלהים על פי הכוזו שמסרו בידו מאלו הדברים הנזכרים. ושמור זה העיקר הגדול בדרך, שעדיין תצטרך אותו לכמה מקומות. ועתה אם יש לך עינים, פקוז עיניך בכללים אלו הגדולים שמסרנו לך בשיעור הזה בענין שם אלהים ותוכל להבין שם אלהים בכל מקום שאתה מוצא בתורה. ותבין כמה נקראו השירים העליונים אלהים אחרים, ותבין כמה נקראו הדיינים כולם, אפילו בני אדם, בשם אלהים. ותבין כמה נקראו המלאכים בני האלהים. וכשתבין כל הענינים האלו, תבין גם כן שאר הכוזות והפעולות אשר הן כולן כוללין בשם אלהים. והשם יתברך יורנו הדרך לדעת אמינות דרכו ולשמור מצוותיו וזוקיו ומשפטיו, וכן יהי רצון:

השיעור השביעי – הספירה הרביעית:

ואתה אדני אל רוזום ווזון ארך אפים ורב זסד ואמת (תהלים פו, טו):

השם השביעי משמות הקודש הוא שם הנקרא א"ל. יצריכין אנו להודיעך סוד השם הזה על דרך העיקר, וכשתבין העיקר אז תבין כל מקום שאתה מוצא בו לשון אל. כבר הודענוך בשערים הקודמים כי שם אל ממונה על הזסד והרוזמים, והוא סוד המידה אשר ירש אברהם אבינו עליו השלום, כאמרו: ויקרא שם בשם ה' אל עולם (בראשית כא, לז). ועתה צריך אתה לדעת כי בסנהדרי גדולה הנקראים אלהים יש ג' מאות ועשרה מוזנות של מידות הדין משוטטות בעולם, וכל מוזנה ומוזנה מהן גומר הדין בכל הדברים שהוא ממונה, בין לטוב בין לרע. ואלו המידות כולן שואבות ומושכות להן כל מיני העושר והטובה שמוזעין על פי הדין מן הרשעים, וכל אוצרותיהן מלאים כל טוב וכל מיני עושר ונכסים וכבוד, ונקראים כולן 'ש'. וכל אלו האוצרות גנוזים ומוכנים לצדיקים לעתיד לבוא, ועל זה נאמר: להנזיל אוהבי י"ש ואוצרותיהם אמלא (משלי ז, כא). וכשאלו השלוש מאות ועשרה מוזנות יוצאין מבית דין הגדול ומשוטטות בעולם לגמור הדין בוזטאים, מהם שוללים מהם בוזים, מהם פוצעים מהם עוקרים, מהם מנגעים ומהם מביאין כמה מיני זולאים, כל מוזנה ומוזנה מהם גומר הדין שפסקו על כל ברית וברית, והכול באמת ובאמונה ולא מוסיפין ולא גורעין על מה שגזור בבית דין הנקרא אלהים, שהוא 'אלהים אמת':

ודע כי למעלה מכל אלו המוזנות, ולמעלה מבית דין הגדול הנקרא אלהים, יושבת מידת הרוזמים הגמורה שאין בה תערובת דין בעולם, אלא כולה רוזמים וזסד וזמלה ווזניה, מבלי צד דין שבעולם. והמידה הזאת מרוזמת, אף על פי שאין הבריות ראויות לרוזמים, ונותנת מתנת זינים. ועל זה הדרך היו הצדיקים והזוסידים יודעים דרך המידה הזאת, ובעת הצרה היו מתכוונים אליה והיו מציילין את העולם מכמה מיני צרות. ודע כי המידה הזאת

העליזות שהיא רזומים גמורים נקראת א"ל, והוא המעשר של המזונות הנקראים י"ש. וכשיצאו הג' מאות ועשרה מזונות להשוזית את בני העולם על פי הדין שידנו בבית דין של מעלה, אם יש בעולם צדיק שיוכל להתכונן אל המידה הזאת הנקראת אל או היא יוצאת מהיכלה ונגלית, וכשרואים אותה י"ש מזונות אף כולם מתפזרים ובורזים ומסתתרים מפני כבודיה ואינם פועלים דבר מכל מיני משוזית שהיה להם לפעול, לפי שמידת הרזומים הגדולים יצאה ונגלית עליהם. וכשהיא נגלית, יודעים כולם שאין להם כוז להשוזית ולהשמיד ולא להזיק ולא להרע לשום בריה שבעולם, כי כבר הופיע המידה הנקראת אל. ועתה דע והבן כי בעת הצרות היו הקדושים והזוסידים ממהרים להתפלל ולהתכונן למידת אל, וזהו שאנו אומרים; 'אל מלך יושב על כסא רזומים'. ונקראת גם כן אל עליון, והנה אברהם אבינו עליו השלום השתדל כל ימיו אזורי המידה הזאת שכולה זוסד ורזומים וזנזנה, וקיבל עליו כמה מיני יסורים וכמה מיני צער כדי שיהיה זוכה לה, וברוב השתדלותו ואהבתו אותה זכה שהיתה לו ירושת עולם, וזהו סוד: ברוך אברהם לא"ל עליון ואמר: ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם (שם כא, לג). והנה אברהם אבינו עליו השלום ירש המידה הזאת, ולפיכך נתברך בכול. שלא היה לו למעלה מקטרג ומערער, אלא היו מזומנין לזופצו, לפי שמידת אל היתה מתגלת עליו תמיד ואף היה כל בעלי דינין בורזין מפניו, וזהו סוד 'זוסד לאברהם':

ולפי שמידת אל היא המזומנת לרזומים הגדולים, התקינו רז"ל לומר 'אל מלך יושב על כסא רזומים'. ועתה צריכין אנו לעורר על עיקר גדול, והוא כי ב"ג מידות של רזומים הזכיר ה' ה' אל רזום וזנזן ארך אפים ורב זוסד ואמת, ואף על פי שכבר פירשנו לך זה הפסוק בשער שעבר קודם לכן, צריכין אנו לפרש לך עדיין על יסוד מידת אל. שהרי דוד המלך עליו השלום לקח גם המידות האלו וכלל אותם בשם אל, ואמר: ואתה אדני אל רזום וזנזן ארך אפים ורב זוסד ואמת (תהלים פו, טו). ועתה שים לבך ושמע פירוש הפסוק הזה. אל הוא סוד מידה עליזת אשר כולה רזומים גמורים, ומפניה נכנעים כל מזונות הדין ואין אזור מהן עומד לפנייה. ולפי שירש אברהם מידת אל ואהב אותה, זכה לזוזול כל זוזלות של י"ש מזונות הנקראים י"ש, וזהו סוד: להזוזיל אוהבי י"ש (משלי ז, כא), ואומר: זרע אברהם אוהבי (ישעיהו מא, ז). והבן זה מאוד. ואומר אזורי 'רזום', וסוד רזום הוא מידת אל כשהיא רואה שיעצא מן הדין בסנהדרי גדולה להשמיד או להזורר אדם או מקום, או שאר כיוצא בזה, שאם ישמך יבוא לעולם הפסד גדול, אז יוצאת המידה הנקראת אל כדי לרזום על הבריות שלא יישוזה העולם ומרזומת על אותה הבריה שזנזר עליה הדין לכלותה. וכשיצאת מידת אל, בורזים ומסתתרים כל מזונות הדין ואף נעלמת אותה הבריה מן הדין והעונש, וזהו סוד 'רזום' אשר במידת אל. ואומר אזורי 'זנזן', וסוד זנזן כי פעמים רבות כצאת מזונות המשוזית להשוזית בני העולם על פי הדין, יוצאת מידת אל ומתגלגלת להצילם, ואף על פי שאינם הגונים ולא ראויים זונות מתנת זינם כדי להציל את הבריות מן העונש הגדול. ואומר אזורי 'אריך אפים', דע שיש מן הבריות מי שאינו ראוי לא לרזום ולא לזנזן, אלא ראוי להענש כפי הדין שזנזר עליו מלמעלה, ואף על פי כן מידת אל שכולה רזומים יוצאת ואומרת; המתינו לפלוגי ואל תענישנהו מיד, ואף על פי שאינו ראוי לא לרזום ולא לזנזן המתינו לו אולי יעשה תשובה.

זהו סוד 'ארך אפים', כלומר שמאריכין לו הזמן אולי יעשה תשובה. ואף על פי שהאף תלוי עליו, מאריכין לו האף:

וצריך אני להאיר ענין בסוד הגדול הזה, מהו סוד ארך אפים. דע כי בית דין של מעלה כשפוסקין דין אינן ממתנים לאדם, זולתי בשעות שיוצאים השלוחים מן האף, ומיד שיוצאים מן האף פוגעין באותן הראוין לעונש. והמידה הזאת הנקראת אל, כשהיא רוצה לרזום על הבריות שאינם ראויים לא לריוח ולא לזיון, מה היא עושה? מארכת הזוּמָם שהוא האף אורך גדול. ואף על פי ששלוחי בית דין הולכים לגמור הדין, אינן יכולים להעניש אותו הראוי להעניש שהרי עדיין הם הולכים בזוּמָם שהוא האף, ובעוד שהם הולכים באף אינם יכולים להעניש לאותו הראוי לעונש, ואפשר כי בין כך ובין כך יוזזור בתשובה וינצל, וזהו סוד 'ארך אפים'. והבין זה מאוד. ומניין שהמידה הזאת מארכת אפים כדי שלא יכרת הראוי להעניש וכדי לרזום על הבריות? הרי הוא אומר: למען שמי אאריך אפי' ותהלתי אוֹזְטִים לך לבלתי הכריתך (ישעיהו מז, ט). ואם כן שגמור הכלל הגדול הזה, ואם תבין אותו תזכה לכמה עיקרים. ודע כי הזכמים הקדושים, זכמי המשינה והתלמוד, היו מהם אנשים שהיה בהם כוח להאריך האף בכוח קדושתם ותפילתם, והיו מנינים על ישראל בדורם ומונעים מהם כמה צרות, כמו רבן גמליאל שגלה ליבנה ובכוח קדושתו ותפילתו היה מאריך האף למעלה ולא היו מונות המשינות יכולים לגמור שליוותן ולהזיק את ישראל כפי הדין הגזור. ולפיכך היה רבן גמליאל נקרא בעל הזוּמָם, בסוד שנאמר 'למען שמי אאריך אפי' ותהלתי אוֹזְטִים לך לבלתי הכריתך'. והיודע סוד ספירת בינה הנקראת תהלה ידע סוד ארך אפים, כי הבינה היא המידה אוות משה קדושו"ת המידות הקשורות ברזומים הגמורים. והנה ספירת בינה הנקראת תהלה היא הנותנת כוח בבית דין של מעלה הנקרא אלהים, וכששופעת מידת הרזומים הגמורים על מידת בינה אזי הבינה משפעת הרזומים במידת הדין. וכל עוד שהיא משפעת הרזומים אזי האף הולך ומאריך, וכל עוד שהאף מאריך אזי השלוחים מתעכבים ליצאת לגמור את הדין. ודע כי קוצר אפי"ם, רוב העונש, וארך אפי"ם הוא מיעוט העונש. ואם תבין סוד זה, תבין כי אפילו באדם קצר אפי"ם יעשה אוולת (משלי יד). ואל תהרוס להשיב עלי בענין אדם קצר אפים, כי עמוק הוא ובעזרת השם עדיין תשיג עוד הענין:

ואזור שהודענוך אלה העיקרים הגדולים במידת א"ל בענין זה, צריכים אנו לזוזר ולגמור הפסוק הזה. הרי פירשנו לך בסוד זה הפסוק של א"ל רזום וזיון ארך אפים (תהלים פו, טו), ונשאר לפרש לך מהו 'רב זוסד' במקום זה. דע שיש מן הבריות מי שאינו ראוי לא לרזום, ולא לזיון, ולא לארך אפי"ם, אבל הוא ראוי ליענש מיד. מה עושה מידת א"ל שהיא מידת הרזומים? כששוקלים עונות של אותה הבריה כשהיא נידונה בבית דין של מעלה, מסלקת עון ראשון ושני ואינן נכנסין במנין; ואף על פי שאינן נמוזקים אין מנינם אלא מעון שלישי שנאמר: הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלש עם גבר (איוב לג, כט). ואזור ששקלו עונות וחיות של אותה הבריה, אם המאזניים עומדות בשווה מידת א"ל מכרעת כף מאזניים לכף זכות, שנאמר 'רב זוסד', מטה כלפי זוסד. ואם כן נמצאת מידת א"ל גומלת זוסד ורזומים אל אותה הבריה העומדת בדין. ואף על פי שאינה ראויה, לא

לרזום, ולא לזנון, ולא לארך אפים, אף על פי כן עושה עמה זוסד כששוקלים עוונות וחכיות. ואזור שידעת זה, דע כי מידת א"ל מוסיפה לעשות עוד כמה זוסד וכמה רזומים עם הבריות, בסוד מה שגמר הפסוק הזה 'ואמ"ת'. ומהו 'ואמ"ת'? הרי ששקלו עוונותיו וחכיותיו של אדם זה, וכל כך גברו זוטאיו שלא יכול להועיל במידת הזוסד אלא עוונותיו הכריעו את השקל לכף זנובה, עדיין מידת א"ל, שהיא מידת הזוסד, גומלת זוסד ורזומים עם אותה הבריה שנענשה, בשתי דרכים: דרך האזות, שאם אותה הבריה מזוויבת להיות נכרתת ונאבדת מתוך הדין שלה, מידת הזוסד מונה כל הזכיות וכל הטובות שעשתה אותה בריה, ואפילו שיזזה טובה שעשתה, ומקילין עונש אותה הבריה כדי שלא תצטער הרבה. והדרך השני, ואם אותה הבריה הנענשת אינה זוייבת כרת ואבדון, בסוף העונש מידת הרזומים מודקדקת לה, ואפילו שיזזה מועטת, לתת לה שכר טוב על מה שעשתה אזור שעברו ימי העונש. ואף על פי שמידת הדין הוא עושה גם הדבר הזה, שמדקדקת להיטיב כמו שדקדקה להעניש, ועל זה נקראת גם מידת הדין 'ואמ"ת':

ואזור שהודענוך אלה העיקרים הגדולים בפסוק זה במידת א"ל, יש לנו לזזור ולהודיעך כלל גדול, והוא כי בכל מקום שאתה מוצא בתורה כתוב א"ל יש לך לכלול בו כל אותן המידות של זוסד ושל רזומים הכלולות בה. ועוד יש לך לדעת ולהתבונן כי בכל מקום מתערבות יוזד אלו שתי המידות, מידת זוסד ומידת רזומים כאזות, יכן הכינויין של שתייהן מתערבים אלו עם אלו, ושמו עיקר זה לכל מקום ואל תשכח. וכבר הודענוך, בשער שיבו ביארנו שם יהו"ה יתברך, הכינויין הסמוכים לשם אלהים; אף על פי שזכרנו כל כינויי מהם לאיזה שם הוא סמוך, הרבה פעמים מתערבים כינויי הזוסד עם כינויי הרזומים. ואזור שהודענוך זה צריכים אנו להיכנס בשאר העניינים הנכללים בשם אלו, כמו שהודענוך בשאר השמות:

דע כי לפעמים הרבה נקראת מידת א"ל בתורה בלשון זוסד, וצריך אתה לדעת כיצד. דע כי לשון זוסד הוא כל העושה דבר שאינו מוכרח לעשותו מצד הדין אלא שעושה אותו בזופצו וברצונו מאין מכריזו, ועושה אותו הדבר בטובתו, זה נקרא זוסד, הוא היפך הדבר הנעשה בהכרח. ולפי שמידת א"ל קדמה לעולם, והשם יתברך ברא את העולם בזוסד ולא מצד שהיה זוסד כלום אלא ברא את העולם מצד הזוסד הגמור, להיטיב עם ברואיו ולתת להם זולת וזולת כרוב רזומיו וזוסדיו, ועל זה נאמר: אמרתי עולם זוסד יבנה (תהלים פט, ג). ואף על גב שהפסוק הזה של 'עולם זוסד יבנה' יש לו סודות נפלאים ועמוקים בענין סוד היבום יבסוד הבנים הנולדים מצד הזוסד הידוע בברית בשם הנקרא זוסד, והוא סוד 'זוסדי דוד'. וצריך אתה לדעת כי ב'זוסד עליון' נברא העולם. וסוד זוסד עליון, וסוד זוסד אברהם, וסוד זוסדי דוד, כבר רמזנו בהם בשיערים הקודמים. סוף דבר: ה' ברא את העולם מצד הזוסד, וסוד 'זוסד עליון' בסוד ל"ב נתיבות שהסוד שלהם: כל ארזות י"י זוסד (שם כה, י). וכשברא העולם במידת הזוסד, זוזר וגמל עם היצורים שברא זוסד: גמל זוסד לאדם הראשון, גמל זוסד למשה רבינו עליו השלום, כמו שמפורש סוף פרק קמא דסוטה: וכל אלו הזוסדים נכללים כולם בשם א"ל:

וכשבא אברהם אבינו עליו השלום וצפה והביט וזקק והבין סוד ה' הגדול יתברך והיאך ברא העולם מצד הזוסד, עמוד גם הוא ואוזן המידה הזאת בידו. וראה כל בני העולם להוטים אוזר עבודה זרה, וכל אוזר ואוזר נדבק בעבודה זרה מיוזדת לו, עמוד אברהם אבינו עליו השלום והעמיד והכריז לכל באי עולם ואמר להם: כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה (שם צו, ו), דעו כל העמים כי יש בורא שברא העולמות כולן, והוא לבדו מושל על הכול, והוא מביית ומוזיה, מוריד שאול ויעל, משפיל ומרים. עד שעמדו עליו ובזו כל זכסיו ואסרוהו בבית האסורין והשליכוהו בכבשן האש. ואוזר שניצל מכבשן האש נתגרש מארצו, ומסר ממונו ואשתו וקרוביו וכל אשר לו לעבודה זרה יתברך. ומידת הזוסד מכרזת על אברהם ואומרת מלמעלה:

אני קדמתי לעולם במידת זוסד והייתי יוזידה בעולם, והנה אברהם יוזיד בעולם ומקדים אותי במידת זוסד, וראוי הוא לאברהם להוזיק בי ואני בו. ואז שב אברהם למידת הזוסד בנזולה ונתנה לו. זהו שאמר הכתוב: תתן אמת ליעקב זוסד לאברהם (מכאן ז, כ), ופירוש הפסוק כך הוא: דע שאברהם אבינו עליו השלום עבד עבודה זרה יתברך מצד הזוסד, מבלי שלמד אותו רב או אב או תבוא אליו שליחות נביא מאת הבורא להוכיחו ולהזהירו, אלא הוא מעצמו צפה והביט וזקק והבין עד שזכנם לידיעת מלכותו של יי' יתברך. וכמו שהשם ברא העולם מצד הזוסד, כך אברהם הכיר את בוראו מצד המסד. אבל יעקב אבינו עליו השלום לא הכיר את הבורא מצד הזוסד, אלא הכיר אותו מצד האמת. אברהם הודיע מידת הזוסד, כיצד? בא אברהם תזילה והודיע לבריות רוב זוסד ורוזמו על כל מעשיו, היאך הוא בראם ומפרנסם והכול מצד זוסדו, ומצד הזה ראויין כל בני אדם לעבדו ולהתזון לפניו ולקבל עול מלכותו, וכל זה זוכה עלינו לעשות. אוזר כך בא יצחק והוסיף להודיע מידת הפוזד, שאם לא יעבדו אותו יענישו כעבד המורד באדוניו, והטיל אימה ופוזד על הברואים, והכניס תזות כנפי השכינה כשהודיע אותם פמד עונש המורדים בבורא יתברך, והו סוד 'פוזד יצחק'. כי יצחק ירש מידת הפוזד, ולפיכך הזהיר את בני האדם והוכיחם שייממרו מבית דין הגדול שהוא דין את הרשעים במידת הפוזד הנקראת עונשי גיהנום, ואומר: פוזדו בציון זוטאים וגו' (ישעיהו לג, יד). אם כן נמצא אברהם מוכיח את הבריות מצד הזוסד ובמידת הזוסד, ונמצא יצחק מוכיח הבריות מצד הפוזד. כל אוזר הוכיח במידתו: זה במידת הזוסד והגמול, וזה במידת הפוזד והעונש; זה במצוות עשה, וזה במצוות לא תעשה. וכשבא יעקב אבינו עליו השלום לא היתה לו מידה שלישית להוזיק בה אבל הוזיק בשתי המידות של אברהם ושל יצחק, במידת הזוסד ובמידת הפוזד, והודיע לכל באי העולם גודל אמיתתם, וגם הוא הוזיק בשתייהם באמת ובלב שלם ולא נטה ימין ושמאל. ולפיכך נקרא אברהם זוסד לפי מידתו, ונקרא יצחק פוזד לפי מידתו, ויעקב אמת לפי מידתו:

והנני מאיר ענין בסוד זותום וסתום. יעקב היה קו האמצעי והוא סוד התיבות, והוזיק בין שתי מידות וזכנס באמצע, ולקח מידת אברהם שהיא מצוות עשה והוא זוסד, ולקח מידת יצחק שהיא מצוות לא תעשה והוא פוזד יצחק, והוזיק בשתי מידות בשווה, לא נטה ימין ושמאל, ונקרא על זה איש אמת לפי שהתנהג בשתי מידות אבותיו באמת. והסוד: ויעקב

איש תם יושב אהלים (בראשית כה, כז), לא אמר יושב אוהל אלא אהלים, והם סוד אוהל אברהם שהוא הזוסד, ואוהל יצחק שהוא הפוזד. וזהו שאמר; לולי אלהי אבי אברהם ופוזד יצחק היה לי (שם לא, י), שהזוזיק בשתי המידות בשווה ולא נטה ימין ושמאל, נטה לו מידת אמת; כמו לשון המשקל כשהוא עומד בין שתי המאזניים בשווה ואינו נוטה ימין ושמאל, כך יעקב עמד ואוזז בידו מידת הפוזד ומידת הזוסד בשווה והתנהג בשתייהן באמת. וכשראה י"י יתברך כך, נתן ליעקב זותמו שהוא אמת. כמלך שמיצא עבד נאמן ואמר לו: הרי זותמי מסור בידך, כך מסר י"י ליעקב זותמו שהוא אמת; כלומר, זותם הזוסד והפוזד כאחד. ראה לדבר מניין? שנאמר:

וי"י אלהים אמת (ירמיהו י, י), הרי הזכיר מידת אברהם שהיא יהו"ה, ומידת יצחק שהיא אלהים, ומידת יעקב שהיא אמת, לכן אמר אוזר כך אמת. אם כן נמצא שיעקב אבינו ירש ירושת זותם יהו"ה אלהים שבו נברא העולם, ובו מתקיימים כל היצורים, ובו נידונים כל בני העולם במשפט אמת. נמצא יעקב אבינו שאוזז בידו שתי מידות הנקראות ימין ושמאל, ואוזז בידו מידת הזוסד ומידת הפוזד, ואוזז בידו מצוות עשה ומצוות לא תעשה, נמצאת למד שאוזז בידו מידת ה' שהוא אמת, בסוד 'יהו"ה' אלהים אמת; זותם המשפט, דכתיב משפטי י"י אמת (תהלים יט, ז); והתורה שהיא אמת, דכתיב תורת אמת היתה בפיהו (מלאכי ב, ו). שיעקב עומד במקום כל האבות והזוזיק במידת שלושתן, ואף על פי כן אינו דומה מי שהוציא והולך את המידה תזילת למי שהזוזיק בה אוזרונה. ועם כל זה נמצא יעקב קושר כל המידות והוא קו האמצעי, וכמו ששם יהו"ה יתברך עומד באמצע כך יעקב אבינו עומד באמצע. ולפי שזכה יעקב להיות שם יהו"ה נקרא עליו, זכה לצאת מבוני י"ב שבטים צדיקים כנגד י"ב צירופים של שם יהו"ה יתברך. וכמו שנקרא שם יהו"ה 'אמת' כך נקראו בני יעקב זרע אמת, כלומר זרע שיצאו משם אמת, ממי שנוצבו, והוא יעקב אבינו עליו השלום, ועל זה נאמר:

ואנכי נטעתיו שורק כולו זרע אמת (ירמיהו ב, כא). ואם כן התבונן זה העיקר הגדול ותמצא כי שלושת האבות בכוונה שלימה באו לעולם, וכל אוזד הזוזיק במידתו:

אברהם במידת הזוסד, יצחק במידת הפוזד, יעקב במידת אמת. ובדרשתן מקרא אוזד דרשו:

יהו"ה אלהינו יהו"ה אוזד, זה הזוזיק בשלו וזה הזוזיק בשלו:

ואזר שהודענו אלו העיקרים הגדולים הכלולים בשלושת האבות, יש לנו לזוזר ולהודיע סוד זוסד אברהם וסוד אמת יעקב הכתוב בפסוק נתן אמת ליעקב זוסד לאברהם (מיכה ז, כ), והיאך י"י יתברך מתנהג עם ישראל בשתי אלו המידות; לפעמים מתנהג עם ישראל בזוסד אברהם, ולפעמים מתנהג עם אמת יעקב, וצריך אתה לדעת כיצד. דעו כי לפעמים נמצאו ישראל זוסרים ואינן ראויין לטובה ולא לרזומים, לפי שאינן עוסקים לא בתורה ולא במצוות. וכשהן נידונים בבית דין של מעלה ויצא מן הדין שיהיו

נענשים בכל מיני מכה, באותה שעה ממהרת מידת אברהם שהיא מידת הזוסד ועומדת בבית דין ואומרת: מהו משפט בני, אומרים לה: מן הדין יצא שיהיו נענשים בכל מיני מכה. באותה שעה אומרת מידת הזוסד: אם אין מוצאים זכות לבני הרי אני ירושתך, שהרי אני אביהם והם יורשים אותי, ואם אין ראויים להיטיב להם מצד הדין הטיבו להן מצד הזוסד, כי מצד הזוסד הוא להיטיב למי שאינו ראוי. וכמו שאברהם עבד ה' יתברך מצד הזוסד, כך ה' ראוי לגמול לבניו מצד זוסד אביהן, ובדרך זה ניצולין ישראל מכמה פורענויות. ואם ישראל עוסקים בתורה ובמצוות, ממהרת מידת הדין של יעקב ואומרת לבית דין: תנו לבני על פי הדין שהוא אמת כל צרכם, כי צדיקים הם וראויים להיטיב להם, וזהו סוד 'תתן אמת ליעקב זוסד לאברהם'. והבן זה מאוד. ואזור שהודענוך זה, צריכים אנו להודיעך מה טעם הקדים בפסוק זה מידת יעקב. דע כי דרך העולם לקוץ לו בפסוק זה. כלומר, אם ישראל צדיקים ובעלי תורה ומצוות והרי הם ראויין להיטיב להם מצד הדין שהוא אמת של יעקב, מוטב; ואם לאו יקבלו טובה מצד הזוסד של אברהם, אף על פי שאינן ראויין, וזהו סוד: תתן אמת ליעקב, ואזור כך: זוסד לאברהם (שם). ושומר אלו העיקרים הגדולים שביארנו לך בשער זה:

ונשאר לנו להודיעך מה טעם הזכיר בפסוק זה מידת יעקב שהיא אמת ומידת אברהם שהיא זוסד, ולא הזכיר מידת יצחק שהיא פוזד. דע שמידת אברהם שהיא הזוסד ומידת יעקב שהיא סוד הרזומים שהיא האמת, הוצרך להזכיר בפסוק זה; אבל מידת יצחק שהיא מידת הפוזד לא הוצרך להזכירה מן הטעם שהזכרנו למעלה. ואם תקשה ותאמר: והכתיב וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור (ויקרא כו, מב), הרי זכר בפסוק הזה שלושתן? דע כי בפסוק זה לא הזכיר מידותיהן, אלא הזכיר הברית שזכרת עמהם להיטיב לבניהם. ראייה לדבר כמו כן:

זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת וגו' (שמות לב, יג). הלא תראה כי השבועה בפסוק זה לא באה על ג' אבות, אלא להטיב לישראל, כמו שנאמר: ותדבר אליהם ארבה את זרעכם (שם) וכן הדבר בפסוק 'זכרתי את בריתי יעקב וגו', כי הברית והשבועה אותה היא. אבל כשהזכיר ברית יעקב וברית יצחק וברית אברהם, רצה לומר שראוי להיטיב לישראל בסיבת הברית והשבועה מצד הדין; כמי שיש לו פיקדון אצל זכריו ותובעו ממנו בדין, כן ברית אברהם יצחק ויעקב אנו מבקשין אותו מלפני י"י יתברך מצד הדין. וזהו הסוד של שני ענינים האלו שרמז בפסוק אזור ואמר: אם אין ישראל ראויין ליתן להם מצד הדין, הן להן מצד הזוסד, וזהו 'תתן אמת ליעקב זוסד לאברהם', ואם אין ראויין מצד הזוסד, תן להם מצד הדין ומצד השבועה שנשבעת לאברהם ליצחק ויעקב. ולפיכך אמר בסוף פסוק זה: אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. אבל כשהזכיר מידת אברהם ומידת יעקב בפסוק אזור, הטעם כדפירשנו לעיל. וה' יורנו דרכו הנכונה אמון:

השער השמיני – הספירה השלישית:

יהו"ה אדנ"י זילי וישם רגלי כאילות ועל במותי ידריכני למנצח בנגינותי (וזבוקק ג, יט):

אמר המוזכר: ראינו לבאר בשיעור זה סוד השם השמיני הנכתב בענין אוזר ונקרא בענין אוזר; נכתב יהו"ה ונקרא אלהים, וגם הוא נקוד בנקוד אלהים, וזו היא הספירה הנקראת בינ"ה. צריך אתה לדעת כי זהו השם הקושר כל הספירות בקשר זיבור האצילות וההמשכה, לפי שזהו השם העליוני מן השלושה שמות העליונים המתאזרים והאדוקים במידת הכתר. ומן השם הזה ילך שפע האור והאצילות והברכה בכל הצינורות, עד שיתברכו ספירות של מטה מג' ספירות של מעלה. ומה שתצטרך לדעת, כי מה שנכתב באותיות יהו"ה ונקרא בשם אלהים הוא סוד היותו נאזר לכאן ולכאן, לפי שהוא מתאזר בעולם הרזומים הגמורים שהוא סוד הכתר, ובכתר נאזרים שני שמות, אוזר לימין ואוזר לשמאל: לימין, שם י"ה, ולשמאל, השם הנכתב יהו"ה ונקרא אלהים, והוא סוד הבינ"ה:

ומן השם הזה מתחלת מידת הדין להימשך בספירות אבל אינה מידת הדין גמורה, שהוא נאזר בעולם הרזומים. ולפיכך נכתב במכתב הרזומים ונקרא בקריאת הדין, נכתב יהו"ה ונקרא אלהים. וזהו סוד קשר מידת הדין במידת הרזומים, למעמיקים בסתרי המרכבה. ודע והאמן כי השם הזה יתברך הוא המולך מידת הדין בכל הספירות, והכיסא שלו הוא הנקרא אלהים שהוא מידת הגבורה והפוזר, ומן השם הזה יבוא השפע לצד שמאל הנקרא אלהים. וצריך אנו לעורר על עיקר גדול, כי בכל מקום שאתה מוצא בתורה שם אלהים, שלפעמים הוא רומז על הספירה הזאת הנכתבת יהו"ה ונקרא אלהים שהיא הנקראת בינ"ה, כגון 'בראשית ברא אלהים' שהוא סוד הספירה הזאת, לידעי שכל ומעמיקים להיכנס בסתרי הקבלה. ודבר זה הוא קשה מאוד להבינו זולתי בקבלה אמיתית מפה אל פה. והנני רומז: 'בראשית ברא אלהים', אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יהו"ה אלהים ארץ ושמים (שם ב, ד), יהו"ה אדנ"י זילי (וזבוקק ג, יט), יהו"ה בזכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה (משלי ג, יט). וסימן הכולל הענין, שיאמרו רבותינו ז"ל: זומישים שיערי בינה נבראו בעולם, בשלושים ושתיים נתיבות פליאות זכמה זקק יה יהו"ה. והיודע לכוון אלו הפסוקים ואלו הסימנים יוכל להבין העיקר, ואין זה מסור להבינו אלא בקבלה מפה אל פה. וסוד העיקר הזה הוא כולל סדר כל העולמות הנעלמות, ובו נכללים 'בראשית ברא אלהים', מידת הגבורה, 'בראשית ברא אלהים', מידת המלכות. כי כל אלות מאלו הספירות הולידה סדרי עולם, ובכל אלות ואות מהן נכלל סוד הפסוק 'בראשית ברא אלהים'. והדברים עמוקים, אין הכול יכולין להיכנס לעומקם, והמבין עיקרים הללו יוכל להבין סוד אמרם שבעים פנים לתורה ואם כן פקז ענין להתבונן כי במקומות תמצא כתוב אלהים והוא רומז על ספירת בינה, כפי הרמזים שכתבנו הנה, ולפעמים הוא רומז על מידת הגבורה, וזה יאתה; ולפעמים הוא רומז על מידת המלכות בהיותה מתלבשת מלבוש הגבורה. כל זה במוצאך אלהים סתם, אבל במוצאך אלהים סמוך למילת צבאות, כגון אלהים צבאות השיבנו (תהלים פ, ז), הוא בהתאזר עמוד ה"ך השמאלי במידת הגבורה ולקוזו כלי מלחמה ולבוש בגדי קנאה: קנאת י"י צבאות תעשה זאת (ישעיהו לו, לב), וכבר רמזנו זה במה שקדם. ובכל מקום שתמצא 'אלהים זויים' הוא סוד מידת יסוד, שהיא מושכת מספירת בינ"ה את הזויים, לפי

שספירת בינ"ה היא נקראת זוי עולם, כמו שאנו עתידין לבאר. ולפיכך נקראת מידת יסוד כשהיא מושכת מספירת בינ"ה את הזוים על שמה, 'אלהים זויים'. וגם מידת מלכות כשהיא מקבלת שפע ברכה וזוים ממידת יסוד נקראת אלהים זויים, כלשון אלהים זויים, כלשון כי שמי בקרבן (שמות כג, כא). אבל כל מקום שתמצא כתוב אלהים אזורים, כבר פירשנו עניינו פירוש מרווח ואין צורך לכפול הדברים:

והספירה הזאת, שהיא נכתבת יהו"ה ונקראת אלהים, דע שהיא סופרת וקושרת ט' הספירות העליונות בקשר אזור, וגם היא הסיבה להתאזור העשירית בתשיעית, ובא ממנה השפע והברכה לתשיעית. והנה הספירה הזאת הנקראת בינ"ה הוא סוד גלוי השם הנעלם בבריאת עולם. ועליה נתיסדו כל השביעיות ממנה, ועליה המשיכת אצילותם, ואליה תשוקתם. וממנה ועד מידת יסוד יש ושבון שבע ספירות, לפי שהיא הקושרת ג' העליונות וז' התחתונות, והיא סוד השלישית לעליונות והראשונה או השביעית – מלמעלה למטה או מלמטה למעלה, לו התחתונות עד מידת יסוד, מלבד מידת המלכות שהיא האזורונה. והנה סוד קשר תש"ע ספירות העליונות הוא כשנתזיל למנות מספירת בינ"ה בדרך זה: בינ"ה, ג'דול"ה, גבור"ה, תפאר"ה, נצ"ז, הו"ד, יסוד"ה. והנה בכל מקום שאתה מוצא בתורה ספירת יסוד"ה שהיא שביעית, הוא בדרך זה: יסוד"ה, שביעית למטה, בינ"ה, שביעית למעלה. והבינ"ה קושרת שש הספירות בשלוש, ויסוד קושר ספירה עשירית בתש"ע עליונות. והבן זה עד מאוד, כי אלו הן שני פרקי המרכבה והזיבור והיזוד, ועל זה נאמר: ביום ההוא יהיה יהו"ה אזור ושמו אזור (זכריה יד, ט). כשזכר בזה שתי פעמים 'אזור' הוא סוד שני פרקי הזיבור והיזוד לעשר ספירות, בסוד אזור בשלוש ואזור בשבע:

ואזור שידעת זה, דע כי בכל מקום שתמצא בתורה ספירת שביעיות, כמו שבע שנים, שבע פעמים, הוא סוד הספירות מן היסוד ועד הבינה, ובמקומות מן הבינה ועד היסוד, כמו שנאמר: כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות לא, יז) – ששת, ולא בששת ימלכד ששת אלו יש ששת ימי הזול שהם מקיפים כעגולה למידת יסוד, והם מבזוזין כדמיון קליפות ולפיכך נקראים ששת ימי זול. אבל שש הספירות שהן מתזזיות מספירת בינ"ה ובאות ונמשכות עד השביעית שהיא יסוד"ה, כולן קודש ואינן בכלל הזול. ודבר זה גם כן עמוק עמוק וצריך קבלה מפה אל פה. והנני רומז: מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, כל הספירות קודש וכל מה שבעיגולה מבפנים, קודש, ומבזוזין לעיגולה, זול. וסוד זה רמזו זוז"ל בסדר ההבדלה, במה שאמרו 'בין יום השביעי לששת ימי המעשה, ברוך המבדיל בין קודש לזול, בין אור לחושך, ובין ישראל לגוים'. המבין זה יבין סוד העיגולה מה שבזוזין ומה שבפנים; ידע מה בושוכא ונהורא עמה שרא (דניאל ב, כב); עד לא עשה ארץ וזויות (משלי ז, כו) – שבעים שרים מבזוזין וישראל מבפנים, יסובבנהו יבוננהו (דברים לב, י); יצב גבולות עמים למספר בני ישראל; וכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כב, י); כי זולק י"י עמו (דברים לב, ט); ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות יט, ו); ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (במדבר ט, ב); מאלה נפרדו איי הגוים בארץ (בראשית י, ה); ויאמר יהו"ה אל אברם לך מלך מארצך אל הארץ וגו' (שם יב, א). והכלל – מעשה מרכבה דיוזקאל: וארא והנה רוז סערה באה מן

הצפון ענן גדול ואש מתלקזת ונגה לו סביב ומתוכה כעין הוושמל מתוך האש; ישות וזשך סתרו...מנוגה נגדו...ברד וגזולי אש (תהלים יז, יב); ונגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם זביון עוו (זביון ג, ד); כי יש יתרון לזכם מן הכסיל כיתרון האור מן הוושך (קהלת ב, יג); העם ההולכים בושך ראו אור גדול (ישעיהו ט, א); כי אש בושך יהוה אור לי (מיכה ז, ז); כי הגה הוושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך ירוח יי (ישעיהו ס, ב); היודע לכוון סוד אלה הפסוקים ורמזיהם, יכול להתבונן סוד עומק אלו הדברים שאמרנו. ואם תזכה, עדיין תשימך קבלתם פה אל פה; אשר הלך זשכים ואין נוגה לו יבטו בשם יהוה (שם ג, י). שומר סדר ההבדלות שרמוזו זכמים במוצאי שבת, ותמצא ששית ימי הוושל שיהם זיון לעגולה, וכן הגזיים, וכן וושך המבדיל בין קודש לחול – מיצון ופנימי, ובין ישראל לגזיים, וזיון ופנימי, ובין אור לחושך, וזיון ופנימי, ובין יום השביעי לששית ימי המעשה, וזיון ופנימי. בצנעה ניתנה שבת ואין לעובדי גילולים זולק בה. ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (שמות לא, יז), ואין לעובדי גילולים זולק בה. וזהו שהתקינו בתפילת שבת: ולא נתתו ה' אלהינו לגזיי הארצות ולא הנמלתו מלכנו לעובדי פסילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים כי לעמך ישראל נתתו, ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש וגו' אשר זולק יי אלהיך אותם וגו' ואתכם לקחו יי (דברים ד, יא), וסימן, דור הפלגה. בהנזול עליון וגו' כי זולק יי עמו (שם לב, ז):

ואזור שרמוזו כך אלו הרמזים העמוקים נזוזר לכוונת השער. דע כי בכל מקום שתמצא בתורה ספירת שביעיות, כמו: שבע שבתות תמימות תהינה (ויקרא כג, טו), תספרו זמשים יום, וספרת כל שבע שבתות שנים (שם כה, ז), הכול הוא שבע ספירות שהן מספירה בינה עד ספירת יסוד, ואנו מתזוילים מספירת יסוד עד שאנו עולים לספירה בינה. לפיכך יש זמשים יום מספירת העומר עד מתן תורה; שנת זמשים שנה, שנת היובל; זמשים שיערי בינה נבראו בעולם, וזמשים עלו בני ישראל (שמות יג, יז), גאולת מצרים זמשים פעמים נזכר בתורה. למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי זיך (דברים טו, ג), אלו הם ימי זיזו, ספירת שבע שביעיות זמשים יום; בשנת היובל הזאת תשובו אש אל אזוזתו (ויקרא כה, יג), גאולה תהיה לו ויובל יצא (שם כד). והנה במידת בינה שהוא סוד היובל יצאו ממצרים, כמו שאנו עתידין לבאר בעזרת השם, ובזוזדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ניתנה תורה. כיצד? בבינה יצאו ממצרים, כמו שנאמר: וזמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים (שמות יג, יז). בגדולה נקרא הים, כמו שנאמר: וירא ישראל את הים הגדולה (שם יד), וסימן: זוס"ד לאברהם, ויס"ע ויב"א וי"ט (שם טו); וגדול זוס"ד. בגבורה ניתנה תורה, כמו שנאמר: וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמור (שם כ, א), ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה הזאת (דברים ה, כב) הווי אומר:

בזוזדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (שמות יט, א) – לומר בבינה, שהיא ספירה שלישית לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום ההוא באו מדבר סיני. היודע סוד עיקרים הללו יזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, כי זה כל האדם. הרי זמשי ספירות, ובהן זכו למתן תורה זמשיה זמשים, זמשי כנגד זמשי. ומשם

והלאה, תורה נביאים וכתובים: תורה, אזות. נביאים, הלא כתבתי לך שלישים (משלי כב, כ); כתובים, אזות היא יונתי תמותי (ש"ה' ו'), מקבלת תשע אספקלריאות. והנני רומז. איזו ספירה היתה סיבת יציאתם ממצרים? אה"ה אשר אה"ה (שמות ג, יד). באיזו ספירה עלתה צעקתם? בן המצר קראתי י"ה (תהלים קיז, ה), ויעקו ותעל שועתם (שמות ב, כג), מי לא יראך מלך הגוים (ירמיהו י, ז). באיזו ספירה נענו ויצאו? ענני במרוזב יה (תהלים קיז, ה), ויצא למרמב אותי יוזלעני כי זופץ בי (שמואל, כב, כ), ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה (שמות ב, כג), וזמשים עלו בני ישראל (שם יג, יז). עלתה מידת המלכות ונתאזדה בספירת הבינה. באיזו ספירה נקרא הים? ויסע ויב"א וי"ט (שם, יד), ויס"ד לאברהם. באיזו ספירה נתנה התורה? וידבר אלהים (שם כ, כא), וההר בוער באש (דברים ה, כ) איזו היא הספירה הנקראת תורה שבכתב? תורת אמ"ת היתה בפיהו (מלאכי ב, ו), משפט"י י"י אמ"ת (תהלים ים, ז), תתן אמת ליעקב (מזכ"ה ז, כ). נמצאת למד תורה שבכתב ומשפט"י אמ"ת ויעקב, כולן עולין בקנה אוזד, קו האמצעי: ישראל אשר בך אתפאר (שעיהו מט, י), ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה ליהללה ולשם ולתפארת (דברים כו, יט). באיזו ספירה נשתמשו נביאים? כי את המלך יהו"ה צבאות ראו עיני (שעיהו ו, ו), הלא כתבתי לך שלישים (משלי כב, כ). כתובים, 'אזות היא יונתי, אוצר זיזים, גנני ברכה, נזלתם של ישראל. התבונן באלו הרמזים העמוקים ותמצא כמה טובים נזולי ישראל בכל ספירה וספירה מ"י הספירות, וסיבת נזולי כל הטובות הללו היא ספירת בינה. לפיכך תספרו זמשים יום, והכול שבת, דיבוק ספירת המלכות בספירת הבינה: למנצח בנצונות על השמינית (תהלים ו, א). והסוד: ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה), וביום השביעי עצרת ל"י אלהיך (דברים טז, ז), התשיעית שלו העשירית שלנו, לפי שהיא נזלתנו ונזלנו. וכשהעשירית מתאזדת ומתדבקת בתשיעית, הרי כל ישראל כאזד דבקים בשם יתברך, כמו שנאמר:

ואתם הדבקים בי"י אלהיכם (דברים ד, ד) אין המקרא יוצא מידי פשוט; את י"י אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק (שם י, כ), ואותו תעבודו ובו תדבקון, תדבקון בלי ספק ומה שכתבו רבותינו ז"ל וכי אפשר לאדם להידבק בשכינה? אפשר ואפשר, והכול גילו במה שאמרו שיתדבק אדם בתלמידי זכמים. וידוע הוא מי הם תלמידי זכמים למודי י"י, וזהו סוד דיבוק ספירה עשירית בתשיעית בלי ספק, כי כל הגורם להתאזד כנסת ישראל בספירת יס"ד הרי הוא נדבק בה, והיא נדבקת ביסוד ושניהן כאזד נדבקים ביהו"ה, ואין מקרא יוצא מידי פשוט:

ואזר שביארנו, יש לנו להאיר ענין בעיקרים גדולים בעזרת המאיר לארץ ולדורים עליה. דע כי ספירת בינה, נכתבת יהו"ה ונקראת אלהים, הוא סוד גילוי שלוש ספירות עליונות אשר על ידיהם מתגלה אור הכתר והרצון, עד שמגיע האצילות והשפע והברכה למידת יסוד, שהיא סוד ז' ספירות; אז מידת יסוד וזוהרת ומריקה כל מיני השפע ואצילות הברכות במידת המלכות הנקראת אדני. ולפיכך נקראת בת שבע, כלומר ספירה המתפרנסת משבע ספירות אשר עליה שהם בינה, גדולה, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד. וזהו בת שבע ובאר שבע, כלומר באר המתמלאת מן ספירות. וכן סוד באר שבע נקרא

ספירת בינ"ה, בדרך השפעה והאצילות, בהיותה נובעת כל מיני שפע ל' ספירות אשר תחתיה. זה הכלל: בא"ר שבע הוא סוד הבינ"ה להריק ברכה ל' ספירות של מטה, ב"ת שב"ע היא המלכות בהיותה מתמלאת ברכה מ' ספירות אשר עליה ואז היא משפעת ברכות על כל הנמצאים למעלה ולמטה. נמצאת למד כי אלו שתי הספירות, שהם בינ"ה ומלכו"ת, הם סיבת התגלות כח"ר עליון וסיבת השפעה וברכה והקיום לכל הנמצאים: ספירת בינ"ה מושכת השפעה העליון מן המקור ל' ספירות שתחתיה, עד שמתמלאת מידת המלכות מכל מיני שפע וברכה; וספירת המלכות מושכת מכל מיני ברכה ושפע ואצילות מן הספירות שעליה, ואז היא מפרנסת את כל הנמצאים למעלה ולמטה, לפי שספירת מלכות היא סוד הפרנס הגדול המפרנס את כל הנבראים, כמו שביארנו בשער הראשון. אם כן אלו שתי הספירות, שהם בינ"ה ומלכות, הן מכוונות זו אצל זו. וממידת הבינ"ה יבואו כל הברכות למידת המלכו"ת, והסוד:

ונהר יוצא מעדן, הוא סוד בינ"ה היוצא ממקום הגתר, על ידי הזכמה הנקרא רצון; והבינ"ה היא הנקראת רוזנובות הגהר. להשקות את הגן, זוהי ספירת המלכות המקבלת כל מיני שפע וברכה הנובעים על ידי ספירת הבינ"ה. 'ומשם יפרד', כלומר, מספירת המלכות ולמטה יתפרדו מיני השפע לפרנס כל הנבראים כפי הדין הראוי, כי עד ספירת המלכות הוא סוד הייחוד האמיתי השלם, וממידת מלכות ולמטה הוא סוד עולם הפירוד. והיה לארבעה ראשים, הוא סוד ארבע מוונות אשר מהם נתפרדו כל הזבילות בכל ברואי מעלה ומטה בעולם המלאכים, וכנגדם בשמים, וכנגדם בארץ, והכול בסוד ארבעה ראשים, ועדיין נבאר זה בעזרת השם יתברך. אם כן דע והאמן כי ספירת הבינ"ה וספירת המלכות שתיהן מכוונות זו אצל זו, וכשמידת המלכות מתוקנת בתיקון ישראל בקיום התורה והמצוות, אז ספירת בינ"ה הפועלת להריק מכל מיני שפע וברכה דרך הספירות עד שספירת מלכות מתברכת ומתמלאת, ואז נמצאים בני העולם בהשקט ובביטחון, והברכה משתלזת בכל מיני מוונות, ונמצאת הברכה דבוקה לארץ, זהו 'אם בזווקותי תלכו' וסדר כל הברכות. ואם זזו ושלום קלקלו ישראל את השורה ועברו תורות וזלפו זזוק הפרו ברית, אז ספירת בינ"ה אינה משפעת ברכה וכביכול נמצאו הספירות בזוסרון, שהרי המקור נפסק. לפיכך זוזרת ספירת יסוד להתאסף, לעלות אל מקום תשוקתה אל הבינ"ה, ונשאת ספירת המלכות לבדה יבשה אין כ"ל, ואז נמצא העולם בכל מיני קללה, וזהו ענין הקללות האמורות בתורה, שעל ידי ישראל לוקה ספירת המלכות, כאמרו:

בן כסיל תוגת אמו (משלי י, א), ואומר: ובפשעיהם שלוחה אמכם (ישעיהו נ, א). נמצאת ספירת התפארת שדודה מן הזול שעליה הנקרא בינ"ה, ואז כנסת ישראל משולמת ונפרדת, כאמרו: משדד אב יבריוז אם בן מביש ומזופיר (משלי יט, כו), ואומר: כי מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיהו נז, א) וכוונתו פירשנו בשערים הקודמים, ואומר: ונרגן מפריד אלוף (משלי טז, כז). אם כן נמצאת ספירת מלכות כל תשוקתה ותאוותה וזופעה בספירת הבינ"ה, ושתייהן מכוונות זו כנגד זו. ובשנת היובל מתאזרות בייחוד שלם, ונמצאת גאולה

באה בספירת המלכות אשר היא סוד הארץ, וזהו שיאמר הכתוב: ובכל ארץ אוזוזתכם גאולה תתנו לארץ (ויקרא כה, כד):

ואזור שידעת זה, התבונן בכל מקום בתורה שתמצא כתוב יהו"ה אדני, שניהם סמוכים זה לזה, ותדע ותשכיל כי אלו שתי הספירות, האוזת ספירת בינה הנכתבת יהו"ה ונקראת אלהים, והשני ספירת מלכות הנקראת אדני, שזהו סוד: יהו"ה אדני זילי (וזבוק ג, יט). ועתה צריכין אנו להודיעך כי בהתאחד שתי הספירות הללו זו עם זו אף נמצא העולם בתיקון ומילוי ובשלימות, שהרי כל הצינורות מותקנים והספירות מתאזדות והברכה משתלזת בספירת מלכות הנקראת אדני. אבל הוא בשתי דרכים. במקומות תמצא כתוב אדני יהו"ה, כאמרו: אדני יהו"ה מה תתן לי (בראשית טו, ב); ובמקומות תמצא כתוב יהו"ה אדני, כאמרו: יהו"ה אדני זילי (וזבוק ג, יט), והסוד: כל מקום שספירת מלכות מתקשטת ומתקנת בשלמות התורה למטה, אזי אנו קורין אדני יהו"ה, אדני בתזוילה, לעלות משם למעלה בינה הנכתבת יהו"ה ונקראת אלהים. כענין אברהם שהיה מתקן ומקשט את כנסת ישראל במצוות ובמעשים טובים, כדי להריק עליה הברכות משפע הבינה, כאמרו: אדני יהו"ה מה תתן לי. ומניין שתיקן הדרך וקישט מידת המלכות? שנאמר: עקב אשר שמע אברהם בקולי ושמור משמרתי מצותי וזקותי ותורותי (בראשית כו, ה), וכתוב: ויטע אשל בבאר שבע (שם כא, לג). הוא התזויל לנטוע הנטיעות שקצץ אדם הראשון, והיכן נטען? בבאר שבע. ועל זה כתיב:

ויעל אלהים מעל אברהם (שם יז, כב), וכתוב: ויבן שם מזבוח ליהו"ה (שם יב, זז). ולפי שהתזויל אברהם לתקן הקלקולים ולנטוע קיצוצי הנטיעות, הוא התזויל לומר אדני יהו"ה, תיקן ספירת מלכות ולהביא אליה ההמשכות דרך הצינורות מספירת בינה, וזהו סוד שאמרו ז"ל: למען אדני (דניאל ט, יז), למען אב שקראך אדון. והנני רומז. והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני, רוצה לומר האר פניך על מקדשך השמים, כלומר דבר מועט אני שואל מעמך. שהרי כשזוטא אדם הראשון נסתלקה שכנה מכל וכל, בא אברהם אבינו וקבלה על גביו ונעשה כסא למרכבה, כמא דאת אמר:

ויעל אלהים מעל אברהם (בראשית יז, כב). עד שבא משה רבינו וקבע לה מקום במשכן, שנאמר: ונעדרתי לך שם (שמות כה, כב). בא שלמה המלך וקבעה בבית הועד, שנאמר: בנה בניתי בית זבול לך וגו' (מלכים ז, ז). וזטאו ישראל ונסעה עשר מסעות, בא דניאל ואמר: אין מסעות הללו כמסעות של אדם הראשון, שבזמן אדם הראשון לא היה לשכינה מקום קבוע, וזטא אדם נסתלקה שכנה. משנקבע מקום לשכינה בארץ, משכנה שלמה בית המקדש, אף על פי שהיא מסתלקת לפעמים, אינה זה במקום קדושתה לעולם, שנאמר: זאת מנוזתי עדי עד פה אשב כי אויתיה (תהלים קלב, יד), ואומר: כי בזור יי ציון אודה למושב לו (שם, יג). מאי איהו? כמי שמתרוזק מאנשי ביתו ומתאוה להם. וכן אמר שלמה: מכון לשבתך עולמים (מלכים ז, יג), כלומר אף על פי שמסתלק לפעמים, לכאן הוא זוזר, כאמרו: כה אמר ה' שבותי אל ציון ושכנתי בתוך ירושלים ונקראה ירושלים עיר האמת והר ה' צבאות הר הקודש (זכריה ז, ג), ואומר: וארשתיך לי

לעולם וגו' (תושע ב, כא). ולפיכך אמר דניאל: שאלה קטנה אני שואל ממך, שתשוב למקומך המקודש לך, ואי אפשר להיפרד ממנו, שאף על פי שנסתלקת ממנו מקודש הוא לך, כאמרו: והאר פניך על מקדשך השמים (דניאל ט, יז), מקדשך – בודאי, ואף על פי שהוא זורב, מקדשך הוא. והיינו דאמר 'על מקדשך השמים', כאמרו: והשמותי את מקדשיכם (ויקרא כו, לא), אף על פי שהן שוממה, בקדושתן עומדים, וזהו שנאמר:

והאר פניך על מקדשך השמים. וזה מה טעם? שהרי כשנסתלקה שכינתך, כשזוטא אדם הראשון, לא היה לה מקום קבוע; ואברהם אבינו קבע לה מקום על גביו, וזהו שאמר 'למען אדני', למען אב שקראך אדון, דהיינו אברהם. ולפיכך אברהם אבינו היה יכול לקשט ספירת המלכות ולייחד השם יתברך בעולם, והסוד: אוזר היה אברהם ויירש את הארץ (ויחזקאל כג, כד) על ידי שהיה אוזר בכל איבריו לייחד את השם, והכריז את שמו בעולם, וקבע מדרש לפרסם מלכותו, לפיכך היה יכול לייחד את השם, והסוד:

ויכך למסעיו מנגב ועד בית אל (בראשית יג, ג) ולפי שתיקן אברהם אבינו הדרך, וייחד ספירת המלכות בספירת הבינה, התזויל ואמר 'אדני יהוה'. וזהו בנן אב, בכל מקום שתמצא כתוב אדני יהוה, שהוא סוד תיקון השכינה והתקשטה להתאחד בספירת הבינה. אבל כל מקום שתמצא כתוב יהוה אדני הוא סוד השפעה והאצילות מלמעלה למטה, שספירת בינה שופעת על כל הספירות עד שספירת מלכות מתמלאת כל מיני שפע ואצילות וברכה, כאמרו: יהוה אדני זיילי (זובקוק ג, יט). זה הכלל: כל מקום שאתה מוצא אדני יהוה הוא סוד התקשטות השכינה למטה להתאחד בבינה ולקבל ממנה שפע ואצילות, ובכל מקום שאתה מוצא יהוה אדני הוא סוד השפעה הנמשך מלמעלה למטה, והסוד: אמית מארץ תצמוז וצד"ק משמים נשקף (תהלים פה, יב). מה כתיב בתריה? גם יהוה יתן הטוב וארצנו נתן יכולה. ועתה התבונן באלו המפתחות שמסרנו בידיך בשער זה, כי בהם תוכל לפתוח כמה שערים שנגעלו בכמה מנעולים שאין הכול אוכים להיכנס בהן:

והספירה הזאת נקראת במקומות הרבה בינה, והטעם, כי הוא סוד המליץ העליון עומד בין הספירות העליונות ובין הספירות התחתונות, היא המאצלת על כל שאר הספירות אצילות שפע וברכה מן הכתר העליון. ועל ידי הספירה הזאת יתבונן האדם עיקר העיקרים ויסוד כל היסודות, שאלמלא היא אין דרך ליכנס לידיעת קדמותו יתברך, והרי היא כדמיון המליץ הנאמן, כאמרו: אנכי עומד בין יהוה וביניכם (דברים ה, ה). יבשיבת, שהוא סוד המליץ התחתון, אומר: ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (שמות לא, יז) יכבר רמוז בעלי הקבלה שספירת הבינה כמו הלשון בפה באמת כמו הלשון בפה, מכמה צדדים. האזר, שהיא סוד הכתוב השלישי. השני, שהיא סוד הקשר שלוש ספירות עליונות ואצילות ברכתם על י' הספירות התחתונות. השלישי, שאלמלא הבינה לא נכנס אדם לדעת קדמונו של עולם. והנה משה רבינו עליו השלום, שהוא המליץ הנאמן, השיג בבינה מ"ט שערים כאומרם ז"ל: זמיישים שערי בינה נברוו בעולם וכולם נמסרו למשה זוזן מאוזר וכו'. ועוד הטעם שנקראת בינה, לפי שהיא סוד תולדות בנים ובנות בסוד

בינ"ה ותבונ"ה. ולפיכך בעוון גדרים בנים מתים, בעוון גדרים אשתו של אדם מתה. וכל זה מידה במידה, לפי שהתבונה היא מקום הגדר, כמו שהוא ידוע למקובלים. והיודע תכונת האיברים ידע מה שאמרו רבותינו ז"ל: מוזה הבן נמשך ממוזה האב. וכל זה בסוד הבינ"ה והדע"ת, כי ממקום הבינ"ה נמשך מן המוזה דרך הדע"ת במעברות זוטה השדרה עד הגיעו למקום המוכן, והסוד:

אדנ"י שפתי תפתחו ופי יגיד תהלתך. וכבר רמזו בספר יצירה: כרת לו ברית בין עשר אצבעות הידים והוא ברית הפה, כרת לו ברית בין עשר אצבעות הרגלים והוא ברית מילה. והרמז כולו: מילת הלשון ומילת המעור. והמבין סוד העיקר הזה יכנס לדעת סוד הטעם שנקראת בינה. והנני מבאר; מי זכ"ם ויב"ן אלה נבון וידע"ם כי ישרים (הושע יד, י), הבינ"ה עומדת בין הזכמ"ה והדע"ת ומתאזזים להתאזזו זו בזו, והסוד: בזכמ"ה ובתבונ"ה וברע"ת הכול רמז. זהו סוד הקשר הספירות העליונות בתזוזות:

ולפעמים נקראת הספירה הזאת יובל, וכבר הודענו כי כל מיני זיירות וגאולה תלויה בספירה זו. והטעם, כי כל שבע הספירות התחתונות לפעמים נמצאה בהם לפי קלקול התזוזות זלילה וזס, והם דמיון הפסקת השפע, כמו שאמר בפסוק: ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר וגו' (ישעיהו כב, יב). ולפיכך כשבני אדם זוטאים למטה וספירת הבינ"ה ממעטת מיני ברכותיה כביכול נמצא בשאר הספירות כמה דרכים עד שמתאספות ומתעלות לספירת הבינ"ה, ונשאר הזורבן למטה. אבל כשמתאזזות הספירות התחתונות בספירת היובל וממשיכות שפע ברכותיה למטה, אזי כל מיני זיירות וגאולה נמצאים בכל הספירות ובכל המתפרנסים על ידי ספירת המלכות המקבלת שפע הברכה מהם. ודע כי יש זמן שעתיד להיות, שהצדיקים יתעלו עד שיתאזזו בספירת הבינ"ה שהיא סוד העולם הבא, ואז יצאו לזיירות ויהיו גאולין מכל מיני משויות ומכל מיני פורעניות, בסוד: הגאול משויות זייתי (תהלים קג, ד). וכנגד המידה הזאת וההבטחה הזאת, שאנו מזומנים להיכנס לזיירות העולם הבא, נצטוו בתורה כמה מצוות עשה ולא תעשה שמתן שכן איננו זולתי בספירת בינ"ה הנקראת עולם הבא. ונקראת יובל לפי שבה יוצאין משיעבוד לגאולה, ומאכל ליום טוב, ומאפילה לאור גדול. ובזה הדרך הנני מוסר בידך רמזים שאם תזכר תתבונן עיקריהם. סוד הבינ"ה הנקראת יובל, לפי שבה יצאו הכול לזיירות. הטעם, כי כל הזוכה להידבק בה לעולם לא יראה דאגה ולא שום זיסרון, לפי שהיא דבקה בספירות העליונות בבתי גואי, שאין שם דאגה ולא מזוסור כל דבר, והנדרבך ביובל הרי הוא גאול לפי שאין סביב היובל שום דבר שיוכל להזיק, לא שר ולא מלאך ולא דבר בעולם אלא עולם הרזומים לבדו, לפי שעד ספירת הגדולה והגבורה הן המערערין והמעכבין להביא טובה לעולם. והנה בהיות ספירת היובל עולם הרזומים, נקראת נזולה בלא מצרים. והיא נזולה יעקב אבינו עליו השלום, לא כנזולת אברהם שהיו לה מצרים ולא כנמלת יצחק שהיו לה מצרים. ולפיכך כל הזוכה להידבק בספירת היובל, גאולה תהיה לו, לפי שאין שום דבר מעכב מונע ומקטרג, וזהו סוד: והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נזולת יעקב אביך (ישעיהו נז, יד), נזולת קו האמצעי שהיא עולה ומתאזזת בעולם הרזומים, ונשארו למטה במותי ארץ שהן נזולת

אברהם ויצחק. ואם תתבונן מה שאמרנו ברמזים הללו יפתחו לך כמה שיערים. ועוד, לפי שהוא כך, נקרא רחובות הנזהר שהוא מקום שאין לו מצרים, ואין שום משיטין ומעכב ומונע להטיב. וכל הזוכה בעולם הזה להיות נטוע באותן המקומות, פרי לא יתום ועליו לא יכול (יחזקאל מו, יב). מה טעם? והיה כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלחו שרשיו ולא יראה כי יבא זרם ובשנת בצורת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי (ירמיהו יז, ז). והטעם שאינו רואה כי יבא זרם וכיוצא בו, לפי שאין במקום זה מעכב ומשיטין ומונע, כי מקום זה למעלה משבעים שרים הוא, ולפיכך נקרא 'רחובות', ועל זה נאמר: ויצא למרוזב אותי (שמואל ב, כ). והבן זה מאוד:

והספירה הזאת נקראת בלשון רבותינו ז"ל תשובה. והטעם, לפי שהנשמות נאצלות ממקום זה, והרוחות ממקום התפארת, והנפשות מספירת המלכות, והן נקשרות אלו באלו עד שזוכות להתאחד בספירת הבינה. כיצד? הנפש קשורה ברוח, והרוח בנשמה, והנשמה בספירת הבינה, ואם זכר ושלום זכא הנפש ונתווייבה עונש כרת הרי היא נכרתה מן הרוח שהיתה נאוזת בה, והפסידה הגמול הטוב ואין לה דרך לעלות לעולם הבא שהרי נכרתה מן האילן העליון שהיתה נאוזת בו, וזהו סוד כרת האמור בתורה:

ונכרתה הנפש ההיא מעמיה (בראשית יז, יד). ואם אזור שסרוזה וזורה והטיבה דרכיה ותקנה נתיבותיה, אזי היא זוזרת להתאחד במקום שנכרתה מתוילה ואז היא זוכה לעלות לספירת בינה הנקראת עולם הבא, ואז היא שבה אל המקום שנאבדה ממנו, וזהו סוד תשובה, כאמרו: ותשובתו הרמיתה כי שם ביתו (שמואל א, יב). ולפי שהנפשות נקשרות ברוחות, והרוחות בנשמות, והנשמות נקשרות בעולם הזוהר, ולפיכך אמר הכתוב:

והיתה נפש אדני צרורה בצרור הזוהר (שם כה, כב). אבל הנפשות שנכרתו ממקומן ולא שבו, נידונות בכמה עונשים רעים אזור שנכרתו ונעקרו ממקום מטען, והרי הן מטולטלות ונעות מעונש לעונש ומנעל לנעל, וזהו שאמר הכתוב: ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע (שם). וענין כף הקלע דמיון האבן שזורקין אותה בכף הקלע ממקום למקום, כך הנפש משנכרתה ממקומה הרי היא זרקת ממקום למקום במיני עונשים רעים הנקראים כף הקלע. ולפי דרך זה יש לך להתבונן מהו סוד התשובה הנאמרת בתורה, שזהו סוד תשובת הנפש למקום שנעקרה ממנו וזוזרת למנוחתה, כאמרו:

שובי נפשי למנוחיכי (תהלים קטז, ז). ובמה היא זוזרת למנוחתה? ברפואות הטובות שתיקנה התורה לכל מיני זכא ועון, כדאיתא בתורת כהנים. וזהו שאמר: תורת יי תמימה משיבת נפש (שם יט, ז), משיבת נפש באמת ז, שאלמלא הודיעה התורה דרכי התשובה לא היה שום דרך לזורה, אבל הנביא צונו ואומר: שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם (ירמיהו ג, כב). ומנין לנו כי סוד ספירת הבינה הוא סוד תשובה? בנין אב לכל התורה כולה שנאמר:

ובלבבו יביין וש"ב ורפא לו (ישעיהו ו, י). ואם כן התבונן בהיות התשובה סוד העולם הבא. ואזר שביארנו לך הסוד הגדול הזה, יש לנו לזוזר ולהודיעך סדר מעלות התשובה. כי כל אזור מיישראל אזור שזמכר, יש לו דרך לשוב: גאולה תהיה לו וביובל יצא (ויקרא כה, כד), ואומר: בשנת היובל'ל הזאת תשובו איש אל אזורו (שם, יג). בסוד ספירת הבינה יכולה הנפש לשוב ולהתאווז במקום שזכרתה ממנו, וזהו שאמר 'תשובו איש אל אזורו', לשון אזהרה:

והספירה הזאת גם כן נקראת למקובלים צ"ק עליון. כלומר, הספירה אשר ממנה מתוזלת מידת הדין, אף על פי שהיא נאוזת בעולם הרזומים. וזהו סוד צדק עליון המוכון כנגד צדק תזותון כי ספירת המלכות גם היא נקראת צדק תזותון, ושתייהן מכוונות זו כנגד זו: שיערי צדק מכוונים כנגד שיערי בינה, בסוד אדני יהוה. ולפי שאלו שתי הספירות מכוונות זו כנגד זו, ושתייהן נקראות בשם צד"ק, אמר הכתוב: צדק צדק תרדוף (דברים טז, כ). כלומר, רדוף להשיג שיערי צדק להיכנס מתוכן לזוי העולם הבא שהוא סוד צ"ק עליון. ולפיכך אמר צד"ק צד"ק תרדוף, וזוזר ופירש: למען תזויה, כנגד צדק עליון, וירשית את הארץ, כנגד צדק תזותון שהוא סוד ארץ ישראל, כאמרו 'משפ"ט צד"ק ילן בה', והבן זה מאוד ידע והאמן כי כל העתידים לזכות ולהיכנס לעולם הבא לא יכנסו לו אלא מתוך הדין, וזהו שאמרו ז"ל שלוש כיתות ליום הדין ובאותו מקום הוא מתן שכרן של צדיקים שאין לו ערך ולא קיעבה ולא שיעור, זהו שאמרו ז"ל: א"ר זייד בר אבא א"ר יוזנן כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך (ישעיהו סד, ד):

והספירה הזאת נקראת גם כן למקובלים שכינה עילאה, לפי שהיא סוד קבלת השפע והאצילות מעולם העליון שהוא עולם הרזומים והיא משפעת כמה מיני שפע ואצילות בשאר הספירות שלמטה הימנה, וכשהבריות מקיימות התורה והמצוות אז היא שוכנת ומתגלית בשאר כל הספירות, ומשפעת כמה מיני שפע ברכה וטובה בכל הספירות, ואז יתמלאו כל העולמות טובה וברכה. ואז ספירת המלכות, הנקראת שכינה תתאה, גם היא זוזרת להריק ברכותיה על התזותונים והיא שוכנת ביניהם, כאמרו: ושכנתי בתוכם (שמות כד, ז), ונתתי משכני בתוכם (ויקרא כו, יא). ואז כל העולמות כולן בתיקון שלם ובמילוי מתוקן, לא יזסר כל בו. ואם זוס ושלום קלקלו התזותונים שזרת התורה והמצוות אז השכינה העליונה מסתלקת, ובהסתלקה נמנעו הצינורות וזושכו המאורות ונאסף הצדיק, ואז שכינה תתאה מסתלקת מן התזותונים ונסתלקה העליונה מן העליונים, ואז הוא זוזרן העולם. ולפיכך היודעים לרצות את קונם יודעים לתקן דרך השכינה, להזוירה למקומה ולתקן קלקול הצינורות, ואז זוזרת שכינה עליונה להאציל ברכותיה לספירות ואז הספירות משפיעות הברכה לשכינה תתאה, ואז גם היא זוזרת למקומה להריק ברכה לעולם. סוף דבר: בהסתלק העליונה, תסתלק התזותונה, ובשוב העליונה, תשוב התזותונה. והסוד הידוע לשתייהן: וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל (דברים ד, לט), זו שכינה עליונה, ועל הארץ מותות, זו שכינה תתאה. ושמו תאמר שתי רשויות, זולילה וזוס? אינן אלא אזור לבדו, כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועל

הארץ מתחזקת אין עוד'. והיודע הסוד הגדול הזה ידע סוד, ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי (רות ד, יז), לפי שאותו הנולד, במקומות אלו היה עיקרו, והוא היורש נזלה מיוזדות בין שתי השכנות. והסוד: הר ציון ירכתי צפון (תהלים מזז, ג), כטל זרמון שיורד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה וזיים עד העולם (שם קלג, ג); ואומר: ציון היא עיר דוד (שמואל, ה, ז). והבן זה מאוד:

והספירה הזאת גם כן נקראת למקובלים מקור הזוים, לפי שהיא המושכת מעולם הרומים שפע הזוים בכל הנמצאות. ולפי שהיא מקור הזוים, נקראת ספירת התפארת עץ הזוים; כלומר, עץ המושך הזוים מן המקור העליון. והנה עץ הזוים בתוך הגן, קו האמצעי המריק זוים בספירת היסוד, ונקראת אל זוי ונקראת גם כן אלהים זוים, כמו שביארנו. ולפי שהספירה הנקראת מלכות מקבלת שפע הזוים ממקור הזוים, על ידי עץ הזוים באמצעות אל זוי, נקראת גם היא ארץ הזוים, כמו שזאמר: אתהלך לפני יי בארצות הזוים (תהלים קטו, ט). והבן זה מאוד. וסימן: ראה נתתי לפניך היום את הזוים ואת הטוב. ואם זום ושלום היפך זה, 'את המות ואת הרע' (דברים ל, יא). וכבר ביארנו כמה ענינים בסוד זה בשיער הראשון:

והספירה הזאת: גם היא מלבנת עונותם של ישראל ונקראת כיפורים; לפי שהיא סוד הלבנון הנאזזות בעולם הרומים שכולו לבן, היא מלבנת עונותן של ישראל. והנני מבאר. כבר הודענו כי כל זמן שישאל צדיקים אז ספירת מלכות מקושטת ומתאזזת בספירות העליונות, וככלה תעדה כליה. ואם זום ושלום קלקלו ישראל שורת התורה והמצוות הרי סרוזון תלוי בה, כאמרו: ובפשעיהם שלווה אמוכם (ישעיהו ג, א). יי יתברך למען רומיו וזוסדיו תיקן לישראל יום אזור בשנה לטהרם מטומאותן ולרוזן אותם, וקרא אותם יום הכיפורים. וטעם שנקרא יום הכיפורים בלשון רבים, לפי ששתי אלו הספירות מתאמדות באותו היום: ספירת הבינה וספירת המלכות. והנה ספירת הבינה מטהרת ורוזזת כל מיני טינף ולכלוך שנתנו ישראל בספירת המלכות. וכששתי אלו הספירות מתאזזות להפך בזכותן של ישראל ולטהר לכלוכן, נקראות על זה יום הכיפורים. והנני רומז: אם יהיו זוטאיהם כשנים כשלג ילבינו (שם א, יז). העליונה נקראת לבנון, התחתונה בלובשה לבוש שנים צריכים ישראל להפוך לבוש השני ללבן, ולפיכך נקראו יום הכיפורים. וזהו סוד לשון זהורית שהיה מלבין מפני טעם כיפורים, שהרי ספירת בינה הופיעה להאיר על ספירת מלכות ולטהר אותה מכל מיני טומאה. וזהו סוד השער המשתלז בזה היום. ולפי ששתי הספירות האלו מכוונות זו כנגד זו, בסוד אימא עילאה ואימא תתאה, מתעסקות בזה היום בטהרתן של ישראל, נאסר תשמיש המיטה ביום הכיפורים והותר בשבתות וימים טובים, והסוד הידוע ליודעי זון; וגם אמנה אזויתי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה (בראשית כ, יב). וזהו סוד שנקרא יום הכיפורים. והבן זה מאוד:

והספירה הזאת נקראת בלשון רבותינו ז"ל העולם הבא. ולפי שנקראת כיפורים כמו שביארנו, והיא סוד הזוים כמו שכתבנו, אנו מתפללים ביום הכיפורים 'כתבנו לזוים בספר הזוים' באותה הספירה ממש. וכמה מגדולי זוכמי הדורות הללו נשתבשו בפירוש

ידיעת הזו"ם שאנו שואלים מראש השנה ועד יום הכיפורים, ולא מצאו ידיהם ורגליהם והוצרכו לכמה פירושים רזזקים. והעיקר הוא שאנו מתפללין מראש השנה ועד יום הכיפורים שזוכה להיותנו טהורים מטומאות וזטאתינו ונזכה להיכתב בספר הצדיקים בעולם הזו"ם, שהוא העולם הבא; בין שזויה כל אותה השנה, בין שזמנות באותה השנה, שנהיה כתובים בספר הצדיקים שהוא ספר הזו"ם, כאמרו: כל הכתוב לזו"ם בירושלים (ישעיהו ד, ד). ובכלל זה אנו שואלין בשאר התפילה, כגון ביעלה ויבוא ובשאר מקומות, שנתקיים כל השנה בזו"ם טובים וזויה ולא זמנות, וכן אנו עושין בשאר מועדים וראשי חודשים. אבל זכרנו לזו"ם וכתבנו בספר הזו"ם, שאנו אומרים בראש השנה ויום הכיפורים, אינו כי אם שנהיה מזו"ם עם כיתות הצדיקים הראוים לזו"ם העולם הבא, בין שזויה באותה שנה בין שזמנות. וזהו שאמרו ז"ל:

שלושה ספרים נפתחים בראש השנה, אוזר של צדיקים גמורים ואוזר של רשעים גמורים ואוזר של בינונים. ואם תתבונן היטב בהלכה זו, יראו עיניך וישמוז לבך ותצא מכמה ספיקות ותתיישב דעתך על שיטת התלמוד בפירוש מה שאמרנו. ודיוק התלמוד כן, שלקחו צדיקים ורשעים ובינונים; שאם אתה אומר שכוונת רבותינו ז"ל במקום זה היתה לשווילת זו"ם העולם הזה או זו"ם טובים, אין לך אדם מות שיהיה מזו"ם עם הצדיקים ואין לך אדם זוי, באותה שנה, שיהיה מזו"ם עם הרשעים י, ונמצאו כמה עיקרי תורה נעקרים ממקומן. אבל האמת והישר כי כוונת מה שתיקנו בראש השנה וביום הכיפורים בזכרנו לזו"ם וכתבנו בספר הזו"ם שייכפר עונותינו ויסלחו לזטאתינו וכתבנו עם הצדיקים והראוים לזו"ם העולם הבא, שהם זכתיים בספר הזו"ם, בין שזויה בין שזמנות. ושמור עיקר זה מאוד ואל תסתכל בפירוש אזור שכנגדו בענין זה:

ולפי שהספירה הזאת היא עולם הזו"ם, היא נקראת עולם הבא. והטעם שנקראת עולם הבא, שהיא מושכת תמיד ברכותיה ובאה בכל יום ובכל עת ובכל שעה ימשפעת ברכות לעולם, כד"א: וזהר יוצא מעדן (בראשית ב, י), יוצא, כלומר שאינו פוסק לעולם, כאמרו: וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו (ישעיהו נז, יא). ונקרא עולם הבא, שהוא הולך ובא תמיד. ואם תאמר: והלא אמרנו שפעמים פוסק ברכותיו, אם יזטאו בני העולם? דע שאין כוונתנו לומר שייפסקו ברכותיו לגמרי, אבל כוונתנו לומר שאם בני אדם מיישרים דרכיהם למטה אז העולם העליון משפיע ברכות עד אין קץ ועד אין סוף, ואז כל צינורות הספירות מתמלאים כל מיני שפע וברכה עד שספירת המלכות מריקה ברכותיה עד בלי דיו ואם זז ושלום קלקלו בני אדם דרכיהם ומעשיהם אז מידת הבינה, שהיא עולם הבא, מונעת שפע ברכותיה ואינה מריקה אלא בצמצום, בעזים שאין הברכה מצויה בו אלא כדי שיעור מועט, בענין שלא יזרע העולם מכול וכול, והרי הוא כאילו אין שם ברכה כלל. ועוד, שאותו המועט המטפטף מספירת בינה אינו בא דרך הצינורות לספירת המלכות, שהרי נתקלקלו כל הצינורות ונמצאת ספירת המלכות יבשה, ואותו הטפטף המועט מטפטף לכאן ולכאן דרך השברים, בענין שלא תימצא שם ברכה כלל. משל לצינורות המים שנתקלקלו ונשתברו, והרי אותן המים הבאים באותם הצינורות נשפכים דרך השברים והסדקים לכאן ולכאן, בענין שלא תבוא מהן תועלת; וכשבגיעים המים

הנשואים בצניעות למקום הזופן, כל כך נתמעטו בקלקול הסדקים והשברים עד שלא נשאר בהן שיעור להשקות האדמה לשדות ולהסתפק בשאר הצרכים, ונמצאת הקללה בעולם. ועוד, שאותן המים הנשפכים דרך הסדקים והשברים הולכים למקומות שלא היו ראויים ללכת בהן, עד שנמצאו מקבלים אותם מקומות תועלת בשעת הקלקול, ועל זה נאמר: תזות שנואה כי תבעל ושפוזת כי תירש גבירתה תזות עבד כי ימלוך וזבל כי ישבע לזון (משלי ל, כג). ואם תבין העיקרים הגדולים שאנו מבארים במקום זה תיכנס לכמה זוהרים, ותבין ותשיג הטעם מדוע ארץ ישראל שוממה מכול וכול, וארצות הגוים לא נזרבו לגמרי. ואם תקשה ותאמר: הלא ארץ ישראל עיקר הברכות, ושאר ארצות הגוים מתברכות על ידיה, כאמרו: ונברכו בך כל משפחות האדמה, ואומר: הזותן מטר על פני ארץ (איוב ה, י) דאזור כך, ושולזו מים על פני זוזות, ומן הדין היה שאזור שנופסקה ההמשכה מארץ ישראל שיוזרבו מאוד שאר הארצות שברכותיהן תלויה בברכותיה לגמרי? דע שאילו לא נתקלקלו הצניעות ונעשו בהם סדקים ושברים, אמת אתה אומר. אבל מאזור שנתקלקלו ונסדקו ונשברו, מטפטפים המים לכאן ולכאן ובאותו הטפטוף מתקיימים שאר הארצות. ועם כל זה, אין ברכה מצויה באותו הטפטוף, שאין הברכה מצויה בכל הארצות אלא כשהן שוות על ידי ארץ ישראל, שנאמר: ונברכו בך כל משפחות האדמה (בראשית יב, ג). והבן זה מאוד. הרי לך מבואר ענין גדול ונכבד בסוד המשיכת השפע על ידי ספירת הבינה, בעת הרצון או בשעת הכעס והקלקול, ותראה דברים נסתרים גללים לפניהם. ואמנם שאר עניני העולם הבא, עדיין תשימנו בהם כמה פלאים וכמה מרגליות בעזרת השם יתברך, אבל למה שאנו צריכים לבאר בזיכורנו זה, די במה שזכרנו:

ודע שהספירה הזאת נקראת שופר גדול. והטעם, לפי שהספירה הזאת נקראת יובל, וזהו שופר גדול שבו יצאו עבדים לוירויות, וסימן לדבר: יום הכיפורים של יובל. אם תתבונן היטב במה שפירשנו למעלה בשיעור זה בענין הספירה הזאת הנקראת גאולה, ונקראת כיפורים, ונקראת יובל, ונקראת זיזים, תבין סוד שופר גדול וכבר הודענוך כי במידה הזאת יצאו ממצרים, ובמידה הזאת אנו עתידים ליגאל. והנני מבאר. כבר הודענוך כי במידה הזאת היא למעלה מכל שרי האומות, ונקראת במתי ארץ, כי כל שרי האומות אינן עולים ונאוזים אלא עד ספירת גדולה וגבורה שהן למטה מספירת בינה. וכשגלו ישראל נתפזרו בכל הארצות ורדו בהם כל האומות, כאמרו:

והפיצך יי בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ (דברים כז, סד). ואם כן בהיות השם יתברך מתעורר לקבץ גזוזי ישראל צריך לעורר עליהם המידה שהיא למעלה מכל האומות, והיא ספירת הבינה. וכשיעורר השם יתברך אותה הספירה העולה על כל האומות, אז ירגזו השמים העליונים ויפלו ואין מקום להם לעמוד, כאמרו: יפקוד יי על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה (ישעיהו כד, כא). ולפיכך:

יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והגדושים בארץ מצרים (שם כז, יג). ואומר: וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן, וסמך ליה: יי צבאות יגן עליהם

(זכריה ב, יד טו), בודאי יאם תשאל: במצרים כיון שנגאלו במידה זאת, מדוע לא נתקע בה שופר? לפי שאתה הגלות היתה תזוזת מצרים לבד, אבל גלות זו שהיא תזוזת כל השרים העליונים ותזוזת יד כל משפחות האדמה, צריך לעורר עליהם כוזו הגדול ברעם וברעש גדול ובקול שופר, כנאמר: והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים (יזקאל לז, כג). ואם תאמר: מדוע הוצרך למצרים כוזו הגדול, הואיל ואינה אלא משפחה אחת? דע שאין בכל שרי מעלה גדול משר של מצרים, זהו שאמרו זכמים:

ארץ מצרים שנייה לארץ ישראל. ולפיכך הוצרך לו לעשות אותות ומופתים ולהוציאם בכוזו הגדול ולהראות גדולתו. והבן זה מאוד. והנני רובו: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות יראו גוים ויבושו מכל גבורתם ישימו יד על פה אניהם תזרענה ילזכו עפר כנוש (מיכה ו, טו). בכאן רמז קציעת השרים העליונים ונפילת האומות שתזוזת ממשלתם:

ואזור שמסרנו לך אלו הכללים, נזוזר לשאר. והספירה הזאת נקראת לפעמים גבורות, והסוד: מי ימלל גבורות ה' (תהלים קו, ב). דע כי מידת הדין הנקראת גבורה, והיא פוז"ד יצחק, נקראת גבורה יחידית ואינה נקראת גבורות, לפי שהרבה מצרים יש סביבותיה; וכשישראל זוטאים, כביכול אינה מתגברת לפי שהשרים שסביבותיה יש להן פתרון פה ואז היא נזלשת, והסוד: צור ילך תשי, ואומר: עורי עורי לבשי עוז ורוע ה' (ישעיהו נא, ט), ואומר:

איה קנאתך וגבורתך (שם סג, טו). וכל זה לפי ששרי אומות העולם כנגד מידת הגבורה, שהם בעלי המצר. והנביא צועק ואומר על מידת הגבורה: גלתה יהודה מעוניה היא ישיבה בגוים כל רודפיה השיגה בין המצרים (איכה א, ג), בין המצרים בודאי. כל זה במידת גדולה וגבורה שיש להם מצרים, כמו שכתב ביארנו; אבל ספירת הבינה, שהיא למעלה מכל שרי האומות ואין לה מצרים, היא הנקראת גבורות, כובשת הכול תזוזתה, וזהו סוד שופר גדול וטעם גאולה וזירות. ולפי שהיא מתגברת על כל הגבורים, ואין מי שיוכל להזדווג לה מכל השרים העליונים, הפסוק מכריז ואומר: מי ימלל גבורות יי (תהלים קו, ב), וזהו שאמר הכתוב: והתברכו בו גוים וכו' יתהללו (ירמיהו ד, ב). והבן זה מאוד כי צורך גדול הוא לכמה מקומות, ותדע ותבין מה שקבעו בתפילה 'מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך', דבר גדול רמזו כאן:

והספירה הזאת היא נקראת תהילה, וצריכים אנו להודיעך עיקרים תלויים בזה העניין. צריך אתה לדעת כי שתי הספירות שהן יהוה אדני' מכוונות זו כנגד זו, והעליונה נקראת תהילה והתחתונה נקראת תפילה. והטעם, לפי שהעליונה דביקה בראש המעלות וממנה יבואו כל מיני אצילות ושפע וברכה ומיין, ולפיכך נקראת תהילה; כלומר, שעלינו לשבחו ולהלל למי שעשה עמנו ועם אבותינו את כל הנסים האלה והוציאנו מעבדות לזירות, ועל זה נקראת תהילה. והתחתונה נקראת תפילה, והטעם לפי שהתחתונה דביקה בסוד התפילות והתזונונים לפי רוב הזוטאים והלכלוכין שזוטאים ומלכלכים הבגים הדביקים

בה. ולפיכך ספירת המלכות היא סוד התפילה, וסימן: ואני תפלה (תהלים קט, ד) וזהו סוד: אלהים אל דמי לך (שם פג, ב). ולפי שהתפילה דביקה במידה זו, נקבעו שיערי כל התפילות בשם המיווזה לה שהוא אדני וסדרוהו בראש כל התפילות, אדני שפתי תפתוז ופי יגיד תהלתך, עזוהו שיער כל התפילות, כמו שכתבנו בשיער הראשון. אבל ספירת בינ"ה, שהיא דביקה בראש המעלות וממנה יבואו הזויות והברכות וכל מיני אצילות קיום ועמידה, היא סוד התהילה כלומר, להלל ולשבח לפאר ולרומם על כל הטובות הנזיסים והנפלאות שעשה עמנו תמיד, לפי שהיא סוד הזויות והגאולה, כמו שכתבנו, ובהופיעה יופיעו הנזיסים והנפלאות לישראל. והנה סוד התפילה הוא ענין התזונונים ובקשת רוזמים לרוזם עלינו ולסלוח זטאתינו, ולהושיענו מצרינו, ולהשלים די מוזסורנו ולהזויות אותנו, ולשמרנו מכל מיני משויות ופורענות, כל כיוצא באלו הבקשות התלויות בתפילה, וכל אלה הדברים הם דבקים בספירת המלכות. אבל סוד התהילה הוא אזור שקיבל י"י יתברך תפילותינו, ואזור ששמע קולנו וקיבל תזונונו וסלח זטאתינו והושיע אותנו מצרנו והשלים די מוזסורנו ושמר אותנו מכל מיני משויות ופורענות, אז זוכה מוטלת עלינו להלל ולשבח לפניו על רוב הטובות שגמלנו. ועתה ראה ההפרש שבין תהילה לתפילה. הרי לך כי התפילה דביקה בספירת המלכות, והתהילה דביקה בספירת הבינה שהיא סוד הגאולה והזויות וכל מיני הישועות. ולפיכך הכול ראויין לתפלה ואין הכול ראויין לתהילה; כי התפילה כל אזור כפי צערו מתפלל על צרתו, אבל התהילה מיוזרת להודות ולהלל לשם על גודל טובותיו שעשה, ובי הוא שיעריך שבוזו? לפיכך נאמר: לישרים נאווה תהלה (שם לג, א):

וצריכים אנו לעוררך על עיקרים גדולים רבונו אותם רבותינו בענין התהילה, להודיע שאין כל אדם ראוי להלל ואין כל שעה ראויה להלל. לפי שהמעלה הזאת גדולה היא עד מאוד, אמרו בברכות פרק קמא: אמר רבי שמעון בן פוי מאה ושלוש פרשיות אמר דוד בספר תהלים ולא אמר הללויה עד שראה מפתח של רשעים שנאמר: יתמו זטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם הללויה (תהלים קד, לה) עתה התבונן עני דברים גדולים שרמוז. האזור, שאין ראוי להזכיר ענין התהילה זולתי במקום שהיא מוזמנת, כלומר לעשות הנזיסים והנפלאות ולהשמיד הרשעים, כמו שעשה במצרים ששם נאמר הלל הראשון, כמו שנאמר: השיר יהיה לכם כליל התקדש זג (ישעיהו ל, כט). והשני, שאף על פי שראה דוד כמה נפלאות ה' לא מלאו לבו להזכיר הלל, אלא באותו דבר הראוי להלל משל במי ששובש בגדי מלכות ועוסק במלאכה פוזזתה, היש ביזוי גדול מזה? לפיכך אמרו רבותינו ז"ל: האומר הלל הגדול בכל יום הרי זה מזורק ומגדף. ולפי גודל מעלת הבינה אין ראוי להזכיר שבוזיה אלא במקומות ובשעות הראויות להזכיר. והנה הנביא מכריז ואומר כי אין כל אדם ראוי לתהלה: אני יהו"ה הוא שבי וכבודי לאזור לא אתן ותהלתי לפסילים (ישעיהו מב). וכי תעלה על דעתך שתהילתו אפשר לתת לפסילים? אלא דבר ידוע למקובלים כי כל תפילה שאינה הגונה נקראת פסולה, וקבלה היתה להם כך, וכן הוא פי' הפסוק: מי שלא נכנס לשמש בספירת המלכות, שהיא תזונונה בעת התפילה, איך אפשר לו ליכנס לפני רום המעלות, לפני ספירת הבינה? לישרים נאווה תהלה, אבל לא לפסילים. הבן זה מאוד. ועתה צריך אתה להתבונן, כי כבר ביארנו למעלה בשיער זה כי הנשמה

דביקה בספירת התהלה, והרוז בספירת התפארת, והנפש בספירת המלכות; והנה דוד פירש הדבר בסוד ואמר: כל הנשמה תהלה יה הכלויה (תהלים קג, ו). וכבר ידוע הוא למקובלים כי שם י"ה רמוז לשלוש ספירות עליונות, ולפיכך תלה בהן הנשמה וההכלל ואמר 'כל הנשמה תהלה יה'. ואם תאמר; והכתיב הכלי נפשי את יהו"ה (שם קמו, א), הרי ההכלל תלוי בנפשו? דע כי הכלל הנשמה תלוי בשם י"ה, והכלל הנפש תלוי בשם יהו"ה כי בו נכללת ספירת המלכות שהיא סוד ה"א אזורנה של שם. ושני מיני הכלל הם: הכלל גמור והכלל שאינו גמור. הכלל גמור תלוי בספירת הבינה, מקום שאין בו זסרון כל דבר ולא נדבק בה פגם לעולם, לפי שהיא למעלה מכל השירים והיא דביקה בעולם הרזומים. והכלל שאינו גמור תלוי בספירת המלכות, ולפי שלפעמים הרבה היא נפרצת ופגם דבק לה כשישראל זוטאים ומכעיסים, כך הכלל שאינו גמור והוא בדילוגין נקרא כנגדה. זהו סוד הכלל גמור והכלל שאינו גמור, והבן זה מאוד. והכלל של ראש זודש, שאמרו שהוא מנהג לפי שזמן כפרה הוא והלבנה פגומה היתה וזורה להתזודש. אבל הכלל הנזכר והנפלאות והכלל השמוזות והטובות, כהכלל הפסוז שיבועות וסוכות, באותן הזמנים הופיעה ספירת הבינה. בפסוז:

וזמשים עלו בני ישראל (שמות יג, יז) ובה נזאלו. בעצרת: תספרו זמשים יום (ויקרא כג, טז), והיא גרמה למותן תורה. בסוכות: שמונה ימים עם זוג העצרת, וכבר הודענוך שהם שמונה ספירות שמתזזילות להימנות מספירת הבינה ושבע תזותיה, יתן זולק לשבעה וגם לשמונה (קהלת יא, ב). והנה רמוז:

הוא זמשים הוא שמונה, והמבין יתבונן. אבל שמונת ימי זנוכה שתיקנו, השמן בא מן הרצון לספירת הבינה, והבינה סוד המזורה וזרותה; אל מול פני המזורה יאירו שבעת הזרות (במדבר זז, ב). המזורה והזרות לפקוז עינים עוורות, פקוז עיניך וראה כי שמונת ימי זנוכה הם סוד הענין והנס הגדול. והידעים עיקרי הדברים יודעים כי הנס הנעשה בשמן – על ידי ספירת הבינה הוא, כי משם תולדת השמן מן הרצון, ולפיכך המזורה והזרות והשמן, סוד כל הספירות. והמגלה סוד זה מזורת זכריה: שני צנתרות הזהב המריקים מעליהם הזהב (זכריה ד, יב), שאינם צריכים להביא שמן ממקום אזור אלא שני הצנתרות מריקים בשנים זיתים עליה. המבין זה יבין סוד י"ה, וסוד 'כל הנשמה תהלה יה', וסוד הכלל גמור בשמונה ימי זנוכה. הרי רמזו כל רמזים גדולים וזזקים ועמוקים במה שתוכל להתבונן בסוד ההכלל ובסוד כל מקום שנאמר בו תהילה. ולא לזינם אמרו: כל האומר תהילה לדוד בכל יום מובטז לו שהוא בן העולם הבא דברים גדולים רמוזו הנה, כי סוד תהילה הוא סוד העולם הבא, כמו שפירשנו בשער זה. ואל תקשה ותאמר: והלא אמרנו כל האומר ההכלל גמור בכל יום הרי זה מזורף ומגדף? הכלל גמור לזוד, תהילה לזוד; הכלל גמור אינו גמור אלא על טעם ידוע, תהילה הוא סוד ערך תיקון הספירה ותכסיסיה ומעלותיה אבל אינו גוף ההכלל. ולפיכך אמרו 'כל האומר תהילה לדוד' וגו'; כלומר, כל האומר המזמור הזה בכל יום, שהוא מתזזיל בלשון תהילה שהוא סוד ספירת הבינה ויש בו כמה תכסימים ומעלות משיתי הספירות המכוונות זו לזו שהן בינה ומלכותה,

מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ואם תזכה ליכנס בזודרי המעלות שבמומור הזה, תראה ותשמח:

ואזר שידעת זה, התבונן בסוד המלכות שהיא אדני שהוא סוד התפילה, כמו שפירשנו בשיער הראשון, הוא השיער שבו נכנסים להגיע לספירת התהילה שהיא שמינית לה, ולפיכך כללם כאזר בזה הפסוק ואמר בתזוילה 'אדני' שפתי תפתח שהוא סוד התפילה, ואזר כך: ופי יגיד תהלתך. כלומר, בהיותי זוכה לסדר התפילה כהוגן, אזכה להיות ראוי להעריך תהילה, כמו שביארנו לישירים נאווה תהלה (תהלים לג, א), וכמו שפירשנו בפסוק 'וכבודי לאזר לא אתן ותהלתי לפסילים'. ושמור העיקרים הללו בענין תהילה ותפילה. והספירה הזאת היא אות שנייה מאותיות השם, והיא סוד ה' ראשונה של שם יהוה יתברך. וכבר הודענוך בשיער הזה היאך אלו שתי הספירות, שהם בינה ומלכות, מכוונות זו לזו בשמונה הספירות, ואלו הן הנקראות בכל התורה יהוה אדני בבואם כאזר, כמו שביארנו. והנה סוד הבינה היא שער הספירות העליונות, וממנה יקבלו שפע ברכה שפע הספירות התחתונות כמו כן ספירת המלכות היא שער כל שער הספירות, וממנה יקבלו שפע ברכה וקיום ועמידה כל הנמצאים שבעולם עליונים ותחתונים. והנה ספירת המלכות היא בית קיבול לכל הברכות הבאות מספירת הבינה, ולפיכך זו דוגמת זו. ושתייהן, בינה ומלכות, הן סוד שתי ההי"ן אשר בשם יהוה יתברך: ה"א ראשונה, בינה, ה"א אחרונה, מלכות. והנה המלכות מקבל סוד שפע הברכות הנמשכות מן הבינה, כמו שפירשנו, ולפיכך זו שמיטה זו יובל; זו שכינה עילאה זו שכינה תתאה; זו אם עילאה זו אם תתאה; זו בית שער לספירות עליונות זו בית שער לספירות התחתונות; על ידי ה' ראשונה מקבלות ברכות שאר כל הספירות ועל ידי ה' אחרונה מקבלים ברכות וקיום כל הנמצאים הנבראים; זו נקראת תהילה זו נקראת תפילה; זו נקראת כיפור זו נקראת כיפורים; זו נקראת שמינית זו נקראת שמינית, מלמעלה למטה מלכות שמינית, מלמעלה בינה שמינית, לפי ששתי הספירות העליונות כלולות בבינה, כמו שפירשנו, וזהו סוד: ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה), וכבר ביארנו למעלה:

ותפוש בדרך עיקר גדול בשתי אלו הספירות, שהן בינה ומלכות. כבר הודענוך ששתייהן מכוונות זו לזו ומקבלות שפע ברכה זו מזו, ועתה תצטרך לדעת ששתייהן סוד הפרנסים אשר זוותם כל שם יהוה יתברך מסור בידיהם. ה' העליונה שהיא הבינה היא סוד הפרנס העליון, שממנה יקבלו כל הספירות שפע וברכה, ולפיכך תמצא שזוותם כל השם מסור בידי שהרי השם הנכתב יהוה והוא נקוד בנקוד אלהים, והוא נקרא בשמו בדרך זה יהוה ונקרא אלהים, הרי השם הנקרא בנקודה לפי שהיא נושאת כל הזוות. ה' אחרונה שהיא המלכות היא סוד הפרנס הגדול האזרון, שממנה יקבלו עולם המלאכים נציבותם ומזונותם שפע קיום פרנסה וזוים, וכן עולם השמים זומה ולבנה וכוכבים, וכן צבא הארץ מיני מתכות צמוזים ובעלי זוים למיניהם, כולם יקבלו כוזו קיום ועמידה וזוים כפי הראוי מספירת המלכות שהיא סוד ה' אחרונה של שם. ולפיכך תמצא שזוותם כל השם מסור בידיה, והיא נקראת בשמו בדרך זה נכתב יהוה ונקרא אדני, הרי השם הנקרא בנקודה. נמצאת למד כי שם יהוה יתברך שני נקודים יש לו בתורה. האזר,

נִיקּוּד אֱלֹהִים, שֶׁהוּא סוּד הַבִּינָה, בְּדֶרֶךְ זֶה יְהו"ה בְּפֶסוּק 'יהו"ה אֲדֹנָי זִילִי, וּבְפֶסוּק 'אֲדֹנָי יְהו"ה בְּמִה אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה' (בְּרֵאשִׁית טו, וז), וְכֵן כִּיּוֹצֵא בָהֶן. הַשְּׁנִי, נִיקּוּד אֲדֹנָי, שֶׁהוּא סוּד הַמַּלְכוּת, בְּדֶרֶךְ זֶה יְהו"ה בְּכָל הַתּוֹרָה. וְאֵם תַּתְּבוּנָה הַעֵינָן הַגְּדוֹל הַזֶּה שֶׁמִּסְרָנוּ בִּידֶךְ בְּמִקּוֹם זֶה, תִּבְיָן סוּד שְׁתֵּי הַהִי"ן שֶׁבִּשְׁם הַיָּאךְ הֵן מְכוּוֹנֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וּמִפְתּוֹנֹת הַשֵּׁם בִּידֵיהֶן, זֶה לְמַעַלָּה וְזֶה לְמַטָּה – בְּנִיקּוּד שְׁתֵּיהֶן הַשֵּׁם נִקְרָא בְּכָל הַתּוֹרָה, לֹא בְּנִיקּוּד אֶחָד. וּמִכָּאן תִּבְיָן סוּד שְׁכִינָה בִּיְחֻד ב' הַהִי"ן, וּשְׁתֵּיהֶן כּוֹנֵנֶה אֶחָד, זֶה שְׂוֹאֶבֶת מִזֶּה, וְהַכּוֹל יִזְוֹד שְׁלֹם לִשְׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַיּוֹדֵעַ לְכוּן סוּד שְׁתֵּי אֱלֹהִי"ן שֶׁבִּשְׁם, צָרִיךְ לְכוּן בְּשִׁעַת הַיְיחֻד, כִּי בְּשִׁתֵּיהֶן הוּא סוּד הַיְיחֻד הַשְּׁלֹם, וְעַל שְׁתֵּיהֶן נֶאֱמַר 'הִיא יְהו"ה אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד', לְכוּן זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְלִיְחֻד הַסְּפִירוֹת זֶה לָזֶה. וְזֶה עֵינָן לִיּוֹדֵעִים עֵינָן קְבָלָת יִזְוֹד י"י יִתְבָּרַךְ. וְהֵנָּה הוֹדֵעֵנוּךְ בְּשְׁתֵּי אֱלֹהִי"ן שֶׁהֵם סוּד כָּל מִקּוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא בַּתּוֹרָה כְּתוּב בְּפֶסוּק אֶחָד אֲדֹנָי יְהו"ה אוֹ יְהו"ה אֲדֹנָי. וְאֶחָד שֶׁמִּסְרָנוּ בִּידֶךְ אֱלֹהִי"ן בְּשִׁעַר זֶה, יֵשׁ לָנוּ לְהִיכָנֵס בְּשִׁעַר הַשְּׁעָרִים שֶׁכּוֹנֵנֵנוּ בְּזִיכּוֹר זֶה בָּהֶם. וְהַשֵּׁם לְמַעַן רִזְמִינוּ וְזִסְדִּינוּ יוֹרְנוּ דֶּרֶךְ הָאֱמֶת:

הַשְּׁעָרִים הַתְּשִׁיעִי – הַסְּפִירָה הַשְּׁנִי:

מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרוֹזֵב יְהוָה (תְּהִלִּים קי"ז, ה):

הַשֵּׁם הַתְּשִׁיעִי מִשְׁמֹת הַקּוֹדֵשׁ הוּא הַנִּקְרָא י"ה. צָרִיךְ אֵתָּה לִדְעַת כִּי הַשֵּׁם הַגְּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה יִתְבָּרַךְ הוּא הַנִּקְרָא שֵׁם הַמִּיּוֹד, כְּלוּמֵר סוּד יִזְוֹד כָּל י' סְפִירוֹת כְּאֶחָד. וְכֵן בִּיָּאֵרָנוּ כִּי שְׁתֵּי הַסְּפִירוֹת הָרֵאשׁוֹנֹת כְּלוּלֹת בְּאוֹת יו"ד שֶׁל שֵׁם הַמִּיּוֹד: קִוְצוֹ שֶׁל יו"ד סוּד הַכֶּתֶר, וְעֵינָן הַיּו"ד, סוּד הַזִּכְמוֹת. וְהַסְּפִירָה הַשְּׁלִישִׁית, מִתְאַוֶּדֶת בְּשִׁתֵּיהֶן, הִיא סוּד הַבִּינָה הַכְּלוּלָה בְּסוּד ה' רֵאשׁוֹנָה שֶׁל שֵׁם. נִמְצָאוּ שְׁתֵּי אוֹתוֹת שֶׁל שֵׁם שְׁתֵּיהֶן כְּלוּלֹת בְּג' סְפִירוֹת עֲלִיּוֹנֹת. וְאוֹת וַא"ו שֶׁל שֵׁם הִיא כּוֹלֶלֶת שְׁשׁ סְפִירוֹת: ג' מוֹצֵעֵי אוֹת וַא"ו וְלְמַעַלָּה, וְאוֹת הֵן גְּדוֹלָה גְּבוּרָה תְּפָאֵרֶת; וְג' מוֹצֵעֵי אוֹת וַא"ו וְלְמַטָּה, וְאוֹת הֵן נִצָּנוּ הו"ד וְיִסוּד; וְהַסְּפִירָה הָאֲזֵרוֹנָה שֶׁל שֵׁם, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, כְּלוּלָה בְּאוֹת אֲזֵרוֹנָה שֶׁל שֵׁם שֶׁהִיא אוֹת ה':

וְעַתָּה צָרִיכִים אֲנוּ לְהוֹדִיעַךְ מִה טַעַם שְׁתֵּי אוֹתוֹת הָרֵאשׁוֹנֹת שֶׁל שֵׁם נִקְרָאוּ בְּפָנֵי עֲצָמָן, וְשְׁתֵּי אוֹתוֹת אֲזֵרוֹנֹת שֶׁל שֵׁם אֵינָן נִקְרָאוּ בְּפָנֵי עֲצָמָן. כֵּן יִדְעַת מִה שְׁפִירְשָׁנוּ בְּשְׁתֵּי הַהִי"ן שֶׁל שֵׁם: ה' רֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיא הַבִּינָה מִיְיחֻדָּתָהּ סְפִירוֹת תּוֹתָנוֹת, ה' אֲזֵרוֹנָה שֶׁהִיא מַלְכוּת הִיא מִתְיַחֶדֶת עִם ט' סְפִירוֹת עֲלִיּוֹנֹת עַל יְדֵי יִסוּד. סוֹף דְּבַר: עֵינָן כָּל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הוּא ג' סְפִירוֹת עֲלִיּוֹנֹת אֲשֶׁר מֵהֶן נִשְׁפָּעוֹת כָּל שְׂבַע הַתּוֹתָנוֹת, וְאֵם זֶס וְשְׁלֹם יִפְסְקוּ הַמִּשְׁכּוֹת הַשְּׁלֹשׁ אֲזֶּנְמִצָּאָת זֹרֶבֶן הַבֵּית וְשִׁרִּיפָת הַהִיכָל וְגִלּוֹת הַבָּנִים בֵּין הָאוֹמוֹת. וְלִפְיָךְ וּצִי הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא י"ה אִפְשָׁר לֹא לְהִקְרָאוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וּצִי שֵׁם הָאֲזֵרוֹן שֶׁהוּא ו"ה אִיִּפְשָׁר לֹא לְהִקְרָאוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ לְפִי שֶׁהוּא קָצִיעָה בְּנִטְיָעוֹת, כִּי אֵין הַעֲלִיּוֹנֹת תְּלוּיֹת בַּתּוֹתָנוֹת. וְגַם בְּמִיָּנוּ אֵינוֹ עוֹלָה בְּכָל הַשֵּׁם, וְכִשְׂאֵתָה קוֹרָא י"ה הָרִי גַם וּצִי הַשֵּׁם הָאֲזֵרוֹן נִכְלָל בּוֹ וְאֵין זֶה שׁוֹם קָצִיעָה, וְכֵן מִיָּנוּ בְּמִיָּלָאוּ בְּסוּד יו"ד ה"א עוֹלָה כ"ו, וּצִי כִּכּוֹל. וְזֶה בְּזִיָּעֵי הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן, אֲבָל וּצִי הַשֵּׁם הָאֲזֵרוֹן עֲמִידָתוֹ וְקִיּוּמוֹ בְּסוּד י"ה הוּא:

וצריכין אנו לעורר על מקומות הרבה בתורה שנאמר בהן שם י"ה, כגון: כי יד על כס י"ה מלחמה ליהו"ה בעמלק מדר דר (שמות יז, טז). מהו 'מדור דור' וזהו פירוש הפסוק: עמלק הרשע בא מכוז נזש הקדמוני, ושם הוא דיבוקו וכוזו ומועת הטיל נזש הקדמוני וזהוה בווה קיעץ אדם בנטיעות למעלה והפריד אלוף, וזהו סוד סילוק עכיצה שעיקרה בתותנים היתה: ולא מצאה היונה מוזה לכף רגלה (בראשית ז, ט). אף על פי שעמדו ישראל בסיני ופסקה וזהמתן, עם כל זאת פגם הלכנה לא הוסר מעולם כי אם לפעמים, בדילוגים, בבוא קרבנות ידועים, שעירים ידועים שבהן נדבק שיער, ראשית כוזה של עמלק, וסימן: ראשית גוים עמלק (במדבר כד, כ). וכשבא עמלק הוסיף פשע על פגם הלכנה ונזע בכף ירך יעקב, ולפיכך נפרצה מלכות בית דוד. והנה כשנקצו הנטיעות בזמן אדם הראשון ונזע עמלק בכף ירך יעקב, נקבעה פרשת זכור. והרי שתי אותיות אזורנות של שם כביכול פגומות על ידי עמלק, והטעם כי יד יהו"ה נזעה בם, כאמרו: והיתה יד יהו"ה בכם (שמואל יב, טז) ואומר: דרך נזש עלי צור (משלי ל, יט), וסימן: ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים (שמות יז, ז) ברפיון ידיים. ולפיכך הוצרך לומר כי נזש הקדמוני ועמלק שניהם נזעו בשתי אותיות אזורנות שהם ו"ה, ולא נשאר מן השם שלא פשטו יד בו כי אם אותיות י"ה לפי שאין בהם מקום אזורנה לשירים העליונים, לפי שהן למעלה, כמו שביארנו. ולפיכך אמר 'כי יד על כס י"ה', נזעו בכסא ונתנו בו פגם ונשאר כ"ם, נזעו בשתי אותיות אזורנות ונשאר י"ה, ולפיכך, על כ"ס י"ה:

והמבין זה יבין סוד פרשת זכור ופרשת מעבר יבק, כי הכול כלול במקומות הללו. והנני רומז: כל גוים סבבוני (תהלים קיז, י), במקום שיש להם לשירי האומות מקום אמיזה. וזהו סוד וא"ו של שם הכוללת שש הספירות, כי סוד וא"ו של שם נקרא יהו"ה בכל התורה, וסימן: לך יהו"ה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, יסוד – עוקץ תזנתון. ועל זה נאמר 'כל גוים סבבוני', כי סביב אות וא"ו של שם מקיפין כל שרי האומות, ומאות וא"ו ולמעלה שהוא סוד י"ה אין להם עלייה: ואתה על במותימו תדרוך (דברים לג, כט), והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נזלת יעקב אביך (ישעיהו נז, יד). ולפי שאמר 'כל גוים סבבוני', נאמר: ראשית גוים עמלק (במדבר כד, כ). ולפיכך הוא נכנס תזילת לגלות סתריהם של ישראל ופשט יד בשתי אותיות אזורנות של שם ו"ה, לפיכך: כי יד על כס יה מלחמה ליי בעמלק. כשהוא אומר 'מלחמה ליי' בעמלק, איני יודע מי במי; כשהוא אומר 'מדור דור' גילה הדבר וגילה המקום שפשט בו יד עמלק, וסימן: דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת, זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור (שמות ג, טו). לפיכך:

זכור יהו"ה לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה (תהלים קלז, ז). ואזור שידעת זה תוכל להתבונן מה שקבעו הנביאים בשני מקומות. עובדיה גר אדומי אמר בנבואת אדום:

ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה ליהו"ה המלוכה (עובדיה א, כא). זכריה אמר: ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגו' ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב, ואז: והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אזור ושמו

אזוד (זכריה יד, ב; ט), ואומר: ראשית גוים עמלק. זהו סוד כי יד על כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מדור דור:

ורבותינו ז"ל תיקנו בפסוקי דזמרה שני אלו הפסוקים בסוף: ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה ליהוה המלוכה והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אזוד ושמו אזוד. במקום זה הקריבו שתי הנבואות זו לזו. ובהתאזוד אלו שתי נבואות, יתייזד השם יתברך ב"ה. והמבין עומק מה שתיקנו בדבר זה יבין סוד כל גוים סבבני בשם יהוה כי אמילם, וסוד ראשית גוים עמלק, וסוד פרשת זכור ופרשת מעבר יבק. לפיכך יש לך להתבונן מה שכתוב בתורה כי יד על הס יה, על ידו יבואו התשועות והגאולות והטובות לישראל; כי בשעה שישאל באלות, כביכול נוגעת הצרה לאברהם יצחק ויעקב ודוד הכלולים בסוד ו"ה, ולפיכך שם י"ה צריך להושיע ולגאול, וסימן: עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה (שמות טו, ב), ואומר: מן המצר קראתי יה (תהלים קיז, ה), מן המצר שהוא סוד ו"ה שיש לה מצרים, שבעים שרי האומות סביב: כל רודפיה השיגוה בין המצרים (איכה א, ג). לפיכך: מן המצר קראתי י"ה, שאין לו מצרים, לפי שהוא מקום הרזובות הנזהר ועולם הרזומים שאין בהן מקום אזויה לשרים העליונים ולא לגויהם, אלא ליעקב שהוא קו האמצעי ועולה למעלה מאברהם ויצחק, לפיכך: והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נזולת יעקב אביך, ולפיכך:

מן המצר קראתי י"ה. ומה שאמר ענני במרוזב י"ה, כלומר, שלוש הספירות העליונות, השתיים מהן אינן נגלות לעולם, והשלישית שהיא הבינה נגלת מקצתה, לא כולה. כמו שאמרו רבותינו ז"ל: זומישים שיערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה זוזן מאזוד, והיא שקולה כנגד כל המ"ט שיערים שעמה. ולפי שהבינה היא ספירה שלישית ועל ידיה פועלות שתי הספירות העליונות שאינן נראות כלל, והבינה נקראת רוזובות הנזהר ועל ידיה באות התשועות והגאולות, כמו שביארנו, לפיכך: ענני במרוזב י"ה, באותה המפירה השלישית הנקראת רוזובות. ויצחק אמר: כי עתה הרזוב יהוה לנו (בראשית כו, כב), והפסוק הזה צורך גדול הוא. והנה על ידי הבינה, שהיא רוזובות והיא סוד זומישים, יצאנו ממצרים, והיא סוד התשועות והגאולות, כמו שביארנו, ולפיכך: עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה (שמות טו, ב). התורה אמרה ברמז, והנביא גילה יותר ואמר: הנה אל ישועתי אבטח ולא אפוזד כי עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה (ישעיהו יב, ב), אין שם מקום פוזד, שאין שם קצרים. התורה אמרה עזי וזמרת יה וגו' והנביא פירש, כלומר עזי וזמרת י"ה, כלומר בהתאזוד שפע י"ה בשתי אותיות אזורנות; כי עתה הוא י"ה, וכשיתייזד ויהיה יהוה אזוד, זו היא התשועה השלימה. והמבין זה יבין סוד כי יד על כס יה מלחמה ליהוה (שמות יז, טז), וסוד והיתה ליהוה המלוכה (עובדיה א, כא) וסוד ביום ההוא יהיה יהוה אזוד ושמו אזוד (זכריה יד, ט), בשם שלם, י"ה עם ו"ה:

ואזור שהודענוך אלו הכללים העליונים צריכים אנו לומר סוד מה שאמר זוזקיה בתפילתו: אמרתי לא אראה י"ה בארץ הזיים (ישעיהו לז, יא). מהו לא אראה י"ה? כלומר, מאזור שנאמר לו מות אתה ולא תזויה, אמר זוזקיה: הרי אני רואה עולם הבא, שהוא

עולם הזויים שהוא י"ה, כמו שביארנו למעלה; ואילו אומר ש'אהיה זוכה לראות אפילו ספירת מלכות שהיא אזורנה, גם היא אמרתי שלא היה לי זכות לראות. מה טעם? כי שם יופיעו הספירות הבאות משם י"ה; ומלכות נקראת ארץ הזויים, כלומר המקבלת שפע מעולם הזויים שהוא סוד י"ה שהבינה נכללת בו; ולא אביט אדם עוד עם יושבי זולד, שזהו סוד אדם הראשון שזוזר בתשובה וזולד מעשות עוון, ועדיין תשמע זה בעזרת השם:

ואם כן התבונן בכל מקום שאתה מוצא י"ה, אף על פי שהוא סוד ספירת הזכמה, הוא רומז על עולם הרזומים שהוא סוד ג' ספירות עליונות; ואם יש בהן קצת דין הוא בזכמה ובינ"ה, אבל הכתר כולו רזומים גמורים. ואף על פי שהוא עולם הרזומים, אף על פי כן קצת דין מעורב בשם יה שהרי זכמה ובינה הן ראשית מידת הדין. ואף על פי שאינו דין גמור, שהרי הדין הגמור מתחיל מגדולה וגבורה ששכיבותן השרים נאהזים ושם קבועים כמה סנהדראות ובתי דינים כמו שביארנו, עם כל זה קצת דין יש בשם י"ה אבל בזנות ולא בפסק דין, שאין פסק דין אלא מגדולה וגבורה ולכמה. ולפיכך אמר: אם עונות תשמר י"ה אדני מי יעמוד (תהלים קל, ג). ופירוש הפסוק:

אם י"ה שהוא עולם הרזומים שומר העונות, כשיאנו באים בדין לפגוע בדין הגבורה כשנמסר ביד המלכות שהוא אדני לגמורו, מי יעמוד ומי יתקיים? וכבר ביארנו בשיעור הראשון כי כשימדת המלכות מתעוררת לגמור הדין בזכרים הרי היא מכלה מנפש ועד בשר, כמו שביארנו בפסוק צדק ומשפט מכון כסאך (תהלים פט, טו), והרבה הרזומים המאמר בפירוש דבר זה. ולפיכך 'אם עונות תשמר י"ה' שהוא עולם הרזומים, 'אדני' שהוא עולם הדין, מי יעמוד לפניה ומי יוכל להתקיים? ועתה הגה מסרנו בדרך כמה מפתחות לכל מקום שאתה מוצא בתורה שם י"ה, וממה שמסרנו בדרך תוכל להתבונן בשאר מקומות ותבין דבר מתוך דבר וצריך אתה לדעת הדרך שפתחו בספר יצירה: בשלושים ושתים נתיבות פליאות זכמה זקק י"ה י"י צבאות וגו'. מה טעם הוצרך להזכיר י"ה במקום זה? והטעם, כי י"ה הוא סוד שלוש ספירות עליונות עולם הרזומים, יהו"ה הוא סוד התפארת מקום דיבוק משה רבינו עליו השלום ומקום יניקת האבות, צבאות הוא סוד יניקת הגבאים. ודרך המעלות בספירות מנה כאן, ועדיין תשמע זה אם ירצה ה' יתברך. ואזור שמסרנו בדרך אלו הכללים בשם י"ה נכנס לבאר שאר השמות שהספירה הזאת נקראת בתורה, למען תבין ותדע ותשיכיל בעזרת השם:

דע כי הספירה הזאת נקראת בתורה י"ש, וצריך אתה לדעת הטעם. כי הספירה הראשונה שהיא הכתר, לפי שנעלמה מעיני כל זוי ואין מי שיוכל להתבונן בה, נקראת איין, כמו שאנו עתידין לבאר בעזרת השם. ואם בא אדם לשאול בה דבר, תשובת שאלתו היא, איין, כלומר אין מי שיוכל להתבונן בסוד עומקה ומעלתה. ולפיכך אינה מסויימת באות ידועה אלא ברמזיה, בקוצה של יו"ד. אבל תזילת התפשטות המושגות וראשית התגלות הסדר הוא הספירה השנייה הנקראת זכמה, ובמקום זה אפשר לשאול; אף על פי שאינה נגלית אינה נסתרת מכול וכול כמו הראשונה. ובספירה השנייה שהיא הזכמה היא סוד התזולת השאלה. ולפי שהראשונה מרוב הת # שיער תשיעני, הספירה השנייה עלמותה

נִקְרָאת אֵין, הַשְׁנִייה לְפִי שֵׁישׁ בַּה קִצַּת שְׁאֵלָה, לְפִי הַתְּפִשְׁטוֹת אֲצִילוֹת הַסְּפִירוֹת מִן הַכֶּתֶר, לְפִיכֶךְ נִקְרָאת יֵשׁ. וּכְבָּר גִּילָה יַעֲקֹב אֲבִינוּ מִסְתָּרֵי הַסְּפִירָה הַזֹּאת, כִּי לֹא יֵאָתֶה יוֹתֵר מֵאֲבִרָהּם וַיִּצְוֶק לְפִי שְׁנִזְזוּלָתוֹ עוֹלָה בְּקוֹ הָאֲמִצְעִי שֶׁהוּא הַדַּעַת עַד עוֹלָם הַרוּזָמִים, וּלְפִיכֶךְ: וַיִּזְזוּלָם וְהִנֵּה סוֹלָם מוֹצֵב אֶרְצָה וְרֹאשׁוֹ מוֹגִיעַ הַשְׁמִימָה וְגו'. וְהִנֵּה יְהו"ה נִצֵּב עָלָיו וַיִּקָּץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ יְהו"ה בְּמָקוֹם הַזֶּה (בְּרֵאשִׁית כו, יב). וְלֹא יֵאָתֶה לְרִמּוֹז דְּבַר זֶה, כִּי עָלָיו נֹאמַר; וְהִרְכַּבְתִּיךָ וְגו' (שְׁעִיחַ וְגו', יד). וְהִנֵּה רֹמֶז. בְּמֵרָאשׁוֹת זִלְזוּלָם זֶה נֹאמַר: וּפְרִצְתָּ יְמֵה וּקְדַמְתָּ וְגו' (בְּרֵאשִׁית ש"ב, יד), מֵה שֶׁאֵין כֵּן בְּשֵׁאר הָאֲבוֹת, וּלְפִיכֶךְ עָלָה עַל בְּמוֹתֵי אֶרֶץ וַאֲמַר: אֲכֵן יֵשׁ יְהו"ה בְּמָקוֹם הַזֶּה. וּפִירוּשׁ פְּרִשָּׁה זֹאת אֶרֶץ, וְאֵין אֲנִי עֹשֶׂה בְּבִאֲוָרוֹ:

וְהוּא יֵשׁ שְׁעִירָאֵל לְבָדָם דְּבָקִים בּוֹ שְׁיִכְנָסוּ לְזוּזֵי הָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין יְהו"ה יוֹנָקִים מִכָּל מִינֵי שְׁפַע וְטוֹבָה וּבְרָכָה שֶׁאֵין לָהֶם שְׁיַעוֹר וְקִיצָבָה מִזֹּאת הַסְּפִירָה הַנִּקְרָאת יֵשׁ. וּלְפִי שְׁהַבְטִיזוֹ יֵי יִתְבָּרַךְ אֶת יַעֲקֹב בְּמָקוֹם זֶה עַל מִתֵּן שֶׁכָּר שֶׁאֵין לוֹ שְׁיַעוֹר, בְּסוֹד וּפְרִצְתָּ יְמֵה וּקְדַמְתָּ, וּלְפִיכֶךְ אָמַר: אֲכֵן יֵשׁ יְהו"ה בְּמָקוֹם הַזֶּה. וְעַל זֶה נֹאמַר:

לְהִנְזוּל אוֹהֲבֵי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמֹלָא, וַאֲמַר: וְאַתֶּם זִזְקוּ וְאֵל יִרְפוּ יְדֵיכֶם כִּי יֵשׁ שֶׁכָּר לְפַעֲלוֹתְכֶם (דְּבָרִי טו, ז). כִּי יֵשׁ הוּא הַשֶּׁכֶר לְהַשְׁפִּיעַ הַבְּרָכָה וְהַטּוֹבָה וּלְהַכְנִס אֶתְכֶם לְעוֹלָם הַבָּא בְּשִׁבִּיל מַעֲלֹתֵיכֶם הַטּוֹבוֹת. וְהוּא סוֹד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשֶׂר עוֹלָמוֹת שֶׁהֵן לְפִי גְדוּלַת עֲלִיָּה, אֵין כָּל בְּנֵי אָדָם לְנַגֵּד כְּדָאֵי וְאֵף עַל פִּי כֵּן מִסֵּר ה' יִתְבָּרַךְ זִוְתָּמָן בֵּיד אֲבִרָהּם בְּמִידַת א"ל, כִּי סוֹד אֵל הוּא זִוְתָּם יֵשׁ עוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּבַר בִּיֵּאֲרָנוּ וְכָל אוֹתָן הָעוֹלָמוֹת מְלָאִים שְׁפַע וּבְרָכָה שֶׁאֵין סוֹף וְקֵץ לְשִׁיעוֹרָם. וְכַשֶּׁנִּכְנָסִים לִטְוֹל מֵאוֹתָם הָאוֹצְרוֹת שֶׁל אֵלֵי הָעוֹלָמוֹת, עוֹמְדִים לְקִטְרָג יֵשׁ כִּיתוֹת שֶׁל שְׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים הָעוֹמְדִים בְּבֵית דִּין שֶׁל גְּבוּרָה כְּנֻגָּד יֵשׁ עוֹלָמוֹת, וּלְפִיכֶךְ אָמַר: קִרְנִים מִיָּדוֹ לוֹ וְשֵׁם זִבְיוֹן עוֹזוֹ (זִבְקִין ג, ד) כְּמוֹהַ פְּעָמִים נְמֻשְׁכִּים כְּמוֹהַ מִינֵי שְׁפַע מֵאֵלֵי יֵשׁ עוֹלָמוֹת עַל יְדֵי גְדוּלָה שֶׁהִיא סוֹד אֵל, וְכַשֶּׁמִּגְזִיעִים לְמִידַת הַגְּבוּרָה נִדְוָנִים אִם רֹאשִׁים אוֹתָם מִינֵי שְׁפַע לְרַדַּת לְמִטָּה, וְאִם יֵצֵא מִן הַדִּין שֶׁאֵינֶם רֹאשִׁים לְרַדַּת לְמִטָּה נִשְׁאָרִים שֵׁם בְּאוֹצְרוֹת הַגְּבוּרָה הַנִּקְרָאִים אוֹצְרוֹת צִפּוֹן, וְעַל זֶה נֹאמַר: מִה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צִפְנָת לִירְאִיךָ (תְּהִלִּים לא, כ), וְעַל זֶה נֹאמַר:

לְהִנְזוּל אוֹהֲבֵי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמֹלָא, וְקִצַּת הַמְּקוֹבָלִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא הֵישׁ הַצִּפּוֹן לְעִדִּיקֵים. וְכֵן שֶׁאֲמַר הֵישׁ יְהו"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין (שְׁמוֹת י"ז, ז), בְּכַאֵן נְרִמּוֹז שְׁתֵּי סְפִירוֹת עֲלִיזוֹת; כְּלוֹמֵר, צְרִיכִים אֲנִי לְדַעַת בְּאִיזוֹ סְפִירָה מִתְּנַהֵל עִמָּנוּ בְּמִדְבָּר, אִם בְּסְפִירָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁכּוֹלָה רוּזָמִים וְאֵין בָּהּ דִּין כָּלֵל וְהִיא סְפִירַת אֵין, אוֹ בְּסְפִירָה שְׁנִייה בַּה תַּעֲרוּבַת דִּין וְהִיא יֵשׁ לֹא יֵשׁ כִּיתוֹת מַעֲרָעָרִים וּמַעֲכָבִים. וְאִם תֹּאמַר: לְמַה נַּעֲשֶׂה, שֶׁהִרִי כְּהוֹנֵן שֶׁאֵלֵינוּ דַּע שֶׁאֵינוֹ לֹא שֶׁאֵינוֹ עַל יְדֵי מִסְ"ה וּמִרְיָבָה אֲלֵא עַל יְדֵי נִזּוֹת רוּזָה הִיתָה שֶׁאֵלֵינוּ הַנִּזְנָה, אֲבָל שֶׁאֵלֵינוּ הִיתָה בְּאֲמִצְעוֹת דְּבָרִים קְשִׁים, וּלְפִיכֶךְ פָּגַע בָּהֶם הַכֹּלֵל הַשּׁוֹמֵר בְּרֵאשׁ הַמְּקִטְרָגִים וְהַמַּעֲרָעָרִים, כְּדֹאִיתָמַר: רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמֹלֶךְ (בְּמִדְבָּר כד, כ), שֶׁהִרִי דֶּרֶךְ נִזְזוּשׁ עָלֵינוּ צוּר, וְלִמְעַלָּה מִן הַעֲנִיָּין מִה הוּא אוֹמַר? הִנֵּה עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שֵׁם עַל הַצּוּר בְּזוּרָב (שְׁמוֹת י"ז, ו). וּבְמָקוֹם קִשָּׁה נִתְאָזְזוּ, עַל יְדֵי שֶׁאֵלֵינוּ דְּבַר קִשָּׁה נִכְנָסוּ לְוֹמֵר 'הֵישׁ יְהו"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין'. וְהִנֵּה רֹמֶז:

לא נכנסו בדרך הנקרא אהבה אלא בדרך הנקרא צור, והיה הנזושי שומר, שהוא עיקר הכלב, ולפיכך 'מסה ומריבה'. והנני מבאר יותר; רצו להעמיק בשאלה לדעת מה בין ספירת אי"ן לספירת י"ש על דרך עיקר י, ולפי ששאלו על ידי המקום שיש בו כמה מקטריגים, ונקראו 'מסה ומריבה', נעשו להתאוו בהן הנזו"ש והכלב על ידי שור וזמור:

ואזור שהודענוך אלה הכללים בענין שתי הספירות הראשונות שהן אי"ן וי"ש, יש לנו להודיעך עיקר גדול והוא כי יעקב אבינו עליו השלום לפי שהוא קו האמצעי, אף על פי שהוא משתעבד עם אברהם ויצחק הנאמרים בין שרי האומות, סוף סוף יעקב עולה למעלה ונאוו בספירת הכתר על ידי הזכמה והבינה, וזהו: ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (בראשית כז, יד), ואומר: והרכבתיך על במותי ארץ (ישעיהו נז, יד). ולפי שזכה יעקב להתאוו בראש הספירות למעלה, הנה אברהם נמצא לו ימין ויצחק שמאל ודוד, שהוא רגל רביעי, הוא סוף עשר ספירות והוא נאוו בקוצו של וא' התחתון שהוא נקרא יסוד. והרי הן כפי כל המקובלים שתי יודין: יוד עליונה זכמה, יוד תחתונה יסוד. לפיכך: ישי אבי דוד (רות ד, יז). יש שיעקב נאוו בו למעלה, גם דוד נאוו בו למטה. לפיכך: ישי אבי דוד, יוד למעלה, יוד למטה, שלושה אבות באמצע; שין של שלושה ראשין, הגדולה והגבורה והתפארת, נצו והוד יסוד. והמבין זה יבין מה שאמר ביעי בפרק הראשון; והאיש בימי שאול וקן בא באנשים (שמואל, יז, יב), זה ישי שנכנס באוכלוסא ויוצא באוכלוסא. ואזור שהודענוך זה, התבונן מה שנאמר; רק באבותיך זשק ה' לאהבה אותם; האבות הם הם המרכבה, זשק, כדאיתמר; וזשוקיהם כסף (שמות כ, יא), ויבזור בזרעם אזוריהם (דברים י, טו), זה דוד, זרעם ממשי, כדאיתמר: אור זרוע לצדיק (תהלים צו, יא), זרוע ממשי, ויסוד הוא עיקר הזרע והסימן:

ויצא זוטור מגזע ישי ונצר משורשיו יפרה ונזוה עליו רוז ה' רוז זכמה ובינה רוז עצה וגבורה רוז דעת ויראת ה' (ישעיהו יא, א), כללים גדולים כלל הגנה. ואזור שהודענוך אלו העיקרים הנכללים במילת ישי, נכנס בעזרת השם לשאר הענינים הנכללים בספירה זו:

והספירה הזאת נקראת במקומות ידועים מכמה. וצריך אתה לדעת כי הספירה הזאת הנקראת זכמה היא סוד יוד של שם המיוזד, ומה שאמרנו שנקראת במקומות ידועים זכמה, לא בכל מקום. לפי שיש מקומות שהספירה העשירית, הנקראת מלכו"ת, נקראת לפעמים זכמה"ה גם היא, כדאיתמר: וי"ן נתן זכמה לשלמה (מלכים, ה, ט). אבל זכמה עליונה, שהיא סוד יוד של שם, אפילו למשה רבינו עליו השלום נתעלמה, ואין כל בריה יכולה להיכנס בה, שהרי לא השיג כל שיערי בינה, והזכמה"ה לפנים מן הבינה. ועל הזכמה"ה הזאת, שהיא סוד יו"ד של שם, אמרו המקובלים: זכמה"ה בראש; ועל הזכמה האזורונה, שהיא סוד המלכו"ת, אמרו: זכמה"ה בסוף. כלומר, אות ראשונה של שם שהיא אות יו"ד, ואות אזורונה שהיא אות ה"א, שתייהן מיוזדות בשם זכמה, ועל זה אמרו: זכמה בראש וזכמה בסוף. ולפי שהזכמה הראשונה היא סוד התפשטות המושבה מן הכתר, אין לה שיעור וגבול אצל דבר מכל מה שאזוריה, ועליה נאמר: והזכמה מאין תמצא (איוב כז, יב), מאין שהיא סוד התפשטות המושבה מן הכתר. 'אלהים הבין דרכה' אבל

לא מקומה. והתבונן כי 'אלהים הבין דרכה', בבינה נכנסים להשיג הזכמה העליונה; והוא ידע את מקומה, והוא סוד הכתר אשר ממנו נמשכת הזכמה בוודאי הוא ידע את מקומה. וזו היא הזכמה שהיא תזילת התפשטות המושג, ראש האצילות, ועליה נאמר: 'י'י בזכמה' יסד ארץ כונן עמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג, יט כ), ואין אנו בפירוש אלו הפסוקים עכשיו. ומה שיש לך לדעת ולהתבונן, כי בכל מקום שתמצא זכמה תדע ותשכיל אם הוא רמוז לזכמה עליונה או זכמה אזורנה:

ודע כי זו היא הזכמה שאינה נפרדת מן הבינה עולמית לפי ששתייהן אדוקות בספירת הכתר שהיא עולם הרזומים, המקום שאין שם לא עצב ולא רוגז ולא פירוד אלא הוד והדר עוז וזדוה. ולפי ששתי אלו הספירות מתאחדות לעולם, זכמה ובינה, לפיכך שם י"ה אינו משתנה לעולם. ואם חס ושלום חוטאים ישראל וגורמים פירוד לזכמה אזורנה, מפרידים אותה מן הדעת, כדאיתמר; וגרען מפריד אלוף (משלי טז, כז). לפיכך לפעמים נפרדת ה' אזורנה מן הוא"ו, וכשהיא נפרדת מן הוא"ו אז הוא"ו מתאספת למעלה ואינה נראית, מאזור שבת וגו' שהיא ה' אזורנה נפרדת ממנה, וזהו:

המסתיר פניו מבית יעקב (ישעיהו מ, יז) כיוון שגלתה שכנה שהיא ה', אז אות וא"ו אינה נראית אלא י"ה לבדו, המקום שאין שם פירוד, וזהו: כי מפני הרעה נאסף הצדיק (שם נז, א). כי בהסתלק וא"ו שהיא התפארת, נאסף הצדיק שהוא קוצו של וא"ו התזוזות. ומה שאמרנו שזכמה ראשונה היא מיוזדות במקומות הרבה בתורה בפסוקים ידועים, אין כוונתנו שאותו הפסוק מיוזד לדבר מה שגם זכמה אזורנה אינה נרמזת בה, שלפעמים הרבה ידבר הפסוק בזכמה ראשונה ויהיה רמוז בזכמה אזורנה, כמו שאמר: 'י'י בזכמה יסד ארץ כונן עמים בתבונה. וכי איזו משתי ספירות הללו, יותר גדולה? אלא ודאי היא זכמה, ואם כן היאך בזכמה יסד ארץ, והעמים, שהם למעלה – בתבונה? אלא הדבר מדבר בזכמה ראשונה, ורמוז בזכמה אזורנה. בזכמה יסד ארץ – סוד זכמה שהיא רזומים יותר מן הבינה, והוא צורך לבני אדם. אבל עמים, שאין שם זולתי יושר וטהרה, תיקנם במידה שהיא יותר דין מן הזכמה. וכן 'י'י בזכמה יסד ארץ' מדבר בזכמה אזורנה, שהיא עיקר הארץ, 'כונן עמים בתבונה', היא סוד מידת הדין קצת כנגד עמים. הרי הדבר מדבר בזכמה ראשונה, ורמוז בזכמה אזורנה. ואזור שמסרנו בידך אלו העיקרים הגדולים במילת זכמה, יש לנו להודיעך שאר הדברים הכלולים בספירה זו בעזרת השם:

וספירה זו נקראת למקובלים רצון. כלומר, אזור המשכת הזופץ באצילות הספירות והתגלותם מכתר עליון, זהו המקום שאין כוון להתבונן בו כלל לפי שאין כל נברא למעלה ולמטה יכול לדעת כיצד דרך התפשטות הזופץ באצילות הספירות. ומשה רבינו עליו השלום שאל: הודיעני נא את דרכיך (שמות לג, יג), והיתה התשובה: 'וקראתי בשם יהוה' לפניה. כלומר, יש דרך שהוא לפני ולפנים מהשגתך ואין לך דרך להיכנס בה, וזהו סוד 'וקראתי בשם יהוה' לפניה, ולפיכך אומר: וזנותי את אשר אזורן ורזומתי את אשר ארזום (שם, יט), שאין דרך ועניין לכל נברא להתבונן בהתפשטות הרצון לא מעט ולא הרבה,

ולפיכך נקרא רצון באין גבול. וכמו שאין אנו משיגים דרך הספירה הראשונה, לפי שאין קץ וסוף לה, כך הרצון הדבק בה אין לו גבול. ובמידת הרצון מרווח הקב"ה על הדבקים במידת היראה, כלומר מראש הזופן והמוזשבה, אשרי הזוכה לכך. ועל זה באמר: רוצה י"י את יראיו (תהלים קמז, יא). ואומר:

רצון יראיו יעשה וגו' (שם קמה, יט):

ועתה צריכים אנו להודיעך סוד שני מקראות שקבעו זוכמים, אזור בראש התפילה והוא 'אדני שפתי תפתח', והשני בסוף, 'יהי לרצון אמרי פי'. וצריך אתה לדעת כי הראשון, הקבוע בראש התפילה, הוא השער שבו נכנסים בני עולם לבקש רזומים לפני י"י יתברך, וזהו 'אדני שפתי תפתח', ועל זה נאמר: פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה (שם קיז, יט). וסוף התפילה ההגונה שהיא מתגברת ועולה מספירה לספירה עד שמוגעת עד הרצון שהוא דבוק בכתר, ולפיכך אמר בסוף 'יהי לרצון אמרי פי'. וכשהתפילה מגעת למקום הרצון אז כל השערים למעלה ולמטה נפתחים לפניו ואין שם מעכב ומונע על בקשתו, שהרי בעולם הרזומים הוא; ואז יפיק כל צרכיו ושאלותיו ואין דבר עומד לפניו, שהרי במקום הרצון הוא שואב, ויכול לזדש אותות ומופתים זודשים כאילו באותה שעה נברא העולם ואין דבר עומד לפניו. וזה שנאמר: בני זיי ומוזני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא, לפי שהכול תלוי בעולם הרזומים שהוא המקור, במקום הנקרא מזל. ואם תתבונן בעניין זה תבין סוד וזנה, עד איזה מקום עלתה תפילתה כשאמרה: ותדר נדר ותאמר יהו"ה צבאות אם ראה תראה בעני אמתיך (שמואל, א, יא). וכן תבין מכאן סוד תפילות כל הצדיקים שהתפללו והפיקו כל צרכיהם בדרך נסים ונפלאות, הוא שנכנסו בתפילתם עד עולם הרזומים שהוא המקום אשר משם נתזדש העולם. וכמו שנתזדש העולם וכל בראיו מאותו המקום, כך הצדיקים המתכוונים בתפילתם לאותו המקום יכולים לזדש בעולם אותות ומופתים ולשנות מנהגו של עולם. וזהו מקום הביטחון הגמור, וזהו סוד הרצון, כי המגיע למקום הרצון הרי הכול בידו לעשות כפי רצונו וזפצו, כמו שאמר רצון יראיו יעשה ואת שזעתם ישמע וישעם. והמבין זה יוכל להתבונן כל מקום שנאמר בתורה אותות ומופתים וגאולות ותשועות ושינוי מנהגו של עולם. ולפיכך קבעו בסוף התפילה 'יהי לרצון אמרי', והוא סוד שאנו מתפללים 'יהי לרצון', כלומר שיתזדש הדבר שאנו מתפללים עליו ממוקור הרצון והמוזשבה, כמו שנתזדש העולם מאותו המקור. והמבין זה, עליו נאמר; וטהר ידים יוסיף אומין (איוב יז, ט). ודע כי כל הנסים והנפלאות שנעשו בזמן הנביאים או התנאים והאמוראים, כולם היו אפשריים כשהיו מגיעים בתפילתם עד מקור הרצון. ואותם זוכמי הדורות שעברו שהיו זוששים לשינוי הרצון, אם היו יודעים מהו המקור הנקרא רצון לא היו זוששים לשינוי רצון, לפי שהיודע מהו רצון יודע שאין בו שינוי. אבל כל הזוכה להגיע תפילתו עד המקור הזה יכול להפיק צרכיו מאין גבול, וזהו: ויפק רצון מי"י (משלי זז, לה), כלומר ממצא ומבשר זופצו ממקור הרצון מאין סוף. והמבין זה לא יקשה בעניני שינוי הטבע וזידוש אותות ומופתים בעולם; משל כשיש בזדר כל מינים שבעולם, כל מי שזוכה להיות המפתח בידו מפיך מבוני צרכיו, ומה שינוי רצון יש בזה? והספירה הזאת נקראת עומק, כלומר עומק מוזשבה.

ואל תטעה שתזוהב כי דבר עומק במקום זה הוא דבר שפל ונמוך, כי הכוונה בלשון עומק הוא מופלא ורוזוק להשיגו, כמו שנאמר: רוזוק מה שהיה ועמוק עמוק מי ימצאו (קהלת ז, כד) וזהו סוד מבעמקים קראתיו י"י (תהלים קל, א), כלומר, מעומק המושבה שהוא הרצון באין סוף וגבול. ועל דרך זה נאמר בספר יצירה 'עומק רום עומק תזות' הרי גילה כי לשון עומק הוא בדבר שאין לו סוף וגבול ואינו לשון שפל לבד, אלא כי כל דבר שהוא גבוה ונאמר בו לשון עומק, הוא לשון מסייעו לגבוה ואומר שהוא גבוה בלא שיעור לרוב גבוה; וכן כשאמר בענין שהוא למטה, מסייעו לומר שהוא יורד למטה הרבה. סוף דבר: לשון עומק בכל מקום שתמצאו הוא מסייעו ללשון שהוא מוצא שנאמר עליו, אם למעלה, למעלה, אם למטה, למטה, אם לצדדים – לצדדים. ועל זה נאמר בספר יצירה: עומק רום עומק תזות, עומק מורו עומק מערב'. ואם כן התבונן מה שאמר 'מבעמקים קראתיו י"י', כלומר מעומק הרצון, שהיא אות ראשונה של שם והיא הנקראת אות המושבה, כמו שאנו עתידין לבאר בעזרת השם. ולפיכך אמר; מאד עמקו מושבותיו (תהלים צב, ו), אמר לשון 'עומק' במושבה. והמבין זה יבין מה שאמר: מגלה עמוקות מני זשך (איוב יב, כב), ואמר: הוא גלא עמיקת א ומסתרתא (דניאל ב, כב):

והספירה הזאת נקראת מושבה, כלומר נקודה מושבתית שהוא סוד התזות התפשטות הזופן באצילות הבריא וההמשכה, וזו היא יו"ד ראשונה של שם, שהיא יו"ד, נקודה מושבתית פנימית סתומה בכתר עליון כלולה באין סוף, לפי שכן הנקודה הזאת ולמעלה הוא עולם הרזומים הגמורים שאין לו סוף וקץ וגבול ושיעור, והיא מתפשטת בסוד רוזום ועומקם בדיבוק הכתר ועליה נאמר 'מאד עמקו מושבותיו', ואומר מושבותיו לשון רבים, הם סוד ל"ב נתיבות המושבה ואין מי שיוכל להתבונן בהם לפי שנקראים עומק רום, כלומר מתפשטים מן הכתר שהוא רום עליון. ואין מי שיוכל להתבונן בהם וזאתי כמי ששואב מים בדלי מבאר עמוק שאין לו סוף, והדולה אינו נכנס בעצמו בבאר לדלות אלא בדלי שואב מים מן הבאר; כך אין כל בריה יכולה להתבונן בסוד עומק המושבה אלא על ידי הבינה שהיא בדמיון הדלי שהיא נכנסת לשואב מעומק באר המושבה. והדולה עומד מוזון, וסימן:

מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה (משלי כ, ה), שאין דרך לדלות מים מעומק המושבה אלא על ידי תבונה. והמבין זה יתבונן מה שאמרנו למעלה, שלא נכנס אדם לעולם לפנים מן הבינה ואפילו מרע"ה, ואם השיג כלום בב' הספירות העליונות, זוזנה להם עמד ושואב מהן על ידי ספירת בינה. ומה שאמר רוזוק מה שהיה ועמוק עמוק מי ימצאו, מילת 'מי', ביארנו בשיערים הקודמים, 'עמוק עמוק' הן ב' ספירות עליונות, הכתר והמושבה שהיא דביקה בו, לפי שאין סוף וקץ וגבול ושיעור לעולם הרזומים, ואם השיג המשיג בהם דבר – לא ימצאו אלא על ידי הספירה הנקראת מ"י שהיא הבינה, וזהו 'עמוק עמוק' מ"י ימצאו ולשון 'מ"י' הנני רומז: מבטן מ"י יצא הקרוז (איוב לז, כט) הקרמ, סוד ה' אזורנה דאקרישו מימיו; מ"י נתן לשאלתא, עד כאן שאלתא, מכאן ואילך כנותן אצבע בעין. מי מכלל גבורות י"י (תהלים קו, ב), מ"י ברא אלה (ישעיהו מ, כו) למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ אתה שואל; את מ"י נועץ ויבינהו (שם מ, יד). וסימן: א

ישיר משה ובני ישראל (שמות טו, א), נכון כסאך מא"י (תהלים צג, ב) והנני רומז: אזות ואזות, אזות ושתיים, אזות ושלוש, אזות וארבע, אזות וחמש, אזות ושיש, אזות ושבע, יצא והניחו על כן הזהב. כי יום כיפורים הוא, הוא יום כיפורים ממש, א"י מלמעלה למטה וא"י מלמעלה למטה. ובהזאת יום הכיפורים לא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. ושלמה צווח ואמר ביום שנקבעה שכינה בדיבור ונקבעת במקומה למטה, אז אמר שלמה י"י אמר לשכון בערפל בנה בנתי בית זבול כך (מלכים, ז, יב), וסימן: כרוזל וכלאה אשר בנו שתייהם את בית ישראל (רות ד, יא). רוזל וכלאה, שמיטה ויובל, ה"א עילאה וה"א תתאה:

וצריכין אנו לעוררך על אשר אמרו רבותינו 'עלה במוזשבה' כלומר מי, (בינה) הוא שימצא את העמוק עמוק (וזכמה וכתר). ולא אמרו ירד. דע כי סוד מה שאמר עלה במוזשבה כלומר שהמוזשבה העליונה, הנקראת רצון באין גבול והיא ספירה שנייה, אינה מתנודדת לצאת זווץ לעולם הבינה, אלא המוזשבה הזאת מתבודדת והיא נאזזת בכת"ר עליון תמיד. ואם יצטרך המצטרך להפיק בה דבר, עולה אליה על ידי הבינה הנכנסת להפיק ממנה, אבל אין המוזשבה יורדת למטה. וכל הדברים וכל הנבראים שנבראו בעולם הם כפי שעלו במוזשבה, כמו שאומר בתלמוד 'כך עלה במוזשבה'. ולפעמים שספירת מלכות מתרוממת ומתעלית עד שתעלה עד הבינה ונמצאת דביקה במוזשבה, וגם כן אומרים עליה 'כך עלה במוזשבה'. אבל לצפיית המרכבה אומרים לשון ירידה כמה דאת אמר: ירד למרכבה. ולשון ירד, כי הצופה במרכבה נכנס למעלה רום עד מקום האור שמימנו מקבל שפע הצפייה, וזוהר ויורד וצופה במרכבה. ודברים אלו עמוקים עד מאוד, ואם תזכה עדיין בעזרת השם תשיג בהם עיקרים גדולים. סוף דבר: לעולם אין המוזשבה מתפרדת מן הכתר והסוד, כי אות אזות כוללת שתייהן, היו"ד וקוץ, והבן זה עד מאוד. ואם זוכה הזוכה לעלות, עולה על ידי הבינה. וסוף דבר: עלה במוזשבה ולא עלה על המוזשבה, כי כל הדברים שנבראו בעולם עלו במוזשבה ולא עלו על המוזשבה, לפי שאין מי שיכול להיכנס בה זולתי מ"י:

ועתה הט' אוזך ושמע מה שאפשר לך לשמוע בדבר זה: כל מקום שנאמר בו עלה במוזשבה הוא לשון שתוק כי השערים נעלו לפניה בדבר זה, שהרי סתום וזתום בזוהר העליון שאין כל ברירה יכולה ליכנס בה, והוא זוהר המוזשבה העמוקה הנקראת רצון באין גבול, לכן כלום פירך מלדבר. וזהו שאמר בענין רבי עקיבא, בענין מראית משה רבינו עליו השלום כשראה שהיו סורקין את בשרו ואמר: זו תורה זו שכרה. אמר לו: שתוק שיכך עלה במוזשבה כלומר, שאלתך אינה במקום שתוכל להשיג בה דבר, אלא שתוק. ומה טעם? שהרי כך עלה במוזשבה. הרי היא במקום שאיך יכול לעלות לה, וגם היא אין דרכה לרדת ממקומה ולצאת ולהגיע אליך, לפי שהיא דביקה בעולם הרזומים בכתר עליון, ואם כן, שתוק. עתה מסרנו בידך כלל גדול לכל מקום שתמצא 'כך עלה במוזשבה', כי הדברים סתומים ואין כל ברירה יכולה להתבונן בהם לפי שהמוזשבה אין בה צפייה כלל. ולפי שאין דרך להיכנס אליה ואין לה תכלית וסוף, ואם כן היאך יכול מי שיש לו גבול לשער דבר שאין לו גבול? על כיוצא בזה נאמר: מאד עמקו מוזשבותיך

(תהלים צב, ו). ובדבר זה נאחז ענין רשע וטוב לו צדיק ורע לו, ישתכח בעל הרצון אשר לא יושג תכלית כוונתו וחכמתו, וכמו שאמרנו בענין רבי עקיבא:

שיתוק, כך עלה במוזשבה. וסימן הדבר בזה המזמור: מזה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מוזשבותיך, איש בער לא ידע וגו' בפרוץ רשעים וגו' (שם) ומה טעם? ואתה מרום לעולם יי' (שם). כלומר, ברום המוזשבה דבר זה ואין מי שיוכל להגיע לדבר, שהרי כך עלה במוזשבה. ואף על פי שאין כוז באדם להשיג בדבר צפיית המוזשבה, הצדיקים יש להם קבלה לשמע און. לפיכך אמר: בקמים עלי מרעים תשמענה אוני, צדיק כתמר יפרוץ (שם) הרי הכול מבואר ברמזים. וזהו מה ששאל משה רבינו עליו השלום להשיג הדבר בצפיית המוזשבה ונעלם ממנו, והיתה התשובה אליו: וזוהי את אשר און ורזומתי את אשר ארזום (שמות לג, יט). ואין דבר זה ידוע לשום נברא, ואל זה רמז הכתוב: רבות עשית אתה יי' אלהי נפלאותיך ומוזשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר (תהלים מ, ו). ובכל מקום שאתה מוצא לשון נפלאות הוא דבר מכוסה מן הבריות ואין ידוע לוולתו יתברך, ועל זה כתיב: לעושה נפלאות גדולות לבדו (שם קלו, ד), בוודאי. ועל זה כתיב: נפלאות ממני ולא אדע (איוב מב, ג); והמלאך אמר למנוח:

למה זה תשאל לשמי והוא פלאי (שופטים יג, יז), כלומר אין לי שם קבוע אלא במוזשבה; נורא תהלות עושה פלא (שמות טו, יא); פלא עצות מרזוק (ישעיהו כה, א) ואפילו במה שיש כוז באדם להשיג, בזמן שהוא נעלם ממנו נקרא בלשון פלא: כי יפלא ממך דבר למשפט (דברים יז, ז), הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואברהם זכמת זכמיו ובינתי נבניתי תסתתר (ישעיהו כב, יד). ועל כיוצא בזה נאמר: מאד עמקו מוזשבותיך (תהלים צב, ו), בפסוק זה רמז לזכמת ובינתי, הכול אמור כבר. ובפסוק זה נאחז סוד צדיק ורע לו רשע וטוב לו. והספירה הזאת נקראת יראה. כלומר, המגיע לזשוב במקום נכללן הענות והזכמה; והיראה נאחזת בין שתייהן, הוא מקום הזיבור והדיבור. הרי אלו שני פסוקים מבוארים היטב, והפסוק השלישי הן יראה אדני היא זכמה, כי היראה היא המעלה הגדולה במעלות. ואם תאמר: והרי העובד מאהבה גדול מהעובד מיראה? דע כי האהבה והיראה הדבקים בעבודה הן ענין און, כי היראה יש לה שתי פנים: יש יראה זיננית, ויש יראה פנימית. יראה זיננית, בעוד אשר לא השיג האדם גדולת יי' יתברך והוא עובד מיראת העונש והיסורים, והיא יראה זיננית, והרי הוא כמי שמונע עצמו מלהרוג או לגנוב מיראתו שמה יתגד אותו. והנה היראה הזאת איננה ודאית, מכל מקום היא כוונה טובה, אף על פי כן יש יראה פנימית גדולה מזו, והיא היראה הבאה על דרך ההשיגה. כיצד? אם זכה אדם להשיג מגדולת הבורא יתברך ועוצם נוראותו, והטובות והמעלות ומיני שפע והברכות האדוקות בעוצם השיגתו ומעלתו, כשמיכיר מעלתו יכיר גרעון גופו שהוא רימה ותולעה, אז יפוזר האדם ויירא מלמרוד במלך גדול כמוהו, ויאמר: מי הביאני עד הלום להכיר ולהביט מלך גדול ונורא מלך מלכי המלכים הקב"ה, בהיותי בריה שפלה ונכלה ונבזה? מה אני, מה זויי, להיותי ראוי לגדל מעלת מקום זה? ונמצא שהוא ירא שמה לא יהיה הגון להתקבל בהיכל מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ונמצא בסיבה זו משתדל ומתקן עצמו, ומורו נשמתו ומייפה אותה, אולי ימצא זון

בעיני י"י יתברך ויקבלו לשמש בהיכל המלך. והנה בהיות האדם דבק ביראה זו, נמצאת עצמו קשורה למעלתו, שומר גופו ונשמתו שלא יפול בהם מום, ונמצא שיתקן גופו ויטהר נשמתו ויזקק טווחותיו כדי שימצא זון בעיני אלהים וזיי. וזו היא היראה שנאמר באברהם אזור עשר נסיונות שנתנסה בהן וכולן קבלם מאהבה זו, שנאמר; עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כב, יב). וזו היא המעלה שאין למעלה הימנה וגדולה היא מאהבה, וזו היא מידת היראה הדבקה בספירת אות י' שהיא סוד הרצון והמוזעבה:

ואזור שהודענוך זה, יש לך להתבונן סוד היראה הוויצונית וסוד היראה הפנימית. יראה וויצונית היא המונע עצמו מן העבירות ליראת תוקף העונש, אבל לא יהיה דבק במצוות עשה, אותן שאין בהן עונש. ויראה פנימית היא אשר זושק לקיים מצוות עשה כדי לקיים מאמר בוראו, אבל להרוויק עצמו מן העבירות הוא נקל בעיניו. ולפיכך ימסור עצמו ומומו ואשתו ובניו לעבודתו של מלך, וכל זה מרוב התדבקותו בשם יתברך. והנה הוא סוד והלכת בדרכיו (דברים כז, ט), ומה שדרשו בו: מה הוא זונן אף אתה היה זונן, מה הוא רזום אף אתה היה רזום כלומר, הרגל עצמך להתקשט בתכשיטין הגוהים בבית המלך כדי שתהיה ראוי להיכנס בהיכלו ולשמש לפניו; שאילו לא תלבש אותן המלבושים ואותן התכשיטין, לא יקבלוך בבית המלך. ומה הן התכשיטין? הן כל מצוות עשה למיניהן. וזהו סוד 'והלכת בדרכיו', וסוד קדושים תהיו (ויקרא יט, ב). וזהו סוד יראה פנימית. ואותה ירש אברהם בעקדה, שהיא למעלה מן האהבה, שהרי עבודתו של אברהם על ידי אהבה היתה תמיד, כאמרו: אברהם אהבי (ישעיהו מא, ז), אהבי לא נאמר, אלא אהבי; ואומר: להנזיל אהבי יש. וזהו העולם שהיה זוקיה מתיירא שלא יזכה לו, כמו שאמר: אמרתי לא אראה יה יה בארץ הזוהים (ישעיהו לז, יא) ואם כן שמור הכללים הגדולים שאמרנו לך, בדרך זה:

יראה וויצונית, אהבה למעלה ממנה, יראה פנימית, עולה למעלה מן האהבה. לפיכך אלהי אברהם הוא סוד יראה פנימית שהיא סוד זכמה, אשר משם ינקת מידתו שהיא הגדולה, ובשעת העקדה בא להידבק בה, כמו שנאמר: כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כב, יב). וזהו שאמר 'אלהים', לפי שאין נכנסים למידה זו כי אם על ידי ניסיון שהוא על ידי אלהים, ולפיכך נקראת יראה, שמה לא יצא מן הדין להיכנס לה. והניסיון על ידי 'אלהים', זהו שאמר הכתוב באברהם: והאלהים נסה את אברהם (שם, ב), ובמעמד הר סיני: לבעבור נסות אתכם בא האלהים (שמות כ, כ). עתה פקדו עיניך והתבונן בכל מקום שתמצא בתורה יראה, לאיזה צד הוא נוטה: אם לצד יראה וויצונית עיבה נקשרים כל מיני עונשים ומכות ונזעים, אם לצד יראה פנימית עיבה נקשרים כל מיני שפע ואצילות ברכה וזוהים. והמבין עיקר זה יבין מעלת אברהם אבינו עליו השלום, וסוד יראה י"י טהורה עומדת לעד (תהלים יט, ז), וסוד אשרי איש ירא את ה' במצותיו זופץ מאד (שם קיב, א), וסוד אשרי כל ירא י"י ההולך בדרכיו (שם קכז, א). כי פירוש הפסוק, מאזור שאמר 'אשרי כל ירא י"י', מאי 'ההולך בדרכיו'? כלומר, יראה שאנו אומרים במקום זה היא סוד יראה פנימית, שהוא 'ההולך בדרכיו', שהוא סוד 'במצותיו זופץ מאד', וסוד 'והלכת בדרכיו'. ולפיכך פתחו בשני פסוקים אלו ב'אשרי', לפי שהיא פרשה זוכיבה.

וכמה עיקרים גדולים תלויין במקום זה, והתבונן בכל הפסוקים שנאמר בהן יראה. והספירה הזאת נקראת בתורה עדן, כלומר התזלות התפשטות המושבה והמקור אשר משם נתגלו כל הספירות מכתר עליון. וזהו המעיין והמקור אשר ממנו נמצאים כל הנמצאים בהתגלות הספירות מכתר עליון. ולשון עדן הוא לשון מקור אשר ממנו נמשך הדבר, והסוד: וזהו יוצא מעדן (בראשית ב, י), כלומר זהו יוצא מן המקור והמעיין, שזהו לשון עדן; כענין שרה כשנפסק מונח המקור וזורה לה, אמרה 'אזורי בלותי היתה לי עדנה' (שם יז, יב) שנתזדש לי המקור. וכבר ביארנו וזה"ר יוצא מעדן, זה בינה, יוצא מעדן, יוצא מן הזכמה שהוא סוד המקור הנמשך מכתר עליון. להשקות את הגן, להשקות ספירת מלכות. והבינה שהיא סוד הגנה משקה המלכות שהיא הגן, באמצעות ו' ספירות – גדולה, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, שהוא סוד ו' שבין אות ה' ראשונה של שם לה' אזורנה. וממלכות ולמטה הוא עולם הפירוד, והיה לה' ראשונים, סוד ד' מוזנות שכינה המתפרדות מסוד עולם הייחוד; שהוא סוד ארבע אותיות בייחוד, וד' ראשים בפירוד. ועתה צריכים אנו להודיעך מה שנאמר בתורה ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם (שם, ב, ז). וכי היאך אפשר זה, והרי אנו אומרים שהוא סוד עולם הכתר שהוא סוד עולם המושבה שלא ראהו עין מעולם, והיאך תאמר שהגן נטוע בעדן? ועוד: הרי רבותינו ז"ל גילו הדבר בפרק אין עומדין א"ר יהושע בן לוי: מאי עין לא ראתה? זה יין המשומר בענביו משישת ימי בראשית. רשב"ל אומר זה עדן שלא ראתה עין מעולם. ואם תאמר אדם היכן היה? דר בגן. ואם תאמר גן זה עדן? תלמוד לומר וזהו יוצא מעדן להשקות את הגן. עד כאן לשונו התבונן כמה גלו ז"ל במקום זה לומר כי עדן לזוד וגן לזוד' ואם כן היאך יתיישב פשוטו של מקרא, שהרי לא גמרו לפרש בתלמוד? והנני רומז. ויטע ה' אלהים גן בעדן, נטע שרשי הגן, שהוא סוד ספירת המלכות, בעדן שהיא סוד ראשית המושבה שהוא סוד זכמה בראש וזכמה בסוף, שהכול יזוד אזור, וזהו סוד הנטיעה כיצד? ה' אזורנה של שם נטיעותיה הולכות באות וא"ו, ומשם מתפשטות והולכות עד אות ה' ראשונה, ומשם יונקות מאות יו"ד שהיא אות ראשונה של שם. וזהו סוד ויטע י"י אלהים גן בעדן, שזהו סוד גדול כמוס וזתום בד' אותיות של שם. וכל זה מאיזה מקום נמשך? מקדם, זהו סוד קוצו של יו"ד. אשרי היודע לכוון הדרך בסדר מטע הגן, מסוד ספירת המלכות עד ספירת הזכמה, שזהו סוד הייחוד השלם האמיתי; נצר מטעי מעשה ידי להתפאר (ישעיהו ס, כא). אם תבין מה שרמזנו תבין שהפסוק מתיישב על פשוטו, ומה שדרשו ז"ל עליו מתיישב, על עדן, לא ראתה עין, והנהר יוצא ממנו להשקות את הגן, האמת כי כן הוא, ואדם היה דר בגן לא בעדן. והטעם עין לא ראתה, עכב כמה דברים בבריאה. ואם תזכה תקבל מפה אל פה קבלות עמוקות וסתומות בהם שרמזנו במילת עדן, כי הדברים שיכתבנו בדמיון רמזים הם, וכבר רמזו ז"ל בב"ר עיקרים גדולים בדבר זה:

וצריך אתה להתבונן כי יש פסוק אזור מוקשה עוד, והוא מה שנאמר: בעדן גן אלהים היית (יוזקאל כז, יג) שמורה שעדן הוא הגן. הנני מתיר קשרי הספיקות. וזיר"ם מלך צור עלה בתזילת המושבה שהוא עדן והוא ענ"ב, וזהו ענין נסתר בכמה דברים בבריאה: ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדם (בראשית לו, לא), וזהו סוד 'בעדן גן אלהים היית', משיעלית במושבה, שהוא עדן, יצאת דרך שורשי נטיעות הגן ונקבעת במקום שנקבעת.

ואם תזכה תשמע קבלות עצומות בדבר זה מפה אל פה, דברים שהם כבשוננו של עולם והנני רומז לך דרך נטיעות הגן בעדן: ירויון מרשן ביתך ונזוז"ל עדניך תשקם (תהלים לו, ט), דע והאמן כי יש עדן לפנים מעדן, שהוא מקור כל המקורות, וזהו סוד סתר הכתר אין סוף לעומקו, והכול בדיבוק אזור שלם וביוזוד. והספירה הזאת היא אות יו"ד אות ראשונה של שם, והוא המקור אשר עדיו יגיעו כל הנזולים וכל מיני הזופין, ומשם ולמעלה עולם הרזומים הגמורים, הכול סתום וזותום, אין לזושב ואין להרהר, לא מעט ולא הרבה. כי בזויבורנו זה יש לנו ראיות ברורות מכל מה שנודיעך הן ברמו הן בפירוש. וכשאנו מתכוונים ביוזוד השלם עד שאנו מגיעים לסוד אות יו"ד, וכשהגיעה המושבה עד י"ה, שם אנו מייזודים הכול בקוצו של יו"ד, מכאן ואילך אין לך רשות להרהר, עד פה תבוא ולא תוסיף. וכל המעביר על מושבתו מן המקום הזה, כאילו לא זס על כבוד קונו וראוי לו שלא בא לעולם:

ודע והאמן כי המבין סוד אות יו"ד של שם יתבונן סוד הפסוק שנאמר פותזו את ידיך ומשביע לכל זרי רצון (תהלים קמה, טו), אל תקרי ידיך אלא יו"ד. בשעה שהאדם מכוון ביוזוד, יתבונן בפתחו היו"ד ויבין היאך הרצון נמשך לעולם הזיים שהיא הבינה, ומשם והלאה, לך יהו"ה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, ואז יסוד ומלכות מתאזדים כאזור ונמצא העולם ביוזוד שלם, ואז הברכה מצויה בעולם, ואז עובדת ימי המילואים נמצאים על מתכונתם וכבוד יהו"ה יתברך נראה בשמיני, ואז הכול בתיקון שלם, אשרי עין שיכולה להסתכל בעומק הדבר הזה שעליו נאמר: ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיהו מט, ג). והיודע סוד אות יו"ד בשלימות ג' אותיות, יבין היאך שלוש ספירות עליונות מתאזדות בנקודת אות יו"ד, וגם היא מושכת מבפנים ברכות לאות וא"ו, ומאות וא"ו מקבלת שפע ברכות אות דל"ת שהוא סוד יוזוד ה' אזורנה 'ברביעי' בזמישה לזודש' (יוזקאל א). וכמדומה לנו כי די לך בזה המועט שרמזנו לך בשער זה בסוד י"ה יתברך ובשאר כינויי שהוא נקרא בתורה. ומתוך מה שכתבנו בענייני יתבאר לך שאר עומקיו ומסתרי, בעניין שתבין דבר מתוך דבר. וה' יתברך למען רזומיו וזסדיו יורנו הדרך אשר בה נתקרב אל אמתתו כן יהי רצון אמן:

השער העשירי – הספירה הראשונה:

מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נזולתו לא הזוזיק לעד אפו כי זופין זסד הוא (מיכה ז, יז):

השם העשירי משמות הקודש נקרא אהי"ה. זהו השם העולה בראש הכתר שאין בו ידיעה לזולתו. הוא השם המסתתר בשפריר וזבין דהממונה על עולם הרזומים. והנה זה השם יש לו שנים עשר צירופים, ונקודת הרזומים מקור ההו"ה באמצע. ואלו שנים עשר מיני צירופים ונקודת האמצעית, שהוא סוד תליסר מכלן דרזומי אשר כולם רזומים גמורים ואין בהם תערובות דין. ובדוגמתן השם המיוזוד יהו"ה באמצע הספירות למעלה ולמטה

ולצדדין, כמו שכבר רמזנו בשערים שכתבנו, ואותן י"ב צירופים של השם המיוחד והקו האמצעי המתווך בינתיים הן סוד י"ג מידות המוזיקות דין ורזומים. וכשיופיעו מידות עליונות משם הכתר שהוא אהי"ה, אשר כולם רזומים, אז יתמלאו כל העולמות וכל הספירות ברכה וזוים ורזומים וכל מיני שפע. וכבר ביארנו בשער הראשון היאך שם יהו"ה הוא עומד באמצע שני השמות שהם אהי"ה אדנ"י, ושם אדנ"י הוא אוצר לקבל כל מיני השפע הבאים משניהם. והנני מבאר. דע כי בהיות שם אהי"ה למעלה בעולם הרזומים, ובהיות שם יהו"ה באמצע בעולם המשפט, ובהיות שם אדנ"י למטה בעולם – גמר דין, צריך אתה לדעת היאך פועלים בהתזכר אלו לאלו, או בהיות כל אחד מהם פועל בפני עצמו:

דע כי פעולת השם העליון שהוא אהי"ה הוא פעולת הרזומים הגמורים, והוא השם המטיב והנותן מתנת זינם ומרום שלא מצד הדין אלא מצד הרזומים הגמורים, כמו שאמר:

וקראתי בשם יהו"ה לפניך וזונותי את אשר אוזון ורזומתי את אשר ארזום (שמות כג, יט). את אשר אוזון ואת אשר ארזום, הכול כפי הרצון שאין בו ידיעה לכל נברא. ובמידת השם הזה שכולו רזומים, שהוא אהי"ה, יצאו ממצרים. וצריכים אנו לפתוח לפניך שערים אשר בהם תכנס לכמה עניינים גדולים. נאמר בתורה בדרך סתם, ואין בני אדם זוששים לפקוד עיניהם ולראות כמה מרגליות גזוזים באותן המקומות, ואלמלי נפתחו עיניהם היו מוסיפים אומין בטוון בשם יתברך שהודיענו כמה דרכים אשר בהם נכנס לכמה זוזרים שנגזרו עליהם השערים, וכולם מלאים מיני נזומות ושפע ברכה וגמול טוב וכמה מיני עימוזות. והנני מבאר. דע כי השם יתברך תיקן במרכבה כמה בתי דינים קבועים לדון בהן הבריות, וכל אותן הדינים אמת ומשפט ישר, אין בהם נפתל ועיקש. וכבר ביארנו בשער השישי, בשער יהו"ה, שכל בני העולם נדונים בבית דין הגדול העומד בין שם יהו"ה ובין שם אלהים, והיאך דנים את האדם על כל מעשיו, וסוד 'מעביר ראשון ראשון', וסוד 'מוטה כלפי זוסד', וסוד 'ארך אפים' קודם הדין, ורב זוסד' בשעת הדין, ואמת' אוזר גמר דין, וגילינו בהם כמה סתרים עליונים. וסוף סוף, אם האדם זוזר בתשובה קודם שיגיע לו עונש הדין, מקבלים אותו, ואם לאו, הדין פוגע בו על ידי בית דין התזותון הנקרא אדנ"י:

וצריכים אנו להודיעך גדולת רזומי השם יתברך על הבריות שהודיענו סתרים עליונים, שאף על פי שבני העולם נדונים בבית דין של מעלה וראויים לכל מיני עונשים, יכולין התזותונים להפוך כל אותו הדין והעונש לטובה, וזהו שאמר: צדיק מושל יראת אלהים (שמואל ב, ג), ופירשו בו: מי מושל בי? צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מבטלה כיצד דע בשעה שיש צדיק בעולם שהוא ראוי להתבונן בתפילתו ולהתבונן עד עולם הרצון והרזומים, אף על פי שנגזרה גזירה בבית דין של מעלה, כשאותה תפילה של אותו צדיק עולה עד הכתר אזי נפתחים שערי עולם הרזומים, וכשייפתחו, כל אותם הדינים שנגזרו מתבטלים לפי שמאורות הרזומים הופיעו, ויתמלאו כל הספירות רזומים ומיני שפע ברכה ואצילות, ואין בכל הספירות באותה שעה מקום שיהיה מוזיק דין ואין שם מידה מוזיקת

כעס ורוגז, לפי שהאל ועומד בשמוזה וברצון, ועברו כל פני זעם ונתהפכו כל בעלי הדין לרזומים. וכל המידה הזאת שופעת הרזומים הגדולים המשפיעים דרך י"ג צינורות העליונים ב"ג מידות אשר בעולם המשפט וכל זה איננו מצד גזר דין אלא מצד רצון ורזומים ואף על פי שאין בני העולם ראויים לכך, מאמר שאותו צדיק גרם להיות שערי רזומים פתוחים, האל מתנהג במידת רזומים שלא מצד הדין. וזהו וזנותי את אשר אוזון, אף על פי שאינו מצד הדין ורזומתי את אשר ארזום, אף על פי שלא יצא מן הדין, שהרי כשיופיע פני הרזומים מהכתר, כולם נהפכים לרזומים. וזה הענין יהיה מצד התפילה, וגם מצד עשיית קצת מצוות שהן גורמות להיות שערי עולם הרזומים נפתחים, כגון נשיאות כפים וסוד הקטורת דשאר מצוות כיוצא בהן. ובעת שנפתחים שערי עולם הרזומים אז נקרא עת רצון, כלומר באותו העת כל העולמות למעלה ולמטה מלאים זוסד ורזומים ורצון, ואין שם דין ועונש לא מעט ולא הרבה. והשם יתברך בשעה שנתרצה למשה לכפר על עונותיהם של ישראל, מסר לו מתנה לפתוח עולם הרזומים בעת הכעס ולהפוך כל מידת הדין לרזומים גמורים, ובסר לו י"ג מידות של רזומים, וזה שאמרו רבותינו ז"ל: ברית כרותה לי"ג מידות שאינן זוזרות ריקם, ובזמן שמוכרים אותן לפניו זוזרות מידת הדין לרזומים וסולו עונותיהם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: מלמד שנתעטף הקב"ה בשליו ציבור והראה למשה בסיני ואמר לו: כל זמן שישראל זוטאים יעשו לפני כסדר הזה ואני מוזהל להם עונותיהם והמבין מה שאמרנו יבין עומק מה שגילו בהלכה זאת:

ואזור שמסרנו בידך זה העיקר הגדול, יש לנו להודיעך כי כשהגיע הזמן, שאמר הקב"ה לאברהם לגאול את ישראל ממצרים, לא היינו ראויים לגאולה, כמו שגילה הסוד הזה יזוקאל: ביום בוזרי בישראל ואשא ידי לזרע בית יעקב ואודע להם בארץ מצרים וגו' ואומר אליהם איש שקוצי עיניו וגו' וימרו בי ולא אבו לשמוע וגו' ואומר לשפוך זומתי וגו' ואעש למען שמי וגו' (יזוקאל כ, ט). מה עשה הקב"ה? ראה שהגיע הקץ וראה שלא היו ישראל ראויים לגאולה, אז נתגלו פני הכתר הוא עולם הרזומים הגמורים ואז נתמלאו כל הספירות וכל הצינורות זוסד ורזומים ועברו פני הזעם, שהרי כל הספירות היו עומדות בשמוזה ובזדווה שהרי נתגלו פני הרזומים הגמורים, וזהו שאמר הקב"ה למשה: כה תאמר לבני ישראל אהי"ה שלחני אליכם (שמות ג, יד). כלומר, עולם הרזומים הגמורים נתגלה על כל הספירות, והופיע שם אהי"ה ונהפכה מידת הדין לרזומים, ובסיבה זו אתם נגאלים. כי לא הייתם ראויים להיגאל מצד מעשיכם הרעים, אלא שהגיע הקץ ונתגלו פני הרזומים ובשם הרזומים שהוא אהי"ה אתם נגאלים, אף על פי שאינכם ראויים לכך, לפי שזה השם שהוא אהי"ה שהוא עולם הרזומים עושה זוסד ומטיב ומרזום וזונן שלא מצד הדין, כמו שנאמר וזנותי את אשר אוזון. וזהו סוד שמסר הקב"ה למשה בגאולה מצרים. והמבין מה שביארנו בשער זה יוסיף בטווחן ושמוזה וידע כמה הם רזומים של השם יתברך על בריותיו, ויותר על ישראל שהוא מטיב להם וזונן ומרזום עליהם בהתגלות עולם הרזומים, אף על פי שאינם ראויים לאותם הרזומים, וזהו ענין יציאת מצרים והטעם שהזכיר בה אהי"ה:

ואזור שביארנו לך אלו העיקרים, צריכים אנו להודיעך כי בהיות שם אה"ה מסתתר בזובינו ושם יהו"ה יתברך דן את בריותיו, כפי הדרך שביארנו בשיעור הששי, אז הדין נגמר בטוב וברע. ואם זס ושלוש גרמו ישראל ונפסק הדין בבית דינו של יהו"ה יתברך, ויצא מן הדין שפירת יסוד ראויה להסתלק ממידת המלכות, אז היא עת הזורבן והגלות, ונקראת עת רעה. זהו שאמר הכתוב: מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיהו נז, א) ואז נשאר ספירת מלכות הנקראת אה"ה יבשה מכל טוב עליון, ומתמלאת מכל מיני דין ועונש ומיני משוואת. אוי לבריות שפוגעת בהן באותה שעה, שאין מי שימלט מידה, וגומרת הדין באף ובזימה ובקצף גדול. אבל בהופיע שם אה"ה יתברך, וירדו הרומים דרך הצינורות לשם יהו"ה, אז כל הספירות מתקנות וכל הצינורות מתישרים, והולכים בהם מיני שפע ורומים וברכות לשם אה"ה, אז היא עת רצון. ואז ספירת המלכות מקבלת כל מיני שפע וברכה משם אה"ה ומשם יהו"ה, ואז כל ברואי עולם עליונים ותחתונים בשמונה ובששון ובכל מיני נזות רוז, ונמצא כל העולם מלא שלום וריעות. והיודעים לסדר שלושת המערכות האלו בזמן הנביאים והתנאים והאמוראים היו דווקא כל גזירות וכל מיני פורענות, והיו עומדים לישראל מגן וצינה וסוזה, והיו מכוונים ומתקנים צינורות יהו"ה יתברך להיות נמשכים לשם אה"ה, והיו עולים בתפילותם עד מקור הרצון והיו פותחים שיערי עולם הרומים והיו הספירות מתמלאות שפע ורומים ואור שאין לו סוף ושיעור, זה שכתוב: אל י"י ויאר לנו (תהלים קיז, כ):

וצריך אתה לדעת ענינים גדולים נרמזו במקרא ואין בני אדם מתעוררים לשית לב עליהם. דע כי בהופיע אור עולם הרומים, כמו שכתבנו, יופיעו עמו כל מיני טובה ורומים וזוים. אימתי? בזמן שפני הכתר מסתכלין את פני עולם המשפט, וזה שאמר הכתוב: באור פני מלך זוים (משלי טז, טו). ובכל מקום שאתה מוצא בתורה אור פנים, למעלה הוא הסוד, בהיות שיערי עולם הרומים הגדולים נפתחים וכל הספירות מתמלאות רומים וזוים, ואז כל העולמות בזוסד ורומים ואין כוזו בכל בעלי דינים לפגוע בשום בריה בעולם מצד הדין ועונש כלל. וזה הסוד שאמר: רבים אומרים מ"י יראנו טוב נסה עלינו אור פניך יהו"ה (תהלים ד, ז), אל יהו"ה ויאר לנו (שם קיז, כ), האירה פניך על עבדך (שם לא, ז), כי צדיק י"י צדקות אהב ישר יוזו פנימו (שם יא, ז), פניו מיבעי ליה, אלא בהיות עולם הרומים ועולם הדין מסתכלין פנים אל פנים אז הכול ברומים ובשלימות. הנני מבאר. ברוב רומי השם יתברך על ישראל ציוה לכהני המקודשים לברכם, ולפי שאפשר שלא יהיו ישראל הגונים לקבל אותה ברכה, שמא יהיו מלוכלכים בכל מיני זוטא ועוון, שמא זס ושלוש יקטרגו עליהם בעלי הדין הקשה ויאמרו שאין ישראל ראויין לאותה ברכה מאזור שיש בהן זוטא ועוון המעכב את הברכה, מה עשה השם יתברך? מסר ביד כהני המקודשים מפתחות עולם הרומים ואמר להם: כל זמן שאתם באים לברך את ישראל, פתחו שיערי הרצון והכתר כדי שיתעוררו רומים העליונים ויפתחו שיערי הזוסד והרצון והרומים הגדולים, והיו כל העולמות בשעה שאתם מברכים את ישראל כולן בזופץ וברצון ובזוסד וברומים, ולא יהיה שם מעכב ומקטרג על הברכה. שהרי כשיערי הרומים נפתחים ופנים עליונים מאירים בפנים התחתונים, באותה השעה אין כוזו במקטרג ולא בבעל דין למעלה לעורר דין ולא עונש ולא לקטרג,

שהרי כל העולמות אוזדים וכולם בברכה בשלמות וברוזמים, והלכו פנים של זעם, ואז כל הפנים מאירים. וזהו סוד שיצוה בברכת כהנים ואמר:

כ"ה תברכו את בני ישראל (במדבר ו, כג), כ"ה, בשם המפורש הפותח שיערי העליונים ואז כל הפנים מאירין. ומה אתם אומרים? 'יברך יי' וישמרך', ולקיים הברכה:

'יאר יי' פניו אליך ויזנוך'. מהו 'יאר יי' פניו אליך ויזנוך'? כלומר, בשעה שיופיעו הרוזמים הגדולים מן הכתר העליון, שהם הפנים המאירים לכל הספירות, באותה השעה יגמור רצונך וימלא זופצך מכל צד. ואם הוא אינו מן הדין, שאין אתה ראוי לרוזמים, יתן לך מתנת זינים ואף על פי שאינך ראוי, כי זו היא דרך הרוזמים העליונים והפנים המאירים לתת מתנת זינים לנבראים, כמו שנאמר 'וזנתי את אשר אוזון', וזהו סוד 'יאר יי' פניו אליך ויזנוך' והבן זה מאוד. והנה זה מפתח שבו תיכנס לכמה זוהרים בתורה אשר נזעלו עליהם השערים, ואשרי הזוכה והעם אשר נתן להם יי' יתברך מתנת גדולה כאמת. והמבין זה יבין מה שאמר בראש השנה בענין גור דין דצבור או דיחיד שהוא נקרא, ומה שאמר בתורה: ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים וגו' (דברים ד, ז). והנני רומז. דרשו ה' בהמצאו (ישעיהו נה, ו), הרוצה להשיג זופצו ולקרוע גור דינו ידרוש יי' יתברך בהימצאו, בסוד הכתר העליון שהוא עיקר מציאות קדמון אשר מאמיתתו נגלו הספירות. וזהו דבר עמוק, ועדיין תבין בו עיקרים גדולים בעזרת השם יתברך, ובמילת 'קדם' נבאר בשער זה בעזרת השם יתברך דברים מגלים כמה סתרים בענין זה. עתה פקזו עיניך וראה מה שימסרנו בידך בשער זה ותוסיף בטוון גדול ותזכור ותקווה, ותדע ותשכיל כמה היא תועלת התפילה והתזונות וכמה הוא גדול כוז המצוות שיכולין לפתוח שיערי עולם הרוזמים ולקרוע גור דין לדחות כמה מיני עונשים ונזקים, וכשתהיה בוטח בשם יתברך בטוון בלב שלם אז תקרא ויי' יענה (שם נז, ט). והבן מה שאמר: יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה וגו' (תהלים צא, טו), ופירוש הפסוק: יקראני, במידת הרוזמים הגדולים, ואז, אענהו, עמו אנכי בצרה אוזלצהו ואכבדהו. שהרי בשעה שאדם נעזש למטה, כביכול יש קלקול בצינורות למעלה, והנני רומז: צור ילדך תשי (דברים לב, יז). השיב אוזור ימינו (איכה ב, ג), בכל צרתם לו צר (ישעיהו סג, ט). וזהו סוד 'עמו אנכי בצרה', ואומר בסוף הפסוק 'אוזלצהו ואכבדהו'. מהו 'אכבדהו' במקום זה? אלא ענין גדול מפרש: לא די לו לעדיק הקורא שאוזלצהו מצרתו, אלא מאזור שיופיע עולם הרוזמים הגדולים ואז כל הספירות העליונות והתזונות מלאים כל מיני שמוזה וברכה וכל מיני אצילות, כל זה היה סיבת זה הצדיק שפתח שיערי עולם הרוזמים. ומאזור שגזר להיות כל הספירות מתברכות בשבילו, ראוי הוא לנהוג בו כבוד מלמעלה ולמטה, בסוד נגד זקני כבוד (שם כד, כג), כבוד זכמים יזוולו (משלי ג, כג). והנני רומז:

ואכבדהו, אדבקהו באור הנקרא כבוד. והבן זה. אמנם יש לך להתבונן בכל מה שביארנו בשער זה כי שם אהיה הוא סוד עולם הרוזמים, הוא סוד הכתר העליון, והוא הרמז בקוצו של יו"ד של שם יהו"ה יתברך, וממנו ישאבו כל הספירות עד הגיעם לספירת

המלכות שהוא סוד אדנ"י. ובעזרת השם אם תזכה עדיין תשמע בשם אהי"ה קבלות עמוקות ונסתרות, ואין כוונתנו להאריך בעניין זה יותר משיעור זה עכשיו:

והספירה הזאת נקראת בתורה במקומות הרבה בדרך רמז הוא. והנני מבאר. דע כי בהיות ספירת הכתר נסתרת ונעלמת, אין מי שיוכל להתבונן בה דבר כי אם על ידי שמיעת האוון ולא על ידי ידיעה, כדמיון מה שאמר: אבדון ומות אמרו באזנינו שמענו שמעה אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה (איוב כז, יג). ולפי רוב התעלמותה נקראת בתורה בלשון 'הוא', כמי שאינו עומד לנוכח הפנים. כיצד? כבר ביארנו כי הכתר עליון הוא אהי"ה, וכן האמצעי הוא יהו"ה יתברך, וסוד המלכות הוא אדנ"י; כל אלו הג' ספירות הן סוף וראש ואמצע, לכל אונות מהן יש בתורה לשון ידוע שרובו על אותה ספירה. כיצד? שם אהי"ה נרמז בתורה בלשון 'הוא', כמי שאינו עומד פנים בפנים לפי רוב התעלמותו, ואל זה רמז בכמה מקומות בתורה, לפי שזהו עולם הרזומים וממנו יבאו כל מיני סליחות וכפרה, כמו שביארנו בשיעור זה, והוא מעביר כל מיני דיני קשים ומבטלן בהתגלותו. ולפיכך אמר והו"א רזום יכפר עון ולא ישוית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל זמנתו (תהלים עז, לו). ואם תתבונן בפסוק זה תראה כמה דברים שפירשנו בשיעור זה, שכולן נכללים בזה הפסוק יאל זה רמז: צדיק וישר הו"א (דברים לב, ד), וכן בשאר כל המקומות שמתמצא לשון 'הוא' מדבר בשם יתברך יש לך להתבונן בעומק רמזיו כיצד הוא ראוי להתבונן. וכן: הו"א תהלתך והו"א אלהיך (שם י, כא), כי הו"א אלהינו ואנחנו עם מרעיתו (תהלים צה, ז), יי הו"א האלהים (מלכים יז, לט). וצריך להתבונן בכל התורה בכיוצא באלו המקומות ולדעת כיצד ספירת הכתר מתגלית בשאר הספירות, בכל פסוק כפי שהוא רמז, ולדעת מה טעם קשר 'הו"א' עם תהילה ו'הו"א' עם אלהים כשאמר 'הו"א תהלתך והו"א אלהיך'. אשרי אוון שומעת להבין דבר זה. וכבר הוא ידוע למקובלים מהו 'תהלתך' ומהו 'אלהיך', כי במקום זה רומז על צדק עליון ועל צדק תחתון, שהן סוד שתי ההי"ן של שם המיוזד שבהן כל הספירות נקשרות. ולפיכך אמר לשון 'הו"א' עם כל אונות מהם, כלומר שבעולם הרזומים נתגלה לישראל בצאתם ממצרים ובה מתנהג עמהם במדבר, כאומרו: אשר עין בעין נראה אתה יי (במדבר יד, יד), וזהו סוד: ותזס עיני עליהם משוחרתם ולא עשיתי אותם כלה במדבר (ויזקאל כ, יז). וזהו טעם המן, והבאר, והשלו, וענני הכבוד, ושאר נסים ונפלאות שבמדבר. לפיכך נאמר 'הוא תהלתך והוא אלהיך', שאלמלא שספירת הרזומים הנקראת 'הו"א' היתה נגלית תמיד במדבר על ספירת אדנ"י והיתה משפעת לה ברכותיה ואור הפנים והרזומים, כמה פעמים עשתה ספירת אדנ"י לישראל כלה במדבר, וזהו סוד: ועתה יגדל נא כוז אדנ"י כאשר דברת לאמר (במדבר יד, יז), ואומר: יהו"ה ארך אפים ורב חסד. כמה עמוקים כלולים במקומות הללו. וזהו סוד שאמר: הו"א תהלתך והו"א אלהיך, ולפיכך אמר להלן בפסוק זה: אשר עשה אתך את הגדולות ואת הנוראות האלה אשר ראו עיניך. ובדרך זה צריך אדם להתבונן בכל מקום שנאמר בתורה בעניין זה לשון 'הו"א' כי הדבר רומז בקשר ספירת עולם הרזומים עם שאר הספירות. ודבר זה עמוק עד מאוד, צריך אדם למסרו בקבלה פה אל פה לדעת הדרך אשר ילך בה להתבונן כיצד ספירת הרזומים נגלית על שאר ספירות

וכיצד הוא מהפך מידת הדין למידת רחמים. וכל זה ברמזים שבאו בתורה בלשון 'הו"א', וכן מזה שאמר: ראו עתה כי אני הוא (דברים לב, לט), וכמה כיוצא בזה:

ואזור שביארנו לך קצת הרמזים בספירת הכתר הנקראת 'הוא', צריכים אנו לומר לך כי ספירת התפארת הנקראת יהו"ה יתברך גם היא הרמז המורה עליה בתורה הוא לשון 'את"ה', וסימן: את"ה נראה את"ה (תהלים עו, זו). וכבר כתבנו זה בשיעור השישי ורמזנו בשיעור א'. ולפי שספירת התפארת הנקראת יהו"ה פעולותיה גלויות יותר מספירת הכתר, נקראת בתורה ברמז בלשון 'את"ה' כמו שאומר לנוכח. וזהו סוד התזלות התפילות: 'את"ה' זונן לאדם דעת, 'את"ה' קדשת את יום השביעי, 'את"ה' בוזרתנו מכל העמים, ולשון קביעות הברכות בלשון 'אתה' כאומרו: ברוך אתה יי' למדני זקיק (שם קיט, יב). וכבר ביארנו זה בשיעור ה'.

וכן הספירה האזורונה הנקראת אדנ"י, הלשון הרומז עליה בתורה הוא לשון אדנ"י: ראו עתה כי אני אדנ"י הוא. מזה אדנ"י אדנ"י? הודיע סוד יניקתה דרך גדולה וגבורה ודרך נצח והוד; פעמים יונקת מצד הרומזים וכל העולם בטוב ושלמות, ופעמים יונקת מצד הדין וכל העולם במיני צער ועונש. זהו שאמר הכתוב ראו עתה כי אני אדנ"י הוא, וזוהר ופירש: אני אמית ואזיה מוצאתי ואני ארפא, הרי הכול מבואר. והנני רומז: עין הדעת טוב ורע, גמלתהו טוב ולא רע כל ימי זייה (משלי לא, יב), כי הוא רומז אל הזוהר הנצחיים. המבין זה יבין כמה כפל הלשון 'כי אני אדנ"י הוא' והסוד: אדנ"י יי' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אדנ"י יי' אלהיכם. המבין בפסוק זה ראש וסוף יבין סוד 'כי אני אדנ"י הוא', וסוד 'אני אמית ואזיה'. וזהו סוד שרמזו בתורה בכמה מקומות, במצות עשה ובמצות לא תעשה, 'אדנ"י יי': לעני ולגר תעזוב אותם אני יי' (ויקרא יט, י), לא תקלל זורש ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני יי' (שם, יד), ושתי המידות כאוחד י, לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יי' (שם, יז). הכול מבואר היטב. וכמה הלכות ומדרשות בתלמוד שאין להם סוף תלויות באלו הרמזים שכתבנו. הנה בכל מקום שדרשו 'אני יי', פעמים דרשוהו, דין להיפרע, פעמים דרשוהו, ראוי לשלם שכר. המבין מזה שביארנו יבין מאיזה טעם דרשוהו זכמים דברים אלו. ובשני אלו הדברים שאמרנו נכללים כל הדרשות שפירשו זכמים בכל מקום שאמר 'אני יי', ואף על פי שזשתנו הלשונות בדרשות רכבר הרומזו הביאור במילת 'אני יי' בשיעור ה' וכתבנו שם דברים המאירים עיניך, ואתה התבונן בהם ובמה שכתבנו כאן והיו לאזודים בידך, ואז תראה כמה נפלאות רמוזות בתורה ותשמז באורך ותראה סתריהם גלויים לעיניך. וכמדומה לנו שדי לך במה שרמזנו לך בשיעור זה במילת 'הו"א' הנאמר בשם יתברך, ובעזרת השם אם תזכה עוד תקבל סתרים ונעלמות בעניינים הללו מפה אל פה. והספירה הזאת נקראת בתורה בלשון און. צריך אתה לדעת כי לפי רוב התעלמות ספירת הכתר והיותה נסתרת מכל הנבראים ואין מי שיוכל להתבונן בה זולתי לשמע און, כמו שכתבנו למעלה, לפיכך נקראת בלשון און: הי"ש ה' בקרבנו אם און (שמות יז, ז), שהם סוד שתי הספירות העליונות המתאזדות באות יו"ד של שם יתברך. וצריך אתה לדעת גם כן סוד מזה שרמזו:

והזכמה מאין תמצא (איוב כז, יב). באמת הסוד יו"ד של שם מסוד הקוץ העליון נתגלית, וזהו והזכמה מאין תמצא, וסימן, אות יו"ד ונקודה שעלית. ודע כי בהיות העולם נדון בכמה דינים קשים לפי רוב פשעיהם וזמאתם, צריכים בני העולם למהר ולהתאזר בספירה זאת למען ימצאו רפואה לכל נגע ולכל מוזלה, וזהו שאמר הכתוב: שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי (תהלים קכא, א). המבין פסוק זה יתבונן כמה דברים שרמזו בשער זה, כי בהתגלות עולם הרזומים ונמצאו פנים מאירים אז מידת הדין נהפכת למידת הרזומים, וזהו 'מאין יבא עזרי' ועזרי מעם יי, ולא אמר מאת יי או מיי אלא 'מעם יי', שזהו קוץ יו"ד של שם המיווה וזהו מעם יי, ואם תתבונן תתפלא ותשמע ותבין, כי אין כוונת אדם להבין דבר זה על עיקרו לפי שישתבשו בכמה מקומות שמוצאים כתוב בדמיון זה, כאמרו ויהי שם עם יי (שמות לד, כז) ויושבו שזה שווה לזה, וכמה גבולים יש ביניהם ואין אנו בביאור זה עכשיו. עוד צריך אני לעורר ברמזים במקום זה בסוד מילת איין, שהיא הספירה הראשונה, ובסוד ספירת אנן, שהיא הספירה האחרונה. א, סוד קוצו של יו"ד, עולם הרזומים, אהי"ה, י, סוד עצם הזכמה והתפשטות המושבה, אות ראשונה של שם. נון פשוטה סוד המשכת שפע הברכה והרזומים מספירה לספירה עד הגיעם לספירת המלכות. והנני מבאר פ' פשוטה נ' כפופה: פ' פשוטה, עולם הרזומים אשר הם נמשכים דרך קו התפארת; נ' כפופה היא סוד המלכות המקבלת שפע הברכות ומיני האצילות הנשפעים מספירת איין, דרך הצניעות על ידי הספירות, עד הגיעם לספירת אנן. וזהו סוד עולם המשפיע ואינו מקבל, וסוד המקבל ואינו משפיע לכיוצא בדבר שהוא מתאזר בו אלא לדברים שזוין לו ממנו. ורמז הדבר שהרי אותיות אנן הן כאותיות איין; ומה שהמיר הלשון, פעם הנון קודם ליו"ד ופעם היו"ד קודם לנן, התבונן במה שפירשנו לעילא בנן כפופה נון פשוטה ויתגלה לך האמת. ובשלושה דרכים מקבלת ספירת אנן מספירת איין. האזר רמז: וישם כתר מלכות בראשה (אסתר ב, יז) השני: יהו"ה אדני זילי (וזבוק ג, יט) והשלישי: ברוך יהו"ה מציון שוכן ירושלים (תהלים קלה, כא), היודע לכוון דרך שלושה דרכים הללו ויודע לכוון הצניעות לספירות, עליו נאמר:

אשגבהו כי ידע שמי (תהלים צא, יד):

והספירה הזאת נקראת קדם. והנני מבאר. דע כי קודם בריאתו של עולם אין בשום בריה כוונת לדרוש ולזקור, לפי שהפרגוד נעל לפניו וכאילו לא זז על כבוד קונו. וכבר אמרו בפרק אין דורשין: למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ (דברים ד, לב), יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם? תלמוד לומר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ אתה ראוי לשאול, אבל קודם לכן לא ולפי שספירת הכתר הנקראת אהי"ה קדמה לכל, ובה היו כל הספירות נכללות ונסתרות קודם שנברא העולם, וכשעלה במושב לברוא העולם נתגלו הספירות מסת"ר הכתר, לפיכך נקראת 'קדם', שהיא קודמת לכול לפי שהיא הספירה אשר ממנה נתגלו סתרי הספירות. והנני מבאר. ויטע יי אלהים גן עדן מקדם (בראשית ב, ז), סוד נטיעות הגן ערוכות בעדן נטיעות בגן. פירוש: הנטיעות נטיעות בגן והגן נטוע בעדן, והוא סוד הייחוד השלם האמיתי. והנטיעות והגן והעדן

מהיכן נתגלו? מקד"ם, מן הכת"ר העליון; ויטע' ה' אלהים גן בעדן, מהיכן נטעו? מקד"ם. והכול מבואר, והנני רומז: ומוצאותיו מקד"ם מימי עולם (מיכה ה, א), מוצאותיו בוודאי הם מקד"ם, כי מקד"ם יצאתה התפשטות המושבה וסוד התגלות הספירות. ובעוד שספירת קד"ם מאירה פניה ומתגלית אז כל הספירות בזוהר ובהשקט ובעומה וכל העולמות ברצון. #שיער עשירי הספירה הראשונה:

ודע כי דור הפלגה תזוילת היתה ישיבתם בזיכור אוזר, שנאמר: שפה אוזת ודברים אוזדים (בראשית יא, א), ועל זה רמז: ויהי מושבם ממשא בואכה ספרה הר הקד"ם (שם י, לו). וכשרצו לקצץ בנטיעות כתיב: ויהי בנסעם מקד"ם וימצאו בקעה בארץ שנער (שם יא, ב), אותה הבקעה מקום התקלה מוכנת לפורענות, וראויה היתה להיותה סיבה למרוד ביוזמו של עולם, ואלמלא שנתפלו ונתפזרו יכולין היו לקצץ בנטיעות הגן והעדן. ואף על פי שלא נזמרה מושבת דור הפלגה באותה בקעה, לאזור זמנם נתגלה פורענותם. הם אמרו: ונעשה לנו שם (שם, ד) ובא נבוכדנצר אוזר שהזריב ארצות ועקר מלכויות ופשט ידו בבית המקדש, וירא כי יכול לו, וזר להוציא לפועל המושבה הרעה אשר יזמו דור הפלגה לעשות. וזהו סוד שאמר: נבוכדנצר מלכא עבד צלם די דהב רומה אמין שתין פתיה אמין שת אקימה בבקעת דורא במדינת בבל (דניאל ג, א), וזהו:

'וימצאו בקעה בארץ שנער על כן קרא שמה בבל' (בראשית יא, ט). ואותו הרשע רצה לגמור כוננת דור הפלגה שלא יכלו לה, ומה עשה? צוה לקבץ כל האומות להשתזוות לאותו צלם ורצה לקיים בה מה שאמרו 'נעשה לנו שם'. ובאותו היום קיבץ כל עממיא אומיא ולשניא לחזונות צלמא והכניס בפיו כלי מכלי בית המקדש שהיה שם זקוק בו, כדי לגמור מושבת דור הפלגה. והכרוז קורא למעלה: ופקדתי על כל בבל והוצאתי את בלעו מפיו ולא ינארו אליו עוד גוים (ירמיהו נא, מד), ובא דניאל וגזר לצאת בלעו של צלם מפיו ואז נפל הצלם ונשבר, 'על כן קרא שמה בבל כי שם כלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' וגו'. המבין זה יבין סוד כל מה שנאמר בפרשת דור הפלגה ופרשת צלם נבוכדנצר, וידע היאך הדברים אוזדים, וידע עד היכן הגיעה כוננתו של אותו הרשע באותו צלם, וידע מה שאמרו ז"ל בפרק זולק בפסוק רפאנו את בבל ולא נרפתה (שם נא, ט), לפי שכל האומות יש להן אמונה במרכבה בסוד גרי הצדק, מלבד אותו הרשע. וכל זה רמז בסוד הפלגה באומרים 'יהי בנסעם מקד"ם וימצאו בקעה'. ונאמר בלוט: ויסע לוט מקד"ם (בראשית יג, יא), מה כתיב בתריה? 'ויפרדו איש מעל אוזיו', כל הדברים אמורים ברמז ומה שתמצא כתוב מן ארם ינזני בלק מלך מואב מהררי קדם (במדבר כג, ז), הרים המסתירים הדרך הישר להגיע לקד"ם ומה שאמר הנביא: כי נטשתה עמך בית יעקב כי מלאו מקד"ם ועוננים כפלשתיים (ישעיהו ב, ו) – הנביא מתרעם עליהם ואמר: מדוע נטש' ה' את בית יעקב? לפי שהוא לבדו מרום וקדוש בזר את ישראל להיות לו לעם סגולה, ומילא אותם מאורו הגדול השופע מספירת קד"ם, ונתן לישראל נביאים מלאים מרוז הקודש וממקור האצילות העליונה, ואמר להם: כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יי' אלהיך נביא מקרבך מאוזיך כמוני (דברים יז, טו), וזהו 'כי מלאו מקד"ם' – והם לא רצו משפיע התורה והנבואה

שבאה להם מספירת קדם, רק הם 'עוננים כפולשים'. והכול מבואר. ואזור שביארנו זה, דע כי עולם הרזומים הנקרא קדם בהיותו מאיר פנים על כל הספירות אף כל העולמים ברצון ובמילוי, ועליו נאמר: במה אקדם ה' וגו' האקדמנו בעולות (מיכה ו, ו), נקדמה פניו בתודה (תהלים צה, ב). וכי יש מי שהוא מקדים לשם יתברך, והכתיב 'מי הקדימני ואשלם' (איוב מא, ב). אלא במה אקדם – באיזו תפילה ותזוננים ומעשים טובים אעשה בענין שיתגלה פני הרזומים הנקראים 'קדם' בשאר הספירות, וזהו 'במה אקדם ה' והמבין זה העיקר, יבין כמה עניינים וסודות נאמרו בתורה בדמיון רמזים: זודש' ימינו כקדם (איכה ה, כא), מעונה אלהי קדם ומתנות זרועות עולם (דברים לג, כז), למטה מג' ספירות הנקשרות כאזור בספירת קדם הם זרועות עולם, והכול רמז. עתה התבונן כיצד ביארנו לך עניינים עמוקים ופקוז ענין אולי תתבונן נפלאות אל בעניינים שאין הכול זוכים להשיגם:

והספירה הזאת נקראת גם כן כת"ך, והטעם, כמו שהכתר סובב על הראש כך הספירה הזאת סובבת ומקפת כל הספירות לפי שהיא עולם הרזומים הסובבים והמקיפים בכול. ועדיין בעזרת השם תשמע בספירה הזאת כמה סתרים וכמה סודות וכמה תעלומות וזכמה. ודע כי הכתר הזה מלא סביב כמה משכיות ועולמות וכמה מיני רזומים וכמה מיני זוסדים ואל הכתר הזאת מתכוונים שרי המרכבה להכתיר ואינם יודעים לו מקום, אלא שמקבצים כל מיני מהלל ושבזו וחמרה ומשלזון אותן על ידי השם הגדול והקדוש, ומאליהן יעלו ויידבקו בכתר ודע כי הימים שיש בהם תפילת מוסף צריכים להזכיר בקדושה תפילת כתר, וזהו שאמר: כתר יתנו לך ה' אלהינו המוני מעלה עם המוני מטה. ואותו הכתר הוא מקבץ כל התפילות והמהללים שנעשו בתפילת יוצר, וכל המוני מעלה ומטה מתאזדים כאזור בשליחות הכת"ר אל עומק מציאות ראשונה, וממתנים אלו לאלו כדי שיתאזדו כולם ותהייה התפילות עולות כאזור בעולם הרצון, כדי שתהיה פרנסת כל העולמות נמשכת מעומק המציאות, כי כל המוני מעלה מצפים ומוזכים מתי תבא אליהם מנת הכתר במה שיתקיימו, וסימן: עני כל אליך ישברו (תהלים קמה, טו). והנני רומז: פותח את ידי ומשביע לכל זר רצון (שם טז). ודע כי על ידי הרצון יפיק כל ז"י צרכיו מאת הכת"ר. ואם ירצה השם יתברך עדיין נזכר ונסדר וזיכור בענייני עולם הכת"ר ומוצאו ומובאו במה שהשיגנו, כי הדברים עתיקים:

והספירה הזאת נקראת "אש הלבנה". והטעם, לפי שהספירה הזאת היא סוד עולם הרזומים הגדולים והרצון והזופץ, והיא מלבנת עונותיהם של ישראל בהתגלות פני הרצון והרזומים. והנני רומז. ראשית כל המראות לובן, תכלית כל המראות שזורות. הספירה הזאת בתכליתה לובן, ויש מקום אזור מוזון למזונה בתכלית השזורות, וסימן: 'המבדיל בין קודש לזול ובין אור לזושך'. והכול רמז: עד זקנה אג"י הוא ועד שיבה אני אסבול (ישעיהו מו, ד), מפני שישב"ה תקום והדרת פני זק"ן (ויקרא יט, לב):

ודע כי יש לבן הארמ"י המרמה את הבריות וצד אותם למדורי הזושך: יש דרך ישר לפני איש ואזוריתה דרכי מו"ת (משלי יד, יב), כי נופת תטופנה שפתי זרה ואזוריתה מרה

כלענא (שם ה, ד). וזה לבן הארמי בקש' להודווג' ליעקב ולעקור את הכול שורש וענף, כי כן דרכו לכל מי שהוא פוגע בו, לולי אלהי אברהם ופוזר יצחק. ויעקב בכוחו עליון שהיה בו הציל כל ממנו של לבן הארמי בכוח המקלות אשר פיצל מוזשוף הלבן אשר על המקלות. ולפיכך: אם יהיו זוטאיים כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כחומר יהיו (ישעיהו א, יז). ואם תתבונן בעיקרים אלו, תבין סוד ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע (תהלים קד, טז), מהיכן היו הנטיעות? מקד"ם. המבין יתבונן סוד לשון של זהורית מלבין, והטעם כי יום כיפורים הוא. ובעיקרים אלו נכללת ספירת הלבנה, והיודע סוד כמוס וזתום בסוד ראש הלבן יתבונן בסוד הלבנה ראש וסוף. והנה נזיש הקדמוני, הנמשך מכוון לבן הארמי, הטיל פגם בלבנה על ידי אדם הראשון שלא היה יכול להמתין שעה אחת על ידי ערלה, ואכל מן העץ בהיותו טוב ורע ולא המתין לו עד שלקחו זולקו במקומו הדבר הנקרא ערלה ז, ואז היה העץ הנקרא טוב ולא רע והיה יכול לאכול ממנו כל זופצו ואכל וזי לעולם, בסוד עץ הזוים שהיה דבק בעץ הדעת להיותו טוב לבד. וסימן: ראה נתתי לפניך היום את הזוים ואת הטוב ואת המות ואת הרע (דברים ל, א), והכול מבואר היטב: גמלתהו טוב ולא רע כל ימי זויה (משלי לא, יב), בודאי. ואילו המתין אדם הראשון לזותוך הערלה לא היה עץ הדעת טוב ורע אלא טוב לבד, אבל בשעה שאכל ממנו היה טוב ורע. אשרי המבין הסוד הגדול הזה, כי ממנו יבין סוד לבן ולבנה ראש וסוף, וממנו יבין סוד לבן הארמי אשר ממנו נולד פגמת הלבנה והוא הגורם להסגר עולם הרזומים. וזה מבואר לעין. ולפיכך הצרעת בסוד לבן הארמי היא באה: והנה ידו מצרעת כשלג (שמות ב, ו). המבין זה יבין סוד הצרעת, שהיא סימן הסגר עולם הרזומים, ולפיכך תרגום צרעת סגור; מצורע מוסגר אפשר שיבוא לידי מצורע מוזלט, ואפשר שייטהר. וזהו הסוד הגדול. והצרעת בא על ידי לשון הרע, והכול מבואר, כי הכול נמשך במקום נזיש הקדמוני והוא הגורם להסגר שיערי רזומים. ואם יש מלאך מליץ אזור מני אלה, גורם להפתח עולם הרזומים שנסגר, ואז מצורע מוסגר אפשר שלא יבוא לידי הוזלט; ואם אין עליו מליץ, נעשה מצורע מוזלט:

המבין הרזומים הגדולים שרמונו הנה בעניין אכילת אדם הראשון מעץ הדעת בימי ערלה, ידע מדוע נקראת עץ הדעת ומדוע נקרא טוב ורע. ואפשר שיהיה נקרא טוב ולא רע, כל זה בהתזכר אליו עץ הזוים ולא הדבר הנקראת ערלה, וזהו גמלתהו טוב ולא רע כל ימי זויה. ועתה ראה כמה כוזן של ישראל גדול במצוות השם יתברך:

ציווה לאדם הראשון שיהיה ממתין שעה אחת באכילת הערלה ולא יכול, וציווה את ישראל להמתין ג' שנים וממתנים, שהוא דכתיב: שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל (ויקרא יט, כד). והנני רומז: כי טוב העץ למאכל, ונטעתם כל עץ מאכל, וערלתם ערלתו את פרי, ותקחו מפרי' שלש שנים יהיה לכם ערלים, ג' מוציאות ערלה ובשנה הרביעית קדש הלולים, מוציאה רביעית דקה, ובשנה הזמישית תאכלו את פרי, אילו היה אדם הראשון אוכל את הפרי כשהיה עומד בסוד הדבר הנקרא זומישית, לא הביא שוזה לעולם. והכול מבואר. ודע כי המבין סוד שנה רביעית ושנה זומישית הנזכרים בפרשת ערלה, יבין סוד דיבוק הערלה בעץ הדעת טוב ורע וסוד היבדלו ממנו

בזמנישית: ויהי בשלשים שנה ברביעי בזמשה לזודש, וארא והנה רוז סערה באה מן הצפון, ומתוכה כעין הושמל (יוזקאל א, לא), והכול מבואר לבעלי עיניים. המבין זה, יבין זה שאמרו רבותינו ז"ל אדם הראשון מושך בערלתו היה, ומה שאמרו אדם הראשון מין היה, ושאר מה שאמרו בסנהדרין, כל אותן ההלכות מתבארות מתוך אלו המפתחות. ואזור כך התבונן הכללים הגדולים שמסרנו בידך ברמזים בסוד ראש הלכ"ן, בכל מקום שיתמצא בתורה לשון לובן, והתבונן אם הוא מן הלובן הבא מאת לבן הארמי או אם הוא מן הלכ"ן הטהור הנקי שהוא עולם הרומזים, כי הכול מבואר לפניה:

ואזור שמסרנו בידך אלו הכללים יש לנו להודיעך על דבר שהוא זתימת הספר. כבר הודענוך בכמה מקומות כי הכתר העליון אין כל בריה יכולה להתבונן בו אלא על ידי שמייעת האוון. ולא תאמר הכתר העליון לבד, אלא בספירת הזכמה הנאצלת ממנו תזילת אין מי שיוכל להתבונן, כאמרו:

והזכמה מאין תמצא וגו', באזינו שמענו שבעה, אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, כמו שביארנו בשיעור ט'. אם כן התבונן כי אין לכתר אות מסוימת בשם המיוזד אלא קוצו של יו"ד לבד, כדמיון רמז לדבר שאין בנו כוז להשיגו. ודע כי הג' ספירות העליונות הכלולות בשם י"ה יתברך שלושתן נעלמות, ואף על פי שנתגלה קצת הבני"ה למשה רבינו עליו השלום. ואם תאמר: רובם השיג, זמשיים שיערי בינה זסר אזור אותו השער מכריע את כולן. וכל אלו ההשגות שאנו אומרים בענין השם יתברך הם בעולם הזה, אבל בהיותנו זוכים לזווי העולם הבא באותה שעה נשיג השגה גדולה בג' ספירות העליונות. והנני רומז: המקום גורם הר, המפתח מסור בידך:

ועתה בני שמע בקולי, הנה מסרנו בידך עשרה מפתחות בזיבור אשר מתוכן תוכל להיכנס לכמה שיערים הנסגרות אשר אין הכול זוכין להיכנס אליהם. וצריך אתה להתבונן על כל שער ושער ולהעמיד הדברים על בורין ולדעת כיצד התורה נארגת על הכינויין, והכינויין על שלושה שמות הקודש, ושמות הקודש כולן נארגים על שם יהו"ה יתברך שהוא המיוזד את כולן למעלה ולמטה ולצדדין, ומה שתצטרך לשמור בענין הכינויין, לדעת מאיזה שם הוא אותו הכינוי, ולדעת על איז ספירה רומז אותו השם, ולדעת כיצד הספירות מתאזדות עם שמות הקודש באותיות שם יהו"ה יתברך. וכשתזכר לייזד את השם בדרך זה, תיכנס לכמה זודרים בתורה ואז תקרא וי"י יענה, ותהיה מן הזוכים שנאמר בהם: אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו (תהלים צא, טו). וכשתיכנס לזודרים הללו בעולם הזה, תזכר לדעת תעלומותיהם לזווי העולם הבא. כי כמה זודרים לפנים מזודרים ותעלומות לפנים מתעלומות יש בכל אות ואות מאותיות התורה, וזו"ל אמרו: עתיד הקב"ה לגלות סתרי תורה לישראל ואף על פי שנתזכרם שלמה על כל אדם, לא היה יכול להגיע לאזור מן התעלומות ואמר: כל זה נסיתי בזכמה אמרתי אזכמה והיא רוזקה מבני. ואם אמרו זו"ל כי זה בסוד פרה אדומה, דע כי פרה אדומה היא בית שער להיכנס לשאר תעלומות. וזהו שאמר שלמה כי בבית שער אינו יכול להיכנס, כל שכן לשאר זודרי זודרים התעלומות שבתפנים. וכל זה רמז בפסוק 'זאת זקת התורה' (במדבר

יט, ב), והכול מבואר. ועתה בני התבונן בזיכור זה, ואם יזכנו השם יתברך הנה הוא כבית שער להיכנס לכמה זדירים שתוצה ולבארם בעזרת השם, למען רזומיו יזכנו להיות מן התלמידים לשמוע הלכה מפיו, ויקויים בנו מקרא שכתוב: וכל בניך למודי י"י ורב שלום בניך וגו' (ישעיהו נד, יג:)